ISSN 2308-6106

AUDITIMI PUBLIK

KLSH

KËRKIMORE

SHKENCORE

INFORMATIVE

REVISTË 4-MUJORE Nr. 21

2019

ALSAI

EUROSAI

INTOSAI

Seria : botime KLSH - 02/2019/104

Tiranë, 2019

KONTROLLI I LARTË I SHTETIT

Experentia mutua omnibus prodest

AUDITIMI PUBLIK

REVISTË 4 -MUJORE

kërkimore-shkencore-informative

shqip-anglisht

Nr. 21 /2019, Tiranë

ISSN 2308-6106

Viti i VIII-të i botimit 2019

Shtator - Dhjetor 2018

Seria: botime KLSH - 02/2019/104

Titulli:

Revistë 4- Mujore

Auditimi Publik Nr. 21

Redaktore:

Irena Islami

Amantja Patozi

Art Design:

Elisa Metaj

Seria: botime KLSH - 02/2019/104

Shtypur në ”Jupiter Group”

Tiranë 2019

ALBANIAN SUPREME AUDIT INSTITUTION

Experentia mutua omnibus prodest

PUBLIC AUDIT

Every four Month Magazine
of research, science and information
in Albanian and in English

No. 21/2019, Tirana
ISSN 2308-6106
September - December 2018
Series: Publications ALSAI - 02/2019/104

BORDI SHKENCOR

Dr. Bujar Leskaj, Kryetar i KLSH	Kryetar
Prof. Dr. Omer Stringa Profesor, Fakulteti i Ekonomisë (UT)	Anëtar
Prof. Dr. Dhori Kule, Dekan, Fakulteti i Ekonomisë (UT)	Anëtar
Prof. Dr. Jorgji Bollano, Kryetar i Këshillit Kombëtar të Kontabilistëve	Anëtar
Prof.Dr. Skënder Osmani, Fakulteti i Gjeologjisë dhe Minierave	Anëtar
Prof. Dr. Ardian Nuni, Fakulteti i Drejtësisë	Anëtar
Prof. Dr. Sotiraq Dhamo, Përgjegjës i Departamentit të Kontabilitetit FE (UT)	Anëtar
Prof. Dr. Aurela Anastasi, Akademik, Fakulteti i Drejtësisë (UT)	Anëtar
Prof. Dr. Argita Berisha, Profesor, Fakulteti i Drejtësisë (UT)	Anëtar
Prof. Dr. Lindita Lati, ZV/Kryetare, KLSH	Anëtar
Prof. Dr. Heinz-Dieter Wenzel, Profesor, Universiteti i Bambergut, Gjermani	Anëtar
Dr. Igor Soltes, ish-President i Gjykatës së Auditimit të Sllovenisë	Anëtar
Dr. Sang M. Lee, Universiteti i Nebraskës, SHBA	Anëtar
Prof. Dr. Tonin Kola, Profesor, Fakulteti i Ekonomisë (UT)	Anëtar
Prof. As. Dr. Sazan Guri, Instituti " G& G Group"	Anëtar
Prof.As. Dr. Manjola Naço, Drejtore e Përgjithshme, KLSH	Anëtar
Prof.As.Dr. CPA Hysen Çela, Kryetar i IEKA**,** Managing Partner,nH EuroConsult	Anëtar
Prof. As.Dr. Flutura Kola, Profesor, Fakulteti i Drejtësisë (UT)	Anëtar

SEKRETARIATI

Irena Islami	Sekretare Kolegjiumi

Adresa e redaksisë

Kontrolli i Lartë i Shtetit, Rruga "Abdi Toptani"nr. 1,

I NDERUAR LEXUES !

Numri i 21-të i Revistës Kërkimore shkencore të KLSH-së është botimi i dytë për vitin 2019 dhe i 104-t i kolanës së botimeve të KLSH-së.

Në këtë numër të Revistës kanë kontribuar me shkrimet e tyre Dr.Bujar Leskaj, Kryetar i KLSH-së, Prof.Dr.Skënder Osmani, Kryeauditueja Valbona Gaxha, etj. Gjithashtu janë prezent me intervistat dhe shkrimet e tyre personalitete të auditimit të jashtëm publik si z.Klaus-Heiner Lehne, President i ECA, drejtues të ECA dhe të INTOSAI-t, etj. Në këtë numër të revistës mund të gjeni dhe shkrime me interes të revistave evropiane të fushës së auditimit, etj.

Janë të ftuar të publikojnë punimet dhe opinionet e tyre kontabilistë, financierë, ekonomistë të përgjithshëm, specialistë të enteve publike dhe private, akademikë, ekspertë të shoqërisë civile, profesionistë të pavarur si dhe çdo i interesuar që gjen me vend trajtimin e një çështjeje të caktuar me interes në auditimin dhe vlerësimin e administrimit publik të vendit, bazuar në moton e INTOSAI *"Experentia mutua omnibus prodest (Eksperienca e Përbashkët ju shërben të gjithëve)".*

Bordi Shkencor i Revistës ju fton të shprehni vërejtjet dhe sugjerimet tuaja në funksion të përmirësimit, të rritjes së cilësisë dhe efikasitetit të saj me qëllim që kjo Revistë Shkencore, të jetë një mundësi më shumë për zhvillimin e debatit në fushën e auditimit dhe më gjerë.

Adresa e redaksisë

Kontrolli i Lartë i Shtetit, Rruga "Abdi Toptani"nr. 1,
Tiranë Tel./ Fax. 04/ 228485, Tel. 04/ 251267
Web-site: www.klsh.org.al, E-mail: revista@klsh.org.al, klsh@klsh.org.al

PËRMBAJTJA

TITULLI	AUTORI	FAQE
Strategjia kombëtare, sfidë e madhe gjithëpërfshirëse dhe komplekse. Dijet dhe burimet në epiqendër të strategjisë	Prof.Dr.Skënder Osmani Dr.Bujar Leskaj Kryetar, KLSH	**11**
Riorganizimi i sektorit publik në Shqipëri- Çfarë mungoi!?	Valbona Gaxha, Kryeauditueseë KLSH	**19**
Bashkëpunimi funksionon më mirë kur është i dobishme për palët	Intervistë me z.Klaus- Heiner Lehne, President, ECA. Nga Gaston MOONEN, Drejtoria e Presidencës, ECA. *ECA Journal Nr.11, Nëntor/Dhjetor 2018*	**31**
Auditimi i SDG-ve: Sfidat dhe Mundesitë për SAI-t Roli i INTOSAI-t në mbështetjen e SAI-ve për implementimin e SDGs	Gjykata Austriake e Auditimit. Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t. *Revista e EUROSAI-t*	**37**
Qëndra e GAO-s për Ekselencën në Auditim ndërton në mbarë botën kapacitetet për mirëqeverisjen	*INTOSAI Journal,* Dimër 2018	**41**
Auditimi i performancës, si pjesëmarrje e qytetarëve në auditimet e KLSH	Sali Agaj Redi Ametllari KLSH *INTOSAI Journal,* Dimër 2018	**47**

SIGMA mbështet institucionet publike drejt anëtarësimit në BE	Bianca BRETECHE Programi SIGMA ,OECD. *ECA Journal Nr.08-09, Gusht/Shtator2018*	**51**
Auditimi Publik në Bashkimin Europian Një manual në proces hartimi	Derek Meijers Drejtoria e Presidencës, ECA. *Revista e EUROSAI-t*	**55**
Parashikimi për transportin dhe lëvizshmërinë: forcat, faktorët dhe sfidat e së ardhmes	Andreas Bolkart Drejtoria e Presidencës, ECA. *ECA Journal Nr.1/2019*	**59**
Info nga vendi	Aktivitete të KLSH-së (Shtator 2018 - Shkurt 2019)	**65**
Zyra e Kontrollit të Përgjithshëm të Republikës së Kilit	Profil	**133**
Zyra Shtetërore e Llogaridhënies së Egjiptit	Profil	**135**

TABLE OF CONTENTS

Title	AUTHOR	PAGE
National strategy, a huge, inclusive and complex challenge. Knowledge and resources in the epicentre of the strategy	Prof. Dr. Skënder OSMANI Dr. Bujar LESKAJ Chairman, AL-SAI	**139**
Reorganizations in Albanian public sector– What was missed!?	Valbona GAXHA AL-SAI	**147**
Cooperation Works best if beneficial to both parties	Interview with Klaus- Heiner Lehne, ECA President. By Gaston MOONEN, Directorate of the Presidency, ECA. *ECA Journal No.11, November-December 2018*	**159**
Auditing the SDGs: Challenges and opportunities for SAIs	Austrian Court of Audit General Secretariat of INTOSAI *EUROSAI Magazine*	**165**
GAO center for Audit Excellence builds Worldwide Capacity, Good Governance	*INTOSAI Journal, Winter 2018*	**169**

Performance Audit to communicate, Incorporate, better serve Stakeholders	Sali Agaj Redi Ametllari AL-SAI *INTOSAI Journal, Winter 2018*	**173**
SIGMA fostering strong public institution towards EU membership	Bianca BRETECHE SIGMA Programme at the OECD. *ECA Journal No.08-09, August/September 2018*	**177**
Public Audit in the European Union- A book in the making	Derek Meijers Directorate of Presidency of the European Court of Auditors. *EUROSAI Magazine*	**181**
Foresight for transport and mobility: force, factors and future challenges	Andreas Bolkart Directorate of Presidency of the European Court of Auditors. *ECA Journal No.1/2019*	**185**
Events and activities of ALSAI during September 2018- February 2019	INFO	**191**
The General Comptroller of Republic of Chile	Profile	**253**
The accountability State Audit Authority of Egypt	Profile	**255**

STRATEGJIA KOMBËTARE, SFIDË E MADHE GJITHËPËRFSHIRËSE DHE KOMPLEKSE. DIJET DHE BURIMET NË EPIQENDËR TË STRATEGJISË

Në strategji, të gjitha burimet janë të lidhura dhe bashkëveprojnë. Lidhjet e tyre kanë struktura të ndryshme(kategori matematike) dhe u nënshtrohen ligjeve shkencore të ndryshimit (burime që proçesohen: energji, minerale, informacione dhe burime që proçesojnë: teknologji, teori, metoda, etj).

Nga: Prof.Dr.Skënder Osmani

Dr.Bujar Leskaj, Kryetar, KLSH

Në vitet e fundit, jeta ka shfaqur një sërë problemesh të qënësishme projektimi në shumë fusha, siç janë reforma e arsimit të lartë, e ndarjes administrative, projektet e infrastrukturës, rruga e Kombit, Tiranë – Elbasan, rruga e Arbërit, po kështu ato të përmbytjeve në zonën e veriut, të partneritetit publik-privat, sektorit të shëndetësisë, etj. Përmendim gjithashtu që ka patur jo pak raste të projekteve pa alternativa, optimizim, vlerësim sigurie.

Siç dihet, zbatimi i strategjisë kombëtare është tërësia e projekteve strategjike që zbatohen në një kohë të caktuar. Që këtej, del se dobësitë, mangësitë, risqet, etj, të shfaqura në projekte, e kanë zanafillën në strategjinë e zhvillimit të sektorit përkatës, në të dhënat, metodat e instrumentat e përdorura, alternativat, etj. Për shembull, nga kërkesat e lëvizjes studentore, del menjëherë në pah që projekti i zhvillimit të arsimit të lartë ka patur të meta serioze, të paktën në parashikimin dhe vlerësimin e treguesve themelorë të tij, të burimeve njerëzore, financiare, burimeve të informacionit,etj.

Po kështu, edhe në projekte të tjera ka patur dobësi në zbatimin e metodave të përparuara, që fillojnë nga përgatitja e bazës së të dhënave, seleksionimit e përpunimit të tyre apo strukturës së reformave, nënstrategjive të përdorura, etj. Në punimin *"Performanca, sistemi, risku dhe vendimmarrja fazi në grup me shumë kritere",* botuar në një nga numrat e Revistës Shkencore *"Auditimi Publik ",* reforma e arsimit të lartë është cilësuar si veprimtari me risk të madh.

Në qoftë se, me marrëveshje, ***të gjitha objektet që marrin pjesë në një strategji i konsiderojmë burime*** (p.sh. energjia, burimet minerale, tekonologjia, metodat, etj), del që strategjia është konstruksion mendor i ndryshimit të burimeve të "shportës kombëtare". E thënë pak më ndryshe, strategjia, si bashkësi

alternativash të mundshme që realizojnë objektiva dhe qëllime të caktuara nga sektorë të ndryshëm, është *masa e ndryshimit të burimeve të "shportës kombëtare" në një kohë të caktuar.*

Shprehja "*bashkësia e të gjitha alternativave të mundshme*" tregon që strategjia ka karakter gjithëpërfshirës, pra për hartimin e strategjisë, diskutimin e objektivave të saj, etj, janë të interesuara të gjitha shtresat e popullsisë që janë të afta për të punuar. Shkurt, strategjia është objekt interesi për një masë të madhe të popoullatës.

Në strategji, të gjitha burimet janë të lidhura dhe bashkëveprojnë. Lidhjet e tyre kanë struktura të ndryshme(kategori matematike) dhe u nënshtrohen ligjeve shkencore të ndryshimit (burime që proçesohen:burime energji, minerale etj.,informacione dhe burime që proçesojnë: teknologji, teori, metoda, etj). Pra, kuptimi i fjalëve kyçe, burim, teknologji, strukturë, teori, bashkëveprim, kategori, ndryshim, model, proces, etj., dhe pohimet përkatëse logjike, matematike, fizike, menaxhim burimesh, projekti, informacioni, etj, që mbështeten në to, janë komplekse ose shumë komplekse.

Përmendim kalimthi që, në kushtet ekzistuese, objektivat e zhvillimit shkencor në strategjinë që do të hartohet, kanë një natyrë më të vështirë se në të gjitha strategjitë e hartuara më parë e për këtë mjafton të kihen parasysh objektivat shkencore të strategjisë, kërkesat për natyrën e të dhënave, strukturat e tyre dhe të algoritmave optimalë, risku i projekteve, kërkesat e BE-së në fushën e bashkëpunimit dhe të vlerësimit të projekteve, përfshi këtu natyrshëm edhe ato të strategjive të reformave eventuale.

Në vijim, po bëjmë një marrëveshje tjetër që ka të bëjë me zbatimin e strategjisë: alternativën që realizon me më të mirën e mundshme sigurinë dhe përmbajtjen e kërkuar, të cilën e quajmë projekt zbatimi. Kësisoj, strategjia ngërthen dy projekte, atë të hartimit dhe atë të zbatimit. Shkurt, strategjia është projekt dhe, si i tillë, duhet t'i përgjigjet pyetjeve dhe kërkesave që bëjnë "baballarët e menaxhimit", si p.sh., çfarë është aktiviteti, kush e bën atë, pse e bën atë, si e bën atë, kur e bën atë, etj.

Po kështu, duhet t'i pergjigjet edhe nënvarianteve të pyetjeve të mësipërme, p.sh. a) sa burime që proçesohen: burime njerëzore, nëntokësore, energjie, nafte, etj, ose b) sa burime që proçesojnë: teknologji, teori, metoda, instrumente, pajisje, etj. Në këtë kontekst, po të analizosh të paktën studimet e fizibilitetit të reformave (p.sh. ndarjen administrative) rezultojnë të meta që fillojnë nga të dhënat për çdo qark (siguria e tyre, etj), pa përmendur teknologjitë që kanë përdorur më parë vende të huaja që kanë zbatuar këto reforma. Të paktën nga përvoja jonë, rezulton që, në përgjithësi, sigurimi i të dhënave dhe i informacionit të domosdoshëm në shumë projekte ka qenë dhe mbetet një nga problemet e dorës së parë në hartimin dhe zbatimin me sukses të tyre.

Në përfundim të zbatimit të një strategjie kombëtare ngrihet pyetja: cilët ishin faktorët negativë të strategjisë që çuan në mospërputhje të realizimit të objektivave

me parashikimin e tyre? Këtu menjëherë të shkon mendja tek faktori njeri, përgatitja profesionale, shkencore e stafit të strategjisë dhe tek pritja matematikore e vogël dhe në përgjithësi e kulturës së shtresave të ndryshme të popullatës që morën pjesë në hartimin e strategjisë dhe zbatimin e saj në sektorë të rëndësishëm të ekonomisë, si arsim, burime energjie, minerale, mjedisore, teknologji informacioni, ICT, metoda e teori optimizimi, risku. Pra, risku themelor i një strategjie i takon njeriut, jo vetëm si subjekt, por edhe si objekt, pak më ndryshe e në rradhë të parë stafit të përgatitjes së objektivave, hartimit e zbatimit të strategjisë dhe projekteve përkatese.

Duke patur parasysh që jemi në vigjilie të pranimit të mundshëm si vend kandidat për anëtar të BE, përpara strategjisë së re kombëtare dalin edhe shumë detyra të tjera, që janë objekt i institucioneve të specializuara, madje edhe i atyre që mund të ngrihen, apo edhe i bashkëpunimit me institucione nga shtete të tjera europiane. Në kuadrin e një bashkëpunimi të mundshëm me institucionet e BE, po përmendim sistemin SWOT, i cili ka 4 fjalë kyçe: *forcë* (strength), *dobësi* (weakness), *alternativë* (opportunity) dhe *kanosje* (threats). Historikisht ky sistem është zbatuar në sektorin e marketingut, kur më pas ai u fut si domosdoshmëri në çdo sektor prodhues (projekt) të Komunitetit Europian.

Lind pyetja: ç'do të thotë SWOT, cila është përmbajtja e tij në një sistem, në të cilin ai operon (p.sh. arsim, industri, shëndetësi, etj)?

Forcë (fuqi) do të thotë të jemi të vëmendshëm që sistemi ku operon SWOT të përdoret në mënyrën më të mirë të mundshme.

Dobësi do të thotë të kalohet çdo dobësi e mundshme e sistemit.

Oportunitet do të thotë nevojë për të rritur fuqinë e sistemit, në të cilin ai operon, dhe për të zvogëluar dobësitë e identifikuara, shkurt seleksionimi i alternativave më të përshtatshme.

Kanosje do të thotë që, kudo dhe kurdoherë të zvogëlohen në sistem sa të jetë e mundur faktorët e riskut, me qëllim që ata të mos rrezikojnë sistemin, e aq më pak ta shkatërrojnë atë.

Siç vërehet, SWOT është një skaner i çdo aktiviteti në fushën e optimizimit, për të rritur forcën e sistemit dhe për të zvogëluar sa të jetë e mundur dobësitë (risqet, etj.).

Pak më ndryshe, SWOT, në sistemin (aktivitetin) ku operon, mendojmë se ka dy kërkesa të forta (të heshtura, të pashtjelluara) për çdo aktivitet, që janë *optimizimi* dhe *risku*. Nga një pikëpamje, sipas SWOT, *kemi pika të forta dhe pika të dobëta.*

Përmendim që, në Fakultetin Gjeologji Miniera (F.Gj.M) dhe në Kontrollin e Lartë të Shtetit (KLSH) janë bërë përpjekje për optimizimin e aktiviteteve dhe zvogëlimin e riskut (kurikula, studime, artikuj, kurse të veçanta, etj.). Kësisoj në projektin e vendburimit Gorisht (viti 1975-1980) për problemin e optimizimit dhe riskut janë analizuar 13 alternativa. Në KLSH janë organizuar konferenca kombëtare dhe ndërkombëtare, janë botuar artikuj,etj. Në

F.Gj.M, prej dhjetë vitesh, është hapur dhe ka funksionuar specialiteti i menaxhimit, kurikula e të cilit ka përfshirë riskun e burimet e proçeseve, teknologjitë, procedura të përparuara, etj. Gjithashtu, në KLSH është hapur një kurs i përkohshëm në fushën e riskut, jane organizuar konferenca për riskun, etj.

Në kushtet aktuale të vendit, ne mendojmë që hartimi i strategjisë së re kombëtare duhet të përshpejtohet jo vetëm nga përmbajtja e saj (që ndryshon mjaft nga strategjia e sotme në zbatim), por edhe nga faktorë të tjerë, si më poshtë:

- pranimi si vend kandidat për anëtar në BE (përmbajtja e marrëdhënieve të bashkëpunimit në çdo aktivitet, projekt, strategji, etj.)
- afati i përfundimit të strategjisë ekzistuese, që është deri në vitin 2020. Kesisoj përvoja e vendit tonë dhe e shumë vendeve të tjerë tregon se periudha për përgatitjen e strategjisë së re, deri në miratimin përfundimtar, konsumon një periudhë 2-3 vjeçare, gjë që tregon se duhet të fillojë hartimi i strategjisë së re.

Por natyrisht ka edhe faktorë të tjerë që mund ta sforcojnë këtë përshpejtim e që në rradhë të parë, kur konsiderohen, janë përgjegjësi e institucioneve përkatëse. E në këtë mes mund të kihet parasysh edhe përvoja e vendeve të huaja.

Kesisoj përmendim kalimthi që, ka strategji kombëtare të vendeve anëtare të BE që janë hartuar 3 vite përpara miratimit të tekstit përfundimtar nga legjislativi përkatës, madje përpara saj, ka patur raste që janë hartuar edhe nënstrategji të reja (dixhitale), me qëllim që t'i vihet në ndihmë strategjisë kombëtare; apo vende të tjera që përpara hartimit të strategjisë kombëtare kanë ngritur institucione të veçanta për t'i ardhur në ndihmë strategjisë kombëtare. I përmendim këto fakte, pasi ndoshta duhet të mendojmë edhe për investime suplementare që do të kërkojë strategjia e re, veçanërisht në kualifikim, metoda, teknologji, procedura, sigurim të burimeve dhe bazave të të dhënave, programe eventuale, etj.Dhe në këtë aspekt mund të bëhen edhe studime për raportin e investimeve shkencore dhe zvogëlimit të riskut prej tyre, pak më ndryshe ndërmjet dijeve me nivel të lartë dhe optimalitetit dhe riskut nga ana tjeter.

Në këtë kontekst, mendojmë se strategjia e re do të përmbajë dy nënstrategji themelore (atë vendore dhe atë të bashkëpunimit me BE) dhe që në kushtet ekzistuese strategjia do të jetë sfidë e madhe për të ndryshuar vendin nga një stad i prapambetur në të përparuar. Kjo sfidë do të jetë cilësore, duke patur parasysh treguesit aktualë në shumë sektorë të ekonomisë, veçanërisht në fushën e arsimit të lartë, burimeve, kërkimit, studimit e zhvillimit shkencor; po kështu "ku duhet të arrijmë", "si duhet të arrijmë" e të tjera pyetje menaxheriale.

Natyrisht, kërkohen studime të thelluara nga ekipet përkatës me bazë institucione, departamente, universitete, institucione akademike, të qeverisjes qendrore e lokale dhe instituteve të tjera. Kemi mendimin që, në dallim nga strategjitë ekzistuese, hartimi i strategjisë së re të bëhet në

struktura me ***bazë projekti*** (p.sh. arsimi i lartë, burimet, energjia e sigurimi i tyre) e jo mbi bazë treguesish të përgjithshëm ekonomiko-shoqerorë, sepse projektet (me strategjitë e tyre) puqen më mirë me kërkesat e optimizimit, riskut e, në përgjithësi, me ato të SWOT, sepse analiza e treguesve të strategjisë mbi baza treguesish të përgjithshëm teknikë ekonomikë, shoqërore, etj është e vështirë, të paktën analitikisht, sepse kërkon që "të bredhësh" nga proçesi në proçes specifik, kur vetë burimet kanë natyrë të ndryshme burimore.Në këtë kontekst, psh meqënëse specifikat teknologjike, makroekonomike, etj., të veçuara e vështirësojnë së tepërmi strategjinë e re që hartohet mbi bazën e tyre, mendojme se strategjia duhet të hartohet mbi bazën e burimeve.

Në këtë vështrim është gjendja ekzistuese e burimeve njerëzore, natyrore, energjitike, minerale, mjedisore, etj, e teknologjive të ndryshimit, e përpunimit të burimeve, veçanërisht në fushën e arsimit të lartë, të studimit e kërkim-zhvillimit në përgjithësi, të metodave e procedurave shkencore rigoroze me bazë matematike, informatike, shkenca kompjuterike, teknologji dixhitale, si dhe të teorive bashkëkohore në fushën e menaxhimit të projekteve, veçanërisht ato të dy dekadave të fundit, që akoma nuk janë dukur në auditoret tona të nivelit pasuniversitar, është një nga çështjet e para te strategjisë së re që duhet të formulohet e drejtohet në nivel qeveritar.

Kemi mendimin që, hartimi i strategjisë së re do të zvogëlojë në përgjithësi riskun kombëtar dhe në veçanti riskun politik, sepse një strategji shkencore do të bëjë që, disa parime themelore kardinale të zhvillimit, ne disa projekte (politikat) psh në fushën e arsimit, burimeve, teknologjisë, mjedisit, do të jenë ***standarte të paprekshme*** për diskutim politik në Kuvendin e Shqipërisë apo edhe jashtë tij. Kësisoj, politika e deritanishme, pavarësisht nga partia në pushtet ose jo, do të kthehet më tepër nga zhvillimi me projekte e alternativa se sa me diskutime të zgjatura. Në këtë drejtim, ka shumë përvoja që mund e duhet të merren, p.sh. tërë vendet skandinave, duke filluar nga viti 2001, kanë një strategji të përbashkët, gjë që do të thotë që, disa parime themelore të kësaj strategjie janë tabu (të paprekshme) nga politikat e ndryshme të shteteve dhe që mund të zbatohen njëherë e përgjithmonë, si të pavarura nga kërkesat e partive të ndryshme apo programet politike të tyre. Po kështu, ekipi i hartimit të një strategjie 20-30 vjeçare, në një vend te caktuar të BE-së, me ligj nuk ndryshon (me përjashtime natyrale) deri në përfundimin e saj, pavarësisht se, gjatë periudhës në fjalë, në pushtet kanë ardhur parti të ndryshme ose disa të tjera janë larguar.

Ne mendojmë, gjithashtu, që nënstrategjia e arsimit të lartë dhe i kërkim-zhvillimit duhet të jetë fokusi themelor i strategjisë së ardhshme, me shtrirje e veprim edhe në shumë strategji të tjera, madje ndoshta edhe me zë të veçantë në Buxhetin e Shtetit për rritjen e vazhdueshme të pjesës së produktit kombëtar, që i takon, sepse ka ardhur koha të vendosim sa më shpejt e më mirë për përgjigjen e pyetjes: më mirë vezën sot apo pulën mot? (më mirë të dish

apo të kesh?). Koha po tregon, dhe më shumë do të tregojë, për gabimet që kemi bërë në të shkuarën, sidomos në strategjitë e kaluara ne vite e dekada.

Duke patur parasysh që Strategjia kombëtare, është sfidë e madhe gjithëpërfshirëse dhe komplekse, mendojmë që në gjashtë mujorin e parë të këtij viti, mund të bëhen përpjekjet për përcaktimin e objektivave të strategjisë së re e diskutimin me qytetarët e më pas dhe ato të strukturave të hartimit të nënstrategjive dhe projekteve. Po kështu, meqenese nënstrategjia me BE do të ngërthejë edhe shumë objekte të vështirë për t'u realizuar, puna në këtë drejtim mund të fillojë me parë se të fillojë hartimi i strategjisë kombëtare. P.sh. strategjia kombëtare e Rumanise për 20 vitet në vazhdim, është paraprirë nga një nënstrategji dixhitale që ka filluar te operojë që në vitin 2014 në disa objektiva të caktuara në teknologji, kualifikim stafi, metoda të reja e të përparuara, etj. Estonia, 3-4 vite përpara se të pranohej si vend kandidat për anëtar në BE, ka ndërmarrë krijimin e 3-4 institucioneve të reja, etj.

Nga sa më sipër, hartimi i strategjisë kombëtare përballet me dy nënstrategji themelore, që janë vetë strategjia me objektiva pa BE dhe nënstrategjia e objektivave qe cakton BE. Për të mënjanuar ndonjë konfuzion në këtë shkrim, këto dy nënstrategji i quajmë nënstrategji vendi dhe nënstrategji me BE. Theksojmë që nënstrategjia me BE supozohet se përfshihet në nënstrategjinë e vendit, pra bën pjesë në strategjinë kombëtare. Përmendim kalimthi që, ka strategji të vendeve të caktuara, të cilat përfshihen edhe nga nënstrategji të tjera, si reforma ose aktivitete, që ishin parashikuar më parë, por që nuk janë realizuar, prandaj pjesa e mbetur e tyre vazhdon me strategjinë e re.

Në kushtet e vendit tonë, kur kemi mungesa të instituteve shkencore për ekonominë, biznesin, etj, ndoshta mund të ngrihet mendim që departamentet universitare në disa shkolla të larta të jenë mbështetje kryesore apo themelore e hartimit të strategjive, sepse aktualisht, ato kanë, përgjithësisht, nivelin më të lartë të dijeve, të studimit, kërkimit e zhvillimit të metodave e teorive bashkëkohore. Përveç kësaj, ato kanë një potencial universitar dhe pasuniversitar, të përgatitur më parë, që mund e duhet të shfrytëzohet direkt në rrethana të caktuara ose edhe të fillojë puna, në rast se shikohet e arsyeshme, për ngritjen dhe kualifikimin e stafit menaxherial, strategjik e projektues me forca të brendshme universitare ose dhe te huaja nga intitucione europiane.

Duke qenë se risku i projektit të strategjisë është përafërsisht shumë (integrale) e të gjithë risqeve specifike të projekteve nga të gjithë sektorët e zhvillimit, rezulton qe ka peshë të rëndë në prapambetjen që shkakton. Për rrjedhim, kualifikimi i stafit, sigurimi i teknologjive përkatëse, futja e metodave të reja për menjanimin ose zvogëlimin e riskut, duke filluar nga sigurimi i të dhënave, seleksionimi, trajnimi e bashkërendimi shkencor për metoda e struktura të reja teorike, teknologjike, aplikative, etj , që janë nga disa drejtime themelore, ku duhet e mund të rritet pesha

e investimeve të reja në fushën e strategjisë.

Në fund, theksojmë që, ***aktiviteti i strategjisë, në kushtet e vendit tonë, është një nga më të rëndësishmit në fushën e investimeve, që ka efektivitetin më të lartë***.

Që këtej, dijet dhe burimet duhet të jenë epiqendra e strategjisë së re.Natyrisht pergjigje presin edhe shume pyetje për çështje parimore, të përgjitheshme :

Psh, kush duhet ta përgatisë hartimin e strategjisë?

Ka përvoja të ndryshme:

- nga specialistë të institucioneve vendore e te të huaja, si Banka Botërore;
- nga Profesorati universitar dhe institucionet shkencore (psh Rumania);
- nga Qeveria, biznesi, specialistë nga shoqeria civile (psh Izraeli), etj.

Ka edhe çështje të tjera për përgjigje:

- Si do të jetë struktura e strategjisë, mbi baza projektesh të burimeve themelore apo raportesh të përgjithshme, si në vitet e kaluara?
- Çfarë përmbajtje do të ketë strategjia, globale apo jo globale? A do të përmbajë ajo edhe krijim institucionesh të reja, nënstrategji që domosdoshmërisht do të fillojnë përara saj, p.sh. ajo dixhitale? A do të përmbajë ajo edhe reforma për periudha të caktuara?
- Cili do të jetë projekti për futjen dhe zbatimin e SWOT në projektet (nënstrategjitë) themelore të strategjisë kombëtare?
- A jemi të përgatitur që të përballojmë investime të posaçme për strategjinë (siç kanë bërë disa vende të BE)?
- Çfarë duhet të bëjmë për sigurimin e bazës së të dhënave, përvetësimin e metodave dhe procedurave të propozuara, të teknologjive bashkëkohore, etj?

Përmendim në fund se kërkesa për specialistëve të mirëfilltë në fushën e strategjisë dhe të zbatimit të saj) është një nga sfidat më të vështira në vendin tonë sepse strategjitë e mëparshme janë mbështetur kryesisht në përvojën e punonjësve tanë dhe të Bankës Botërore, e cila në kushtet e tanishme nuk mjafton.

Literatura

1. Republika e Shqipërisë, Këshilli i Ministrave, Strategjia Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020. Tiranë 2015;
2. National Strategy for Development and Integration Albania. Draft 2013;
3. L. Bertalanffy (1969) – General System Theory, Canada;
4. J. Karppi, M. Kokkonen, L. Smith (2001) SWOT analysis for regional strategies, Norway;
5. Academia Romana (2017) Strategia de dezvollare a Romanier in Uzmatirii 20 de ani (Bucuresti, Romania);
6. Th. L. Saaty, K. Pernwak (internet) Planning the future with risk and uncertainty. The forward and backward processes of planning;
7. Interreg Europe (2018) Programme Manual. EU;
8. EC (2011) Implementation of Digital Agenda;

9. Ministry of Public Administration (2015) e-Croatia 2020 strategy;
10. Ministerul pentin societate informatinata (2014). National Strategy on Digital Agenda for Romania (2014);
11. Republic of Kosovo, National Strategy for European Integration, Kosovo 2020. A participatory approach;
12. Regional Cooperation Council, South East Europe 2020, Job and Prosperity in European Perspective;
13. Federal Ministry of Education and Research, China Strategy 2015-2020. Strategy framework for Cooperation with China in Research, Science and Education;
14. Department of Education and Skills, Ireland (2011) National Strategy for Higher Education to 2030. Dublin, Ireland;
15. Ministry of Transport, Croatia. Transport Development Strategy of the Republic of Croatia, 2014;
16. Ministry of Public Administration, Croatia. Croatian Strategy for the Development of Public Administration 2015-2020;
17. Estonian Education Strategy 2012-2020. Five Challenges;
18. Department of Rural and Development. The failure of the Estonian Energy Sectory in relation to EU 2050 low carbon economy readmap;
19. A. Kirch (2012) Process of Implementation of Knowledge Triangle in Estonia;
20. Research and Development Strategy of Moldova by 2020, Academy of Sciences;
21. Grand Strategy for Israel (2017), prepared by The Samuel Neaman Institute;
22. University of Zagreb. Strategic Program of Scientific Research Faculty of Pharmacy and Biochemistry 2014-2019;
23. Austrian Community College. SWOT Manual AY13;
24. V. Isoherramen. Strategy Analysis Framework for Strategy orientation and focus (Thesis) Oulu, Finland;
25. Ministry of Education, Science and Technology. Strategy for education development in Serbia 2020, published by Z. Obradovic;
26. Strategy for development of higher education in the Republic of Bulgaria 2014-2020;
27. S.Osmani, B.Leskaj. Teoria e kategorisë matematike me plotësime(Përgatitur për botim,2019);
28. S.Osmani, B.Leskaj Optimizimi.Pjesa e pestë, 2017;
29. Revista nr.14, “Auditimi Publik”, botim i KLSH-së. Shkrimi “Performanca, sistemi, risku dhe vendimmarrja fazi në grup me shumë kritere”.

Shënim: Në literaturën e STRATEGJISË KOMBËTARE ka edhe disa materiale të tjera që nuk janë referuar.

Nga: Prof.Dr.Skënder Osmani

Dr.Bujar Leskaj, Kryetar, KLSH

RIORGANIZIMET NË SEKTORIN PUBLIK TË SHQIPËRISË - ÇFARË MUNGOI?

Në botën e auditimit, një strategji e mirë që rezulton në një numër të konsiderueshëm gjetjesh, nuk është ajo ç'ka do të quanim "punë të mbaruar". Siç vërente Lonsdale (2000), SAI-t e vlerësojnë si tepër të rëndësishme që vlera dhe impakti i punës së tyre të njihet nga të tjerët.

Nga: Valbona Gaxha, Kryeauditues, KLSH

Abstrakt

Transparenca dhe llogaridhënia janë përbërës të rëndësishëm të qeverisjes së mirë dhe SAI-t janë institucionet kyçe për të garantuar zbatimin e vazhdueshëm të këtyre dy shtyllave të domosdoshme. Në këtë kontekst dhe në një mjedis gjithmonë në ndryshim ku SAI-t operojnë, ata duhet të jenë të vëmendshëm, të përshtaten vazhdimisht me ndryshimet dhe të përcaktojnë strategji të reja për probleme të qeverisjes së mirë që lindin nga këto ndryshime. Në botën e auditimit, një strategji e mirë që rezulton në një numër të konsiderueshëm gjetjesh, nuk është ajo ç'ka do të quanim "punë të mbaruar". Siç vërente Lonsdale (2000), *SAI-t e vlerësojnë si tepër të rëndësishme që vlera dhe impakti i punës së tyre të njihet nga të tjerët.*

Për këtë dokument është rishikuar literatura e përshtatshme, e kombinuar me analizën e të dhënave sasiore dhe cilësore të marra nga raportet e auditimit të KLSH. Literatura dhe provat, theksojnë se riorganizimet në sektorin publik udhëhiqen nga faktorë të ndryshëm që shihen në kontekst socialo-politik, në mënyrë që të vlerësohen rezultatet e kërkuara të riorganizimit dhe të lejohen audituesit të vlerësojnë pajtueshmërinë dhe performancën e operacionit.

Ky dokument analizon reformën administrative, të vënë në jetë në Shqipëri, në vitin 2014, bazuar në rezultatet e auditimeve të kryera nga KLSH. Duke marrë në konsideratë që kjo është reforma e dytë më e madhe e ndërmarrë në 10 vitet e fundit, në strukturat e qeverisjes vendore: nga "ndarja" në "bashkim", ne theksojmë faktin se rekomandimet e KLSH-së, në 2013, u morën gjërësisht parasysh nga qeveria. Këto rekomandime theksuan nevojën për riorganizim të qeverisjes vendore në formë bashkimi dhe konsolidimi, që e ndjekur nga një proces vigjilent, solli vendimin për një reformë të dytë vetëm një vit më pas. Motivimet e

shfaqura për këtë riorganizim ishin ulja e kostove, rritja e efiçencës, ekonomi më të mirë që sjell qeverisje më të mirë, bazuar në ekonominë e shkallës.

Për ta mbyllur, bazuar në gjetjet e auditimeve dhe konkluzionet e nxjerra në projektet e fundit të auditimit nga KLSH, objektivat kryesore të reformës së re nuk u arritën. Tani, detyra për të përcjellë e për të komunikuar rezultatet administratës dhe qeverisjes vendore ngre një sfidë tjetër për KLSH-në, e cila, siç dhe thuhet në këtë artikull, synon përcaktimin e treguesit për vlerësimin e këtyre reformave, me qëllim të shtojë vlerë në zbatimin e qeverisjes së mirë dhe mbajtjen në transparencë dhe llogaridhënie të saj.

Fjalë kyçe: *qeverisje vendore, reformë, bashkim, motive dhe rezultate, vlerë publike, vlera e shtuar e SAI-t.*

Hyrje

Gjatë shtatorit të 2013, qeveria shqiptare shpeshtoi diskutimet në lidhje me riorganizimin e qeverisjes vendore, të cilat u finalizuan në 31 korrik 2014, me miratimin nga Parlamenti të Ligjit 115/2014 "Për Ndarjen Administrativo-Territoriale të Njësive të Qeverisjes Vendore në Republikën e Shqipërisë", duke ulur numrin e njësive të qeverisjes vendore nga 373 në 61 bashki. Qëllimi i këtij riorganizimi, i quajtur "Reforma Administrativo-Territoriale e 2014-ës", ishte rritja e efiçences së njësive të qeverisjeve vendore me më pak kosto, për të siguruar shërbim më të mirë dhe për t'i dhënë qytetarëve dhe komuniteteve akses me të madh tek këto shërbime, duke krijuar kështu vlerë publike me sloganin "promovim të demokracisë vendore". Si fenomen ekonomik, ky riorganizim është një formë bashkimi, bazuar në parimet e ekonomisë së shkallës, duke deleguar më shumë shërbime tek qeverisja vendore, e cila do të ketë më shumë kapacitet për të ushtruar një sërë funksionesh me kosto më të ulët shërbimi. Duke parë eksperiencat ndërkombëtare nëpër Europë dhe Amerikën e Veriut, riorganizime të ngjashme kanë ndodhur duke bashkuar njësi të vogla të qeverisjes vendore, me qëllim forcimin e demokracisë vendore, rritjen e efiçencës në shërbimet vendore dhe rritjen e numrit të këtyre shërbimeve. Edhe pse faza përgatitore është ndihmuar dhe kryer nën një projekt të veçantë, ai vazhdimisht ndoqi një proçes të masave shtesë, si përfundimi i kuadrit ligjor me miratimin e Ligjit nr. 139/2015 "Për Vetëqeverisjen Vendore", Ligji nr. 68/2017 "Për Financat e Vetëqeverisjes Vendore" dhe një sërë aktesh rregullatore.

Nga ana tjetër, SAI, si një institucion i pavarur në shërbim të qytetarit dhe "...për kontribut në qeverisje të mirë", synon të shtojë vlerën e punës së tij duke promovuar përgjegjshmërinë në fondet publike në mënyrë efikase dhe ekonomike. Prandaj, në ligjin organik të SAI-t të vitit 2014, ai mori pjesë në kontributin për një auditim performance të kryer në drejtim të efikasitetit dhe efektivitetit të qeverisjes vendore. Gjetjet ishin në përputhje me konkluzionin se qeverisja aktuale vendore me disa njësi të vogla ishte shumë e fragmentuar dhe joefikase dhe për disa

njësi të vogla ajo u kthye vetëm në barrë në buxhetin e shtetit dhe qeverisjes vendore, pa aftësinë për të ofruar shërbime. Duke marrë parasysh kohën dhe vëmendjen në këtë çështje, rezultatet dhe rekomandimet e këtij auditimi janë marrë parasysh dhe kanë kontribuar në ngritjen dhe theksimin e çështjes për të tërhequr vëmendjen e ligjvënësve për të zbatuar ndryshimet afatgjata për një organizim dhe administrim bazuar në parime të demokracisë dhe qeverisjes së mirë. Tre vite pas zbatimit të reformës, KLSH kreu një auditim tjetër, me qëllim vlerësimin nëse objektivat e reformës së vitit 2014 ishin arritur dhe nëse ishte krijuar ndonjë vlerë publike në fund.

Duke konsideruar rolin e SAI-t në zbatimin e qeverisjes së mirë, bazuar në rritje të llogaridhënies, ata hasin sfida në komunikimin efikas dhe në shpërndarje të rezultateve të auditimit. Cilësia e auditimit dhe mesazhi i qartë janë thelbësore, por sidoqoftë cilësia e rekomandimeve është ajo që garanton impaktin e punës audituese, ose atë që quhet vlera publike e shtuar nga SAI. Në rastin e një transaksioni të tillë ekonomik të madh dhe kompleks, si reforma administrativo-territoriale, me shumë palë të përfshira, shumë faktorë të brendshëm duhet të merren në konsideratë, në mënyrë që, jo vetëm të identifikohen, por edhe të kontribuojnë në zgjidhje. Në këtë kontekst, qëllimi i këtij dokumenti është të prezantojë dhe të analizojë rezultatet e punës audituese, duke përdorur modelin e trekëndëshit strategjik të Moore-it ne synimin e krijimit te vlerës publike për të identifikuar më mirë përbërësin që mungon në zbatimin e një reforme të suksesshme.

Teoria dhe rishikimi i literaturës

Një literaturë e gjërë ka hulumtuar potencialin demokratik të bashkimit të qeverisjes vendore (Dahl 1967; Sharpe 1970; Dahl dhe Tufte 1973; Newton 1982; Wollman 2008; Denters 2014; Lassen dhe Serritzlew 2011; Lewis 2011; Warren 2011).

Wollman (2008) identifikon dy strategji të ndryshme që ndiqen në ristrukturimin territorial dhe organizativ të qeverisjes vendore: Në një alternativë, reformat kanë për qëllim rritjen e kapacitetit administrativ dhe efikasitetin duke zgjeruar bazën territoriale të autoriteteve vendore nëpërmjet bashkimit të tyre, duke krijuar kështu njësi më të mëdha territoriale të qeverisjes vendore. Studimet empirike të efekteve ekonomike të bashkimit të qeverisjes vendore kryesisht fokusohen në efektet e shkrirjes në shpenzime dhe nuk ka tregues të qartë për matjen e efektivitetit, që nënkupton se si madhësia e juridiksionit ka ndikuar në cilësinë e shërbimeve vendore. Modeli i 3 E-ve, i cili fokusohet në ekonomi, efikasitet dhe efektivitet të shërbimeve publike, përcakton ekonominë si kosto e prodhimit të shërbimeve publike, efikasiteti si teknik (kosto e njësisë) i përfaqësuar në tre kategori: rritja e të ardhurave, ulja e kostove dhe mundësitë e rritjes së mëtejshme, dhe efektiviteti si arritje aktuale e objektivave të shërbimit zyrtar (Boyne 2002). Gjithashtu, konceptet e eficiencës dhe efektivitetit dhe sfidat per t'i matur ato, i gjejmë të diskutuara në

kontekstin e konceptit të vlerave publike si një formë e llogaridhënies në qeveri.

Krijimi i vlerës publike sa i përket Mark Moore

Trekëndëshi Strategjik

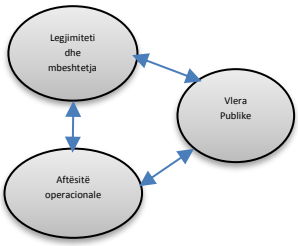

Siç u tha, libri i Mark Moore (1995) shënoi fillimin e fushës së kërkimit të vlerës publike. Moore (1995) e bën të qartë, në fillim, se teoria e tij është një teori normative e sjelljes menaxheriale. Ai ofron një kornizë strategjike të menaxhimit, sipas së cilës një trekëndësh strategjik që bazohet në konceptin se menaxhimi strategjik në sektorin publik duhet të harmonizojë tre komponentë: Së pari, çdo strategji duhet të jetë e vlefshme në substancë, pra duhet të prodhojë vlera publike. Së dyti, strategjia duhet të konsiderohet politikisht e ligjshme nga mjedisi autorizues, i cili përbëhet nga individë dhe grupe që mund të kontrollojnë flukset e burimeve (p.sh. autorizimet, paratë, bashkëprodhimet, etj.) që nevojiten për arritjen e rezultateve të vlefshme. Së treti, strategjia duhet të jetë e zbatueshme në aspektin e kapacitetit operacional, pra organizata duhet të jetë në gjëndje të japë rezultatet e deklaruara (Moore, 1995).

Krijimi i vlerës publike në SAI

Roli i SAI-ve në kontekstin e vlerës publike vjen përmes misionit dhe objektivave të tij për të siguruar qytetarët dhe taksapaguesit që paratë e taksuara janë shpenzuar mirë dhe për qëllimin të cilin ato buxhetohen. Këto objektiva realizohen përmes përputhshmërisë dhe auditimit të performancës. Rëndësia e krijimit të vlerës publike është njohur edhe nga INTOSAI, që ka vendosur dhe dokumentuar parimet e lidhura me standardin ISSAI 12 në vitin 2013: "Vlera dhe benefitet e SAI-t – të bësh ndryshim në jetët e qytetarëve". Duke parë përmbajtjen e parimeve të ISSAI 12, ato mund të jenë lehtësisht të transpozuara në trekëndëshin strategjik të Moore. Grupi i parë i parimeve: forcimi i llogaridhënies, transparencës dhe integritetit të qeverisë dhe subjekteve të sektorit publik. Grupi i dytë i parimeve është demonstrimi i rëndësisë së vazhdueshme për qytetarët, parlamentin dhe palët e tjera të interesit. Ndërsa grupi i tretë i parimeve të qenit një organizatë model përmes udhëheqjes nëpërmjet shembullit.

Historia e qeverisjes vendore në Shqipëri

Zgjedhjet e para vendore në 1992, vulosën decentralizimin e qeverisjes në Shqipëri, duke supozuar autonomi administrative dhe fiskale në sajë të delegimit të më shumë përgjegjësive. Ratifikimi pa kushte i Kartës Evropiane të Autonomisë Vendore (8548/1998) dhe miratimi i Ligjit per Organizimin dhe Funksionimin e Qeverisjes Vendore (8652/2000) shënojnë momentin e dytë më të rëndësishëm në decentralizimin e qeverisjes, duke krijuar decentralizimin e plotë të kuadrit

administrativ dhe fiskal (Gazeta Co-PLAN)[1]. Ligji "Për Ndarjen Administrative dhe Territoriale të Njësive të Qeverisjes Vendore (8653/2000)" u miratua si pjesë e reformës për decentralizimin e qeverisjes. Ndarja administrative e vitit 2000 ndoqi kufijtë historikë të komunave, rretheve e prefekturave. Numri relativisht i lartë dhe sipërfaqet e vogla të shumicës së njësive të qeverisjes vendore, së bashku me shqetësimet mbi efikasitetin dhe cilësinë e ofrimit të shërbimeve, gjithnjë e më shumë janë konsideruar si një pengesë serioze për qeverisjen dhe zhvillimin lokal dhe është hasur në debatet e politikave kombëtare që nga fillimi i vitit 2003. Në këto kushte, në vitin 2003 u rivendos diskutimi mbi reformën administrativo-territoriale dhe duke iu referuar një dokumenti politik të përgatitur nga Këshilli i Evropës, në vitin 2004 u hartua një ligj për riorganizimin administrativ dhe territorial të shteteve.

Viti 2005 është një tjetër moment i rëndësishëm në procesin e decentralizimit të qeverisjes, me një qasje të re strategjike për procesin e decentralizimit fiskal, duke transformuar sistemin e transferimit ndërqeveritar të granteve, duke sjellë pothuajse barazi fiskale. Kjo reformë duhej të zgjidhte problemin e njësive vendore të vogla dhe atyre shumë të vogla, për të gjeneruar të ardhura dhe për të ofruar shërbime te qytetarët. Megjithatë, diskutimi për gjetjen e njësive më të mëdha të qeverisjes vendore që ofrojnë shërbime më pranë qytetarëve dhe përdorin burime financiare në mënyrë efikase, shpesh u soll në tryezë, por pa konkluzion të qartë. Në të vërtetë, këto çështje morën vëmendje të veçantë vetëm në vitin 2013. Më në fund, përfunduan me ligjin e ri mbi reformën e qeverisjes vendore në vitin 2014, që hyri në fuqi në korrik 2015.

Reforma e "ndarjes" e vitit 2000 dhe gjetjet e auditimit

Modeli i reformës territoriale të vitit 2000 ishte një ndarje bazuar në decentralizim simetrik, duke krijuar 373 komuna ose njësi zgjedhore, që do të thoshte se qytetarët ishin të përfaqësuar në nevojat e tyre lokale dhe kishin akses të drejtpërdrejtë në vendimarrje. Gjatë diskutimit të problemeve që ky lloj riorganizimi solli në lidhje me efikasitetin dhe cilësinë e shërbimeve të qeverisjes vendore, KLSH nisi një auditim performance me temë "Ndarja territoriale administrative në Republikën e Shqipërisë" në fillim të vitit 2013. Auditimi u mbyll ne fund të shtatorit 2013, duke arritur në konkluzionin se, si rezultat i reformës administrative territoriale të vitit 2000, qeverisja vendore shqiptare ishte shumë e fragmentuar dhe joefikase, duke patur 373 njësi me popullsi mesatare 7579 banorë, 75% e njësive të qeverisjes vendore kishin më pak se 5000 banorë për njësi, 62% këshilltarë të zgjedhur që mbulonin vetëm 19% të popullsisë, 18% e kryetarë të zgjedhur që përfaqësojnë 45% të popullsisë, 70 njësi kishin zero investime kapitale, në 230 njësi nga 373, pjesa më e madhe e shpenzimeve ishin paga (60%), 44% e tatim-fitimit të biznesit të vogël gjeneroheshin nga vetëm

[1] *Gazeta Co-PLAN nr.6, shkurt 2014, Instituti për Zhvillimin e Habitatit*

25 njësi ose 7% e të gjitha njësive të qeverisjes vendore, ndërsa 63 njësi raportuan zero të ardhura nga tatim-fitimi i biznesit të vogël[2].

Thelbi i këtij studimi ishte se: "*Ndarja aktuale administrativo-territoriale ka sjellë një ngadalësim të zhvillimit lokal dhe varësinë e NJQV-së nga të ardhurat e buxhetit të shtetit. Shqipëria ka nevojë për një ndarje të re administrativo-territoriale bazuar në kritere të qarta, me qëllim rritjen e eficiencës dhe efektivitetit të NJQV-ve në arritjen e objektivave, për të rritur cilësinë e shërbimeve ndaj komunitetit*".

Në këtë studim, KLSH formulon rekomandimet dhe këshillon të përdoren tregues konkretë kur të dizajnohet struktura e re e qeverisjes vendore, si madhësia e NJQV-ve, numri i banorëve për njësi, dendësia e popullsisë, raporti i shpenzimeve administrative me shpenzimet totale (%), të ardhurat nga buxheti i përgjithshëm, kostoja e shërbimeve, të tilla si ndërtimi i infrastrukturës kundrejt sipërfaqes dhe densitetit të popullsisë, duke zbatuar raportin minimal: numri i të punësuarve/ 1000 banorë. Këta tregues më vonë do të përdoren për të matur performancën e qeverisjes vendore të strukturuar rishtazi.

KLSH	Konferenca Kombëtare	Vendimi për ministrinë e çështjeve të qeverisjes vendore	Kriteret Teknike Përgatitjet	Konsultim public	Miratimi per hartën e re TAR	Miratimi final	Data efektive
Dhjetor 2012	Tetor 2013	Nëntor 2013	Mars 2014	Prill-Maj 2014	22 Maj	17 Korrik	
Raporti i parë **Tetor 2013**	**4 Muaj**		**2 muaj**				Shtator 2015
	Më pak se një vit përgatitje						

Me një mesazh auditimi konciz dhe të qartë, shoqëruar me treguesë specifikë dhe konkretë, rekomandimet e KLSH-së u bënë pjesë e propozimit të projektligjit "Për Ndarjen Administrative dhe Territoriale të Njësive të Qeverisjes

[2]*Raport përfundimtar auditimi, dhjetor 2013, Departamenti i Auditimit të Performancës, KLSH*

Vendore në Republikën e Shqipërisë". Duke marrë parasysh kohën, auditimi dhe rezultatet e tij erdhën si një kontribut "ex ante" duke shtuar vlerë në proces, edhe pse duhet theksuar se mjedisi politik kishte të gjithë fokusin dhe mbështetjen e të gjithë faktorëve politikë që ishin të vendosur të vazhdonin me reformën më të madhe administrativo-territoriale.

Reforma e "bashkimit" e vitit 2014 dhe gjetjet e auditimit

Ndikimi i performancës së reformës së qeverisjes vendore është theksuar pas shumë gjetjeve dhe rekomandimeve në disa auditime përputhshmërie ose financiare të kryera gjatë 2015-2018. Kryesisht, këto gjetje ishin në kontekst të auditimit të zbatimit të buxhetit në lidhje me mbledhjen e të ardhurave, menaxhimin e aseteve, mbledhjen e borxheve të mbartura, duke theksuar çështje të tilla si niveli i lartë i centralizimit në planifikimin e buxhetit, sistemi i dobët i kontabilitetit dhe raportimi financiar, mungesa e llogaridhënies në çështjet e menaxhimit të aseteve, apo shuma e shtuar e borxheve të reja të krijuara për shkak të planifikimit të dobët e ndikimeve politike. Shumica e bashkive kanë një program buxhetor afatmesëm, por nuk kanë analiza të duhura, sisteme të kontrollit financiar, kontabilitet dhe raportim, dobësi që vazhdojnë të mos trajtohen siç duhet dhe plotësisht.

Si pjesë e planit të auditimit, u planifikua një tjetër auditim performance me temën "Funksionimi i bashkive në kuadër të reformës administrativo-territoriale", me qëllim vlerësimin e funksionimit të bashkive të reja, bazuar në konceptin 3E. Duke iu referuar objektivave të bashkimit, u vendosën pyetjet e auditimit dhe auditimi konkludoi në këto gjetje:

Objektivat e reformës	Pyetjet e auditimit	Gjetjet e auditimit
• **Efikasiteti**: Kursimet nga kostot e shkurtuara të operimit dhe proceseve të efektshme; • **Menaxhimi financiar**: Më shumë rritje të ardhurash dhe shpërndarje shërbimi në territor; • **Cilësia e shërbimit**: Aftësi të zgjeruara për të siguruar më shumë shërbime më cilësi më të mirë dhe kosto më të ulët; • **Decentralizimi**: Planifikim i integruar afatgjatë i përmirësuar, që përfshin menaxhimin e aseteve; • **Autonomia**: Rritje të kapacitetit për të thithur fonde shtetërore dhe donacione dhe partneritet me biznese për projekte komunitare.	• A është **kuadri ligjor** i plotë, transparent dhe lehtësisht i aksesueshëm? • A e ka përmirësuar riorganizimi **cilësinë e shërbimeve funksionale** për qytetarët? • Si shkojnë **shpenzimet** e bashkive? • A është **autonomia** financiare e garantuar si rezultat i reformës së vitit 2014? • Cili është efekti i bashkimit sa i përket **mbledhjes së të ardhurave**? • A e ka përmirësuar bashkimi **menaxhimin financiar publik** në nivel të qeverisjes vendore?	• **Kuadri ligjor**: Mungesë e përshtatjes, kohë jo e koordinuar, "zona gri" në kompetencat e bashkive; • **Efikasiteti dhe cilësia**: Funksionet e reja përfshijnë shërbime të amortizuara dhe barrë buxhetore të rëndë për bashkitë. Treguesit e performancës mungojnë dhe monitorimi i tyre çalon; • **Decentralizimi**: Raporti midis shpenzimeve kapitale dhe shpenzimeve aktuale është i njëjtë si në 2010-2011. Të ardhurat kanë rënë në norma më të ulëta se të ardhurat e qeverisjes qendrore; • **Autonomia**: Ndërhyrjet e shpeshta dhe të pabazuara në analiza fiskale të qeverisjes

		qendrore kanë destabilizuar të ardhurat lokale.

Burimi i të dhënave: Raport përfundimtar auditimi, dhjetor 2013, KLSH

Duke parë gjetjet kryesore, bashkimi i njësive të qeverisjes vendore pritej të shoqërohej me reduktim të kostove administrative, si rezultat i konsolidimit të 373 njësive të qeverisjes vendore të fragmentuara në vetëm 61 bashki dhe me rritje të shpenzimeve për investime publike. Me fjalë të tjera, ndarja e re administrative duhet të ndryshonte mënyrën e organizimit të qeverisjes vendore, me qëllim rritjen e burimeve financiare dhe rritjen e eficiencës dhe efektivitetit të përdorimit të tyre, bazuar në autonomi dhe rritje të llogaridhënies e transparencës. Duket se asnjë nga këto objektiva nuk u arrit deri në vitin 2018 dhe për më tepër, raporti i auditimit arriti në përfundimin se rreziku i mospërmbushjes së objektivave të reformës është shumë i lartë, duke fajësuar periudhën e shkurtër kohore të përgatitjes ligjore dhe procedurale (më pak se një vit), duke e lidhur kohën efektive të reformës me zgjedhjet elektorale, duke e kthyer transaksionin më së shumti si një zbatim të reformës politike në vend të asaj menaxheriale dhe administrative.

Mesazhi kryesor i auditimi ishte se: "*Reforma administrativo-territoriale nuk i ka përmbushur objektivat: legjislacioni nuk zbatohet plotësisht, procesi i thithjes së funksioneve të reja, punonjësve, aseteve dhe rritjes së cilësisë së shërbimeve nuk është arritur me sukses. Në shumicën e komunave rezulton një nivel i ulët i efektivitetit në mbledhjen e të ardhurave të veta dhe përdorimin e fondeve në dispozicion. ...ekziston një mospërputhje ndërmjet objektivave të reformave e politikave fiskale dhe buxhetit të qeverisjes qendrore që kanë shkelur autonominë lokale*" [3].

Trekëndëshi Strategjik i Vlerës Publike. Çfarë mungoi?

Teksa rezultatet e auditimit dolën në përfundimin se objektivat e reformës nuk ishin arritur, duke testuar dhe vlerësuar çdo objektiv individualisht, në thelb përfundimi i auditimit mund të përkthehet në *asnjë vlerë publike të krijuar*. Procesi i auditimit filloi më shumë se 2 vjet nga data efektive e riorganizimit të qeverisjes qendrore, duke menduar se ishte kohë e mjaftueshme për të parë frytet e para të reformës në lidhje me 3E. Për qëllimin e këtij dokumenti, mesazhi i fortë i auditimit nuk lë hapësirë për diskutime të mëtejshme apo analiza për pyetjen nëse ka ose nuk ka vlerë publike të krijuar, kryesisht "duke fajësuar" mungesën e autonomisë financiare. Megjithatë, duke pasur parasysh se bashkimi i qeverisjes vendore është një transaksion ekonomik shumë kompleks, i përzier me faktorë

[3] *Raport përfundimtar auditimi, tetor 2018, KLSH*

politikë dhe socialë, duke përdorur të dhënat e mbledhura nga auditimi, do të përpiqemi t'i lexojmë ato në përputhje me trekëndëshin strategjik të Moore-it, në mënyrë që të identifikojmë komponentin që mungon.

Sipas modelit të Moore, *së pari*, çdo strategji duhet të jetë në thelb e vlefshme. Në fillim të këtij dokumenti kërkimor, pranojmë se komponenti i parë ekziston, duke pasur parasysh periudhën e gjatë të diskutimeve dhe përpjekjeve, që nga mesi i viteve 2000, finalizuar me marrëveshjen e të gjitha palëve, që reforma ishte e pashmangshme. Në tetor 2013, Ministri për Çështjet e Brendshme krijoi grupin e ekspertëve kombëtarë dhe ndërkombëtarë për reformën. I gjithë procesi dhe strukturat që përfshiheshin u mbështetën nga asistenca teknike dhe financiare e projektit STAR, financuar nga qeveria e SHBA, qeveria suedeze, qeveria zvicerane, qeveria italiane, UNDP, Këshilli i Evropës, OSBE, ambasada e Mbretërisë së Holandës, ambasada e Austrisë, etj.

Së dyti, strategjia duhet të konsiderohet politikisht e ligjshme nga mjedisi autorizues, që ngre pyetjen e rradhës, nëse procesi i bashkimit kishte gjithë mbështetjen me resurset dhe autoritetitin e nevojshëm për të krijuar vlerë publike. Duke u kthyer te rezultatet e auditimit, elementi i autonomisë për NJQV-të nuk ishte siguruar, pavarësisht shpërndarjes së buxhetit për pushtetin lokal, që në 2016 arriti në 3.2% të GDP-së. Kjo ende konsiderohet e pamjaftueshme për të mbuluar zonat më të mëdha demografike dhe më shumë funksione e shërbime të deleguara për to, pa ndërhyrje të vazhdueshme nga nivelet më të larta qeverisëse. Sidoqoftë, gjatë këtyre tre viteve, Ligji "Për Vetëqeverisjen Vendore" dhe Ligji "Për Financat e Pushtetit Vendor" hynë në fuqi, respektivisht në janar 2016 dhe qershor 2017, rezultatet e të cilëve pritet të shihen gjatë 2018, edhe pse procesi i dhënies së granteve për financimin e projekteve nga "Fondi i Zhvillimit Rajonal" është ende një problem, për shkak të shpërndarjes jo të barabartë dhe ndonjëherë të padrejtë të investimeve nëpër bashkitë e mëdha e të vogla.

Së treti, sipas trekëndëshit të Moore, strategjia duhet të jetë e realizueshme në aspektin e kapacitetit operacional, pra organizata duhet të jetë në gjëndje të japë rezultatet e deklaruara. Ajo që i bashkon të gjitha pjesët është elementi i performancës së menaxhimit strategjik, që do të thotë se agjencitë qeveritare do të kërkojnë përgjegjësi organizative gjatë zbatimit të të gjithë komponentëve të strategjisë. Ata duhet të krijojnë sisteme të kontabilitetit dhe të matjes që monitorojnë kontrollin e tyre mbi pasuritë, pajtueshmërinë me politikat dhe procedurat dhe rezultatet e organizimit. Vlen të përmendet se, si çdo transaksion bashkues, që ka nevojë për përgatitjen e duhur me qëllim planifikimin e fazës së tranzicionit dhe sigurimin e një zbatimi të suksesshëm, përgatitja është mbështetur si pjesë e projektit "Mbështetje për Reformën Territoriale & Administrative-

STAR I and II"[4]. Ata mbuluan të gjithë procesin e zbatimit të reformave financiare dhe operacionale për një bashkim të kënaqshëm. Gjithashtu hartuan procedurat e shkrirjes nëpërmjet pilotimit dhe testimit, fillimisht në disa NJQV të përzgjedhura; shpërndarjen e modelit konsensual për pjesën tjetër të NJQV-ve përmes trajnimit, stërvitjes dhe ngritjes së kapaciteteve për palët e interesuara dhe përfituesit e bashkimit. Sidoqoftë, gjatë zbatimit u shfaqën shumë probleme të ndryshme, si transferimi i aseteve, mungesa e hartimit të bilanceve të konsoliduara, mosveprimi i inventarëve, në pamundësi për të mbledhur borxhet, konkludojnë për një sistem të kontrollit të brendshëm financiar.

Të tre këto komponentë janë themelet për krijimin e vlerave publike, që në rastin e qeverisjes vendore përkthehet në cilësinë e shërbimeve të ofruara për qytetarët dhe rritjen e investimeve publike. Nëpërmjet mesazhit të auditimit, çështja e cilësisë së shërbimit është nënvizuar, pasi nuk është e mundur të matet, së paku pa caktuar disa tregues. Gjithashtu, rekomandimet e auditimit flasin për mungesën e decentralizimit, duke drejtuar gishtin vetëm tek pushteti qendror për buxhetim të dobët dhe vonesa në ligjet e reja që do të garantonin autonominë, pra efektivitetin e reformës. Megjithatë, me ndihmën e modelit të Moore, ne mund të nxjerrim në pah faktorë "të brendshëm" që mungojnë, si vetë menaxhimi i pushtetit vendor, nëse marrim në konsideratë komponentët e fizibilitetit operacional, ka shumë për t'u bërë në brendësi, siç ka filluar me zbatimin e kontrollit të sistemit financiar, duke aplikuar qeverisjen e mirë, për të shfrytëzuar fondet e disponueshme, bazuar në llogaridhënie dhe transparencë.

Përfundime

Qeverisja vendore është transformuar nga bashkimet dhe shkrirjet kudo nëpër botë. Shtrirja tipike e njësive të pushtetit vendor është rritur ndjeshëm, duke synuar forcimin e demokracisë, rritjen e cilësisë së shërbimit dhe efikasitetin. Në rastin e Shqipërisë, reforma e dytë më e madhe e vitit 2014, synonte krijimin e njësive më të mëdha lokale, që ofronin shërbime në mënyrë më efikase, duke shfrytëzuar më mirë burimet financiare. Duke marrë parasysh kompleksitetin e reformës, rëndësinë dhe ndikimin e saj te qytetarët, KLSH ka luajtur rolin e tij në rritjen e ndërgjegjësimit për mungesën e rezultateve të zbatimit të reformave, kryesisht duke theksuar mungesën e autonomisë financiare të qeverisjes vendore. Përmbledhja e rezultateve të auditimit, bazuar në trekëndëshin strategjik të vlerave publike të Moore, mund të themi se, përveç vëmendjes dhe procesit të kujdesshëm të përgatitur për një tranzicion sa më të butë, gjërat u nxituan për shkak të kohës së zgjedhjeve. Që atëherë, kuadri ligjor ka qenë vazhdimisht në proces përmirësimi dhe përshtatjeje, duke shkaktuar shtyrjen e progresit të komponentëve të tjerë, si

[4] *Projekti STAR përafërsisht. $ 3.5 milion, 30 ekspertë, 1 anketim me 16000 të marrë në pyetje, 37 takime me Shoqeritë Civile, 5 takime me bizneset, 60 ditë për ankesa dhe kundërshtime*

mbledhja e të ardhurave dhe investimet publike. Sidoqoftë, trekëndëshi i Moore tregon se komponenti i tretë, që lidhet me kapacitetet operacionale, është një pjesë tjetër e madhe që mungon për të garantuar realizimin e objektivave të reformës, që më vonë u përkthyen në vlerë publike. Në përfundim, niveli i përmirësimit që pritet, pra efektiviteti i riorganizimit, 3 vjet pas ndryshimit, është ende i paqartë dhe ende vlerësohet bazuar në performancën financiare dhe përmirësimin jo të njëtrajtshëm të cilësisë së shërbimit. Faktorët politikë, mungesa e politikave makro fiskale, mungesa e sistemit të kontrollit financiar, kapacitetet e stafit dhe motivimi janë aspekte që gjithashtu duhet të kuptojnë ndikimin e tyre në reformë dhe të identifikojnë mundësi për përshpejtim.

Në këtë kontekst, nëpërmjet mesazhit të auditimit, KLSH synon të theksojë boshllëqet dhe dobësitë e punës së NJQV-ve, si dhe të rekomandojë zgjidhje, që mund të sjellin përmirësimin e performancës së këtyre strukturave, në drejtim të forcimit të qeverisjes së mirë. Në auditimin e parë të performancës, para zbatimit të reformës, ndikimi i punës së auditimit u mor në konsideratë nga ligjvënësit, pasi ai erdhi si kontribut "ex-ante", ndërkohë që të gjitha palët e përfshira ishin të gatshme të bënin një ndryshim. Në auditimin e dytë të performancës, të kryer pothuajse tre vjet pas hyrjes në fuqi të reformës, mesazhi i auditimit theksonte fuqimisht se objektivat e reformës nuk ishin përmbushur. Rekomandimet e ndërlidhura tanimë vinin si kontribut "ex-post" në procesin e zbatimit të reformës, që duket se vazhdon të mbetet në proces. Duke marrë parasysh se pushteti lokal është në prag të zgjedhjeve të reja, faktorët politikë do të kenë një ndikim të madh në prioritetet për çfarë ndryshimesh do të bëhen, ndaj KLSH përballet me sfidën për të komunikuar më mirë rezultatet e auditimit. Për këtë qëllim, ata duhet të jenë adekuat me ndryshimet e fundit dhe të drejtohen te palët përgjegjëse. Prandaj, përpos problemeve dhe identifikimit të komponentëve që mungojnë, nuk e dimë nëse vala e shkrirjes dhe bashkimit ka kontribuar në përmirësimin e performancës së qeverisjes vendore. Megjithatë, nga këto përvoja dhe nga kërkimi, heqim faktin se auditimi ose analiza e një transaksioni të tillë të madh dhe kompleks si shkrirja dhe bashkimi i njësive të qeverisjes vendore duhet të jetë i planifikuar mirë dhe i dizajnuar duke mbajtur parasysh idenë e vlerës publike, duke garantuar mundësinë për të lidhur vlerën që një administratë krijon për shoqërinë. Sidoqoftë, vlera publike nuk mund të krijohet thjesht, aktivitetet duhet të kenë ndikim dhe të njihen në nivel individual (Meynhardt, 2009).

Përktheu: Delor Prosi

Drejtoria e Komunikimit, Botimeve dhe Marrëdhënieve me Jashtë

Nga: Valbona Gaxha, Kryeauditues, KLSH

BASHKËPUNIMI FUNKSIONON MË MIRË KUR ËSHTË I DOBISHËM PËR PALËT

Kontaktet personale janë të domosdoshme për të krijuar besim dhe mirëkuptim dhe mund të ndihmojnë në zgjidhjen më efikase të problemeve. Nivelet e larta institucionale nuk bëjnë përjashtim nga ky rregull.

Intervistë me z.Klaus Heiner Lehne, President, ECA. Botuar në nr.11, Nëntor/Dhjetor 2018, ECA Journal.

Realizuar nga Z.Gaston Moonen, Drejtoria e Presidencës, ECA

Kontaktet personale janë të domosdoshme për të krijuar besim dhe mirëkuptim dhe mund të ndihmojnë në zgjidhjen më efikase të problemeve. Nivelet e larta institucionale nuk bëjnë përjashtim nga ky rregull. Presidenti i ECA-s, Klaus-Heiner Lehne, është i vetëdijshëm për rëndësinë e ruajtjes së marrëdhënieve të mira me homologët e tij, si dhe benefitet e bashkëveprimit ndërkombëtar në përgjithësi. Gaston Mooren dhe Derek Meijers kanë intervistuar zotin Klaus-Heiner Lehne lidhur me eksperiencën dhe rëndësinë e bashkëveprimit ndër-kombëtar për një institucion si ECA.

Ndërtimi i imazhit të ECA-s

Klaus-Heiner Lehne është President i ECA prej më shumë se dy vitesh dhe një nga gjërat e para që bëri sapo mori mandatin ishte vizita nëpër kryeqytetet e Shteteve Anëtare të BE. Aty, ai u takua me ministrat e Financave dhe të Marrëdhënieve me Europën, zyrtarë të tjerë të qeverive, deputetë, shtypin kombëtar e përfaqësues të institucioneve audituese. Klaus-Heiner Lehne: *"Dy arsyet kryesore të këtij 'rrugëtimi' ishin strategjia jonë e re 2018-2020 dhe qëllimi ynë për të zhvilluar performancën e auditimit dhe për të ndryshuar qasjen tonë për Deklaratën e Sigurisë (Statement of Assurance). Ishte e nevojshme që kjo t'u shpjegohej partnerëve tanë të Shteteve Anëtare. Përpos kësaj, ky rrugëtim ka rritur dukshëm popullaritetin e ECA-s."* Ai shpjegon: *"Ne zakonisht kemi pak kohë për të prezantuar raportet tona tek palët kryesore të interesuara në Parlamentin Europian dhe në Këshillin e Çështjeve Ekonomike dhe Financiare, të paktën jo mjaftueshëm sa për të përçuar probleme më komplekse që lidhen me punën tonë."*

Në këtë drejtim, vizitat e tij në Shtetet Anëtare të BE janë mjaft të ngjashme me aktivitetet e tjera të bashkëveprimeve ndërkombëtare. Klaus-Heiner Lehne veçanërisht synon të rrisë imazhin pozitiv të ECA-s dhe të rrisë ndërgjegjësimin mbi atë çfarë ECA bën. Pasi, siç thotë dhe Klaus-

Heiner Lehne shpesh: 'Ne jemi një institucion 'i fshehtë', jo në qendër të vëmendjes së mediave. Jo shumë njerëz na njohin, ose janë në dijeni të punëve që ne bëjmë e produkteve tona.' Ai vazhdon: 'Mendoj se është koha që ne të jemi më shumë prezentë në Shtetet Anëtare dhe te njerëzit. Vizita e Presidentit të një institucioni të BE, sidomos në vende më të vogla, mbetet një ngjarje që tërheq goxha vëmendjen e medias, duke e sjellë ECA-n më pranë njerëzve'.

Kontakti me homologët

Gjatë "rrugëtimit" të tij, Klaus-Heiner Lehne gjithashtu vizitoi shumicën e SAI-ve të BE-së, të cilat, siç shpjegon ai, janë partnerë të rëndësishëm të ECA: 'Brenda çdo shteti, SAI-t kombëtarë janë partnerët tanë kryesorë. Ata kuptojnë rolin dhe punën tonë, pasi bëjnë edhe vet të njëjtën punë. Ne bashkëpunojmë me ta në kuadër të Contact Commitee të SAI-ve të BE-së, dhe për një numër problemesh të caktuara ne bashkëpunojmë ngushtësisht. Neve na duhet ndihma e tyre, dhe atyre mund t'u duhet ndihma jonë.' Ai shton: 'Kur një anëtar i ECA-s shkon në një kryeqytet të caktuar, ai ose ajo, normalisht, do të vizitojë parlamentin dhe, zakonisht, edhe SAI-n kombëtar gjithashtu. Kjo nuk është një çështje mirësjelljeje. SAI-t, zakonisht, kanë marrëdhënie të ngushta me komisionet parlamentare, si Komisioni për Buxhetin dhe Financat, i cili mund të ketë ndikim në qeveri.' Dhe: 'Këto kontakte mund të na ndihmojnë të përçojmë mesazhin tonë te Këshilli, si dhe në Parlamentin Europian, në mënyrë indirekte'!

Klaus-Heiner Lehne: 'Fakti që është pothuajse e pamundur për të kryer një auditim të shtrirë në BE, ku mund të përdorim në mënyrë të drejtpërdrejtë informacionin që marrim nga njëri tjetri, ishte një tjetër temë që diskutuam me SAI-t kombëtare. Arsyeja për këtë është se SAI-t, zakonisht, operojnë me standarte, metodologji dhe korniza ligjore të ndryshme'. Ai vijon: 'Kjo është problematike, sepse, për tema auditimi të caktuara, psh. shëndeti publik ose problemet mbi sigurinë, do të ishte interesante të dinim saktësisht situatën aktuale në të gjithë Shtetet Anëtare, në vend të një shembulli të limituar, siç ndodh zakonisht në auditimet tona'.

Auditimet paralele

Presidenti i ECA-s shpjegon se auditimet paralele janë aktualisht instrumentat më të dobishëm dhe efektivë të disponueshëm për SAI-t e BE-së, në rast se ata duan të bashkëpunojnë në auditimet e tyre. 'Gjatë një auditimi paralel, disa SAI njëkohësisht shohin të njëjtin problem, e më pas, institucionet pjesëmarrëse mund të bëjnë një shkëmbim informacioni. Bashkëpunimi në auditim nuk përbën një cënim për pavarësinë e SAI-ve pjesëmarrëse, por ai ndihmon të shohësh si është situata në Shtetet e tjera Anëtare'. Klaus-Heiner Lehne shpjegon se, mbi të gjitha, auditimet paralele i mundësojnë SAI-ve informacione me vlerë, të cilat mund të ndihmojnë për të krijuar një bazë të dhënash më të mirë për raportet e tyre të auditimit. 'Shkëmbimi i informacionit dhe vlerësimi i tij sjell përfitim për të gjitha palët, sikurse idetë dhe mësimet e nxjerra nga fqinjët tanë mund të na ndihmojmë të përmirësojmë menaxhimin financiar dhe politikëbërjen tonë.

Klaus-Heiner Lehne shton se ka një interes të qartë, madje dhe nevojë për një bashkëpunim ndërkufitar brenda BE-së. 'Këtë vit, në kuadër të bashkëpunimit me Contact Commitee, ne hartuam një përmbledhje të parë të auditimit mbi papunësinë e të rinjve. Kjo përmbledhje bashkonte raportet e auditimit nga SAI të ndryshëm dhe krahasonte përfundimet dhe rekomandimet, duka siguruar një pasqyrë të situatës në BE. Ky produkt unik tregon vlerën e shtuar në Contact Commitee. Shpresoj që të na krijohet mundësia të hartojmë një botim të dytë të kësaj përmbledhjeje në 2019.

Përfitimet e ndërsjellta të bashkëpunimit

Për Klaus-Heiner Lehne, objektivi kyç i çdo aktiviteti bashkëpunues ndërkombëtar duhet të jetë shkëmbimi dhe ndërveprimi. 'Qëllimi është të shikosh problemin nga një perspektivë tjetër. Si punojnë SAI-t e tjerë? Cilat janë problemet e tyre? Zgjidhjet e tyre? Dhe, mbi të gjitha, si përshtaten me ndryshimet dhe si i parashikojnë zhvillimet e mëtejshme'? Ai shpjegon se, nga vetë natyra e SAI-ve, është shpeshherë më e lehtë t'i diskutosh këto tema personalisht me krerët e SAI-ve. 'Ne jemi institucione të pavarura dhe institucionet e tjera të BE janë, ose subjekte të auditimeve tona, ose institucione në të cilat ne raportojmë, ose të dyja njëkohësisht. Personalisht, duke qenë kreu i një SAI, veç anëtarëve të tjerë të ECA-s, homologët e SAI-ve partnere janë personat që kontaktoj, në rast se dua të diskutoj një problem.' Pastaj, duke qeshur: 'Dhe shpresoj të përmbush të njëjtin rol për krerët e SAI-ve të tjerë'!

Ky shkëmbim është thelbi i takimeve të Forumit të Lidershipit Global të Auditimit (GALF), i fundit i zhvilluar në ECA në Luksemburg, gjatë prillit të kaluar. Këto takime jozyrtare u zhvilluan për t'i dhënë krerëve të SAI-ve (dhe zëvendësve të tyre) nga çdo vend i botës një forum, ku mund të diskutonin probleme me interes të përbashkët në kontekst global me homologët e tyre, të cilët e kuptojnë më së miri sferën e aktivitetit të secilit dhe pasojat e të qënit një institucion i pavarur. Klaus-Heiner Lehne: 'Për mua, gjëja më e rëndësishme e GALF është se përmasat e tij mundësojnë diskutime të gjëra problemesh dhe formati i tij lejon dhe shtyn pjesëmarrësit të sjellin tema diskutimi, pavarësisht axhendës. Kjo stimulon shkëmbimin e pikëpamjeve dhe na ndihmon të vijmë me ide të reja'.

Të luash rolin tënd përfshin globalizimin

Presidenti i ECA-s vazhdon duke shpjeguar se, përpos funksionit të tyre si partnerë diskutimi, SAI-t e tjerë gjithashtu luajnë një rol të rëndësishëm kur ECA-s i nevojitet ndihmë në fusha, ku has vështirësi për vazhdimin e punës. Klaus-Heiner Lehne: 'Shembulli më i mirë është Banka Qendrore Europiane, ku mund të dallohet një boshllëk i dukshëm në auditimin për mbikqyrjen bankare pas ndryshimeve rregulluese të kohëve të fundit. Në rast se duam ta mbushim atë boshllëk, ne kërkojmë ndihmën e kolegëve tanë nga SAI-t kombëtarë për ta sjellë këtë problem në nivel të ministrive dhe parlamenteve kombëtare. Dhe kjo është pikërisht ajo ç'ka ka bërë Contact Commitee, së fundmi në nëntor 2018, kur pati një deklaratë të përbashkët të të gjithë krerëve të SAI-ve të BE-së mbi këtë çështje'. Iniciativa të tilla të përbashkëta janë një mënyrë efikase për të adresuar probleme që ndikojnë te të gjithë Shtetet Anëtare. Klaus-Heiner Lehne: 'Për

çështjet e lidhura me BE, është e nevojshme të punohet me një rrjet, të tillë si Contact Commitee, ku mund të diskutohet në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe të detajuar me persona që mund të kenë mundësi të bëjnë diçka për të ndihmuar'.

Krahasuar me Contact Commitee të BE-së, rrjete globale si INTOSAI kanë kufizimet e tyre, edhe për një institucion relativisht të madh, si ECA. Klaus-Heiner Lehne thotë: 'Merrni, psh, kongresin e INTOSAI (INCOSAI). Pavarësisht se ato janë takime shumë interesante, ato janë shumë më formale dhe kanë një axhendë strikte. Nuk është për t'u habitur, pasi aty janë mbi 1000 persona në një sallë.' Ai shpjegon se, në evente të tilla, diskutimet e vërteta zhvillohen në takime bilaterale jashtë kongresit.

Sidoqoftë, pjesëmarrja e ECA-s në aktivitetet e INTOSAI-t është e rëndësishme. 'Në rast se i hedhim një sy përmasave dhe rolit tonë në strukturën kontinentale, është mjaft e logjikshmë përfshirja jonë në këto nivele. Europa luan një rol global dhe është e qëllimshme, pasi ajo duhet ta luajë atë rol. Dhe pastaj mendoj se ECA, gjithashtu, duhet ta luajë atë rol. Pra, mendoj se është e qartë që ne duhet të marrim pjesë dhe, gjithashtu, duhet të përpiqemi të luajmë një rol udhëheqës.

'Takimet në nivele INTOSAI gjithashtu ofrojnë mundësinë për të takuar përfaqësues nga vende jo anëtare të BE me struktura më pak ose jo demokratike. Bashkëpunimi ndërkombëtar është kyç për Europën e gjithashtu për ECA-n. Ai na lejon ne të vëmë në dukje probleme si kushtet e punës dhe pavarësia, të cilat mund të kenë impakt te ato shtete. Dhe duke luajtur rolin tonë atje, ECA promovon qeverisjen e mirë dhe vlerat demokratike'.

Një dimension i munguar në bashkëpunimin ndërkombëtar?

Pavarësisht se ECA është përfshirë në shumë aktivitete të ndryshme në kuadër të bashkëpunimit ndërkombëtar, të cilat mbulonin segmente të ndryshme të auditimit publik, Klaus-Heiner Lehne mendon se ka akoma struktura pontenciale që mund të zhvillohen. 'Aspekti rajonal – pra, rajonet mes Shteteve Anëtare – është akoma i pazhvilluar. Mendoj se kjo është një mangësi, sidomos për shtetet e mëdha. Ky është problem. Jo aq për institucionet rajonale, sa për marrëdhëniet tona me to'. Ai shpjegon: 'Po marr shembull shtetin që unë e njoh më së miri, Gjermaninë. Paratë që vijnë nga BE, në rastet më të mëdha, nuk shpenzohen në nivel federal, por në nivel rajonal të Landeve. Si rezultat, fondet e BE auditohen edhe nga institucionet rajonale të auditimit, që janë plotësisht të pavarura. Pra në situatën aktuale, në rast se neve na duhet informacion nga këto rajone, ne gjithmonë duhet të komunikojmë nëpërmjet SAI-t Gjerman në nivel federal, në vend që të kontaktojmë drejtpërdrejt me audituesit rajonal'.

Si një zgjidhje të mundshme për këtë, Klaus-Heiner Lehne sugjeron përfshirjen e ECA-s si një të ftuar të përhershëm në konferencën e institucioneve rajonale të auditimit, ose gjetjen e një mënyre për t'i integruar institucionet rajonale të auditimit në Contact Commitee. Duke pranuar se do të ishte praktikisht e pamundur të ftoheshin qindra përfaqësues nga të gjithë institucionet rajonale që

ekzistojnë në Shtetet Anëtare të BE-së, ai argumenton se do të ishte e dobishme të shtohej një përfaqësues rajonal në delegacionet e SAI-ve kombëtarë në Contact Commitee.

Ai shton: 'Mund të ngrihet dhe një sekretariat ose një strukturë e përafërt për të bashkëpunuar me institucionet rajonale të auditimit. Kjo gjë do të përmirësonte situatën dhe mendoj se ato do të merrnin pjesë, pasi ato përballen me të njëjtat probleme si ne, sidomos kur bëhet fjalë për fondet që vijnë nga BE, ku ato luajnë një rol të rëndësishëm. Organizimi me anë të një ekipi të veçantë, sikurse ndodh me Contact Commitee, është një mundësi që mund ta konsiderojmë. Për ta përmbledhur, Klaus-Heiner Lehne shton se të pasurit e një strukturë të tillë për shkëmbimin e informacionit do të ndihmonte dhe shmangien e auditimeve të duplikuara, dhe do të siguronte që audituesit publikë në të gjithë BE-në do t'i interpretonin njësoj ligjet e BE-së.

'Kjo është e nevojshme, pasi shumë shpesh unë marr ankesa nga zyrtarë të qeverive rajonale, pasi interpretimi ligjor i institucioneve të tyre rajonale të auditimit ndryshon nga interpretimi ynë'. Dhe: 'Pyetja e tyre e rradhës është nëse ne mund të bëjmë diçka rreth këtij problemi, por, fatkeqësisht, ne nuk mund të ndihmojmë shumë. E vetmja gjë që mund të bëjmë në raste të tilla, është t'u sugjerojmë institucioneve rajonale audituese të na kërkojnë mendim zyrtar mbi pyetje specifike'. Duke qeshur: 'Pastaj, sigurisht, do të ishte në dorë të tyre ta merrnin parasysh ose jo. Do të ishte një ndihmë e madhe njëhsimi i te kuptuarit të rregullave të BE-së, për të evituar opinione që bien ndesh ose pozicionime të kundërta midis ECA-s, SAI-ve kombëtare dhe institucioneve rajonale audituese. Pra, besoj se koordinimi duhet të përmirësohet, pasi situata aktuale nuk ndihmon.

Dyer të hapura dhe entuziazëm

Klaus-Heiner Lehne nuk ka dyshim se vizitat e tij në kryeqytetet e BE-së, si dhe aktivitetet e tjera bashkëpunuese, në të cilat ECA ka marrë pjesë, kanë qenë frytdhënëse. 'Reagimet kanë qenë mjaft pozitive. Unë kam qenë duke predikuar tek të konvertuarit gjithkund. Kudo që kam diskutuar rreth reformës dhe qëllimeve të strategjisë 2018-2020, kam hasur mbështetje.' Ai vazhdon: 'Gjatë dy viteve të fundit nuk kam takuar asnjë ministër të financave ose drejtues te SAI-ve, që të vënë në pikëpyetje qëllimet tona. Të gjithë thonë: "Kjo lëvizje për më shumë auditim performance, ky ndryshim që po bëni është me vend, na ndihmon, na jep më shumë informacion." Pra reagimi ka qenë tej mase pozitiv deri tani, por ne duhet të plotësojmë pritshmëritë'.

Për më tepër, ai thotë: 'Bashkëpunimi midis SAI-ve garantohet nga vetë Traktati, por duhet të funksionojë në praktikë gjithashtu. Skeptikët mund të thonë se trupat kombëtare reagojnë vetëm kur kanë interesa të vetat. Por, bazuar në eksperiencën time, kjo nuk është e vërtetë'! Ai shton: 'Edhe në rast se kjo do të ishte çështja, bashkëpunimi realisht funksional karakterizohet nga përfitimi i ndërsjelltë i të dyja palëve. Pra, po, mendoj se aktivitetet e bashkëpunimit ndërkombëtar të ECA-s po funksionojnë shkëlqyeshëm. Dhe kjo është veçanërisht e vërtetë për bashkëpunimin midis 29 SAI-ve

të BE-së, dhe më specifikisht në kuadër të Contact Commitee'.

Klaus-Heiner Lehne përmbledh: 'Ju gjithashtu mund të shihni se bashkëpunimi po shkon mjaft mirë duke parë mjaft grupe pune – dhe goxha produktivë – nga organizata ndërkombëtare në të cilat ECA është e përfshirë. Ne jemi të pozicionuar më së miri, sikurse të kualifikuar për të luajtur rolin dhe për të dhënë kontributin tonë'. Ai i referohet pjesëmarrjes së ECA-s në komisionet e INTOSAI ose, për shembull, në seksionin e tij rajonal Europian, EUROSAI. 'Këto janë rrjete të gjëra, në të cilat SAI-t nga e gjithë bota janë bashkuar për të zhvilluar standartet dhe metodologjitë, për të garantuar ndihmë ndaj institucioneve në vendet në zhvillim, etj. Presidenti i ECA-s thekson se këto organizata drejtojnë mjaft grupe pune me tematika interesante si auditimi dhe etika, komuniki qytetar ose auditimi mjedisor. 'Në këto grupe pune, pjesëtarët e stafit nga institucione të ndryshme diskutojnë çështje auditimi dhe draft rregulla, të cilat më pas ndahen me të gjithë SAI-t e rrjetit. Duke vepruar kështu, ne përpiqemi të promovojmë ndërkombëtarisht parimet thelbësore të auditimit të entiteteve publike dhe të ndihmojmë SAI-t e tjerë të luajnë rolin e tyre duke garantuar fakte domethënëse për qytetarët e tyre.

Përktheu: Delor Prosi
Drejtoria e Komunikimit, Botimeve dhe Marrëdhënieve me Jashtë

Nga: Klaus Heiner Lehne, President, ECA. Botuar në nr.11, Nëntor/Dhjetor 2018, ECA Journal.

AUDITIMI I SDG-ve: SFIDAT DHE MUNDËSITË PËR SAI-t

ROLI I INTOSAI-t NË MBËSHTETJEN E SAI-ve PËR IMPLEMENTIMIN E SDGs

Zbatimi i suksesshëm i Axhendës 2030 dhe SDG mund të kenë sukses vetëm nëse institucionet janë efektive, të përgjegjshme dhe gjithëpërfshirëse.

Nga: Gjykata Austriake e Auditimit, Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t.

Botuar në Revistën e EUROSAI-t

Kanë kaluar tre vjet kur shtetet anëtare të Kombeve të Bashkuara kanë miratuar Axhendën 2030 për Zhvillimin dhe Objektivat e Qëndrueshme (SDGs). Kjo axhendë gjithëpërfshirëse dhe ambicioze ofron mundësi të mëdha, por gjithashtu sfida për Institucionet Supreme të Auditimit.

Për shkak të fushëveprimit të gjerë të SDG-ve, shumë prej çështjeve që ata adresojnë i takojnë fushës së kompetencave të auditimit të SAI-ve.

Për këtë arsye, komuniteti i SAI-ve ka punuar shumë për të rritur ndërgjegjësimin për kontributin që mund të japin SAI-et për rishikimin dhe ndjekjen e procesit të implementimit të SDG-ve dhe synimin e INTOSAI-t në mbështetje të SAI-ve në këtë detyrë të rëndësishme.

Qasja e INTOSAI-t për zbatimin e SDGs

INTOSAI i jep rëndësi të madhe rolit të SAI-ve në zbatimin e Axhendës 2030, ku veçanërisht është e dukshme në Planin Strategjik të INTOSAI-t për periudhën 2017-2022, për shkak të një prej pesë prioriteteve ndërsektoriale të këtij Plani Strategjik "Kontributi në përcjelljen dhe shqyrtimin e SDG-ve në kontekstin e përpjekjeve specifike të zhvillimit të qëndrueshëm të secilit vend dhe të mandateve individuale të SAI-ve ".

Në këtë kontekst, Plani Strategjik identifikon katër qasjet, ku SAI-t mund të japin kontribute të vlefshme për zbatimin e SDG:

I. Vlerësimi i gatishmërisë së sistemeve kombëtare për të raportuar mbi progresin drejt arritjeve të SDG-ve;
II. Kryerja e auditimeve të performancës që shqyrtojnë programet e qeverisë që kontribuojnë në SDG;
III. Vlerësimi dhe mbështetja e zbatimit të SDG 16, i cili parashikon institucione transparente, eficiente, të përgjegj-

shme dhe që është me rëndësi të veçantë për SAI-t; dhe

IV. Duke qenë modele të transparencës dhe llogaridhënies në operacionet e tyre, përfshirë auditimin dhe raportimin.

Këto katër qasje u diskutuan gjithashtu nga pjesëmarrësit e Kongresit XXII INTOSAI (INCOSAI), i cili u zhvillua në Abu Dhabi në dhjetor 2016. Si rezultat i këtyre diskutimeve, INCOSAI vendosi në Deklaratën e Abu Dhabit që kornizat për zbatimin e të katër qasjeve do të zhvillohen deri në INCOSAI pasardhës në vitin 2019.

Sfidat dhe mundësitë

Përvojat e para që SAI-t kanë deri tani tregon se përfshirja e tyre në zbatimin e Axhendës 2030 përfshin si sfida ashtu dhe mundësi.

Për shembull ata kanë evidentuar se:

- SAI-t që kryejnë auditimet e SDG përballen me një diversitet të gjerë në mandatet, kapacitetet dhe burimet e tyre;
- Në shqyrtimin e zbatimit të SDGs, SAI-t përballen me sfidën e kryerjes së auditimeve që shkojnë përtej auditimit tradicional financiar dhe përputhshmërisë;
- Qeveritë, si dhe SAI-t, duhet të kenë një qasje holistike kur bëhet fjalë për zbatimin ose shqyrtimin e zbatimit të SDG-ve;
- Aktorët e ndryshëm kanë pritshmëri të mëdha në lidhje me rolin e SAI-ve në zbatimin e SDG-ve;
- Auditimet e koordinuara ofrojnë mundësi të vlefshme për shkëmbimin e përvojave dhe njohurive.

Për t'iu përgjigjur këtyre sfidave dhe për të rritur ndërgjegjësimin, INTOSAI po mbështet SAI-t përmes një numri nismash.

Iniciativat dhe aktivitetet e INTOSAI-t

Iniciativa për Zhvillimin e INTOSAI (IDI) dhe Komiteti i Shpërndarjes së Informacionit INTOSAI (KSK) kanë nisur një program të përbashkët për "Auditimin e Zbatimit të SDGs", i cili synon të mbështesë SAI-t në përpjekjet e tyre për të kryer auditime bashkëpunuese të performancës në SDG. Aktualisht, tashmë më shumë se 70 SAI janë duke kryer auditime të performancës bazuar në ISSAI dhe një përgatitje bazuar në një qasje të tërë qeveritare. Nëpërmjet këtyre kontrolleve, SAI-t shprehin gjithashtu angazhimin e tyre për realizimin e Deklaratës së Abu Dhabit duke zbatuar qasjen INTOSAI I “Auditimi i gatishmërisë së qeverive kombëtare për zbatimin e SDG-ve". Në vitin 2019 do të publikohet një përmbledhje e gjetjeve të auditimit qendror në bashkëpunim me OKB.

Për të rritur ndërgjegjësimin e komunitetit ndërkombëtar, Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t organizoi dy aktivitete në kuadër të Forumit Politik të Nivelit të Lartë të OKB-së për Zhvillimin e Qëndrueshëm në Nju Jork. Ngjarja e parë në vitin 2016 adresoi "Kontributin e SAI-ve për të siguruar që askush nuk ka mbetur prapa në implementimin e SDG-ve" dhe i dyti në vitin 2018 iu kushtua "Përvojave të SAI-ve në zbatimin e SDG-ve". Në kuadër të aktivitetit të dytë, rezultatet e para të auditimeve të SDG u prezantuan dhe u diskutuan nga përfaqësues të lartë të SAI-

ve, të OKB-së, qeverisë dhe përfaqësuesit e shoqërisë civile.

Për më tepër, IDI dhe OKB organizuan së bashku dy aktivitete "Lidershipi dhe takimet e palëve të interesave të SAI-ve" dhe "Kontributet e SAI-ve në SDG-të" në vitin 2017 dhe 2018. Këto aktivitete synonin shkëmbimin e njohurive dhe përvojave të SAI-ve nga të gjitha rajonet INTOSAI përkundrejt fushës së IDI-KSK "Auditimi i programeve të SDG".

Përveç kësaj, Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t i kushton rendësi të veçantë aktiviteteve për ndërtimin e kapaciteteve, të organizuara bashkërisht nga INTOSAI dhe OKB me përfshirjen e SAI-ve.

Simpoziumi i 24-të, në qershor 2017 u përqendrua në pyetjen se si SAI mund të kontribuojë në zbatimin e SDG-ve në mënyrën më të mirë të mundshme. Gjithashtu, Simpoziumet e ardhshme të UN / INTOSAI (deri në vitin 2030) do t'i dedikohen rregullisht SDG-ve.

Në mënyrë që të mbështetet SAI dhe të siguroj auditime të një cilësie të lartë janë krijuar grupe pune të INTOSAI-t si:

- Grupi i punës për auditimin mjedisor;
- Grupi i punës mbi treguesit kryesorë kombëtar;
- Grupi i punës për vlerën dhe përfitimet e SAI-ve;
- Nën komiteti i Auditimit të Performancës;
- Nën komiteti për Standardet e Kontrollit të Brendshëm të cilët aktualisht janë duke integruar SDG-të në punën e tyre dhe duke zhvilluar mjete dhe produkte të lidhura me SDG-në.

Rezultatet e para të auditimeve të SDG

Shumë SAI, anembanë botës kanë filluar tashmë auditimet e performancës për tema që kanë të bëjnë me SDG-të dhe auditimet mbi gatishmërinë e qeverive kombëtare për të zbatuar SDS-të. Veçanërisht auditimet e gatishmërisë në përputhje me Qasjen I (e parë) të INTOSAI kanë një rëndësi të veçantë në këtë fazë të parë të zbatimit të SDG. Auditimet e tilla të gatishmërisë nuk janë auditimet "tipike" që zakonisht kryejnë (ato tradicionalisht kryhen thjesht ex post). Në kuadër të këtyre auditimeve, SAI mund të marrë një funksion të rëndësishëm këshillues. Prandaj, një rishikim i hershëm i mekanizmit kombëtar të zbatimit është veçanërisht i rëndësishëm pasi rekomandimet tona mund të ofrojnë stimuj të rëndësishëm për qeveritë tona kombëtare në lidhje me zbatimin e ardhshëm të Axhendës 2030 dhe SDGs.

Përvojat tona të para tregojnë se në shumicën e rasteve SAI-et kanë parë reagime pozitive nga qeveritë e tyre kombëtare. Për shembull, ata mund të nxisin qeveritë të veprojnë nga pyetjet e tyre të auditimit dhe ata mund të rrisin ndërgjegjësimin e tyre për rolin e SAI-ve në zbatimin e SDG-ve.

Këto shembuj praktikë tregojnë rolin e rëndësishëm të SAI-ve si institucione të pavarura mbikëqyrëse në sigurimin e qeverisjes së mirë në zbatimin e SDG-ve. Sidoqoftë, ne kemi parë gjithashtu që SAI-et që fillojnë të kontribuojnë në axhendën 2030 përballen me sfida lidhur me mandatin dhe kuadrin ligjor të tyre dhe sfidat që lidhen me kapacitetet, metodologjinë dhe burimet.

Në mënyrë që të mbështetësin SAI-et në përfshirjen e tyre në zbatimin e Axhendës së 2030, është e rëndësishme të mbështes shpërndarjen e njohurive dhe përvojave midis SAI-ve. Për këtë qëllim, Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t publikon raportet e SDG-së tashmë të përfunduara të anëtarëve të INTOSAI-t në faqen e internetit INTOSAI (http://www.intosai.org/about-us/sdgs-sais-and-regions.html). Ky publikim i raporteve të auditimit SDG të SAI-t duhet gjithashtu të kontribuojë për t'i dhënë publikut të gjerë mundësinë për të mësuar rreth rolit të rëndësishëm që po realizon në këtë drejtim.

Konkluzione

Muajt e fundit kanë treguar se SAI-t janë shumë të vetëdijshëm për mundësinë e madhe por edhe për përgjegjësinë që ata kanë në detyrën e tyre për të monitoruar zbatimin e SDGs.

Megjithatë, ekzistojnë disa sfida me të cilat SAI-et ballafaqohen. Vetëm SAI- et e aftë dhe të pavarura në nivel kombëtar do të ndihmojnë në forcimin e transparencës dhe llogaridhënies dhe në këtë mënyrë do të sigurojnë bazën për rishikimin dhe monitorimin efektiv të zbatimit të SDG-ve.

Synimi i përgjithshëm i INTOSAI-t është të mbështesë SAI-et në dhënien e një kontributi vendimtar në suksesin e Axhendës së vitit 2030, në mënyrë që të ndihmojnë në përmirësimin e jetës së qytetarëve rreth botës.

Përktheu: Elisa Metaj

Drejtoria e Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë

Nga: Gjykata Austriake e Auditimit, Sekretariati i Përgjithshëm i INTOSAI-t.

QENDRA E GAO-s PËR EKSELENCËN NË AUDITIM NDËRTON NË MBARË BOTËN KAPACITETET PËR MIRËQEVERISJEN

"Institucionet e pavarura dhe profesionale të auditimit janë pjesë jetike e sistemeve të shëndetshme të menaxhimit financiar publik. Kjo marrëveshje do të forcojë bashkëpunimin e ngushtë midis dy institucioneve tona, në mënyrë që të ndihmojë në zhvillimin e institucioneve të auditimit, të cilat janë të afta në luftën kundër korrupsionit, sigurojnë transparencën dhe promovojnë besimin e publikut"

Shkrimi është marrë nga INTOSAI Journal, Dimër 2018, Vol. 46, Nr. 1

Kontrollori i Përgjithshëm i SHBA, z. Gene L. Dodaro, kishte një vizion: krijimin e një ekipi të dedikuar për ndërtimin e kapaciteteve dhe nxitjen efektive të llogaridhënies në shkallë globale.Vizioni i Kontrollorit të Përgjithshëm dhe legjislacioni i miratuar çoi në krijimin e Qendrës së Ekselencës në Auditim (QEA).

QEA, e cila u lançua zyrtarisht nga Zyra për Auditimin e Qeverisë së SHBA në Tetor të vitit 2015 plotëson programet e tjera të ngritjes së kapaciteteve të GAO-s, duke përfshirë edhe Programi Ndërkombëtar të Fellowship-it për Audituesit. Ndërkohë që programi i fellowship-it ofron trajnime në GAO, instruktorët dhe specialistët e projekteve të QEA mund të udhëtojnë në nivel global për të ofruar shërbime në SAI-e të ndryshme.

Nën drejtimin e Drejtorit për Planifikimin Strategjik dhe Marrëdhëniet me Jashtë të GAO-s, z. James-Christian Blockwood, QEA ofron trajnime dhe asistencë teknike me pagesë, të dizajnuara për të ndihmuar organizatat në përmirësimin e performancës dhe transparencës, si dhe për të siguruar përdorimin e mirë të fondeve publike.

Të angazhuar për avancimin e vizionit të Kontrollorit të Përgjithshëm, QEA bashkëpunon me organizatat të ndryshme për të gjetur metoda me kosto efektive dhe eficiente në dhënien e mbështetjes për ngritjen e kapaciteteve dhe forcimin e llogaridhënies efektive.

Stafi me shumë përvojë i QEA, i përbërë nga ish-profesionistë të nivelit të lartë të GAO-s, fokusohet tek ngritja e kapaciteteve organizative, mentorimin dhe trajnimin si shërbime bazë dhe shfrytëzon njohuritë dhe përvojën e stafit për të ofruar programe dhe nisma kryesore që përfshijnë:

- Kryerjen e vlerësimeve të nevojave për identifikimin e fushave, në të cilat institucionet e auditimit mund të forcojnë politikat dhe procedurat,

aftësitë si dhe zbatimin e standardeve të INTOSAI-t;

- Ofrimin e një game të gjerë kursesh trajnimi për audituesit në tema të tilla si auditimet e performancës, dëshmitë e auditimit, metodologjitë e auditimit, të shkruarit e raporteve të auditimit dhe kontrollin e brendshëm;
- Mentorimin dhe trajnimin e grupeve të auditimit në kryerjen e llojeve të ndryshme të auditimeve duke përdorur mjete dhe teknika të provuara;
- Menaxhimin efektiv të procesit të auditimit dhe ofrimit të auditimeve me cilësi të lartë;
- Rritjen në mënyrë efektive të aftësive drejtuese dhe mbikëqyrëse të auditimeve;
- Zhvillimin, zbatimin dhe ridizenjimin e politikave për kapitalin e burimeve njerëzore, strategjive, planeve strategjike dhe kornizave të sigurimit të cilësisë; dhe
- Zhvillimin dhe zbatimin në mënyrë efektive të strategjive për bashkëpunimin me organet e mbikëqyrjes legjislative, mediat dhe qytetarët.

Me qëllim rritjen e kapaciteteve të institucioneve supreme të auditimit dhe çuarjen përpara të llogaridhënies në nivel global, vendosja e marrëdhënieve me organizatat kryesore partnere është një strategji e rëndësishme e QEA. Në vitin 2016, QEA nënshkroi një Memorandum Mirëkuptimi (MOU) me Agjencinë Amerikane për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID).

"Institucionet e pavarura dhe profesionale të auditimit janë pjesë jetike e sistemene të shëndetshme të menaxhimit financiar publik. Kjo marrëveshje do të forcojë bashkëpunimin e ngushtë midis dy institucioneve tona, në mënyrë që të ndihmojë në zhvillimin e institucioneve të auditimit, të cilat janë të afta në luftën kundër korrupsionit, sigurojnë transparencën dhe promovojnë besimin e publikut", theksoi z. Dodaro gjatë ceremonisë së nënshkrimit të marrëveshjes me USAID.

Gjatë tre viteve të para, QEA ka përjetuar rritje të kërkesave për shërbimet e saj, si nga organizata kombëtare ashtu edhe organizata ndërkombëtare, duke ofruar shërbimet e saj për dhjetëra organizata në SHBA dhe institucione auditimi në gjashtë vende. Projekte të tjera me SAI nga vende të ndryshme janë në proces.

Që prej nënshkrimit të Memorandumit të Mirëkuptimit me USAID-in, QEA ka kryer një vlerësim për të identifikuar nevojat kryesore në ngritjen e kapaciteteve të një SAI në Afrikë dhe kohët e fundit nënshkroi një marrëveshje trevjeçare me USAID-in për të ndihmuar në forcimin dhe përmirësimin e performancës të aftësive audituese të një SAI në Azi, në të cilin stafi i QEA do të zhvillojë trajnime, do të mentorojë auditues dhe do të ofrojë mbështetje për iniciativa të tjera institucionale për ngritjen e kapaciteteve.

Në vitin 2018, QEA ndihmoi një SAI të BE-së për të vlerësuar dhe përmirësuar procesin për dokumentimin e rezultateve të auditimeve financiare. Specialisti i projektit të QEA, një ekonomist dhe një ish drejtor i GAO, me njohuritë e tyre të konsiderueshme në fushën e sipërcituar dhe nëpërmjet zhvillimit të një marrë-

dhënie të mirë pune me stafin e SAI-t ndihmuan që projekti të jetë i suksesshëm. QEA kohët e fundit ka ndihmuar një SAI në Amerikën Qendrore në përmirësimin e kapaciteteve për kryerjen e auditimeve të performancës. Një specialisti projektesh i QEA me shumë përvojë, i cili flet rrjedhshëm spanjisht ka ofruar disa kurse trajnimi, ka ndihmuar SAI-n në përditësimin e manualit të auditimit të performancës dhe ka trajnuar një ekip auditimi në kryerjen e një auditimi, çka është vlerësuar shumë nga niveli drejtues i SAI-t dhe nga subjekti i audituar. "Progresi i arritur në tre vitet e fundit është jashtëzakonisht frymëzues dhe kjo na frymëzon të shohim përpara për të zgjeruar shërbimet tona dhe shtuar ofertë për kurse të ndryshme " – është shprejur znj. Janet St. Laurent, Drejtor i QEA.

Në nivel kombëtar, agjencitë e auditimit janë asistuar dhe riasistuar nga QEA në përmirësimin e njohurive për auditimin, rritjen e njohurive mbi standardet për evidencat dhe forcimin e aftësive të supervizimit në rishikimin e draftit të raportit të auditimit.

Vlerësime nga organizatat dhe individët që kanë ka marrë mbështetjen dhe trajnimin e QEA janë në mënyrë të vazhdueshme të një niveli superior, duke përfshirë këtu dhe relvancën e rëndësisë së kurseve dhe efektivitetin e instruktorit. Një i anketuar, që përfaqëson një agjenci auditimit në Shtetet e Bashkuara, e vlerësoi trajnimin e QEA si "investimi më i mirë i bërë ndonjëherë".

Në vitin e ardhshëm, QEA synon të mbajë një volum pune të shëndetshëm në nivel kombëtar përmes vendosjes së theksit tek marrëdhëniet e vazhdueshme me inspektorët e përgjithshëm, organizatat shtetërore dhe lokale të auditimit, si dhe shoqatat profesionale.Planet e brendshme përfshijnë gjithashtu kurse individuale në selinë e GAO-s duke përdorur edhe platformat e regjistrimit online.

Në nivel ndërkombëtar, ekipi synon të vazhdojë të ofrojë shërbime me cilësi të lartë për projektet që janë në proces. QEA planifikon të bëjë një zgjerim në komunitetin e donatorëve dhe SAI-eve për të eksploruar dhe zgjeruar mundësitë e partneritetit, duke përfshirë një MoU me Bankë Botërore.

"QEA dhe kontributet e saj, pa dyshim kane një ndikim të madh. Është nder të jesh pjesë e një ekipi që synon mirëqeverisjen dhe ka mundësitë e aftësinë për ti dhënë formë komunitetit global të auditimit "- ka nënvizuar z. Blockwood.

Për të mësuar më shumë rreth QEA dhe shërbimeve të saj, vizitoni http: // www.gao.gov/resources/centerforauditexcellence/overview ose mund ti telefononi znj. Janet St. Laurent në numrin 202-512-7100

Qendra e Ekselencës në Auditim	
Kush jemi ne	**Arritjet kryesore**
Zyra e auditimit të Qeverisë së SHBA (GAO) lançoi në Tetor të vitit 205 Qendrën e Ekselencës në Auditim(QAO), e cila synon ofrimin e ndihmës për ngritjen e kapaciteteve dhe nxitjen e përgjegjshmërisë efektive të institucioneve në përmirësimin e performancës, transparencës dhe sigurimin e përdorimit të mirë të fondeve publike.	• "Investimi më i mirë i bërë ndonjëherë!" Reagimet e klientëve demonstrojnë vazhdimisht cilësinë dhe ndikimin e shërbimeve. • Trajnimi dhe asistenca teknike e ofruar për 10 institucione federale, shtetërore dhe lokale në të gjithë SHBA-në gjatë vitit të parë të punës. • Krijimi i partneriteteve strategjike: nënshkrimi i memorandumit të mirëkuptimit me USAID dhe implementimi i një marrëveshje shërbimi me Korporatën e Sfidës së Mijëvjeçarit. • Ofrimi i trajnimeve, asistencës teknike dhe mbështetjes për 15 organizata dhe 3 vendeve deri në fund të vitit 2017. • Mbështetja e një SAI në rajonin e Amerikën Latine përmes marrëveshjes me Korporatën e Sfidës së Mijëvjeçarit. • Përmes partneritetit të USAID-it, QEA kreu vlerësim për të identifikuar nevojat kryesore të një SAI në Afrikë për ngritjen e kapaciteteve. • Zgjerimi i shërbimit në 2018 çoi në rritjen e konsiderueshme të veprimtarisë në nivel ndërkombëtar, duke zbatuar edhe projektin e parë si pjesë e partneritetit me USAID-in. • Është nënshkruar marrëveshja 3-vjeçare me USAID-in për të ndihmuar përforcimin dhe përmirësimin e auditimit të performancës në një SAI në Azi. • QEA ndihmoi një SAI evropian në vlerësimin dhe përmirësimin e procesit të dokumentimit të rezultateve të auditimeve financiare.
Çfarë bëjmë ne	
• Kryerjen e vlerësimeve të nevojave për identifikimin e fushave në të cilit institucionet e auditimit mund të forcojnë politikat dhe procedurat, si dhe aftësitë si dhe zbatimin e standardeve të INTOSAI; • Ofrimin e një game të gjerë kursesh trajnimi për audituesit në tema të tilla si auditimet e performancës, dëshmitë e auditimit, metodologjitë e auditimit, të shkruarit e raporteve të auditimit dhe kontrollin e brendshëm; • Mentorimin dhe trajnimin e grupeve të auditimit në kryerjen e llojeve të ndryshme të auditimeve duke përdorur mjete dhe teknika të provuara; • Menaxhimin efektiv të procesit të auditimit dhe ofrimit të auditimeve me cilësi të lartë; • Rritjen në mënyrë efektive të aftësive drejtuese dhe mbikëqyrëse të auditimeve; • Zhvillimin, zbatimin dhe ridizenjimin e politikave për kapitalin e burimeve njerëzore, strategjive, planeve	

strategjike dhe kornizave të sigurimit të cilësisë; dhe • Zhvillimin dhe zbatimin në mënyrë efektive të strategjive për bashkëpunimin me organet e mbikëqyrjes legjislative, mediat dhe qytetarët.	• Reagimi dhe vlerësimi i klientëve ka qenë i një niveli superior dhe trajnim i ofruar cilësor dhe efektiv.

Përktheu: Alma Shehu, Drejtoria e Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë

AUDITIMI I PERFORMANCËS, SI PJESËMARRJE E QYTETARËVE NË AUDITIMET E KLSH

Gara ndërkombëtare, në rastin tonë vrapi për të kapur finishin e integrimit evropian është bash si ajo përzgjedhja natyrore apo teoria "Red Queen" e evolucionit, sipas të cilës "duhet të vraposh për të qëndruar në vend. Nëse do të ecësh përpara, duhet të vraposh dyfish".

Nga: Sali Agaj dhe Redi Ametllari, Auditues, KLSH

Botuar në INTOSAI Journal, Dimër 2018

Në kushtet e globalizimit nuk është më e mundur që një vend të qëndrojë në "ineficiencën" e tij. Gara ndërkombëtare, në rastin tonë vrapi për të kapur finishin e integrimit evropian është bash si ajo përzgjedhja natyrore apo teoria "Red Queen" e evolucionit, sipas të cilës "duhet të vraposh për të qëndruar në vend. Nëse do të ecësh përpara, duhet të vraposh dyfish".

Tradicionalisht auditimi përqendrohej në saktësinë dhe rregullshmërinë e regjistrimeve bazuar në standardet kontabile e financiare. Në sferën e auditimit publik, metoda tradicionale verifikon gjithashtu zbatimin e ligjeve dhe rregullave financiare. Kjo metodë mbizotëroi për shekuj deri në vitet shtatëdhjetë të shekullit të XX. Në këtë periudhë, organet legjislative të disa vendeve të përparuara industriale filluan të shtronin atë pyetjen "ekziste-nciale": a e kemi nxjerre vlerën e parave të shpenzuara? Si pasojë lindi disiplina e Auditimit të Performancës, për t'i ofruar qytetarit një informacion të ri, një gjurmim deri në destinacionit final të asaj se çfarë vlere është përfituar. Pse? Sepse paraja e shpenzuar në përputhje me ligjet dhe kuadrin financiar nuk do të thotë që qytetari ka përfituar vlerën për paranë e shpenzuar. Ish-Kryetari i Gjykatës Sllovene të Auditimit, z. Igor Soltes, që aktualisht vepron si raportuesi për Kosovën në Parlamentin Europian, gjatë Konferencës së IV Shkencore të KLSH me temë "Analiza e Riskut", solli në kumtesën e tij shembullin e një fshati të Siçilisë, që përfitoi një grand nga BE për të ndërtuar një ashensor që do të lidhte fshatin me një manastir në majë të një kodre, me qëllim promovimin e turizmit. Por, ashensori nuk funksionoi kurrë për shkak se bashkia nuk mund të përballonte koston vjetore prej 100.000

euro për operimin e saj. Pra, ligjshmëria nuk mjafton kur investimi në fakt rezulton të jetë "shterpë" për qytetarin.

Për auditimet, por edhe produkte që nxjerrin institucionet e tjera publike, qëllimi natyrisht është shërbimi ndaj qytetarit. Por, ky togfjalësh "shërbimi ndaj qytetarëve" është si një ekuacion që vështirë të deshifrohet në realitet, e jo më të ndihet realisht nga qytetari. Në auditimet tradicionale të Institucioneve Supreme të Auditimit, si ai i përputhshmërisë dhe ai financiar, kontakti me qytetarin has pengesa të shumta, kjo për shkak të teknikaliteteve që shoqërojnë auditime të tilla.

Së pari, profesionalizmi i audituesit e bën leksikun e tij të vështirë të kuptohet nga qytetari. Terminologjia por edhe fushat që preken nga këto auditime, duhet të hyjnë në filtrat mediatike dhe parlamentare për të arritur në mënyrë precize, të kuptueshme dhe të qartë tek qytetari.

Së dyti, temat audituese burojnë nga një detyrim kushtetues për të audituar veprimtarinë ekonomiko-financiare të vendit, pra është një cikël i vazhdueshëm, apo një rrotullim i natyrshëm i KLSH-së në orbitën kushtetuese.

Pra, të dyja auditimet, që janë me peshë dhe shërbejnë si shfryrje nga korrupsioni i sektorit publik, ngelin në këtë gjendje agregate të ngurtë, për të cilat KLSH përkujdeset që përmes bashkëpunimit me mediat, Parlamentin dhe OJQ-të t'i sinkronizojë me frekuencën e mesazhit që qytetari kërkon të dëgjojë.

Tek auditimi i performancës, kontakti me qytetarin vendoset që në ngjizjen e auditimit, pra në përzgjedhjen e temës. Në dallim nga dy auditimet e klasike, omnipotenca që na jep Kushtetuta është jo burim i temave audituese, por një divizë besueshmërie. Temat audituese burojnë nga vet qytetari dhe problemet sociale në vend. Shkurt, është qytetari ai që përmes ankesave të tij merr në një farë mënyrë vendimin për të audituar një temë që kapërcen shifrat dhe vargun e numrave të ligjeve dhe VKM-ve për të shkuar direkt në epiqendrën e saj se çfarë e ka shkaktuar këtë problem social. Kjo zhdërvjelltësi e kthen performancës në një auditim "atletik" për shkak se ka hapur horizonte të reja në Kontrollin e Lartë të Shtetit, duke zgjeruar spektrin e tematikave audituese për të sjellë një vlerë të shtuar edhe në fusha me karakter të theksuar social, që kanë qenë të paarritshme nga format e tjera të auditimit. Kështu, "ankorimi" i KLSH-së edhe në fusha problematike që shqetësojnë shoqërinë shqiptare si çështja e ish-të përndjekurve politikë, për ndihmën ekonomike, Matura 2016, siguria ushqimore, shërbimet spitalore, etj., flasin për një zhvendosje të KLSH-së në krah të qytetarit, i cili thirret drejtpërdrejt në auditim përmes pyetësorëve.

Vlen për t'u theksuar se Auditimi i Performancës gjithashtu ka krijuar një standard të ri komunikimi me subjektin e audituar. Në takimet prezantuese, ku i njohim autoritetet e larta të institucionit, përfshirë ministra dhe kryebashkiakë, me temën e auditimit të performancës, pyetja që u shtrojmë nuk është "çfarë është bërë gabim", por "çfarë mund të bëjmë mirë". Në këtë kuadër, sinergjia që krijohet mes KLSH-së dhe institucionit përgjegjës bën që raporti i KLSH-së të jetë më konsensual.

Në dy format klasike të auditimit, që janë më të konturuara, më të fiksuara, të qenit një kontabilist apo jurist merr dhe jep ose vepron mbi një kornizë të fiksuar. Por, në performancë, nuk kemi një kornizë, por një skicë të cilës i duhet edhe pak histori dhe letërsi për t'i dhënë formë, pra sfidat për një audites performance janë më të mëdha.

Auditimi i Performancës ka sot një moshë 7 vjeçare në KLSH dhe lindi jo si një ornament, por si një vrap maratonomaku për të kapur kohën moderne të simotrave evropiane. Ky auditim do të konceptohej si profil institucional që në projekt-idenë e Kryetarit z. Bujar Leskaj, gjatë prezantimit si kandidat i nominuar për Kryetar të KLSH në Komisionin e Ekonomisë dhe Financave, në nëntor 2011"... Auditimi i Performancës do të konceptohet si një filozofi e të menduarit dhe e të vepruarit nga i gjithë stafi i KLSH-së. Një filozofi pune kjo që konsideron se kontrolli nuk është një qëllim në vetvete, por është një instrument parandalimi ndaj korrupsionit dhe abuzimit me pronën shtetërore dhe një instrument korrigjimi e këshillimi i institucionit që kontrollohet. KLSH-ja është përpara sfidës për ta përqendruar punën tek auditi i performancës, sepse i shërben vlerësimit të përgjegjshmërisë publike".

Kësodore, përpos të qenit një auditim, performanca përbën një kulturë menaxheriale, një gardian pararojë në luftën ndaj anti-kulturës së korrupsionit. Fatkeqësisht, Shqipëria është ende prapa në zbatimin e një buxhetimi bazuar në performancë (pra në rezultate) dhe vijon traditën e përdorimit të një buxheti historik. Buxhetimi bazuar në performancë është një mjet për t'u premtuar taksapaguesve më shumë vlerë për paratë e shpenzuara ose si një mjet për të shkurtuar shpenzimet publike për t'i hapur rrugë fondeve duke pasur parasysh prioritetet e matshme dhe të vlerësuara në bazë të eficencës, efektivitetit dhe ekonomicitetit. Kjo shmang atë fenomenin e njohur se paraja shkon pas projekteve në vend që projektet të konkurrojnë për paranë, duke krijuar kështu vatra të korrupsionit.

Por fundja, çka identifikohet si korrupsion apo krizë ekonomike, është pikërisht mungesa e kulturës së performancës. Kësodore, më shumë sesa për vet KLSH-në, ky auditim përbën një reformë kombëtare pasi sjell një qasje të re menaxheriale, për t'i hequr sektorit publik mallkimin e "Sizifit" ku pas çdo ngjitje të gurit-reformë vjen tatëpjeta, por sfilitja dhe mundi është i taksapaguesve.

Nga: Sali Agaj dhe Redi Ametllari, Auditues, KLSH

SIGMA MBËSHTET INSTITUCIONET PUBLIKE DREJT ANËTARËSIMIT NË BE

Tipari specifik i programit SIGMA është që ne të punojmë në fushat horizontale të administratës publike: zhvillimin e politikave dhe koordinimin, menaxhimin e shërbimeve publike dhe burimeve njerëzore, llogaridhënien e administratës, ofrimin e shërbimeve dhe menaxhimin e financave publike, përfshirë prokurimin publik dhe auditimin e jashtëm dhe kuadrin strategjik të reformës së administratës publike.

Nga: Bianca Brétéché, Programi SIGMA në OECD, botuar në ECA Journal, nr.08-09, gusht/shtator, 2018

Kur ju vëzhgoni nga afër ngritjen e kapaciteteve në vendet kandidate, një emër që ju vjen ndërmend është SIGMA, një nismë e përbashkët e Organizatës për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD) dhe Bashkimit Evropian, financuar kryesisht nga BE. Çfarë bën SIGMA aktualisht, përfshirë auditimin dhe si lidhet me aktivitetet që ECA ndërmerr me Institucionet Supreme të Auditimit (SAI) në vendet kandidate dhe para-kandidate, Bianca Brétéché, Këshilltare e Lartë për menaxhimin e financave publike dhe auditimin e jashtëm në programin SIGMA në OECD, përgjigjet për këto pyetje, si edhe pse zhvillimi i SAI-ve është i rëndësishëm.

Sfida e transformimit institucional

SIGMA - këto pesë letra të vogla lidhen me *"Mbështetje për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimin"*dhe janë emri i një nisme të suksesshme dhe një iniciative të përbashkët e afatgjatë midis OECD-së dhe BE-së për më shumë se 25 vjet. Që kur unë iu bashkova këtij programi dhjetë vjet më parë, kam ndjerë privilegjin të kem mundësinë të punoj në mjedisin ndërkombëtar të ofruar nga OECD në një nga qytetet më të bukura në botë: Paris! Për më tepër, duke punuar në fushën më interesante dhe jashtëzakonisht të dobishme të bashkëpunimit ndërkombëtar për qeverisjen publike dhe ngritjen e kapaciteteve institucionale për integrimin në BE.

Pas rënies së murit të Berlinit, ndarjes së Bashkimit Sovjetik dhe rënies së perdes së hekurt, kur u hap dera për integrimin e vendeve të Evropës Qendrore dhe Lindore në BE, shumica e organizatave ndërkombëtare po shikonin mundësitë e tyre për të ndihmuar këto vende me reformat e nevojshme ekonomike. Por OECD dhe Komisioni Evropian ishin të bindur se një nga sfidat më të mëdha për transformimin e këtyre vendeve do të ishte ajo institucionale. Me këtë bindje, ata

krijuan programin SIGMA në vitin 1992 për të ndihmuar vendet të transformonin dhe reformonin administratat e tyre publike, për t'i përgatitur ata jo vetëm për t'u bërë anëtarë të BE, por për të qenë anëtarë të fortë dhe të besueshëm.

Burimi: OECD

Rëndësia e shkëmbimit të eksperiencës mes kolegëve

Tipari specifik i programit SIGMA është që ne të punojmë në fushat horizontale të administratës publike: zhvillimin e politikave dhe koordinimin, menaxhimin e shërbimeve publike dhe burimeve njerëzore, llogaridhënien e administratës, ofrimin e shërbimeve dhe menaxhimin e financave publike, përfshirë prokurimin publik dhe auditimin e jashtëm dhe kuadrin strategjik të reformës së administratës publike. Disa vjet më parë, së bashku me Komisionin Evropian, ne kemi zhvilluar "Parimet e Administratës Publike" dhe një kornizë matjeje që lejon vlerësimin e progresit në reformën e administratës publike ndaj këtyre Parimeve.

Ne punojmë bazuar në shkëmbimin e eksperiencës mes kolegëve, që do të thotë se të gjithë këshilltarët e lartë të SIGMA-s kanë përvojë të gjatë në praktikë në reformën e administratës publike, në një shtet anëtar të BE-së. Disa nga kolegët tanë sot vijnë nga vendet që u bashkuan me BE në vitin 2004 ose ne vitin 2007 dhe sjellin përvojën e tyre personale në procesin e integrimit në BE të vendeve të tyre.

Personalisht, unë jam nga Gjermania, e lindur, rritur dhe edukuar në pjesën perëndimore. Pas trajnimit tim në fushën ligjore, unë u bëra një nëpunëse civile në një nga landet gjermane, Brandenburg, vetëm pak vite pas ribashkimit të Gjermanisë. Këtu kam përjetuar sfidat e tranzicionit të administratës publike nga një vend socialist në një treg të hapur. Shumica e kolegëve të mi në Gjykatën e Llogarive të Brandenburgut kishin filluar karrierën e tyre në ish Republikën Demokratike Gjermane. Pas ribashkimit, ata duhet të kuptonin modelin krejtësisht të ndryshëm shtetëror të Gjermanisë Perëndimore, të familjarizoheshin plotësisht me një grup ligjesh dhe rregulloresh të reja dhe t'i zbatonin ato në mënyrë korrekte në punën e tyre të përditshme. Unë duhet ta pranoj që si avokate e re, e trajnuar në Gjermaninë Perëndimore, në atë kohë shpesh nuk i kuptoja mirë pyetjet e kolegëve të mi, por tani e kuptoj se kjo përvojë më ka ndihmuar shumë për të kuptuar problemet e vendeve kandidate dhe para-kandidate për në BE.

SIGMA dhe auditimi i jashtëm: një bashkëpunim që ka ndikuar jo vetëm në zhvillimin e SAI-ve

Pra, çfarë bën SIGMA dhe si ndihmon ajo për të zhvilluar fuqishëm dhe me efikasitet institucionet e auditimit shtetëror, të aftë për të luajtur rolin e tyre si "gardian" i parave kombëtare dhe të BE-së? Për zonën e auditimit, ne zakonisht kemi 2-3 kolegë për të mbuluar 19 vende (që nga viti 2008 SIGMA gjithashtu punon edhe me vendet fqinje të BE-së). Kjo sigurisht është e pamundur pa ndihmën e një rrjeti të gjerë ekspertësh të jashtëm, ku përfshihen punonjës me eksperiencë nga SAI-të të shteteve anëtare të BE-së ose ECA, si në marrëdhënie pune apo në pension. Së bashku me ne, këta ekspertë udhëtojnë dhe punojnë me kolegët dhe partneret tanë në fusha të tilla si zhvillimi i planeve strategjike, rishikimi i kornizave legjislative, këshillimi për manualet dhe udhëzuesit e auditimit, ofrimi i trajnimeve për çështje specifike të auditimit. Për më tepër, ne ulemi me menaxherët dhe presidentët e SAI-ve për të menduar për mënyrat më të mira për të forcuar rolin e SAI-t në vendet e tyre dhe gjithashtu për procesin e integrimit në BE.

SIGMA gjithashtu vazhdon të mbështesë Rrjetin e SAI-ve të vendeve kandidate dhe para-kandidate, së bashku me ECA-n, përmes organizimit të tryezave të rrumbullakëta, workshopeve dhe trajnimeve. Kjo përfshin studime krahasuese, siç është dokumenti i SIGMA-s mbi *"Zhvillimin e marrëdhënieve efektive të punës midis SAI-ve dhe parlamenteve"*, që kemi hartuar me ndihmën e z. Jan Pieter Lingen, një ish-anëtar i stafit të ECA-s, botuar në vitin 2017.

Interesant është që ky studim është kërkuar të realizohet nga Rrjeti i SAI-ve për qëllimet e tyre, por u morën reagime shumë pozitive edhe nga SAI-t e shteteve anëtare dhe nga komuniteti më i gjerë ndërkombëtar. Kjo tregon se pyetjet e adresuara në këtë dokument dhe në udhëzues, bazuar në përvojat praktike, janë gjithashtu interesante dhe frymëzuese për SAI-t e zhvilluara dhe të maturuara. Kjo është një përvojë që ne e gjejmë shpesh: Procesi i integrimit në BE sjell dhe nxjerr në pah sfidat, me të cilat ballafaqohen vendet anëtare të BE dhe disa nga zgjidhjet e gjetura sot në vendet kandidate të BE dhe potencial kandidate, mund të shërbejnë gjithashtu shumë mirë brenda BE.

SIGMA është sigurisht vetëm një lojtar i vogël mes mbështetjes tjetër të BE-së, si Projektet e Binjakëzimit, Asistenca Teknike dhe TAIEX, Instrumenti i Asistencës Teknike dhe Shkëmbimit të Informacionit të Komisionit Evropian. Por mendoj se përpjekjet e përbashkëta japin fryte: vlerësimi ynë i rregullt i progresit të reformës që është publikuar në faqen tonë të internetit tregon se SAI-t në vendet aktualisht kandidate për në BE dhe potencial kandidate, janë qartë një nga institucionet publike më të forta dhe më të besueshme nga qytetarët. Kjo gjithashtu u jep atyre një mundësi unike për të mbështetur procesin e integrimit në BE me punën e tyre audituese, për shembull duke realizuar auditimet e performancës, që u japin qeverive dhe parlamenteve njohuri

për proceset e rëndësishme të reformave për integrimin në BE.

Sfida e vazhdueshme: nga projektimi në implementim

Sot, më shumë se kurrë, besoj në rëndësinë e institucioneve të forta publike dhe në përgjegjësinë tonë për të ndihmuar vendet që përpiqen të bëhen anëtare të BE-së për të forcuar administratën e tyre publike, duke përfshirë SAI-t.

Kornizat ligjore për institucione të qëndrueshme në shumicën e rasteve janë të konsoliduara tashmë. Sfidat aktuale dhe të ardhshme janë zbatimi i plotë i tyre. Përveç kësaj, ne duhet të vazhdojmë të sigurojmë mbështetje të veçantë për SAI-t në gjetjen e mënyrave të përshtatshme për t'u marrë me mjedisin e tyre ndonjëherë shumë të vështirë politik, si dhe pritshmëritë shpesh të gabuara të parlamenteve dhe qytetarëve të tyre.

Përktheu: Amantja Patozi

Drejtoria e Komunikimit, Botimeve dhe Marrëdhënieve me Jashtë

Nga: Bianca Brétéché, Programi SIGMA në OECD

AUDITIMI PUBLIK NË BASHKIMIN EUROPIAN
NJË MANUAL NË PROCES HARTIMI

SAI-t janë një aspekt kyç i kontrolleve dhe balancimeve të shoqërive moderne për të siguruar përdorimin eficient, efektiv dhe ekonomik të burimeve publike. Ato funksionojnë në mënyrë të pavarur në një kontekst shumë politik dhe janë parakushte që një demokraci të funksionojnë siç duhet. Fakti i thjeshtë se ata vlerësojnë veprimtarinë e qeverisë mund të ndikojë pozitivisht në qeverisjen e mirë.

Nga: Derek Meijers, Drejtoria e Presidencës së Gjykatës Evropiane të Audituesve

Botuar në revistën e EUROSAI-t

Në janar 2019, ECA do të publikojë një manual mbi 29 institucionet e larta të auditimit (SAI) në Bashkimin Evropian (BE) dhe Shtetet Anëtare të tij. Derek Meijers, menaxher i projektit për këtë manual, shpjegon arsyet pse u vendos botimi i tij, atë që përmban manuali dhe si do të evoluojë publikimi në vitet e ardhshme.

Një manual mbi 29 SAI në BE dhe në Shtetet Anëtare të saj

ECA do të publikojë një manual të ri mbi 29 institucionet e larta të auditimit të BE-së në fillim të vitit 2019, me titull Auditimi publik në Bashkimin Evropian, i cili do të përmbajë informacion të detajuar mbi statusin, mandatin, organizimin, punën dhe produktet e SAI-ve; si dhe do ilustrojnë dallimet dhe ngjashmëritë midis këtyre 29 institucioneve të auditimit.

Qëllimi i Auditimit Publik në Bashkimin Europian është të ofrojë tek audituesit publikë, akademikë dhe lexues të tjerë të interesuar një përmbledhje praktike për auditimin publik në BE, si në Europë ashtu dhe në nivel Kombëtar. Duke krahasuar informacionin gjithëpërfshirës mbi punën e SAI-ve në BE dhe rolin e tyre në procesin e llogaridhënies, ECA shpreson të kontribuojë në hulumtime të rëndësishme në vazhdim në këtë fushë.

Pse na nevojitet një manual për SAI-t e BE-së?

SAI-t janë institucione thelbësore, veçanërisht në BE, ku ekzistenca e një organi të jashtëm të pavarur të auditimit publik është një parakusht për t'u bashkuar. SAI-t janë një aspekt kyç i kontrolleve dhe balancimeve të shoqërive moderne për të siguruar përdorimin eficient, efektiv dhe ekonomik të burimeve publike. Ato funksionojnë në mënyrë të pavarur në një kontekst shumë politik dhe janë parakushte që një demokraci të funksionojnë siç duhet. Fakti i thjeshtë se

ata vlerësojnë veprimtarinë e qeverisë mund të ndikojë pozitivisht në qeverisjen e mirë. Për më tepër, duke ndihmuar parlamentet të kontrollojnë qeveritë e vendeve të tyre, apo institucionet ekzekutive të BE-së për të përmirësuar politikë-bërjen dhe menaxhimin financiar, SAI-t veprojnë si ofrues të shërbimeve dhe si "gardianë" të pavarur të interesave të qytetarëve. Përveç promovimit të llogaridhënies dhe transparencës në nivel kombëtar, SAI-t e BE-së gjithashtu mbështesin në mënyrë aktive ndërtimin e kapaciteteve të organeve të auditimit publik në vendet e treta.

Shumë nga 29 SAI-t që mbulojnë Auditimin Publik në Bashkimin Europian mund të jenë krenarë për një histori të gjatë dhe të pasur. Ata janë mishërimi modern i funksionimit të auditimit publik, i cili në disa vende daton që nga shekulli i 14-të. Megjithëse strukturat, mandatet dhe metodat e punës së SAI-ve kanë evoluar me kalimin e kohës - ndonjëherë si rezultat i ndryshimeve politike apo reformave të administratës publike, funksioni i tyre kryesor mbetet i njëjtë: të shqyrtojnë financat dhe politikat e qeverive dhe të ndërtojmë besimin.

Shembull i bashkëpunimit të mirë midis ECAs dhe SAI-ve të shteteve anëtare

Neni 287 (3) i Traktatit për Funksionimin e Bashkimit Europian i bën thirrje ECAs që të bashkëpunojë me SAI-t e të gjitha shteteve anëtare të BE-së "*Në frymën e besimit por duke ruajtur pavarësinë tonë*". Është parim i cili mbështet projekte të tilla, si publikimi i Auditimit Publik në Bashkimin Evropian. Për më tepër, ishte një argument shtesë për përpilimin e raporteve në bashkëpunim me përfaqësuesit e SAI-ve të ndryshme.

Krijimi i manualit - një projekt ambicioz, të cilit iu desh një vit për të përfunduar

Jemi mbështetur për këtë manual nga një botim më i hershëm: Botimi i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Mbretërisë së Bashkuar në vitin 2005, "Auditimi publik në Bashkimin Evropian". Ne jemi veçanërisht mirënjohës për kolegët tanë në Mbretërinë e Bashkuar, të cilët na besuan të vazhdojmë iniciativën e tyre. Ata nuk kishin kundërshtime ndaj propozimit tonë për të nxjerrë një manual për SAI-t e BE-së dhe shteteve të saj. Ne gjithashtu kërkuam pëlqimin e të gjithë anëtareve të BE-së në kuadër të Komitetit të Kontaktit të BE-së.

Pas kësaj, hapi i parë i projektit ishte të vendoste një strukturë dhe përmbajtje të librit dhe cilat detaje duhet ose nuk duhet të përfshihen. Pastaj filluam të mblidhnim informacionet që ishin në dispozicion, për shembull në faqet e internetit të SAI-ve individuale, ose në raportet apo në studime të tjera.

Ne përdorëm këtë informacion për të përpiluar pjesët për SAI-t individuale në lidhje me bazën ligjore, strukturën, burimet, përgjegjësinë e auditimit dhe metodat e punës, si dhe aktivitetin dhe bashkëpunimet e tyre. Në këtë dhe në të gjitha fazat e tjera, ne kryesisht u përqendruam në gjithëpërfshirjen dhe krahasueshmërinë e përmbajtjes.

Hapi i ardhshëm ishte që përmbajtja të ishte e pranuar dhe draft-projekti të ishte i miratuar nga vetë SAI-t. Kjo nuk ishte në

asnjë mënyrë një detyrë e lehtë, pasi mënyra me të cilën ne zgjodhëm të paraqesim informacionin nuk përputhej domosdoshmërisht me mënyrën se si ata kishin bërë botimet e tyre.

E kombinuar me natyrën e pavarur të SAI-ve, kjo shumëllojshmëri nganjëherë çoi në disa diskutime interesante. Trajtimi i disa pikave, të tilla si mandati i një SAI ose viti i krijimit, rezultoi të ishte më i vështirë se sa pritej.

Në përgjithësi, na u desh më shumë se një vit për të përfunduar projektin dhe mund të themi me krenari se rezultati flet vet: ia vlejti përpjekja! Në fund, ne arritëm të prezantojmë materialin tek të gjitha SAI-t në mënyrë të përmbledhur dhe të pakrahasueshme; që rezulton të jetë pa dyshim një nga meritat kryesore të botimit të këtij manuali.

Kontributi në hulumtimin e auditimit publik në BE

Ky manual ilustron që SAI-t e BE-së e konsiderojnë të rëndësishme të jenë transparente në lidhje me punën e tyre dhe t'u sigurojnë qytetarëve informacione të thjeshta, të arritshme dhe të krahasueshme. Në këtë kuptim, ne shpresojmë që botimi ynë të thellojë njohuritë mbi SAI-t e BE-së dhe të inkurajojë institucionet e tyre që të bashkëpunojnë dhe të mësojnë nga njëri-tjetri.

Së fundi, por jo më e parëndësishmja, akademikët dhe hulumtuesit që merren me auditimin publik në BE dhe në shtetet e saj anëtare mund ta gjejnë këtë manual interesant. Libri dhe kërkimi mund të frymëzojë si dhe të ofrojnë udhëzime për audituesit, politikë-bërësit dhe ligjvënësit në të gjithë BE-në dhe më gjerë.

Mbështetur në rëndësinë e këtij botimi, ne gjithashtu synojmë të botojmë manualin online, në 23 gjuhët zyrtare të BE-së, dhe ta përditësojmë atë rregullisht.

Përktheu: Eni Kabashi

Departamenti i Auditimit të Institucioneve Qëndrore

Nga: Derek Meijers, Drejtoria e Presidencës së Gjykatës Evropiane të Audituesve

PARASHIKIMI PËR TRANSPORTIN DHE LËVIZSHMËRINË: FORCAT, FAKTORËT DHE SFIDAT E SË ARDHMES

Për t'u përgatitur për sfidat që janë përpara, ne nuk mund të mbështetemi vetëm në përvojën tonë, pasi në fund të fundit, performanca e kaluar nuk është domosdoshmërisht indikative për rezultatet e ardhshme. Prandaj, siç u theksua në edicionin e tetorit 2018 të ECA Journal, ECA ka filluar të investojë në parashikimin strategjik.

Nga: Andreas Bolkart, Drejtoria e Presidencës, ECA

Botuar në ECA Journal, nr.1/2019

Një Institucion Suprem Auditimi zakonisht shqyrton gjërat që kanë ndodhur dhe përpiqet të vlerësojë ngjarjet e kaluara për të nxjerrë mësime të vlefshme për të përmirësuar politikat dhe proceset në të ardhmen. Por shikimi prapa nuk është gjithmonë i mjaftueshëm. Për t'u përgatitur për sfidat që janë përpara, ne nuk mund të mbështetemi vetëm në përvojën tonë, pasi në fund të fundit, performanca e kaluar nuk është domosdoshmërisht indikative për rezultatet e ardhshme. Prandaj, siç u theksua në edicionin e tetorit 2018 të ECA Journal, ECA ka filluar të investojë në parashikimin strategjik. Duke vepruar kështu, ajo shpreson të bëjë sot pyetje të drejta, në mënyrë që të mund të ketë përgjigjet e duhura të gatshme kur ato të nevojiten, nesër. Në këtë seksion, ne përpiqemi të marrim në shqyrtim çështjet e parashikimit sa herë që kjo përshtatet me temën e Revistës. Ndalesa e parë: largpamësi për transport dhe lëvizje.

Kohët e fundit, Task Forca e Parashikimit të ECA-së ndërmori një studim të gjerë trendesh, 'ECA trendëatch', bazuar në më shumë se 40 studime të mëdha ndërkombëtare të trendeve dhe në konsultime me më shumë se 60 ekspertë. Në këtë artikull, Andreas Bolkart zgjeron rezultatet e kësaj analize për sektorin e transportit dhe lëvizshmërisë. Ai jep një pasqyrë të forcave dhe faktorëve në punë në këtë sektor dhe diskuton sfidat e ardhshme për analistët e sektorit publik.

Forcat dhe faktorët në punë në transport dhe lëvizshmëri

Sektori i transportit dhe lëvizshmërisë po nxit shumë procese të ndryshimit në shoqëritë evropiane. Ekzistojnë forca të shumta të brendshme dhe të jashtme që vijnë nga ky sektor ose ndikojnë

drejtpërdrejtë mbi të. Më poshtë është një pasqyrë e atyre më të rëndësishmeve.

Forcat e brendshme

- Forca 1: *Rritja e kërkesës për lëvizshmëri* - Vëllimet e transportit të udhëtarëve dhe mallrave në BE kanë qenë në rritje të vazhdueshme në dekadat e fundit. Komisioni Evropian vlerëson se ato do të vazhdojnë të rriten (42% për aktivitetin e transportit të udhëtarëve dhe 60% për transportin e brendshëm midis 2010 dhe 2050).

- Forca 2: *Automjetet autonome* - Automjetet janë gjithnjë e më të pajisura me teknologji të ndihmës që në fund të fundit do të zëvendësojë nevojën për një shofer njerëzor. Kjo vlen për makinat personale, linjat hekurudhore dhe automjetet e ndara, automjetet e transportit publik si autobusët dhe trenat, dhe automjetet e mallrave si anijet e ngarkesave, kamionët dhe dronët e livrimit.

- Forca 3*: Pronësia e përbashkët* - Një popullsi gjithnjë e më urbane është duke luftuar me rritjen e kostos fikse, pasojat dhe dëmet klimatike të pronësisë së makinave personale. Në të njëjtën kohë, mjetet dixhitale bëjnë ndarjen e makinave një alternativë të përshtatshme. Prandaj, pronësia e makinave personale pritet të bjerë në kurriz të modeleve të pronësisë së përbashkët.

- Forca 4: *Elektrifikimi* - Çmimi dhe performanca e baterive të automjeteve po përmirësohen në mënyrë dramatike. E njëjta gjë vlen edhe për prodhimin e energjisë së rinovueshme. Së fundi, opinioni publik dhe politikat publike gjithnjë e më shumë po favorizojnë motorët elektrikë për shkak të mungesës së emisioneve lokale. Si rezultat, motorët elektrikë gjithnjë e më shumë do të zëvendësojnë motorët me djegie.

- Forca 5: *Mjetet e lëvizshmërisë digjitale* - Mjetet dhe shërbimet e zgjuara, që arrihen shpesh nga pajisjet mobile, përmirësojnë efikasitetin e lëvizshmërisë duke optimizuar rrugët, kohën e udhëtimit dhe kombinimin e mënyrave të ndryshme të transportit. 'Interneti i gjërave' do të përfshijë automjete, mallra të transportuara dhe pajisje të përdorura nga njerëzit në lëvizje.

Forcat e jashtme

- Faktori 1: *Reduktimi i CO2* - Shtetet Anëtare të BE kanë vendosur objektivat për reduktimin e CO2, që kanë çuar në një numër politikash për të reduktuar emetimet e CO2 në kontekstin e transportimit të njerëzve dhe mallrave.

- Faktori 2: *Përmirësimi i shëndetit* - cilësia e dobët e ajrit në qytetet e mëdha është një problem i vazhdueshëm për shëndetin publik. Përveç kësaj, për arsye shëndetësore qytetarët janë gjithnjë e më të gatshëm të kënaqin nevojat e lëvizshmërisë në rreze të shkurtër përmes ecjes ose çiklizmit.

- Faktori 3: *Hapësira e rrezikuar kibernetike* - Sistemet e transportit dhe lëvizshmërisë mbështeten shumë në përpunimin e të dhënave të rrjeteve që janë të pambrojtura. Kjo përfshin kërcënimet për vjedhjen dhe keqpërdorimin e të dhënave personale, si dhe për hakimin, dëmtimin

dhe manipulimin e sistemeve të infrastrukturës.

- Faktori 4: *Afërsia virtuale* - Roli në rritje i blerjeve online, sistemeve të telepranisë, qasjes në distancë dhe aplikacioneve të realitetit virtual është reduktimi i disa prej nevojave për lëvizshmëri të njerëzve. Mundësitë teknologjike përputhen me ndryshimin e modeleve në sjelljen e njerëzve dhe organizatave të tilla si puna përmes telefonit.

- Faktori 5: *Prodhimi i decentralizuar* - Teknologjia e printimit 3D dhe format e tjera të prodhimit lokal dhe përshtatjes po transformojnë modelet tradicionale të prodhimit dhe shpërndarjes. Përveç kësaj, konsumatorët gjithnjë e më shumë po favorizojnë mallrat e prodhuara afër shtëpisë për arsye të mbrojtjes së mjedisit dhe të patriotizmit ekonomik.

Sfidat e ardhshme për hartuesit e politikave të sektorit publik dhe audituesit

Sektori publik është investitori më i madh në infrastrukturën dhe teknologjinë e transportit dhe lëvizshmërisë. Agjencitë e sektorit publik janë gjithashtu vetë sistemet operative të lëvizjes. Sektori publik rregullon shumë transportin dhe lëvizshmërinë për arsye sigurie, mjedisore dhe aksesueshmërie. Së fundi dhe mjaft e rëndësishme, tatimi luan një rol të rëndësishëm tek ndikimi mbi zgjedhjet e lëvizshmërisë. Forcat dhe faktorët e diskutuar në seksionet e mëparshme e bëjnë shumë të vështirë investimin në sektorin publik, rregullimin e operacioneve dhe aplikimin e taksave. Sfidat për veprim të sektorit publik dhe auditimi i tyre janë të shumëfishta. Seksioni në vijim diskuton këto dilema.

E vogël do të thotë e bukur? - Vendimmarrësit e sektorit publik ballafaqohen me zgjedhjen e vështirë midis projekteve të infrastrukturës së madhe klasike dhe projekteve të vogla të rrjetit që janë në rritje. Këto të fundit janë në dispozicion në sajë të teknologjisë së re, por janë gjithashtu shumë të paparashikueshme. Një shembull do të ishte në planifikimin e një qyteti që duhet të zgjedhë midis shtrirjes së një tuneli për trena nëntokësorë ose investimit në një flotë të minibuseve që vetëdrejtohen.

Pronësia individuale apo pronësia e përbashkët? - Në njëqind vitet e fundit, pronësia individuale e makinave ishte një histori suksesi. Kohët e fundit, ky model po bie dhe modelet e pronësisë së përbashkët po dalin. A ka krijuar sektori publik mjedisin e duhur rregullator? Vendimet për investime publike a i marrin parasysh këto ndryshime? Për shembull, hapësirat publike të parkimit tani duhet të reduktohen ose të planifikohen në një mënyrë të tillë që të përdoren më vonë si stacione të përbashkët të automjeteve elektrike.

Ndërtuar për të zgjatur? - Në kohët e zgjidhjeve teknologjike në zhvillim të shpejtë, infrastruktura e madhe publike duhet të jetë e adaptueshme. Kjo do të thotë se planifikuesit duhet të parashikojnë sa më shumë të jetë e mundur ndryshimin e modeleve të lëvizshmërisë, teknologjive të reja dhe

sjelljes së re të përdoruesve gjatë planifikimit të projekteve të infrastrukturës në shkallë të gjerë. Një shembull është një tunel për trenat nëntokësorë që mund të planifikohet në një mënyrë që do të përdoret më vonë për qëllime të tjera të lëvizjes, si një tunel nëntokësor për automjete personale, ose mallrash që drejtohen pa shofer.

PPP ka vdekur? - Projektet e Partneritetit Publik Privat kanë një reputacion jo të mirë kohëve të fundit. Shumë shpesh, duket se nivelet e shërbimit u përkeqësuan dhe investitorët privatë morën përfitimet, por jo rreziqet. Megjithatë, e ardhmja do të ketë më shumë mundësi për bashkëpunim efektiv midis investitorëve privatë dhe ofruesve të shërbimeve publike. Kjo mund të jetë vendimtare për të ardhmen e lëvizshmërisë për të vepruar në të gjithë llojet e transportit, gjeografitë dhe funksionalitetet.

Çmimi a është i drejtë? - Sektori publik përballet me një sërë mundësish për të krediturar mbi përdorimin e infrastrukturës dhe shërbimeve të mobilitetit publik. Në të ardhmen, çmimi mund të bëhet neutral dhe i varur nga përdorimi i infrastrukturës. Në ditët e sotme, shumica e vendeve paguajnë një taksë fikse për zotërimin e një automjeti. Disa kanë tarifa për përdorimin e autostradës ose hyrjen në zonat e mbingarkesës. Megjithatë, teknologjia e disponueshme do të lejonte kreditimin saktësisht për çdo kilometër të infrastrukturës rrugore të përdorur, duke përfshirë tarifat më të larta për zonat e mbipopulluara ose periudhat e ditës. Përveç kësaj, disa qytete po eksperimentojnë me transportin publik falas.

Mbrojtja e të dhënave apo shfrytëzimi i të dhënave? - Kjo dilemë ekziston në shumë sektorë por është veçanërisht e rëndësishme për lëvizshmërinë. Të dhënat e përdoruesit, siç janë rrugët e udhëtimit, mund të bëjnë goxha punë për të zgjidhur problemet e mbingarkesës dhe për të ofruar shërbime shtesë për përdoruesit. Nga ana tjetër, këto të dhëna gjithashtu lejojnë kontrollin total të vendndodhjes së çdo qytetari. Sektori publik duhet të përcaktojë se si të përdorë dhe të ndajë më së miri të dhënat që gjeneron vetë dhe më pas të rregullojë përdorimin e të dhënave të mbledhura në sferën publike (standardet dhe protokollet e hapura).

Një taksë mbi lëvizshmërinë apo mbi energjinë? - Tatimet mbi forma të ndryshme të lëvizshmërisë janë në ditët e sotme më tepër rezultat i një sërë ngjarjesh historike sesa një proces i projektimit të menduar dhe holistik. Karburantet ose energjia në përgjithësi tatohen shumë ndryshe në mënyrat e ndryshme të transportit dhe shpesh nuk janë fare ose shumë pak të lidhura me ndikimin në emetimet e CO2 ose të ndikimeve të tjera të jashtme. Disa skema stimuluese tatimore aktualisht janë diskriminuese mes formave të ndryshme të lëvizshmërisë, si për shembull nxitja e taksave të kompanive të automjeteve.

Inovacioni përmes rregullimit? - Rregullimi i sektorit publik është tradicionalisht i ngadalshëm në krahasim me inovacionin teknologjik. Megjithatë, kufiri rregullator mund të bëhet një avantazh konkurues në

ekonomitë e përparuara. Rregullatorët duhet të inkurajojnë teknologjitë e reja duke krijuar në fillim kushtet për një adoptim dhe eksperimentim të shpejtë. Kjo vlen për shembull për krijimin e standardeve për automjetet autonome si kamionët dhe dronët. Kushtet e sigurisë në trafikun rrugor duhet të përshtaten me futjen e veturave vetëlëvizëse.

Lidhur me sa më sipër dhe përtej saj

Analistët e sektorit publik dhe audituesit duhet të jenë të ndërgjegjshëm për këto sfida të ardhshme gjatë vlerësimit të politikave publike dhe programeve në fushën e transportit dhe lëvizshmërisë. Meqenëse ka shumë forca dhe zhvillime të ndryshme për t'u marrë parasysh, ekziston një nevojë e qartë për të vlerësuar rolin e sektorit publik në lëvizjen në tërësi, në vend të izolimit të politikave individuale.

Përktheu : Reinis Xhelili

Drejtoria e Komunikimit, Botimeve dhe Marrëdhënieve me Jashtë

Nga: Andreas Bolkart, Drejtoria e Presidencës, ECA

Info Kontrolli i Lartë i Shtetit

AKTIVITETE TË KLSH-së PËR PERIUDHËN SHTATOR 2018 - SHKURT 2019

KLSH merr pjesë në takimin vjetor të Komitetit për Ngritjen e Kapaciteteve të INTOSAI-t

Në datat 3-6 Shtator 2018, në Kuvajt City u mbajt takimi vjetor i Komitetit për Ngritjen e Kapaciteteve të INTOSAI-t. Ky takim u realizua me mbështetjen dhe bashkëpunimin e Inisiativës për Zhvillim të INTOSAI-t (IDI) dhe Sekretariatin e Donatorëve të këtij Komuniteti Global të Auditimit.Në ditën e saj të parë, konferenca u zhvillua nën moton "Të frymëzojmë dhe inkurajojmë njëri-tjetrin". Fjalën përshëndetëse e mbajti Presidenti i SAI-t Kuvajtian dhe moderatorët të përfaqësuar nga Zv/Kryetari i SAI-t Suedez dhe Presidenti i SAI-t Afrikano-Jugor. Një diskutim mbresëlënës i kësaj dite, ishte ai i përfaqësuesit të Kombeve të Bashkuara, z. Jens Wandel, mbi mundësitë dhe nevojat për rritjen e kapaciteteve.

Foto e realizuar gjatë takimit me Princin e Kurorës së shtetit të Kuvajtit, z. Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah, në të cilin morën pjesë Drejtues të disa SAI-ve dhe përfaqësues të Komunitetit të donatorëve: Audituesi i Përgjithshëm i GAO-s, z. Gene L.

Dodaro; Presidenti i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Kuvajtit, z. Adel Al-Sarawi; Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj, Presidenti i SAI-t të Hungarisë, z.Laszlo Domokos; Drejtoresha e Përgjithshme e Gjykatës Austriake të Auditimit, zj.Monika Gonzalez-Kross, etj.

Pjesëmarrja e delegacionit shqiptar në këtë aktivitet, të përfaqësuar nga z. Bujar Leskaj, Kryetar i KLSH-së dhe z. Rinald Muça, Drejtor i Departamentit të Auditimit të Performancës, u shtri në tri drejtime kryesore, të cilat u realizuan përgjatë ditës së dytë dhe të tretë të konferencës nën motot respektive "Njerëzit të parët" dhe "Përpara sëbashku". Konkretisht:

Në takimin e realizuar nga CBC dhe IDI, ku ishin të pranishëm SAI nga vende të

ndryshme, të zhvilluara dhe në zhvillim të botës, pjesëmarrja e delegacionit shqiptar ishte rrjedhojë e ftesës së NIK-ut polak. Kjo ftesë erdhi në kuadrin e përfundimit me sukses të projektit IPA dhe qëllimi ishte ndarja e eksperiencës së përbashkët me komunitetin e donatorëve dhe SAI-t e tjera mbi shkëmbimin e dijeve dhe ekspertizës përmes proceseve IPA. Së bashku me 4 grupe të tjera, grupi Poloni-Shqipëri prezantoi historikun, rezultatet, sfidat dhe leksionet e nxëna nga bashkëpunimi 2-vjeçar IPA. Prezantimi mori formën e një panairi idesh, ku, në tryeza të rrumbullakëta, të pranishmit shëtisnin midis prezantuesve për të kuptuar, bërë pyetje dhe filtruar ide se cila mund të ishte forma më efektive dhe eficiente për të bashkëpunuar me kolegë të huaj në rritjen e kapaciteteve të institucioneve respektive. Në prezantimin Poloni-Shqipëri, z. Jacek Jezierski, ish-President i NIK-ut polak, e vuri theksin tek rëndësia e përkushtimit të lidershipit në ngritjen e kulturës së ndryshimit të vazhdueshëm brenda institucionit, duke vlerësuar lart rolin e Kryetarit të KLSH-së, z. Bujar Leskaj, si promotor dhe mbështetës i pakompromis drejt kësaj kulture. Zoti Jezierski u shpreh se: "Lidershipi i KLSH-së e kishte të qartë se cilat ishin nevojat institucionale, si duhej adresuar ndryshimi dhe ku duhej shtrirë bashkëpunimi me kolegët polakë. Një vizion i tillë nga lidershipi është premisa parësore dhe guri i themelit në rritjen e kapaciteteve dhe suksesin institucional, drejt një bote që ndryshon vazhdimisht."

Në fjalën e tij, z. Leskaj theksoi se roli i SAI-eve kudo në botë është në rritje dhe SAI-t e vogla duhet të bëjnë çdo përpjekje që ta rrisin edhe më tej këtë rol, duke mësuar nga eksperienca e më të mirëve. "Ne, – nënvizoi z. Leskaj, - jetojmë në realiete dhe të vërteta kontekstuale. Por në fakt, përgjigjet për sfidat që ndeshim në këto realitete janë globale dhe të testuara në masë të madhe nga vendet e zhvilluara. Një nga rrugët më të mira për të kursyer kohë, përmirësuar performancën tonë dhe globalizuar kapacitetet, është bashkëpunimi dhe shkëmbimi i eksperiencës". Prezantimi i grupit Poloni-Shqipëri, i realizuar nga z. Rinald Muça, u prit me mjaft interes dhe pyetje të shumta nga të pranishmit, duke u cituar edhe si "best practice" nga moderatori i panelit, z. Magnus Lindell, Zv/Kryetar i SAI-t suedez.

Së dyti, në frymën e bashkëpunimit të ngushtë dhe miqësor me SAI-n kuvajtian, me të cilin KLSH zhvilloi edhe një konferencë shkencore në Prill të këtij viti, delegacioni shqiptar u prit në mënyrë të posaçme nga Presidenti i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Kuvajtit, z. Adel Al-Sarawi. Në këtë takim, u diskutuan dhe u dakordësuan modalitetet mbi konferencën e ardhshme midis dy institucioneve tona, që do të mbahet në Shqipëri, në Pranverën e vitit 2019. Tema e konferencës do të jetë "Pavarësia e auditimit dhe sfidat e qeverisjes së mirë". Pala kuvajtiane bëri një prezantim të hollësishëm të manualit mbi qeverisjen e mirë, manual të cilin e kishin përgatitur dhe promovuar edhe në komunitetin ndërkombëtar, specifikisht me Bankën Botërore dhe Programin për Zhvillim të Kombeve të Bashkuara (UNDP). Nga ana tjetër, pala shqiptare bëri një prezantim mbi sfidat e pavarësisë në auditim, si në mjedisin e jashtëm, e fokusuar kjo pavarësi kryesisht në aspektin financiar, ashtu edhe në mjedisin e brendshëm, e përkufizuar më së shumti si sfidë e etikës dhe integritetit në auditim. Ky takim u përmbyll në një atmosferë të ngrohtë e shumë miqësore, ashtu sikurse edhe nisi.

Së fundmi, gjatë kësaj vizite, delgacioni shqiptar u takua dhe forcoi fijet e bashkëpunimit me një sërë delegacionesh të tjera ku vlen të veçohet takimi me Audituesin e Përgjithshëm të GAO-s amerikane z. Gene L. Dodaro dhe stafin e tij, të cilët pritet të zhvillojnë një vizitë në KLSH në fundin e këtij muaji. Po ashtu, nën kujdesin e z. Al-Sarawi dhe z. Dodaro, një grup i vogël personalitetesh, të përbërë nga Presidentët dhe Kryetarët e SAI-eve të pranishme në këtë vizitë, u pritën nga Princi i Kurorës së shtetit të Kuvajtit, z. Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah dhe Kryeministri, z. Jaber Al-Mubarak Al-Hamad Al-Sabah.

KLSH nënshkruan marrëveshjen e bashkëpunimit me Gjykatën e Llogarive të Rumanisë

Në datën 18 shtator 2018, në Bukuresht të Rumanisë, Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, z. Bujar Leskaj nënshkroi rinovimin e Marrëveshjes dhe Planin e Bashkëpunimit për aktivitete të përbashkëta 2018-2021 mes Gjykatës së Llogarive të Rumanisë dhe KLSH-së. Presidenti i Gjykatës, z. Mihai Busuioc vlerësoi këtë marrëveshje si të rëndësishme për institucionin e tij dhe objektivat e tij reformuese, pas marrjes së detyrës një vit më parë nga Parlamenti rumun. Ai u shpreh se për institucionin shqiptar të auditimit të jashtëm publik kishte marrë opinion tejet pozitiv nga Presidenti i Gjykatës së Llogarive të Portugalisë dhe ish-President i Gjykatës Evropiane të Audituesve(ECA), Dr. Vitor Caldeira dhe theksoi se *"me nisma konkrete do të zhvillojmë vullnetin tonë për*

punë të përbashkët, punë që do të sjellë vlerë të shtuar për audituesit e dy SAI-ve tona".

Kryetari Leskaj u shpreh se, bazuar në moton e INTOSAI-t *"Experentia mutua Omnibus prodest (Nga eksperienca e përbashkët fitojnë të gjithë)"* dhe në Nenin 15 *"Shkëmbimi ndërkombëtar i eksperiencave" të Deklaratës së Limës, ISSAI 1, "* Po nënshkruajmë këtë Marreveshje dhe Plan të përbashkët Veprimi për disa arësye themelore.

Së pari, për shkak të lidhjeve historike mes popujve tanë, popullit shqiptar dhe popullit mik rumun, në këtë vit të kremtimit të 100 Vjetorit të Bashkimit të Rumanisë, së cilës i jemi mirënjohës se ka mirëpritur dhe mbajtur në gjirin e saj patriotët shqiptarë gjatë viteve 1890-1912, në përpjekjet e tyre të pareshtura për liri, që kulmuan me shpalljen e pavarësisë së Shqipërisë dhe krijimin e Shtetit shqiptar në vitin 1912.

Së dyti, nënshkruajmë bashkëpunimin në vlerësim të personalitetit të fuqishëm reformues të z. Mihai Busuioc, President i Gjykatës së Llogarive të Romanisë. Ne kemi shumë për të mesuar nga Gjykata e Llogarive e Rumanisë, një SAI i madh evropian dhe me tradita. Besojmë se shkëmbimi i eksperiencave më të mira në auditim do të kontribuojë në zhvillimin dhe modernizimin e mëtejshëm të institucioneve tona".

Gjatë vizitës në Rumani, Kryetari i KLSH u prit nga Kryeministrja e Rumanisë, zj. Viorica Dăncilă në zyrën e saj të punës. Zj. Dăncilă theksoi se bashkëpunimi mes dy vendeve mike, Shqipërisë dhe Rumanisë është me rëndësi për bashkëpunimin ballkanik dhe integrimin e plotë të vendeve të rajonit në familjen e madhe evropiane. *"Në këtë drejtim"*, cilësoi Kryeministrja Rumune *,"partneriteti mes të dyja institucioneve supreme të auditimit luan një rol parësor".*

Nga ana e tij, z. Leskaj, pasi i shprehu Kryeministres së Rumanisë mirënjohjen për ndihmën që populli rumun dhe qeveritë e tij i kanë dhënë përpjekjeve të popullit shqiptar për të formuar shtetin e tij të pavarur, nënvizoi se shkëmbimi i eksperiencave në fushën e auditimit të jashtëm publik ndikon në forcimin e besimit të qytetarit në qeverisjen publike.

Në datën 19 shtator 2018, Kryetari i KLSH u prit në Parlamentin rumun nga Marius-Constantin Budăi, Kryetar i Komisionit për Buxhetin, Financat dhe Bankat. Në përshëndetjen e tij, Kryetari Budăi vlerësoi partneritetin e Komisionit që drejton me Gjykatën e Llogarive të Rumanisë, partneritet i cili realizohet nëpërmjet nën-komisionit të dedikuar për mbikqyrjen e punës së Gjykatës dhe vuri në dukje pritshmëritë e larta të Parlamentit ndaj qasjes së re të Presidentit të SAI-t, të përqëndruar në planin kështillues ndaj institucioneve shtetërore dhe në auditimet parandaluese ndaj dukurive të keqmenaxhimit të aseteve dhe parasë publike. Ai u interesua të dinte për raportet e KLSH me Parlamentin dhe komisionin përkatës parlamentar në Shqipëri.

Në përgjigje të interesimit, z. Leskaj theksoi mbështetjen e dhënë nga Kuvendi i Shqipërisë në miratimin e ligjit integral të institucionit që drejton në fund të vitit 2014, në përputhje të plotë me standardet ndërkombëtare të INTOSAI-t, si dhe rolin e Kryetarit të Komisionit të Kuvendit për Ekonominë dhe Financat në promovimin e gjetjeve dhe rekomandimeve të auditimeve të KLSH dhe nxitjen e auditimeve të reja më cilësore dhe më pranë interesave të qytetarit.

Duke vlerësuar maksimalisht idetë dhe përpjekjet reformuese të z. Mihai Busuioc, President i Gjykatës së Llogarive të Rumanisë, Kryetari i KLSH u shpreh se *"…që këto ide të realizohen, ndihma dhe mbështetja Juaj si Komision është vendimtare"*.

Në diskutimet për Planin e përbashkët të Veprimeve për konkretizimin e Marrëveshjes, nga SAI rumun ishin të pranishëm z. Florin Demian, Sekretar i Përgjithshëm i Gjykatës, zj. Marina Aulona Pelea, Anëtare e Gjykatës së Llogarive, z. Dragos Budulac, Drejtor i Drejtorisë së Marrëdhënieve me Jashtë dhe z. Dimitru Nichita, Këshilltar i Presidentit të Gjykatës.

Në prezantimin e tij, Presidenti Busuioc theksoi domosdoshmërinë që Gjykata t'i largohet pozicionit që ka mbajtur deri tani si një institucion vetëm sanksionues dhe të

zëvendësojë qasjen se kush jep sanksione më të rënda e ka kryer punën e tij si auditues më mirë, për të marrë një pozicion më këshillues dhe rekomandues, duke synuar auditime parandaluese ndaj riskut të keqmenaxhimit në administratën shtetërore. *"Administrata ka frikë nga ne se mos gabon dhe e ndëshkojmë dhe nuk kryen tendera. Kjo pengon zhvillimin. Ne duhet të këshillojmë qeverinë në marrjen e politikave të duhura. Duhet të jemi një hap përpara, për ta ndihmuar. Vetëm kështu mund të shndërrohemi në faktor nxitës të zhvillimit ekonomik"*, u shpreh z.Busuioc.

Nga ana e tij, Kryetari Leskaj, pasi prezantoi punën dhe arritjet e KLSH në periudhën 2012-2018, nënvizoi se vetëm njohja dhe asimilimi nga audituesit i standardeve ndërkombëtare të INTOSAI-t, ISSAI-t, ballafaqimi i eksperiencave të tyre audituese me ato të kolegëve të SAI-ve evropiane më të zhvilluara, do të mundësojë rritjen e impaktit të gjetjeve dhe rekomandimeve të SAI-t në jetën e qytetarëve.

Në përbërjen e delegacionit të KLSH ishin Prof. Dr. Skënder Osmani, ekspert i jashtëm i KLSH dhe një nga personalitet më të spikatura të shkencës shqiptare në studimet për matematikën dhe informatikën dhe aplikimet e tyre në shoqëri dhe ekonomi, z. Muhamed Kavaja, auditues me eksperiencë mbi 25 vjecare në KLSH dhe Kryetar i Shoqatës së Audituesve të Shqipërisë dhe z. Fatos Cocoli, ekspert i jashtëm.

Marrëvëshja me SAI-n e Rumanisë është e 17-ta me SAI-t evropiane simotra që KLSH ka nënshkruar gjatë viteve 2012-2018, duke zgjedhur qasjen e partneritetit të plotë dhe bashkëpunimit konkret e reciprok me institucionet e zhvilluara të auditimit suprem evropian.

Ambasadori Italian në Shqipëri takon Kryetarin e KLSH-së

Në datën 24 shtator 2018, Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, z. Bujar Leskaj takoi në mjediset e KLSH Ambasadorin e Republikës së Italisë në Shqipëri, z. Alberto Cutillo.

Z. Cutillo u interesua të dinte për zhvillimet me nën-komisionin e dedikuar për raportet e KLSH në Kuvend. Kryetari i KLSH i parashtroi Ambasadorit italian marrëdhëniet konstruktive dhe të partneritetit aktiv që KLSH ka pasur në vijimësi me Parlamentin, të intensifikuara gjatë viteve të fundit me rritjen e numrit të raporteve të auditimit dërguar Kuvendit dhe me rezolutat e Kuvendit për KLSH-në. Ai vlerësoi rolin mbështetës të Kryetarit të Kuvendit z. Ruçi dhe të Kryetarit të Komisionit për Ekonominë dhe Financat, z. Braçe. "Ne e kemi konsideruar gjithnjë veten si një institucion "watchdog" në shërbim të qytetarit dhe Kuvendit. Më 4 qershor të këtij viti në Tiranë, në takimin e ndërgjegjësimit mbi zhvillimin e marrëdhënieve mes institucioneve supreme të auditimit dhe parlamenteve, të organizuar nga SIGMA, z. Ruçi u shpreh për ngritjen së shpejti të një nën-komisioni parlamentar për çështjet e KLSH-së. Shpreh bindjen se ky nën-komision do të

ngrihet brenda këtij viti", përfundoi z. Leskaj.

Ambasadori Cutillo u interesua dhe për raportet e KLSH me Zyrën e Prokurorit të Përgjithshëm. Kryetari Leskaj nënvizoi se raportet në vazhdimësi kanë qenë korrekte në nivel të zyrës qendrore, por ka munguar bashkëpunimi ndaj dosjeve të kallëzimeve penale të KLSH nga ana e zyrave të Prokurorisë nëpër rrethe. "Me ngritjen e

strukturave të reja nga reforma në drejtësi, sidomos të SPAK, bashkëpunimi mes institucionit tonë dhe strukturave të hetimit dhe Prokurorisë do të marrë një shtysë të re, shumë të mirëpritur nga ne", u shpreh ai. Më tej, Kryetari i KLSH cilësoi se edhe pse detyra kryesore e një institucioni suprem auditimi është të kryejë auditime sa më cilësore, krahas modernizimit të institucionit të KLSH dhe rritjes së cilësisë së gjetjeve dhe rekomandimeve të tij, thellimi i luftës kundër korrupsionit është parë si një detyrë tjetër madhore. "Pikërisht për këtë arsye, gjatë këtyre 7 viteve kemi ecur me një ritëm një kallëzim penal çdo javë", theksoi Leskaj. Gjithashtu, Kryetari i KLSH-së informoi Ambasadorin Cutillo për treguesit e auditimeve të vitit 2017 dhe 2018, si për numrin e auditimeve të realizuara, dëmin ekonomik të konstatuar, të ardhurat e munguara dhe shpenzimet e kryera jo në përputhje me parimet e efektivitetit, eficiencës dhe ekonomicitetit (3E), masat disiplinore dhe administrative të rekomanduara, rekomandime për ndryshime apo përmirësime të legjislacionit, etj.

Ambasadori italian në Shqipëri, në përfundim të takimit, e falenderoi Kryetarin e KLSH për mikpritjen dhe informacionin e dhënë dhe cilësoi se Italia e konsideron punën dhe progresin e institucionit suprem të auditimit në mbajtjen e qeverisë të përgjegjshme për harxhimin e fondeve publike, si një kontribut themelor në integrimin e vendit në BE dhe, në emër të institucionit që përfaqëson, u shpreh i gatshëm të ofrojë asistencën e duhur.

KLSH merr pjesë në seminarin me temë "Evaluation Internal Control and Sampling"

KLSH ka marrë pjesë në seminarin me temë "Vlerësimi i Kontrollit të Brendshëm dhe zgjedhja e kampionit", të zhvilluar në Budva, Mali i Zi, nga data 25-28 Shtator 2018, në të cilin morën pjesë edhe përfaqësues nga SAI i Bosnjë Hercegovinës, Maqedonisë, Malit të Zi, Serbisë dhe Turqisë. KLSH, u përfaqësua nga Brunilda Zeneli, Kryeauditueseë; Klarenc Xhaferaj, Kryeauditues; Elida Koçani, Audituese e Parë; Jovan Plaku, Auditues i Parë dhe Berti Meçaj, Auditues i Parë. Seminari u organizua nga SAI i Malit të Zi në bashkëpunim me Zyrën Kombëtare të

Auditimit të Suedisë (SNAO), në kuadër të projektit për vendet kandidate dhe parakandidate pë në BE, si dhe u moderua nga z. Hazim Sabanoviç, z. Herjevik Anders dhe z.Janhed Tomas.

Qëllimi i këtij seminari ishte shkëmbimi i eksperiencave lidhur me metodologjinë e përdoruar për vlerësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm nga SAI-et pjesëmarrëse, duke iu referuar shembujve praktikë. Për këtë arsye gjithë zhvillimi i seminarit ishte konceptuar si një auditim në praktikë (rast studimor), ku secili nga SAI-et përdori metodologjinë e vet, për të vlerësuar funksionimin e kontrollit të brendshëm.

Në ditën e parë të seminarit, grupet pjesëmarrëse u njohën me qëllimin dhe objektivin e seminarit, si dhe me të dhënat e rastit studimor, të cilat konsistonin në "Raportimin financiar" të njësisë për vitin 2017, bazën e të dhënave "llogari analitike", të shpenzimeve operative, etj., si dhe të dhëna shtesë rreth njësisë, në mënyrë që të krijohej një pamje më e plotë, për të bërë të mundur aplikimin e metodologjive nga secili pjesëmarrës, e konkretisht për përcaktimin e nivelit të sigurisë së auditimit me qëllim dhënien e një opinioni me siguri të arsyeshme mbi funksionimin e kontrollit të brendshëm.

Auditimi i rastit studimor, u punua në mënyrë të pavarur ditën e dytë dhe të tretë të seminarit nga çdo SAI pjesëmarrës. Rezultatet e dala nga auditimi i "rastit studimor", mbi funksionimin e sistemit të kontrollit të brendshëm nga secili pjesëmarrës, në mënyrë të përmbledhur u referuan ditën e katërt të seminarit.

Nga ana e moderatorëve në këtë aktivitet referimet u zhvilluan në një frymë diskutimesh aktive, duke krahasuar vazhdimisht procedurat e secilit SAI, apo mënyrat e ushtrimit e zbatimit të tyre në rastin studimor, duke nxjerrë në pah qasjen e secilit vend pjesëmarrës.

Në përfundim të aktivitetit duke falenderuar palën organizatore për mikpritjen, u vu theksi në vlerën e shtuar të këtij seminari, si dhe mënyrën e konceptimit të tij, duke u përqendruar te zbatimi i teorisë në praktikë, shkëmbimi i mendimeve dhe eksperiencave reciproke gjatë seminarit.

KLSH merr pjesë në seminarin e zhvilluar në Luksemburg, nga Instituti Europian i Administratës Publike, për praktikat Europiane të prokurimit publik

Në datat 7 - 8 nëntor 2018, u zhvillua në Luksemburg, nga Instituti Europian i Administratës Publike (EIPA), i cili ndodhet në Maastricht Hollandë, seminari me temë "Mbi praktikat më të mira dhe auditimi i procesit të prokurimit publik të Bashkimit Europian". Qëllimi kryesor i EIPA-s, është ofrimi i kurseve cilësore të trajnimit, për të zhvilluar kapacitetet e profesionistëve, administratave publike kombëtare dhe rajonale që merren me çështjet e BE-së, si dhe me institucionet evropiane. EIPA ofron ekspertizë të gjatë, të kombinuar me module të mësimdhënies të bazuara në probleme dhe praktika.

Seminari u drejtua nga Rita Beuter, eksperte e lartë në Njësinë e Politikave, me titull master në administratën publike, Michael Burnett, Ekspert i Menaxhimit Publik Europian të EIPA-s, asistent drejtor i KPMG, me titull master në administratën publike dhe Dr. Peter Braun, anëtar i grupit të prokurimit publik të Universitetit të Notingamit si dhe anëtar i bordit të rishikimit të ligjeve të prokurimit publik të Bashkimit Europian. Në këtë seminar morën pjesë auditues të ECA (Gjykata Europiane e Audituesve) si dhe nga shtete si Bullgaria, Maqedonia, Sllovakia. Nga Shqipëria morën pjesë audituesit e KLSH-së z.Aldo Kume dhe zj.Lolita Baholli.

Në këtë seminar u trajtua objektiva në lidhje me prokurimin publik "Europa 2020", e cila ka të bëjë me arritjen e një sistemi inteligjent të qëndrueshëm të prokurimit, duke siguruar sa më shumë eficencë të fondeve publike, rritjen e eficencës së shpenzimeve publike, lehtësimin dhe krijimin e mundësive për pjesëmarrje në procedura, përdorimi i prokurimit si një mbështetës i qëllimeve të përbashkëta sociale si dhe sigurimi i një qartësie ligjore. Programi i trajnimit u bazua në rregullat e prokurimit publik europian sipas direktivës 2014/24/EU, nëpërmjet kombinimit të rasteve studimore si dhe zgjedhjeve të shumëfishta duke përfshirë edhe dokumentacionin përkatës rast pas rasti.

Gjatë dy ditëve të këtij takimi u zhvilluan temat mbi:

- Kuptimi i objektivave për çdo faze të prokurimit publik;
- Ndryshimet, risqet dhe adresimi i tyre, për çdo faze të prokurimit publik;
- Rregullat etike të prokurimit të ECA-s dhe INTOSAI-t si dhe zbatimi i ISSAI 30 në të gjitha procedurat e prokurimit;
- Kuptimi i praktikave më të mira, bazuar në rastet ligjore të Gjykatës Europiane të Drejtësisë (CJE).

Gjatë dy ditëve të seminarit një vend të rëndësishëm zuri roli i prokurimit si një mjet antikorrupsion. U diskutua mbi dimensionet e korrupsionit në prokurim të cilat janë korrupsioni nga autoriteti kontraktor (që është politik dhe operacional) si dhe korrupsioni nga operatorët ekonomikë. Një praktikë e mirë prokurimi është një tregues i fortë për nivel të ulët korrupsioni. Por prokurimi publik nuk mund të jetë i vetmi mjet dhe nuk

mund të funksionojë me efektivitet pa një kuadër ligjor të mirë, pa kod etik të prokurimit, pa një buxhet efektiv, menaxhim financiar të mirë si dhe me një auditim efektiv.

Seminari pati shumë interes, pasi çështjet e trajtuara kishin të bënin me mënyrën e auditimit, u zhvillua interaktiv, me shembuj të ndryshëm për tipe kontratash të zbatuara nga vende të ndryshme të BE-së dhe me diskutime mbi to.

Një delegacion i KLSH-së merr pjesë në kremtimin e 25 vjetorit të SAI-t Çek

Në datat 30 Shtator - 1 Tetor 2018, një delegacion i Kontrollit të Lartë të Shtetit, i kryesuar nga Kryetari, z.Bujar Leskaj, mori pjesë në kremtimet e 25 vjetorit të krijimit të Institucionit Suprem të Auditimit të Çekisë. Delegacioni i KLSH-së përbëhej nga Kryetari i KLSH-së z. Bujar Leskaj, Sekretari i Përgjithshëm, zj. Luljeta Nano dhe auditueset zj.Nikoleta Piranjan dhe zj.Alketa Kalleshi.

Në këtë event morën pjesë në statusin e të ftuarit Kryetari i Gjykatës Europiane të Audituesve, i kryesuar nga Presidenti i kësaj Gjykate, z. Klaus-Heiner Lehne, delegacionet e Institucioneve Supreme të auditimit të Austrisë, Polonisë, Spanjës, Hungarisë, Sllovenisë dhe Turqisë. Gjatë zhvillimit të ceremonisë, Kryetari i SAI-t Çek, z. Miloslav Kala solli ne vëmendje të të pranishmëve rolin e kontributin 25 vjeçar të SAI-t Çek në mirë-menaxhimin e financave publike dhe të fondeve publike. Zoti Kala theksoi në fjalën e tij rëndësinë e komponentit të ruajtjes së pavarësisë institucionale si shtylla e katërt e demokracisë.

Presidenti i Republikës Çeke, z. Milos Zeman në fjalën e tij përshëndetëse vlerësoi veprimtarinë e SAI-t Çek si një institucion kushtetues i pavarur në gjenerimin e informacioneve objektive dhe të besueshme në drejtim të përgjegjshmërisë së menaxhimit të fondeve dhe pronës shtetërore me një impakt të padiskutueshëm në vendimmarrjet për zhvillim dhe prosperitet të vendit.

Kryetari i Gjykatës Europiane të audituesve z. Lehne theksoi rëndësinë e kooperimit të vendeve anëtare të EUROSAI-t, duke theksuar *se "duhet të punojmë së bashku për Europën sot".*

Në vijim Kryetarët e SAI-ve zhvilluan takime dhe bisedime mbi sfidat me të cilat përballen Institucionet Supreme të Auditimit në nivel global.

Auditues të KLSH marrin pjesë në Trainimin treditor të organizuar në Prishtinë, nga USAID dhe Qendra për Ekselencë e GAO-s

USAID dhe Qendra për Ekselencë në Auditim e Zyrës së Auditimit të Qeverisë (GAO) të SHBA-së, nën kujdesin e Zyrës Kombëtare të Auditimit të Kosovës (në kuadër dhe të festimeve të 15 vjetorit të krijimit të saj), organizuan në datat 1-3 Tetor 2018 një trainim mbi Auditimin e Performancës ku merrnin pjesë rreth 30 auditues të të gjitha niveleve të Institucioneve Supreme të Auditimit të Ballkanit Perëndimor: Kosovës, Shqipërisë, Bosnjë - Hercegovinës, Maqedonisë dhe Malit të Zi.

Në këtë aktivitet, Kontrolli i Lartë i Shtetit u përfaqësua nga 8 Auditues, ndër të cilët 6 auditues nga Departamenti i Auditimit të Performancës. Trainimi u zhvillua nga një ish auditues i performancës (team leader) me shumë përvojë si në ushtrimin e auditimeve ashtu edhe në zhvillimin e trainimeve të kësaj fushe të GAO-s, z. Riçard Stana.

Qendra për Ekselencë në Auditim e GAO, ka si mision të nxisë qeverisjen e mire dhe forcojë kapacitetet institucionale të organizmave të kontrollit duke i mbështetur më trainime të cilësisë së lartë, asistencë teknike dhe aktivitete e shërbime të tjera mbështetëse, në katër fusha kryesore:

- Auditimet e Performancës,
- Ndërtimi Insitucional,
- Auditimet Financiare,
- Lidership dhe Mbikqyrje, si dhe në shumë fusha të tjera specifike: kontrollin e brendshëm, prokurime dhe metodologjinë e auditimit, etj.

Trainimi i lartpërmendur, do të përfshinte me hollësi të gjitha hapat që ndërmerren gjatë auditimeve të performances, të përgatitur në 5 module, jo vetëm në aspektin teorik, por dhe të ilustruara me raste dhe gjetje të GAO-s dhe në veçanti nga përvoja e z. Stana.Gjithashtu ky trainim u dallua për veçorinë se ishte shumë interaktiv, ku të gjitha SAI-t pjesëmarrëse folën për specifikat në punën e tyre gjatë auditimeve të performances sipas çështjeve që diskutoheshin. Bazuar në njohuritë e përfituara nga pjesëmarrësit mund të themi se trainimi ishte një vlerë e shtuar dhe i tejkaloi pritshmëritë e pjesëmarrësve.

Një çështje tjetër që u diskutua ishte vlerësimi i riskut të auditimit, i cili përfshin si vlerësimin cilësor dhe sasior.Faktorët që ndikojnë në riskun e auditimit përfshijnë kuadrin kohor, kompleksitetin apo ndjeshmërinë e punës; madhësinë e programit në aspektin e vlerave monetare dhe numrin e qytetarëve që iu është

shërbyer; përshtatshmëria e sistemeve dhe proceseve të njësisë së audituar, për të zbuluar mospërputhjet, gabimet e rëndësishme apo mashtrimin; dhe mundësia e audituesve për të marrë të dhëna.

Gjatë planifikimit, audituesit duhet të identifikojnë kriteret e mundshme dhe të nevojshme për të vlerësuar çështjet studimore; burimet e evidencave të auditimit dhe të përcaktojnë sasinë dhe llojin e evidencës së nevojshme për nivel të caktuar të riskut dhe materialitetit të auditimit; nëse do të përdoret puna e audituesve dhe specialistëve të tjerë për të adresuar disa nga objektivat e auditimit; etj.

Më pas u vijua me Ushtrimin e auditimit dhe Raportimin. Një raport cilësor auditimi performance është fundi i produktit të një pune audituese që përmban:

- Pyetje auditimi të bazuara dhe evidencë të besueshme në përgjigje të këtyre pyetjeve, të cilat janë baza e raportit të auditimit të performances.
- Një mesazh të qartë auditimi.

Grupi i audituesve të KLSH-së që morën pjesë në këtë trainim i përbërë nga Sali Agaj, Angjela Nestori, Reinis Xhelili, Silvana Ramadani, Miranda Mesini, Artemida Hoxha, Hektor Kosova dhe Kris Anastas, u përfshinë aktivisht në diskutimin e çështjeve dhe dhanë kontributin e tyre në zgjidhjen e ushtrimeve të parapërgatitura nga trainuesi, për situata konkrete në faza të ndryshme auditimi. Në mbyllje të trainimit u zhvillua ceremonia e shpërndarjes së çertifikatave për të gjithë audituesit pjesëmarrës, ku merrnin pjesë Audituesi i Përgjithshëm i ZKA, z. Besnik Osmani, zv. drejtore e USAID në Kosovë, zj.Kristina Devis, zv. auditori i ZKA, z.Ilir Salihu dhe drejtori i menaxhimit financiar të zyrës së USAID, Markham Isom.

Fjalën e rastit e mbajti Audituesi i Përgjithshëm i ZKA ku theksoi rëndësinë e trainimit në zhvillimin e njohurive profesionale të audituesve, të nevojshme për të qenë të suksesshëm dhe përmirësuar performancën në kryerjen e funksionit të audituesit shtetëror si dhe theksoi se trainimi mbi auditimin e performances është pjesë e aktiviteteve që Zyra Kombëtare e Auditimit po zhvillon këtë javë në kuadër të festimeve të 15 vjetorit të themelimit si Institucion Suprem i Auditimit në Republikën e Kosovës.

KLSH merr pjesë në kursin "Korniza e Matjes së Performancës së SAI-ve"

Në datat 3-5 Tetor në Madrid, Spanjë u zhvillua trajnimi mbi njohjen dhe aplikimin e SAI-PMF (Sistemi i Matjes së Performancës) nga IDI (Inisitativa për Zhvillim e INTOSAI-t). Qëllimi i këtij trajnimi ishte ndërgjegjësimi i SAI-ve për këtë instrument në matjen e performancës individuale të tyre.

Vetë SAI-PMF u miratua si dokument i INTOSAI-t në Kongresin e XXII të INCOSAI-t, mbajtur në Abu D'habi në dhjetor të vitit 2016, duke i hapur kështu rrugën implementimit të standartizuar të tij në të gjitha vendet e interesuara.

Trajnimi u fokusua në disa çështje kryesore:

- Në instrumentin dhe metodologjinë e vlerësimit PMF;
- qëllimi i një vlerësimi PMF të SAI-ve dhe si raportet mund të përdoren nga SAI-t dhe partnerët e jashtëm;
- një proces i përshtatshëm për kryerjen e një PMF sipas qëllimit të vlerësimit dhe kontekstit të vendit;
- pikat e forta dhe kufizimet e PMF;
- vlerat dhe përfitimet e SAI-ve duke përdorur kornizën PMF.

SAI PMF është një sistem gjithëpërfshirës vlerësimi, i cili mat performancën e një SAI përkundrejt standardeve ndërkombëtare ISSAI, sikurse edhe praktikave të mira në fushën e auditimit. I konceptuar dhe dizenjuar si një vetë-vlerësim (vet-auditim), SAI PMF identifikon, mbi bazën e evidencave, mangësitë dhe përparësitë e aktivitetit të një SAI, duke matur njëkohësisht nevojat për rritje të kapaciteteve, vlerat dhe përfitimet që SAI ofron tek taksapaguesit dhe Kuvendi, sikurse dhe dinamikën e zhvillimit, për të gjurmuar progresin e një SAI në kohë.

Nga pikëpamja strukturore, SAI PMF mat performancën e një SAI në 7 fusha (brenda dhe jashtë kontrollit menaxherial të institucionit). Secila fushë vlerësimi ka indikatorët e saj, të cilët vetë detajohen në dimensione dhe kritere specifike dhe vlerësimi.

Gjatë ditës së parë dhe të dytë të trajnimit u diskutuan domain A (Pavarësia dhe kuadri ligjor) domain B (Qeverisja e Brendshme dhe Etika) dhe domain C (Cilësia e auditimit dhe raportimi). Të gjitha domainet e diskutuara u shoqëruan me shembuj, punë në grup dhe raste praktike në mënyrë që ato të implementohen në SAI të ndryshme.

Në ditën e tretë u diskutua domain D, E, F të shoqëruar me ushtrime për të shpjeguar në detaje të gjithë kornizën PMF për të realizuar procesin e vlerësimit.

Pjesëmarrës në këtë seminar ishin auditues të niveleve drejtuese nga vende të ndryshme si: Shqipëria, Armenia, Bosnja Hercegovina, Turqia, Ukraina, Kuwajt, Gjykata e Europiane e Audituesve, Suedia, etj.

Nga Kontrolli i Lartë i Shtetit morën pjesë znj.Manjola Naco, Drejtore e Përgjithshme dhe znj. Elisa Metaj specialist në Drejtorinë e Komunikimit dhe Marrëdhënieve më Jashtë, të cilat bashkëpunuan me kolegët nga Mbretëria e Bashkuar, Armenia dhe Senegali në rastet studimore që u zhvilluan gjatë 3 ditëve të trajnimit.

Roli i KLSH në vendosjen dhe shpërndarjen e kulturës së integritetit

Në 2 Tetor 2018 në Budapest u mbajt Konferenca *"Roli i Institucioneve Supreme të Auditimi, në shpërndarjen e kulturës së integritetit".*

Konferenca kishte si qëllim forcimin e bashkëpunimit bilateral dhe shumëpalësh ndërmjet institucioneve të auditimit, anëtare të Grupit të Punës në mënyrë që secili prej tyre të ofrojë kontributin e tij në krijimin dhe zgjerimin e kulturës së integritetit ndërmjet vendeve të rajonit të EUROSAI-t.

Konferenca u organizua nga Zyra e Auditimit Shtetëror të Hungarisë, e cila është dhe udhëheqëse e Grupit të Punës EUROSAI-t me pjesëmarrjen e SAI-t të Portugalisë, Gjykatës së Auditimit të Austrisë, SAI-t të Bullgarisë, Rumanisë, Bjellorusisë si dhe përfaqësues të Universitetit Shtetëror dhe ministrive e institucioneve të tjera të Hungarisë.

KLSH u përfaqësua në këtë aktivitet nga znj. Albana Gjinopulli, Drejtore e Departamentit të Metodologjisë dhe Strategjisë së Auditimit dhe znj. Edlira Sako, Drejtore e Drejtorisë së Burimeve Njerëzore.

Misioni i auditimit të jashtëm publik po shkon gjithnjë e më shumë tej kufijve të kontrollit tradicional në fusha të caktuara si rregullshmëria dhe pasqyrat financiare. Institucionet Supreme të Auditimit janë tashmë gardianë të qeverisjes së mirë në tërësi dhe jo vetëm të financave publike.

Eksperienca e SAI-t të Polonisë dhe Gjykatës së Auditimit të Austrisë bënë prezent se si këto ndryshime kanë vendosur para auditimit publik kërkesën për adoptimin e qasjeve të reja audituese, të cilat i ofrojnë publikut, parlamentit dhe gjithë grupeve të interesit informacion të fokusuar mbi shkallën e integritetit dhe etikës me të cilën pushtetarët dhe zyrtarët e zgjedhur ushtrojnë funksionet e tyre publike.

Eksperienca e SAI-ve më të zhvilluar në këtë drejtim tregoi se tashmë këto institucione janë angazhuar në qasje auditimi të bazuara në integritet.

Në këtë këndvështrim KLSH ka theksuar gjithnjë e më shumë rolin e saj aktiv dhe kontributin në vendosjen e një sistemi vlerash, ku etika dhe integriteti përfaqësohen më një njëjtën rëndësi sikurse dhe funksioni bazë auditimi.

Pjesëmarrësit në Konferencë vlerësuan si mjaft pozitive përpjekjet e KLSH prej vitit 2012 të cilat kanë konkretizuar idetë për një ambjent me etikë e integritet në një sistem vlerash e parimesh të cilat mbështeten në ISSAI 20 "Parimet e

Trasparencës dhe Përgjegjshmërisë" për të udhërhequr përmes shembullit.

Një delegacion i KLSH-së merr pjesë në kremtimin e 15 vjetorit të Zyrës Kombëtare të Auditimit të Kosovës

Në datën 4 Tetor 2018, një delegacion i Kontrollit të Lartë të Shtetit, i kryesuar nga Kryetari, z. Bujar Leskaj, mori pjesë në kremtimet e 15 Vjetorit të krijimit të Zyrës Kombëtare të Auditimit(ZKA) të Kosovës.

Me rastin e këtij përvjetori, ZKA organizoi konferencën ndërkombëtare tematike *"Roli i impaktit të Institucioneve Supreme të Auditimit në rikthimin e besimit publik ndaj sektorit publik",* në të cilën morën pjesë zj. Helena Lindberg, Audituese e Përgjithshme e Zyrës Kombëtare të Auditimit të Suedisë, inxh. Miloslav Kala, President i SAI-t të Çekisë, z. Adrian Crompton, Auditues i Përgjithshëm i Uellsit, z. Milan Dabović, President i Senatit të SAI-t të Malit të Zi, z. Seyit Ahmet Baş, President i Gjykatës së Llogarive të Turqisë, si dhe shumë drejtues të tjerë të lartë të SAI-ve të Polonisë, Maqedonisë, Finlandës, ECA-s, etj.

Paneli i Parë i Konferencës trajtoi impaktin e auditimeve të performancës për një qeverisje më të mirë. Referuesit sollën shembujt e auditimeve të performancës të SAI-ve të tyre, si dhe theksuan trendin e rritjes së rolit të këtyre auditimeve në përmirësimin e jetës së qytetarëve, nëpërmjet këshillimeve ndaj qeverisë dhe rekomandimeve për përmirësim të shërbimeve dhe politikave qeveritare ndaj qytetarit.

Paneli i Dyte trajtoi demonstrimin nga ana e SAI-ve të rëndësisë së auditimeve të tyre për shoqërinë, duke kryer auditime të bazuara në risk. Në këtë panel, KLSH paraqiti eksperiencën e tij në ngritjen e infrastrukturës së nevojshme për zhvillimin e auditimeve me bazë riskun.

Me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Kosovës, nën drejtimin e Kryetarit Leskaj, KLSH ka nënshkruar marrëveshjen e parë të bashkëpunimit me SAI-t homologe, në shkurt 2012.

Si KLSH dhe si Zyrë Kombëtare e Auditimit të Kosovës, mbi bazën e Nenit 15 të Deklaratës së Limës dhe të motos së INTOSAI-t "Experentia mutua omnibus prodest", të dyja SAI-t kanë shkëmbyer në këto gjashtë vite e gjysëm eksperiencat e suksesshme nga auditimet e tyre, duke bashkëpunuar konkretisht, duke marrë pjesë në aktivitetet vjetore dhe

ndërkombëtare të njeri-tjetrit me kumtesa, botime të përbashkëta, me vizita reciproke pune të audituesve, etj.

Në përbërje të delegacionit të KLSH ishin edhe z. Ermal Yzeiraj, Drejtor i Departamentit Juridik, si dhe audituesit z. Luan Kuka dhe z.Kristaq Gjurgjaj.

Pjesëmarrje e KLSH-së në Takimin e 16-të Vjetor të EUROSAI WGEA në Bratislavë, Sllovaki

Në datat 25-28 Shtator 2018 në Bratislavë, Sllovaki, u organizua Takimi i 16-të i Grupit të Punës për Auditimet Mjedisore të EUROSAI-t (EUROSAI WGEA) me temë: *Ndryshimet Klimatike - Fokusimi tek të dhënat*. Kjo është një temë shumë e ndjeshme sa i takon çështjeve të mjedisit, mund të quhet tema e ditës, pasi e gjithë vëmendja e politikëbërësve, shkencëtarëve, etj. është fokusuar tashmë në arritjen e zbatimit të politikave të tilla në Europë dhe në gjithë botën, për ngadalësimin e ngrohjes globale duke synuar rritjen e temperaturave të Tokës me të paktën 2 gradë/vit (synimi i vërtetë është edhe më poshtë 2 gradëve), kjo sipas Marrëveshjes së Parisit mbi ndryshimet Klimatike, datë 12.12.2015.

Në lidhje me këtë çështje SAI Sllovak ishte mikpritësi i radhës i këtij takimi, i cili e nisi ditën e tij të parë me fjalët përshëndetëse të Presidentit të SAI-t Sllovak dhe Sekretarit të Shtetit për Ministrinë e Mjedisit në Sllovaki.

Dita e parë e Takimit ishte e organizuar si një seminar me prezantime dhe ushtrime për të gjithë pjesëmarrësit me qëllim:

- prezantimin e llojeve kryesore të të dhënave për ndryshimet klimatike;
- sigurimin e një pasqyre të burimeve dhe përdorimin e të dhënave mbi ndryshimet klimatike;
- prezantimin e mjeteve dhe metodave për analizimin e të dhënave;
- diskutimin mbi aspektet e përdorimit të të dhënave në auditimet që lidhen me ndryshimet klimatike;
- kryerjen e ushtrimeve praktike për të frymëzuar punën e ardhshme të auditimit.

Prezantuesit gjatë ditës së parë ishin nga institucionet: Agjencia Europiane e Mjedisit, Instituti Botëror i Kërkimeve, Gjykata Europiane e Llogarive dhe GAO e Sheteve të Bashkuara të Amerikës.

Në ditën e dytë, Takimi u fokusua në auditimet e kryera konkretisht për temën e takimit, dmth. në lidhje me ndryshimet klimatike, ku prezantuan eksperiencën e tyre përfaqësues të SAI-ve Gjerman, Letonez, Sllovak dhe të GAO-s. U përfshi gjithashtu dhe pjesëmarrja e profesorit Milan Lapin i Universitetit Sllovak, në lidhje me trendin e ndryshimeve klimatike në Europë e kryesisht në Sllovaki. Prezantuan gjithashtu dhe përfaqësues të Komisionit Europian e të OECD-së në lidhje me Marrëveshjen e Parisit mbi Ndryshimet Klimatike.

Në përfundim takimi u përqendrua në auditmet e përbashkëta. Gjatë kësaj dite ishte parashikuar që dhe KLSH të mbante një prezantim të shkurtër në lidhje me ekperiencën në auditimin e përbashkët "Mbi zonat e mbrojtura detare". Ky është një auditim performance i përbashkët i SAI-ve të vendeve të Mesdheut, ku marrin pjesë SAI-t e Maltës, Qipros, Greqisë, Sllovenisë, Portugalisë, Spanjës dhe Shqipërisë.

Bashkëpunimi i ndërmjet audituesve të jashtëm dhe të brendshëm në sektorin publik

Në datat 9, 10 dhe 11 tetor 2018 në Qendrën për Ekselencë në Financë, CEF e cila ndodhet në Ljubljanë, Sllloveni u zhvillua workshopi me temë*: "Bashkëpunimi i audituesve të brendshëm dhe të jashtëm në sektorin publik".* Kontrolli i Lartë i Shteti u përfaqësua në këtë event nga z.Artur Hasanbelliu, zj.Eneida Seraj dhe z.Besmir Pajaj.

Ky aktivitet ofroi një platformë për shkëmbimin e ideve se si të rritet bashkëpunimi ndërmjet auditorëve të jashtëm që punojnë në Institucionet Supreme të Auditimit dhe auditorët e brendshëm të sektorit publik. Workshopi mblodhi së bashku drejtuesit e njësive të harmonizimit qendror, drejtuesit e departamenteve të auditimit të brendshëm, audituesit e brendshëm të Institucioneve të Auditimit.

Sipas modelit të Tre Linjave të Mbrojtjes, auditimi i brendshëm luan rolin e vijës së tretë, që do të thotë se ofron siguri për nivelin e lartë menaxherial dhe bordin drejtues mbi efektivitetin e procesit të

menaxhimit, kontrollit dhe riskut të qeverisjes.

Auditimi i jashtëm nuk është pjesë e këtij modeli, ai është i vendosur jashtë organizatës dhe ka rol parësor për të shprehur mendimin mbi pasqyrat financiare. Megjithatë, bashkëpunimi ndërmjet auditorëve të brendshëm dhe të jashtëm është i dobishëm pasi i jep nivelit të lartë menaxherial një pasqyrë më të mirë dhe më gjithëpërfshirëse të risqeve, edhe pse objektivat e auditimit të brendshëm dhe të atij të jashtëm janë të ndryshme, ka fusha me interes të përbashkët, veçanërisht në raportimin financiar.

Në workshop u shtruan për diskutim dhe zgjidhje raste praktike të vendeve pjesëmarrëse duke përdorur një qasje interaktive.

Në përfundim të aktivitetit pjesëmarrësit kishin një kuptim më të mirë të parimeve, standardeve dhe udhëzimeve që drejtojnë punën e audituesve të brendshëm dhe të jashtëm, kishin një kuptim më të mirë të asaj që është baza për bashkëpunimin ndërmjet audituesve të brendshëm dhe atyre të jashtëm, identifikuan zonat ku mund dhe do të bashkëpunohet në të ardhmen. Ky trajnim ishte hartuar për menaxherët e njësive qendrore të harmonizimit në Ministrinë e Financës, drejtuesit e departamenteve të auditimit të brendshëm, audituesit e njësive të auditimit të brendshëm në SAI si dhe audituesit e Institucioneve Supreme të Auditimit.

Lënda ishte shumë interaktive dhe pjesëmarrësit nga Shqipëria, Kosova, Mali i Zi, Bosnje Hercegovina, Serbia, Hungaria, Maqedonia, Turqia dhe Sllovenia u inkurajuan të ndajnë pikëpamjet e tyre dhe përvojat profesionale.

KLSH organizon akademinë përkujtimore për prof. Stanislav Zuber, inxhinierit dhe gjeologut me famë botërore

Në datën 14 tetor 2018, me rastin e 125 vjetorit të lindjes së gjeologut dhe inxhinierit të naftës Prof. Stanislav Zuber, Kontrolli i Lartë i Shtetit, në bashkëpunimin me profesoratin e Fakultetit Gjeologji-Miniera të Universitetit Politeknik të Tiranës dhe me Shoqatën e Miqësisë Shqipëri-Poloni organizoi Akademinë Përkujtimore në nderim të Prof. Zuber, në formën e një simpoziumi shkencor, në sallën qendrore të Akademisë së Shkencave.

Në këtë aktivitet morën pjesë personalitete të fushës së gjeologjisë, përfaqësues të Akademisë së Shkencave, Ambasadori i Polonisë në Shqipëri z. Karol Bachura, Zv-Presidenti i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Polonisë(NIK), z. Wojciech Kutyla, përfaqësues të Shoqatës së miqësisë Shqipëri-Poloni, përfaqësues të shoqërisë civile, auditues të KLSH, etj.

Në fjalën e tij të hapjes, Kryetari i KLSH z. Bujar Leskaj theksoi se në vitet 1927-1947, Shqipëria pati rastin fatlum të përfitonte nga kontributi i jashtëzakonshëm shkencor 20-vjeçar i Prof. Stanislav Zuber-it. Ai i la trashëgim Arkivit qendror të Gjeologjisë dhe Institutit të Naftës 551 punime dhe bocete shkencore, me 480 punime të plota. Prof. Zuber është hartuesi i hartës tektonike të Shqipërisë në shkallë 1:4 000 000, i Hartës Gjeologjike të Shqipërisë në shkallën 1:200 000 dhe i Hartës Minerale të Shqipërisë në shkallë 1:300 000. Deri në kohët e fundit, gjeologët tanë punonin me hartat e tij.

Ambasadori i Polonisë në Shqipëri z. Karol Bachura u shpreh se në vitin 2017 një rrugë në Tiranë, pikërisht në afërsi të vendndodhjes së ish-burgut ku vdiq nga torturat Prof. Zuber në vitin 1947, mori emrin e Prof. Zuber. Ndërsa gazsjellësi TAP, vepra madhore që shtrihet sot edhe në Shqipëri dhe vjen nga Azerbajxhani për të përfunduar në Itali, përshkruan pikërisht fillin e jetës dhe të veprës së Prof. Zuber-it, me kontributin fillestar për zbulimin e naftës në Azerbajxhan, pastaj në Shqipëri dhe eksportin e naftës shqiptare në Itali.

Zv-Presidenti i NIK, Zyrës Kombëtare të Auditimit të Polonisë, z. Wojciech Kutyla, në fjalën e tij nënvizoi rëndësinë që ka për institucionin që ai përfaqëson dhe për mbarë shoqërinë dhe kombin polak njohja në detaje e veprës dhe kontributit të intelektualëve të shquar, si polakë ashtu edhe të vendeve mike dhe partnere me Poloninë, sikurse është Shqipëria dhe institucioni i auditimit suprem publik i saj, Kontrolli i Lartë i Shtetit.

Prof. Dr. Arqile Teta, studiuesi i njohur dhe autor i librit monografik kushtuar Prof. Zuberit *"Prof. Stanislav Zuber-Jeta dhe vepra",* i përkthyer edhe në gjuhën polake në vitin 2017, në kumtesën e tij theksoi se *"Me Zuber-in filloi industrializimi i Shqipërisë. Disa ekonomistë të ditëve të sotme, në diskutimet që kemi bërë, e pranojnë këtë tezë; nuk gjejnë argumente ta rrëzojnë...Vetëm Prof. Zuberi arriti të zbulojë pellgun naftëmbajtës të Devollit(siç e quante atëhere Kuçovën Zuber-i) dhe në vitin 1928 shpoi pusin e parë që dha naftë në sasi dhe vlera industriale...Më vonë, kur u shtua dhe nafta e Patosit, Zuberi e zmadhoi diametrin e tubacionit nga Fieri në Vlorë në 300 mm. Filloi kështu eksporti i naftës shqiptare, si produkt industrial shqiptar. Kështu u hodh hapi i parë i*

industrializimit të vendit, që filloi nga industria e naftës që e projektoi dhe e ndërtoi Prof. Zuber-i".

Në kumtesat e tjera, studiues dhe gjeologë të njohur, si Prof. Dr. Skënder Osmani, Prof. Dr. Shyqyri Aliaj, Prof. Dr. Aleksandër Çina, prof. Dr. Kujtim Onuzi, Prof. Dr. Gafur Muka dhe Prof. Dr. Sazan Guri sollën përmasat dhe vlerat e bibliografisë së tij, figurën e inxhinierit dhe gjeologut të madh polak si tektonist i shquar, kontributin në magmatizmin shqiptar, rëndësinë e hartave të tij, modelin topografik të hartave, si dhe studimet dhe kërkimet e naftës në hartat e Prof. Stanislav Zuber-it.

Takimin e mbyllën z.Leonard Zissi, në emër të Shoqatës së Miqësisë Shqipëri-Poloni dhe z.Astrit Beqiraj, i cili trajtoi një temë shumë interesante *"Jehonën e personalitetit të Prof.Stanislav Zuber në mediat shqiptare dhe njohja e veprës së tij në Poloni".*

Kontrolli i Lartë i Shtetit në Komitetin e Kontaktit të Institucioneve Supreme të Auditimit të Bashkimit Evropian

Bashkëveprimi ndërmjet Institucioneve Supreme të Auditimit (SAI-ve) të Bashkimit Evropian realizohet kryesisht brenda kuadrit të Komitetit të Kontaktit , i cili përbëhet nga Kryetarët e SAI-ve të vendeve anëtare.

Për 2018-ën takimi vjetor i Komitetit të Kontaktit dhe mbledhja teknike e zyrtarëve të koordinimit u organizuan më 11 dhe 12 tetor në Dubrovnik në kryesimin e SAI-t të vendit pritës Kroacisë. Në takim krahas Kryetarëve të SAI-ve të vendeve anëtare , u ftuan të marrin pjesë në cilësinë e observuesit aktiv SAI-t e Shqipërisë, Malit të Zi, Serbisë, Ish Republikës Jugosllave të Maqedonisë si dhe përfaqësues të SIGMA-s. Delegacioni i KLSH-së përbëhej nga znj.Luljeta Nano, Sekretare e Përgjithshme dhe znj. Albana Gjinopulli Drejtore e Departamentit të Strategjisë dhe Metodologjisë së Auditimit.

Qëllimi i takimit ishin diskutimet e përbashkëta ndërmjet SAI-ve, mbi praktikat dhe eksperiencat e tyre në auditime të temave specifike me rëndësi në zhvillimet e fundit të Bashkimit Evropian. Z. Ivan Klesic , Kryetar i SAI-t

Kroat në autoritetin e vendit udhëheqës të Komitetit të Kontaktit të SAI-ve për periudhën, në mirëseardhjen drejtuar pjesëmarrësve theksoi se: *"Komiteti i Kontaktit është një rrjet shumë efektiv për kontakte profesionale ndërmjet audituesve publikë të BE-së nëpërmjet grupeve të punës , forumeve dhe task forcave mbi çështje specifike të auditimit."*

Znj. Karen Hill , Drejtore e Programit SIGMA prezantoi mënyrat efiçente se si angazhimi publik mund të kontribuojë në politika dhe shërbime më të mira për qytetarët, ide e cila u trajtua më specifikisht nga znj. Laettitia Veriter përfaqësuese e *"Citizens for Europe/ Qytetarët për Evropën "* mbi mundësitë se si angazhimi i qytetarëve me SAI-t sjellin impakt në ruajtjen e besimit publik tek Bashkimi Evropian dhe institucionet e tij. Qasje inovative mbi ndërveprimin e SAI-ve të BE-së me grupet e interesit dhe eksperiencat e vendeve anëtare në përdorimin e këtyre risive u sollën nga SAI-t e Hungarisë, Lituanisë dhe Bullgarisë.

Gjatë eventit dokumente, botime dhe revista të veprimtarive të SAI-ve nën kuadrin e rrjetit të Komitetit të Kontaktit u shpërndanë tek pjesëmarrësit. Revista e ECA " Në rrugën drejt Unionit, Ndihma e BE para-anëtarësimit", botim i muajit Gusht 2018, prezanton një intervistë ekskluzive të z. Bujar Leskaj, Kryetar i Kontrollit të Lartë të Shtetit mbi përfitimet dhe impaktin nga implementimi i Projektit "Forcimi i Kapaciteteve të Auditimit të Jashtëm Publik në Shqipëri" nën Programin

How EU Pre-accession Aid helped our SAI to shape its future

IPA 2013, i realizuar me sukses nga SAI i Polonisë dhe SAI Kroat.

Paralelisht me takimin e Kryetarëve të SAI-ve u organizua dhe takimi në nivel teknik të koordinatorëve të vendeve anëtare, takim i cili trajtoi çështje lidhur me organizimin dhe koordinimin e veprimtarive që kryejnë dhe do të kryejnë Task Force dhe Grupet e Punës mbi bazën e vendimeve të marrë nga Komiteti i Kontaktit.

Raportimi dhe vendimmarrja mbi veprimtaritë e ardhshme të Komitetit të Kontaktit dhe Grupeve të Punës dhe Task Forcë që veprojnë nën këtë organizim u trajtuan nën këndvështrimin e propozimeve dhe zhvillimeve për periudhat e ardhshme. Në përfundim të takimit sipas procedurës dhe traditës z. Krysztof Kwatkowski, President i SAI-t të Polonisë mori dhe kryesimin e radhës për vitin e ardhëm, i cili iu dorëzua nga SAI Kroat në përfundim të periudhës një vjeçare.

Takim në Opole të Polonisë mbi Manualin Aktiv të Auditimit IT

Në datat 17-19 Tetor 2018, në Opole të Polonisë u zhvillua takimi i nëngrupit të Qeverisjes Elektronike dhe Manualit Aktiv të Auditimit të Teknologjisë së Informacionit. Forma aktive e manualit të Auditimit IT ishte një nga produktet e bashkëpunimit gjatë projektit të binjakëzimit ndërmjet Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe NIK-ut polak. Manuali Aktiv u pranua si një formë dinamike e zhvillimit të manualit të Auditimit IT gjatë takimit të Grupit të punës së Auditimit IT të INTOSAI. Në të njëjtën kohë zhvillimi i mëtejshëm i këtij projekti u vendos dhe nga grupi i punës së EUROSAI-t.

Në takim e organizuar nga NIK-u i Polonisë morën pjesë dhe SAI të vendeve si: Estonia, Shqipëria, Bosnia & Herzegovina, Hungaria, Sllovakia, Mali i Zi, Letonia. Kontrolli i Lartë i Shtetit merr pjesë për herë të dytë në këtë takim dhe këtë vit u përfaqësua nga dy auditues të Drejtorisë së Auditimit IT, zj.Elira Cukalla dhe z.Meald Habazaj.

Fjalën e hapjes së takimit e mbajti drejtori rajonal i zyrës së NIK në Opole duke shprehur mirëseardhjen dhe vlerësimin për zhvillimin e hapësirës së e-Qeverisjes, apo "KUBI-t" që ka zhvilluar Grupi i Punës së TI në EUROSAI.

Zoti Pawel Banaś i cili është njëkohësisht dhe Këshilltar i Presidentit te NIK-ut të Polonisë, theksoi rëndësinë e KUBI-t si një mjet për të lehtësuar auditimet e qeverisjes elektronike.

Platforma e KUBI-t shërben si një bazë të dhënash në faqen e web të Internetit të EUROSAI-t, për publikimin e raporteve të auditimit nga SAI të ndryshme. Nëpërmjet KUBI-t bëhet e mundur jo vetëm një qasje tjetër mbi një auditim të njëjtë ose të ngjashëm që ka zhvilluar një tjetër SAI, por dhe informimi nëpërmjet gjetjeve të ngjashme, artikujve, metodologjisë si dhe materiale të ndryshme. Prezantimi vazhdoi me zhvillimet e reja të paraqitjes së raporteve dhe referencave mbi gjetjet në mënyrë grafike, çfarë lehtëson kërkimin dhe leximin e raporteve të ngjashme nga përdoruesit e platformës.

SAI-t pjesëmarrëse prezantuan rezultatet më kryesore të auditimeve IT që ka zhvilluar secili prej tyre. Nga audituesit e TI në KLSH u bë një prezantim mbi gjetjet kryesore të auditimit që kemi zhvilluar në Qendrën Kombëtare të Biznesit.

Në ditën e dytë të takimit, grupin e punës e përshëndeti Zv-Presidenti i Zyrës Kombëtare të Auditimit të Polonisë(NIK), z. Wojciech Kutyla, duke vënë theksin tek fakti se çdo njëri prej nesh duhet të mendojë se si IT i shërben dhe mund ta ndihmojë auditimin.

Manuali aktiv i IT është zhvilluar edhe më shumë si rezultat i një pune ambicioze e z. Paëel Banaś i SAI-t të Polonisë, z. Carlos

Cardoso Drejtor i departamentit në TI në Gjykatën e Llogarive të Portugalisë dhe z. Alo Lääne Audites i Lartë IT në SAI e Estonisë, ata vlerësuan dhe rolin e Drejtorisë së Auditimit të Teknologjisë së Informacionit të Kontrollit të Lartë të Shtetit të Shqipërisë në këtë zhvillim. Ky manual është përmirësuar duke lehtësuar përdorimin dhe ndryshimet në zhvillimin e tij ishin dhe objektivi kryesor i takimit në ditën e dytë të tij. Ky tool që lehtëson më së mirë leximin dhe asimilimin e manualit IT, mund të shkarkohet nga faqet e INTOSAIT dhe EUROSAI-t për përdorim nga çdo SAI.

Në ditën e fundit të takimit, u prezantuan dhe ide të reja, të cilat janë dukë u zhvilluar së bashku me udhëzime për kontrollin e brendshëm (IC). Drejtuesit e takimit sugjeruan se çdo udhëzim të ri mund ta shohim të zhvilluar si një *tool* në mënyrë të ngjashme me atë të manualit Aktiv të IT.

Nga diskutimet se si çdo SAI mund te kontribuojë në zhvillimin e mjeteve të tilla si mundësi që ofrohen nga teknologjia, KLSH mori iniciativën të ndërtojë një plugin që i shërben manualit aktiv, që lidhet me zbatimin e rregullores së mbrojtjes së të dhënave ku zbatimi i saj është i detyrueshëm jo vetëm në vendet që janë anëtare të BE, por dhe në vendet ku punojnë shtetas europianë. Në fund të takimit u vlerësua fryma e bashkëpunimit midis vendeve pjesëmarrëse të grupit të punës si dhe kontributi i seicilit pasi i shërben rritjes së cilësisë së Auditimit të TI.

KLSH, pjesëmarrëse në takimin e EUROSAI-t mbi Metodologjinë e Auditimit

Në datat 16 dhe 17 Tetor 2018, u zhvillua në Varshavë, në ambientet e Zyrës Kombëtare të Auditimit, takimi i EUROSAI-t mbi metodologjinë e Auditimit. Në këtë takim të bashkëdrejtuar nga SAI Polak dhe SAI Suedez morën pjesë 57 përfaqësues të institucioneve supreme të auditimit nga 30 vende. Pjesë e kësaj tryeze ishin dhe përfaqësues të EUROSAI-t, të Iniciativës Ndërkombëtare të Zhvillimit të INTOSAI-t (IDI), të Gjykatës Evropiane të Auditimit (ECA), etj.

Në fokus të takimit ishte shkëmbimi i përvojave dhe përditësimi i arritjeve lidhur me përsosjen e metodologjisë së auditimit dhe zbatimin në praktikë të komponentëve të saj nga institucionet supreme të auditimit publik.

Takimi dy ditor ishte konceptuar mbi tre kolona bazë, rreth të cilave u orientuan prezantimet apo seancat e punës në grupe, që përfshinin:

1. Sigurimi i cilësisë së auditimit nëpërmjet zbatimit të Standardeve Ndërkombëtare të Auditimit ISSAI.

Këtu u nënvizuan domosdoshmëria e njohjes dhe ndërveprimit të shtyllave të sigurimit të kontrollit të cilësisë (autoriteti, përgjegjësia dhe përgjegjshmëria), mënyrat e eliminimit të gabimeve (vetëvlerësimet, vlerësimet e brendshme dhe rishikimet e vlerësimet e jashtme) dhe se sigurimi i cilësisë është një histori/proces që nuk përfundon kurrë.

2. Komunikimi me palët e interesit, përmes metodave moderne të prezantimit të gjetjeve dhe rekomandimeve të auditimit, të tilla si infografikët.

   Në këtë panel u diskutua rreth temave: përse komunikojmë rezultatet e angazhimeve profesionale dhe si mund të ngushtohet hendeku midis audituesit dhe komunikimit të gjetjeve dhe rekomandimeve; përdorimi i rrjetave të komunikimit për të marrë më shumë *feedback* mbi tema apo çështje që duhen audituar, etj.

3. Planifikimi dhe strategjia e auditimit duke përdorur analizën e riskut. Me interes ishte diskursi mbi nevojat, iniciativat dhe sfidat e procesit të planifikimit vjetor dhe strategjik, auditimet paralele, teknikat e reja të planifikimit të aktiviteteve dhe proceset e strukturat e planifikimit, dhe si të përmirësojmë vlerësimin e risqeve nëpërmjet ndihmës së programeve dhe aplikimit të IT-së.

Takimi nga ana tjetër, konfirmoi rëndësinë e angazhimeve të auditimeve paralele, si zhvillim i elementeve të Planit Strategjik të EUROSAI-t 2017-2023. Për këtë, u soll në vëmendje fakti se Iniciativa e Auditimit Paralel u krijua si një projekt i koordinuar nga SAI i Holandës gjatë takimit të 11 të grupit të punës ITWG në Pragë dhe se vendimi i marrë gjatë takimit të 12-të të ITWG në Talin shënoi kërkimin e zgjidhjes nga ana e IT-së, që të sigurojë paraqitjen e temave dhe do të ofrojë mekanizmat e përzgjedhjes mbi temat më të përshtatshme për auditimet e ardhshme paralele (duke pasur parasysh procesin e planifikimit nga vendet anëtare).

Konkluzionet e përgjithshme të këtij takimi krahas vlerësimit të rëndësisë dhe dobisë që sjellin takime të tilla për institucionet e larta kombëtare të auditimit, listuan disa aspekte dhe çështje që marrin rëndësi në stadin aktual të kooperimit dhe ndërveprimit midis SAI-ve, si: shkëmbimi i planeve vjetore të auditimit të SAI-ve, me qëllim planifikimin më të mirë të auditimeve paralele.

Kontrolli i Lartë i Shtetit u përfaqësua në këtë takim nga audituesit Qeram Cibaku, Koço Sokoli dhe Orgest Levani.

KLSH merr pjesë në takimin e IX-të për Auditimin e Etikës, organizuar nga grupi Task Force (EUROSAI) për Auditimin e Etikës

Në datat 22-23 tetor 2018, u zhvillua në Lisbonë, takimi i IX-të i grupit Task Force të EUROSAI-it për "Auditimin dhe Etikën" (TFA&E). Në cilësinë e anëtarit të këtij grupi, KLSH mori pjesë në këtë aktivitet të rëndësishëm të EUROSAI-t, i cili trajtoi një prej çështjeve më aktuale për administratën publike, Etikën, e cila është e lidhur me parandalimin dhe luftën kundër korrupsionit. Trajtimi i kësaj teme është me rëndësi prioritare për institucionet supreme të Auditimit, të ngarkuara me mbikëqyrjen e menaxhimit të shëndoshë të financave publike.

Në këtë takim morën pjesë përfaqësuesit e 20 SAI-ve: Gjykata Austriake e Auditimit, Gjykata Franceze e Llogarive, Gjykata Evropiane e Audituesve, Polonia, Hollanda, Shqipëria Maqedonia, Izraeli, Italia, Malta, Çekia, Hungaria, Finlanda, Rumania, Qipro,Serbia, Spanja, Turqia dhe Greqia.

Gjykata e Audituesve e Portugalisë, e cila kryeson grupin Task Force te EUROSAI-t ishte SAI mikpritës. Fjala përshëndetëse u mbajt nga Presidenti i Gjykatës Portugeze të Llogarive z. Vitor Caldeira. Gjatë fjalës së tij zoti Caldeira theksoi se EUROSAI beson se Task Forca për Auditim & Etikën po studion dhe punon fort për të arritur qëllimin kryesor atë të promovimit të sjelljes etike si në Institucionet Supreme të Auditimit dhe në organizatat publike. Ne do të përpiqemi që të jemi të dobishëm, të udhëheqim përmes shembullit, për të rritur vlerat e SAI-ve, lidershipin dhe stafin e tyre, si dhe për qytetarët të cilëve u shërbejnë-vijoi z.Caldeira.

Gjatë ditës së parë të takimit në aktivitet morën pjesë edhe rreth 30 auditues të Gjykatës Portugeze të Llogarive, të cilët ndërhynë disa herë gjatë prezantimeve, duke sjellë shembuj nga puna e tyre e përditshme.

Gjatë ditëve të takimit u trajtuan dhe u diskutuan çështje me interes si:

- Promovimi i Etikës në Organizatat e Sektorit Publik;
- Auditimi i Etikës në Organizatat e Sektorit Publik;
- Roli i SAI-ve në shpërndarjen e kulturës së integritetit;
- Implementimi i ISSAI 30 dhe ide të reja në këtë drejtim;
- Direktivat evropiane për mbrojtjen e bilbil-fryrësve;
- Sistemi i menaxhimit të anti-korrupsionit, etj;

Gjatë ditës së dytë, takimi u fokusua në referime dhe diskutime lidhur me inkurajimin e SAI-ve drejt promovimit të integritetit në sektorin publik. Në këtë

pjesë u përfshi edhe prezantimi i zj.Irena Islami, lidhur me rezultatet e Auditimit të Performancës mbi Strategjinë Antikorrupsion të Qeverisë shqiptare, realizuar edhe me mbështetjen e Inisiativës për Zhvillim të INTOSAI-t (IDI). Zonja Islami paraqiti objektivat e auditimit, kontekstin në të cilin u zhvillua auditimi, periudhën e auditimit, subjektet e audituara dhe veçanërisht mesazhet e auditimit, konkluzionet dhe rekom-andimet.

Auditimi është fokusuar në një nga objektivat e Strategjisë Antikorrupsion të Qeverisë Shqiptare " Miratimi i politikave anti korrupsion nga pushteti vendor". Një nga rekomandimet kryesore të KLSH-së ishte krijimi i Agjencisë Kombëtare kundër korrupsionit, me qëllim që të sigurohet implementimi i strategjisë me eficiencë dhe efektivitet. Zonja Islami falënderoi organizatorët dhe veçanërisht IDI-n për mbështetjen që i ka dhënë audituesve të KLSH-së gjatë këtyre viteve, në drejtim të rritjes së kapaciteteve audituese dhe modernizimit të institucionit.

KLSH nënshkruan marrëveshje bashkëpunimi me ILDKPKI

Në datën 26 tetor 2018, në mjediset e KLSH u nënshkrua marrëveshja e bashkëpunimit midis Kontrollit të Lartë të Shtetit përfaqësuar nga Kryetari, Z. Bujar Leskaj dhe Inspektoratit të Lartë të Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesit, përfaqësuar nga z. Shkëlqim Ganaj.

Me rastin e nënshkrimit të kësaj marrëveshje, z. Leskaj u shpreh se synimi i nënshkrimit të saj është thellimi i mëtejshëm i një bashkëpunimi shumëvjeçar i cili i ka shërbyer rritjes së transparencës dhe llogaridhënies së institucioneve publike dhe drejtuesve të tyre dhe luftës pa kompromis kundër korrupsionit. Marrëveshja zyrtarizon përfshirjen e inspektorëve të ILDKPKI në grupet e auditimit të KLSH dhe sinergjizimin e programeve trajnuese për tema me interes të përbashkët. Ekspertiza e inspektorëve të ILDKPKI do të jetë një vlerë e shtuar për punën e grupeve të auditimit, të cilët përveçse kanë identifikuar dhe vazhdojnë të identifikojnë raste të përdorimit të parave publike për të identifikuar konfliktet e interesit, në të cilat janë përfshirë zyrtare të lartë përgjegjës për menaxhimin e parave te taksapaguesve shqiptarë. Z. Leskaj shprehu vlerësimin e tij më të lartë për veprimtarinë e ILDKPKI duke theksuar se ky institucion në 3 vitet e fundit ka intensifikuar luftën kundër korrupsionit të zyrtareve të lartë.

Z. Ganaj duke falënderuar z. Leskaj dhe institucionin e KLSH për bashkëpunimin e frytshëm midis dy institucioneve vlerësoi qasjen pa kompromis për të evidentuar çdo rast të shpërdorimit të fondeve publike. Ai theksoi se ndryshimi rrënjësor që ka pësuar institucioni i KLSH gjatë viteve të fundit është i dukshëm dhe publiku tashmë e percepton atë si një institucion serioz që punon për përmbushjen e misionit të tij kushtetues.

Marrëveshja e bashkëpunimit e nënshkruar midis dy institucioneve është plotësim i marrëveshjes së nënshkruar në vitin 2012. Kjo marrëveshje nënshkruhet edhe në kuadër të zbatimit të rekomandimeve të Progres Raportit të KE-së, për të cilat KLSH ka hartuar një plan veprimi për zbatimin e tyre, në të cilin një prej pikave i referohet edhe rekomandimit që lidhet me bashkëpunimin me ILDKPKI, lidhur me kryerjen e trajnimeve të përbashkëta të të dy institucioneve, referuar çështjeve që lidhen me konfliktin e interesave gjatë procedurave të prokurimit. Nënshkrimi i marrëveshjes bëhet edhe në kuadër të Muajit të hapur që po organizon KLSH në periudhën 25 tetor-14 dhjetor.

Takim mbi Planin Strategjik të EUROSAI-t 2017 - 2023

Më 30 – 31 Tetor 2018 në Tiranë, Organizata Evropiane e Institucioneve Supreme të Auditimit, EUROSAI dhe Kontrolli i Lartë i Shtetit zhvilluan me sukses punimet e takimit mbi një prej drejtimeve kryesore të Planit Strategjik të EUROSAIt 2017-2023, për mbështetjen e auditimeve efektive, inovative dhe adekuate përmes promovimit dhe ndërmjetësimit të bashkëpunimit profesional. Akiviteti u organizua në kuadrin e Muajit të Hapur që KLSH e ka bërë tashmë traditë të perfomancës së saj prej disa vitesh. KLSH u prezantua me një grup anëtarësh të stafit të drejtuar nga znj. Lindita Milo, Drejtor i Përgjithshëm, znj. Albana Gjinopulli Drejtore e Departamentit të Strategjisë dhe Metodologjisë së Auditimit, znj. Irena Islami Drejtore e Drejtorisë së Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë dhe auditues të nivelit të lartë.

Takimin e hapi, znj. Lindita Milo, Drejtor i Përgjithshëm në KLSH, e cila nënvizoi rëndësinë e këtij aktiviteti dhe iu uroi të pranishmëve mirëseardhjen, në emër të KLSH-së, si SAI mikpritës dhe organizator i këtij aktiviteti. Zonja Milo, theksoi që KLSH

ka qenë dhe do të jete pjesë e të gjitha aktiviteteve të EUROSAI-t sepse kjo organizatë e themeluar që në vitin 1990 ka si qëllim ndërtimin e një kuadri për shkëmbimin e njohurive midis Institucioneve të Auditimit Publik, duke promovuar fuqizimin reciprok dhe përmirësimin e auditimit të fondeve publike. 50 SAI-t anëtarë formojnë një qark të larmishëm që përfaqëson Institucione Supreme të Auditimit (SAI) me modele organizative, mandate, nevoja dhe prioritete të ndryshme.

Deri në vitin 2023, EUROSAI synon të jetë transformuar në një ndërmjetës dinamik dhe i udhëhequr nga dija i cili i përgjigjet nevojave specifike të zhvillimit të anëtarëve, kushteve të ndryshme sociale dhe administrative në të cilat ata veprojnë dhe burimeve që kanë në dispozicion. Ky zhvillim do të udhëhiqet nga dy qëllime strategjike dhe do të mbështetet nga përmirësimet në qeverisjen e EUROSAI-t: 1) Mbështetja e auditimeve efektive, inovative dhe adekuate përmes promovimit dhe ndërmjetësimit të bashkëpunimit profesional; 2) Ndihmesa ndaj SAI-ve në përballjen me sfidat e reja nëpërmjet mbështetjes në zhvillimit të kapaciteteve të tyre institucionale.

Duke punuar për këto qëllime, EUROSAI mbështet SAI-t anëtare në ofrimin e auditimeve me cilësi të lartë dhe forcimin e llogaridhënies, transparencës dhe integritetit të qeverisjes dhe njësive të sektorit publik në vendet e tyre. Takimi mbi Qëllimin Strategjik 1 : Mbështetja e auditimeve efektive, inovative dhe adekuate përmes promovimit dhe ndërmjetësimit të bashkëpunimit profesional synoi të mblidhte sëbashku përfaqësuesit e SAI-ve udhëheqëse të grupeve të punës, task forcës dhe projekteve të krijuara nën kuadrin e këtij qëllimi dhe objektivave specifike.

SAI i Gjermanisë dhe SAI i Republikës së Çekisë drejtuan punimet dy ditore mbështetur në progresin e arritur nën këndvështrimin e aktiviteteve për të ardhmen. Përfaqësuesja e Gjykatës Turke të Auditimit njohu të pranishmit me Planin Operacional, i cili mbështet me veprime dhe aktivitete konkrete çdo objektiv dhe qëllim të vendosur në Planin Strategjik të EUROSAI-t.

Nën objektivin që SAI-t të aftësohen për të krijuar me fleksibilitet auditime bashkëpunuese dhe t'i përgjigjen sfidave ekzistuese dhe atyre në zhvillim kur lind nevoja, Kontrolli i Lartë i Shtetit prezantoi vlerat dhe përfitimet nga eksperienca e pjesëmarrjes në auditime paralele të organizuara nën ombrellën e EUROSAI-t. Megjithëse jo të panjohura në spektrin teorik, vetëm pas vitit 2012 auditimet paralele morën zhvillim edhe në Shqipëri, duke ofruar rezultate pozitive si instrument efektiv për rritjen e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe përtej kufijve të një vendi. Pjesëmarrja në auditimet paralele me SAI te vendeve të rajonit por gjithnjë të drejtuara nga SAI të vendeve anëtare të BE, i ka ofruar KLSH mundësi unike të veprimtarisë audituese.

Sfida e EUROSAI-t në të ardhmen është të mbetet një organizatë atraktive dhe që i përket të gjithë anëtarëve. Suksesi në këtë

përpjekje mund të arrihet vetëm përmes ndryshimeve dhe përmirësimeve po ashtu dhe ndërveprimin reciprok ndërmjet të gjithë aktorëve, dhe si pjesë e këtij kuadri KLSH mbetet i angazhuar për të kontribuar denjësisht në nivel evropian dhe ndërkombëtar.

KLSH merr pjesë në Seminarin e Task Forcës për Auditimin e Bashkive, organizuar nga EUROSAI me temë *"Financat e Pushtetit Lokal -Sfidat për të ardhmen"*

EUROSAI organizoi takimin vjetor të anëtarëve të TaskForcës së EUROSAI-tpër Auditimin e Bashkive(TFMA) dhe Seminarin për Auditimin e Bashkive, në Beograd në datat 5 dhe 6 nëntor 2018, me temë kryesore *"Financat e Pushtetit Lokal - Sfidat e ardhshme".* Në këtë aktivitet KLSH u përfaqësua nga z. Qemal Shehu, drejtor i departamentit të auditimit të buxhetit vendor, z.Sali Agaj, auditues i lartë në departamnetin e auditimit të performancës, z.Albert Thoma, auditues i lartë në departamentin e auditimit të buxhetit vendor.Task Forca e EUROSAI për Auditimin e Bashkive u krijua në qershor të vitit 2016, kur Bordi Drejtues i EUROSAI-t mbështeti iniciativën e Zyrës Shtetërore të Auditimit të Lituanisë për të mbledhur SAI-t e interesuara për çështjet e auditimit të pushtetiti vendor. Kjo Task Forcë, e përbërë nga 26 anëtarë të SAI-ve të Europës, anëtar i së cilës është edhe KLSH synon të përmirësojë sistemet dhe procedurat në lidhje me auditimin e bashkive, shkëmbimin e praktikave më të mira për të arritur rezultatet e auditimit me ndikim thelbësor në drejtim të përmirësimit të menaxhimit financiar publik, përmirësimit të auditimit të jashtëm, në mënyrë që rezultatet të sjellin ndryshime dhe përfitime pozitive si për qytetarët e bashkive ashtu edhe për tatimpaguesit në përgjithësi.

Në seminar morën pjesë rreth 40 përfaqësues të Institucioneve Supreme të Auditimit nga Shqipëria, Austria, Kroacia, Danimarka, Estonia, Bosnje-Hercegovina, Finlanda, Greqia, Hungaria, Izraeli, Italia, Letonia, Lituania, Maqedonia, Malta, Moldavia, Mali i Zi, Polonia, Portugalia, Serbia, Rumania, Sllovakia, Sllovenia, Spanja, Turqia dhe Ukraina.Gjatë dy ditëve të seminarit, nga pjesëmarrësit u diskutua mbi situatën e financimit të autoriteteve lokale, menaxhimi efektiv financiar dhe përgjegjësitë lokale, huamarrja dhe borxhi si dhe roli i autoriteteve qendrore në këtë proces.

Seminari i Task Forcës mbi Auditimin e Bashkive përsëriti faktin se tendencat globale në fushën e menaxhimit të shpenzimeve publike po ndryshojnë nga dimensioni i disiplinës fiskale tek dimensioni i performancës, duke u shtrirë në rezultatet e bashkive në drejtim të realizimit të shërbimeve ndaj qytetarëve, duke kërkuar përhapjen e praktikave më të mira në auditimin e bashkive, me qëllim informimin e ligjvënësit, ekzekutivit dhe

publikut të gjerë mbi rolin në rritje të auditimit të jashtëm publik në drejtim të përmirësimit të menaxhimit në të gjithë sektorin publik.

Gjatë dy ditëve u organizuan dhe tryeza pune, për përvojat specifike në auditimin e bashkive, ku grupi pjesëmarrës nga KLSH,u përfshi në diskutimin e çështjeve dhe paraqitjen e situatës së menaxhimit financiar bazuar në auditimet e ushtruara, gjetjet kyçe, rekomandimet, etj.

Në fund të takimit përfaqësuesit e SAI-ve shqyrtuan aktivitetet që kanë të bëjnë me Planin e Punës në periudhën 2017-2020 dhe veçanërisht në lidhje me planin e veprimit për vitin 2019. Propozimet e parashtruara në këtë takim nuk konsiderohen shteruese, por do të diskutohen online ndërmnjet anëtareve të Task Forcës, përpara zhvillimit të aktiviteteve të ardhshme.

Kryetari i KLSH-së zhvillon një vizitë zyrtare në Kroaci

Në datat 8-9 nëntor, Kryetari i KLSH-së, Z.Bujar Leskaj zhvilloi një vizitë zyrtare dy ditore në Kroaci me ftesë të Auditorit të Përgjithshëm të Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë, z.Ivan Klesic, me rastin e përfundimit të mandatit 7 vjeçar të z.Leskaj në fund të vitit 2018. Takimi i mirëseardhjes u zhvillua në zyrat qendrore të SAI-t Kroat dhe më pas u zhvillua një takim i zgjeruar me drejtues dhe auditues të SAI-t të Kroacisë.

Auditori i Përgjithshëm i Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë, z.Ivan Klesic bëri një prezantim lidhur me mënyrën e organizimit dhe të funksionit të SAI-t kroat. Kjo zyrë ka qendrën në Zagreb dhe ka 20 degë të shpërndara në rajonet kryesore të vendit. Departamentet e auditimit janë organizuar në funksion të subjekteve të audituara dhe llojeve të auditimit. Zyra drejtohet nga Auditori i Përgjithshëm, i cili zgjidhet nga Parlamenti i Kroacisë dhe propozohet nga komisioni për çështjet administrative, të zgjedhjeve dhe emërimeve.Zyra Shtetërore e Auditimit të Kroacisë e zhvillon veprimtarinë e saj bazuar në ligjin për funksionimin e kësaj zyre dhe ka mandat për të audituar, të ardhurat dhe shpenzimet; pasqyrat financiare dhe transaksionet financiare; entitetet publike, kompanitë dhe personat legalë, në të cilët shteti ka shumicën e aksioneve; përdorimin e fondeve të BE-së dhe të organizatave të tjera ndërkombëtare lidhur me përdorimin e këtyre fondeve për nevoja publike. Zoti Klesic vijoi prezantimin e tij me mënyrën e raportimit të SAI-t në parlament, politikat e burimeve njerëzore, të komunikimit dhe transparencës, etj.

Më pas Kryetari i KLSH-së zhvilloi një leksion me drejtues dhe auditues të Zyrës Shtetërore të Auditimit të Kroacisë. Zoti Leskaj pasi bëri një prezantim të shkurtër të KLSH-së dhe më pas mbështetur dhe në moton e Kongresit të IX-të të EUROSAI-t, të zhvilluar në Holandë : "Kur është hera e fundit që keni bërë diçka për herë të parë?", përcolli përpara audituesve kroatë 10 risitë që janë implementuar për herë të parë në KLSH këto shtatë vitet e fundit :

1. Miratimi i Ligjit të Ri të KLSH-së në nëntor të vitit 2014, i cili e solli veprimtarinë e KLSH-së në përputhje me standartet e I NTOSAI-t;
2. Zhvillimin e auditimeve të Performancës, duke filluar nga viti 2012 (deri tani janë realizuar 80 auditime performance);
3. Zhvillimin e auditimeve të IT, duke filluar nga viti 2015 (deri tani janë realizuar 15 auditime IT);
4. Kallëzimet penale, të cilat nuk kanë qenë qëllim në vetvete për KLSH-në por i kanë shërbyer luftës kundër korrupsionit. Që nga viti 2012 deri tani, KLSH ka bërë 299 kallëzime penale, që do të thotë një kallëzim penal në javë;
5. Botimet e KLSH-së, të cilat deri në fund të vitit 2018 do të jenë 101(në shtatë vjet), ndërkohë që në 20 vjet KLSH ka pasur vetëm 12 publikime (1991-2011);
6. KLSH ka botuar një revistë kërkimore shkencore, në gjuhën shqipe dhe angleze, në shtatë vjet 20 numra të kësaj reviste;
7. Muaji i Hapur, i cili në kuadër të transparencës së aktivitetit të institucionit është zhvilluar për disa vite radhazi dhe ka pasur një impakt të gjerë në publik;
8. Gjashtë Konferencat shkencore të KLSH-së, e para është zhvilluar në vitin 2012 dhe e shtata do të zhvillohet në datat 12-13 dhjetor 2018;
9. Marrëveshjet e bashkëpunimit me institucionet homologe, Universitetet dhe veçanërisht me OJF-të (në total 57 marrëveshje, 30 nga të cilat me OJF-të);
10. Vendosja e stafit të KLSH-së në godinën e re dhe zhvillimi i aktivitetit auditues në kushte komode.

Gjithashtu Kryetari i KLSH-së vlerësoi implementimin e projektit të binjakëzimit nga pala kroate dhe polake dhe u fokusua në komponentët dhe misionet e zhvilluara nga ekspertët kroatë, auditimet e performancës dhe kontrolli i cilësisë. Gjatë implementimit të projektit u realizuan 107 misione, 10 takime pune , mbi 100 drejtues dhe auditues morën pjesë në takime pune dhe në trajnime me ekspertët polakë dhe kroatë, etj.

Delegacioni zhvilloi edhe një vizitë në Bashkinë e qytetit të Vinodolit, në bibliotekën dhe në vendin e lindjes të piktorit Juraj Julije Kloviç (1498 - 5 janar 1578), i cili ishte një illuminator, miniaturist dhe piktor i lindur në Mbretërinë e Kroacisë, i cili ishte kryesisht aktiv në Italinë e Rilindjes. Ai konsiderohet si iluminatori më i madh i Rilindjes së Lartë Italiane, dhe me sa duket artisti i fundit shumë i njohur në traditën e gjatë të dorëshkrimit të ndriçuar, para disa risive moderne.

Kryetari i Bashkisë së Vinodolit, z. Marinko Karliç i rezervoi delegacionit të KLSH-së një pritje shumë të përzemërt dhe e nderoi

Kryetarin e KLSH-së me titullin "Qytetar nderi" i Vinodolit, përmes një ceremonie të mirë-organizuar, me shumë të ftuar, duke përcjellë shumë emocione pozitive. Në ceremoni ishin ftuar edhe instrumentistë dhe grupe folklorike të zonës.

Kryetari i KLSH-së shoqërohej në këtë vizitë nga z.Rinald Muça, Drejtor i Departamentit të Auditimit të Performancës, zj.Irena Islami, Drejtore e Drejtorisë së Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë dhe zj.Amantja Patozi, specialiste pranë kësaj Drejtorie. Vizita e arriti qëllimin e saj dhe kaloi në një atmosferë shumë miqësore.

KLSH zhvilloi në Tiranë trajnimin me temë "Teknologjia e informacionit - Mbështetje IT në proceset e auditimit dhe softwerët e auditimit"

Në datat 14-15 Nëntor 2018, në Tiranë, u zhvillua trajnimi IT me temë "*Teknologjia e informacionit-Mbështetje IT në proceset e auditimit dhe softwerët e auditimit".*Ky bashkëpunim udhëhiqet nga misioni i Rrjetit të vendeve kandidate dhe vendeve potenciale kandidate për në BE, duke synuar kërkimin e zgjidhjeve për problemet e përbashkëta dhe zhvillimin progresiv të punës audituese të SAI-ve të vendeve të këtij rrjeti në rrugën e tyre drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian. Ky trajnim u organizua bazuar në planin e punës të Rrjetit për periudhën 2018-2020, i cili është zhvilluar në bazë të inputeve të nxitura nga një sondazh i shkurtër i kryer nga SIGMA për të marrë pikëpamjet e rrjetit mbi prioritetin e aktiviteteve. Kontrolli i Lartë i Shtetit ishte SAI mikpritës

dhe në këtë aktivitet morën pjesë përfaqësues nga SAI-t e Turqisë, Serbisë, Maqedonisë, Malit të Zi dhe Bosnje-Hercegovinës. Fokusi kryesor i trajnimit ishte mbështetja e IT në proceset e auditimit.

Drejtoresha e Përgjithshme znj.Lindita Lati (Milo), në emër të Kryetarit të KLSH, përshëndeti dhe u uroi mirëseardhjen SAI-ve pjesëmarrëse në aktivitet. Në fjalën përshëndetëse znj.Lati theksoi se zhvillimi i Teknologjisë së Informacionit vendosi nevojën për të përmirësuar kapacitetin tonë për të absorbuar teknologjinë e re dhe për të mbështetur qasjen inovative të auditimit IT.

Trajnimi u moderua nga Drejtoresha e Departamentit të Strategjisë dhe Metodologjisë së Auditimit, znj.Albana Gjinopulli.

Takimi i ditës së parë nisi me prezantimin e metodologjisë së auditimit, objektivave dhe proceseve që përfshin auditimi. Kjo temë u referua nga Drejtoresha e Departamentit të Strategjisë dhe Metodologjisë. Gjatë prezantimit znj.Gjinopulli theksoi rëndësinë e metodologjisë së auditimit si një nga elementet thelbësorë për të realizuar një auditim me cilësi dhe të mbështetur në standardet ndërkombëtare. Ditën e parë pjesëmarrësit ndoqën me interes 2 tema të mbajtura nga z. Kozma Kondakçiu, Drejtor i Drejtorisë së Auditimit IT në KLSH e konkretisht atë të *"Përdorimit të Manualin Aktiv të Auditimit të Teknologjisë së Informacionit"* dhe të *"Përdorimit të teknikave Vizualizuese në Auditim"* në KLSH.

Pjesëmarrësit ndoqën me shumë interes temat e prezantuara nga SAI i Maqedonisë dhe Serbisë për suportin IT dhe mbështetjen e saj në auditimet e zhvilluara. Të dyja këto SAI treguan teknikisht softwaret që ata përdorin në një proces auditimi qoftë IT apo i kombinuar. Trajnimin e përshëndetën dhe prezantuan eksperiencën e tyre përfaqësues të Gjykatës Europiane të Audituesve (ECA-s), znj. Magdalena Cordero Valdavida, Drejtore e IT dhe z. Emanuele Fosseti përgjegjës sektori IT.

Temat e prezantuara në ditën e dytë të aktivitetit ishin teknike dhe shumë të detajuara për audituesit IT, të cilët jo vetëm mund të mbështesin audituesit në procesin e auditimit por arrijnë të analizojnë një databazë dhe të kenë rezultate pozitive. Gjatë ditës së dytë të trajnimit peshën kryesore e kishte SAI Turk, i cili prezantoi zhvillimin e Data Mining, përdorimin e aplikacioneve dhe nxjerrjen e të dhënave gjatë auditimit. Përfaqësuesit e SAI-t Turk treguan me shembuj dhe ilustrime se si ata realizojnë procesin e përpunimit të të dhënave, mjetet dhe teknikat.

Nga z. Aldo Kita përgjegjësi i Sektorit IT-së në Drejtorinë e Teknologjisë së Informacionit dhe Llogjistikës në KLSH prezantoi praktikën e KLSH-së në menazhimin e proceseve dhe konkretisht *"Sistemin e Informacionit për Menaxhimin dhe Mbështetjen e Proceseve të Auditimit" (SIMMPA).*

Të dy ditët e trajnimit u ndoqën me shumë interes dhe nuk munguan pyetjet, sugjerimet dhe ndarje e eksperiencës midis SAI-ve pjesëmarrëse. Trajnimi u shoqërua dhe me aktivitete sociale dhe me shumë interes nga të ftuarit u prit vizita në Muzeun Historik Kombëtar.

KLSH merr pjesë në tryezën e rrumbullakët ndër-institucionale organizuar nga USAID

Në kuadër të implementimit të projektit "Transparenca në sistemin shëndetësor" financuar nga USAID, në datën 14 nëntor 2018 u organizua në Tiranë një tryezë e rrumbullakët me temë *"Fuqizimi i transparencës institucionale dhe angazhimit qytetar për përmirësimin e cilësisë në sistemin shëndetësor-sfida dhe mundësi bashkëpunimi".*

Në këtë takim morën pjesë drejtues të tre institucioneve që janë pjesë e këtij projekti : KLSH, ILDKPKI dhe Avokati i Popullit, si dhe përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile dhe medias. Gjatë takimit u diskutua rreth angazhimit qytetar në rritjen e transparencës dhe cilësisë në sistemin shëndetësor.

Fjalën e rastit në këtë tryezë e mbajti zj.Mikaela Meredith, Drejtoreshë e USAID për Shqipërinë. Zonja Meredith ritheksoi faktin që projekti ka për qëllim krijimin e një mjedisi më të përgjegjshëm për përdorimin e parave publike duke forcuar institucionet mbikëqyrëse si KLSH, Avokati i Popullit dhe ILDKPKI dhe duke rritur bashkëpunimin me shoqërinë civile dhe median.

Asistenca teknike që USAID po i ofron KLSH-së konsiston në përmirësimin e auditimeve të performancës në sektorin e

shëndetësisë, rritjen e aksesit të qytetareve tek informacioni, futjen e disa zgjidhjeve teknologjike për sistemin e ankesave, përdorimin e të dhënave të hapura dhe treguesve të alarmit-red flags për fusha të prirura për korrupsion, etj. Më pas e mori fjalën Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj, i cili theksoi që realizimi i kësaj tryeze të rrumbullakët nuk përbën thjesht një aktivitet të radhës, por përfaqëson një moment të rëndësishëm të paraqitjes së instrumenteve që janë projektuar dhe që kanë filluar të aplikohen nga institucioni, me synimin e rritjes së transparencës tek shoqëria civile dhe tek publiku i gjerë, por jo vetëm. Përfitimi nga përdorimi i teknologjisë së informacionit, për të identifikuar transaksionet me risk më të lartë potencial në procedurat e prokurimit publik ndikon në rritjen e efiçiencës dhe impaktit të aktivitetit auditues të KLSH-së. Kryetari i KLSH e cilësoi kontributin e dhënë ndër vite nga USAID-i në Shqipëri si *"...unikal dhe të rëndësishëm për fuqizimin e institucioneve të pavarura të Shtetit Shqiptar, ndërtimin e kapaciteteve njerëzore dhe institucionale të administratës sonë publike, fuqizimin e organizatave të shoqërisë civile, zhvillimin e sektorit privat, reformën zgjedhore, reformën administrative e territoriale dhe së fundmi dhe kryesoren, reformën në drejtësi".*

Në emër të Inspektoriatit të Lartë të Deklarimit dhe Kontrollit të Pasurive dhe Konfliktit të Interesit bëri një përmbledhje të rezultateve të Projektit, z. Flori Karaj, i cili u përqendrua në plotësimin on-line të Deklaratave të deklarimit të pasurive të zyrtarëve shqiptarë, duke e cilësuar si një produkt shumë dobiprurës të këtij projekti. Në fund të takimit me shumë interes ishin edhe rezultatet e arritura nga disa OJF dhe përfaqësues të mediave, të cilat kishin përfituar grante të vogla për këtë.

Gjatë takimit, të tre institucionet paraqitën arritjet dhe sfidat e tyre kryesore në rritjen e transparencës institucionale dhe angazhimit qytetar, si një kusht për luftë efikase ndaj korrupsionit me fokus në sektorin shëndetësor. Ndërkaq, takimi shërbeu si një platformë për dialog me organizatat e shoqërisë civile dhe median sesi të forcohet zbatimi i parimeve të mirëqeverisjes, të rritet transparenca dhe të mbrohen fondet dhe asetet publike nga abuzimi.

KLSH merr pjesë në edicionin e XXI-të të Panairit të Librit

Në datat 14-18 nëntor 2018, Kontrolli i Lartë i Shtetit mori pjesë në edicionin e XXI-të të Panairit të Librit, në Tiranë, duke shënuar kështu për të gjashtin vit radhazi një pjesëmarrje dinjitoze, duke u paraqitur me 95 botime përkundrejt 17 botimeve të vitit 2013, kur mori pjesë për herë të parë modestisht në këtë panair. Botimet e KLSH, krahas informimit të opinionit të gjerë publik, i ndihmojnë audituesit publikë për formimin e kapaciteteve të tyre, zbatimin rigoroz të standardeve të INTOSAI-t dhe shkëmbimin e eksperiencave të mira të punës, në bazë të motos së INTOSAI-t "Nga eksperienca e përbashkët përfitojnë të gjithë".

Në datën 16 nëntor në Pallatin e Kongreseve u organizua promovimi i

kolanës së botimeve të KLSH-së. Në këtë aktivitet morën pjesë drejtues e auditues të KLSH-së, Prof. Dr. Skënder Osmani, Prof.Dr.Pajtim Ribaj, Prof.Dr. Sazan Guri, përkthyesi Astrit Beqiraj, ekspertë të jashtëm të KLSH-së dhe përfaqësues të medias.

Aktivitetin e hapi Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, z.Bujar Leskaj, i cili theksoi se *"mbështetur në Strategjinë e Zhvillimit të institucionit për vitet 2018-2022 dhe në Strategjinë e Komunikimit të KLSH-së 2017-2019, ne jemi mbledhur sot në këtë sallë për të promovuar botimet e KLSH-së në vite dhe veçanërisht ato të vitit 2018. Titujt e botimeve të KLSH-së në këto shtatë vite janë vërtet impresionues, si për lamirshmërinë e temave, thellësinë e argumentit shkencor, të dhënat historike, vlerën e konkluzioneve dhe përsiatjeve, ashtu dhe për sasinë e informacionit që përmbajnë, si për lexuesit e fushës së auditimit dhe të ekonomisë, ashtu edhe për lexuesin e thjeshtë të interesuar për fushën e auditimit".* Kolana e botimeve të KLSH-së është shtuar gjatë viteve të fundit me tituj gjithnjë e më cilësorë dhe në panairin e këtij viti, ne po paraqitemi me kolanën e botimeve tona me 95 tituj, ndër të cilët :

- 20 numra të Revistës Kërkomore-Shkencore "Auditimi Publik" në gjuhën shqipe dhe angleze;
- 7 analiza vjetore të punës së KLSH-së;
- 8 botime që i dedikohen Performances së institucionit në shqip dhe në anglisht;
- 10 volume të shkrimeve të përmbledhura të audituesve në shtypin e përditshëm
- 6 volume që lidhen me Konferencat Shkencore vjetore të KLSH-së;
- 17 tituj që lidhen me Standartet INTOSAI, Manuale dhe Guida të auditimit;
- 4 tituj që lidhen me Etikën dhe Integritetin;
- 16 tituj te tjerë që pasqyrojnë auditimet e KLSH-së në vitet 2012-2015, strategjitë e KLSH-së, historikun e INTOSAI-t, etj.

Më pas, z.Leskaj-vijoi me faktin që botimi i gjithë këtyre titujve është në të njëjtën linjë me qasjen e re që KLSH ka përqafuar këto vitet e fundit, e cila është në përputhje të plotë dhe bazohet në standardet profesionale të auditimit publik suprem, ISSAI-t.

Pas Kryetarit, z.Bujar Leskaj e mori fjalën Sekretarja e Përgjithshme, zj.Luljeta Nano, e cila prezantoi 11 botimet e përfunduara të vitit 2018, duke theksuar që KLSH vjen në këtë event kulturor në vijim të traditës së krijuar tashmë prej shtatë vitesh me një kolanë botimesh, librat e së cilës përfaqësojnë një gamë të pasur vlerash,

punimesh, hulumtimesh, pasqyrim të veprimtarisë institucionale dhe kontribute të lidershipit dhe stafit të KLSH-së, por jo vetëm. Kontribute me mjaft vlerë vijnë nga bota akademike, nga profesionistë të njohur vendas dhe të huaj të fushës së ekonomisë, auditimit, kontabilitetit, etj.

Drejtoresha e Përgjithshme e KLSH-së, znj.Manjola Naço, bëri një prezantim të 20 numrave të Revistës Kërkimore-Shkencore "Auditimi Publik". Znj.Naço theksoi se arritja deri tek numri 20 i revistës është një dëshmi e suksesit të shënuar nga KLSH në këtë zhanër që për nga vetë formati si Revistë Kërkimore Shkencore përbën një sfidë të vërtetë. Në këto 20 numra të Revistës janë botuar 316 punime, përkthime dhe artikuj shkencorë, 53 profile të SAI-ve homologe dhe 41 përkthime të artikujvë të personliteteve të INTOSAI-t dhe të fushës së auditimit.

Një prezantim që u ndoq me interes ishte ai i përkthyesit të njohur të gjuhës polake, z.Astrit Beqiraj, i cili është njëkohësisht edhe përkthyesi i një prej librave të kolanës së KLSH-së, "NIK-u polak, tradita dhe bashkëkohësia", i cili gjatë fjalës së tij bëri një përmbledhje të librit duke konstatuar që Institucioni i Auditimit Suprem të Polonisë veç funksionit primar, atë të auditimit të financave publike, ka edhe dimensione të tjera si psh përcjelljen e njohurive dhe përvojave, mbrojtjen e të drejtave të njeriut, rigjetejen e veprave të zhdukura të artit, etj.

Më pas, Kryeauditueseja Aulona Jonuzi paraqiti një përmbledhje të librit Jeshil të Zyrës së Llogaridhënies së Qeverisë së SHBA, botur gjatë 2018. Libri Jeshil vjen për audituesit e KLSH-së dhe më gjerë në kontekstin e një udhërrëfyesi praktik mbi kërkesat specifike ndaj vlerësimit dhe raportimit të kontrolleve në qeverinë federale të SHBA-ve. Libri Jeshil i qaset kontrollit të brendshëm nëpërmjet një strukture hierarkike prej pesë komponentësh, 17 parimesh dhe 77 atributesh. Atributet vijnë në formën e informacioneve shtesë dhe synojnë të shpjegojnë më saktësisht se çfarë do të thotë një parim dhe çfarë është menduar të mbulojë ai, ose përfshijnë shembuj të procedurave që mund të jenë të përshtatshme për një njësi ekonomike.

Në fund e mori fjalën Drejtoresha e Drejtorisë së Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë, znj. Irena Islami, e cila u përqëndrua në diskutimin e saj në pesë librat që do të përmbyllin serinë e botimeve të KLSH-së për vitin 2018 : Dokumente të Kryetarit, 2016-tetor 2018; Bashkëpunimi me GAO, ECA, NIK dhe SAI i Kuvajtit; Trajnimi dhe zhvillimi profesional; Auditimet e Performancës në KLSH nëntor 2017-2018 dhe Auditimet IT dhe Volumi i XI, "Audituesit e KLSH në shtypin e përditshëm".

Zonja Islami bëri një paraqitje të shkurtër lidhur me përmbajtjen e këtyre pesë titujve

dhe u ndal vecanërisht në botimin "Trajnimi dhe zhvillimi profesional i audituesve të ECA dhe eksperienca e KLSH në trajnimin e stafit gjatë shtatë viteve të fundit". Për KLSH që synon të jetë një institucion profesional i besueshëm, ngritja e kapaciteteve profesionale të stafit është objektiv parësor. Një ndihmë cilësore për metodologjinë e hartimit të planeve efektive të trajnimit është eksperienca e Gjykatës Evropiane të Audituesve(ECA). Për ta sjellë sa më pranë audituesve të KLSH metodologjinë dhe qasjen që kjo Gjykatë ka ndjekur ndër vite për trajnimin e stafit të saj, KLSH ka përkthyer dhe do të publikojë botimin *"Trajnimi dhe zhvillimi profesional i audituesve të ECA dhe eksperienca e KLSH në trajnimin e stafit gjatë shtatë viteve të fundit".*

Kryetari i KLSH-së duke falenderuar të pranishmit e mbylli aktivitetin, duke nënvizuar *".. e kemi theksuar edhe në aktivitete të tjera si dhe në panairin e vitit të kaluar që sfida jonë ishte 100 tituj në fund të vitit 2018. Me numrin e botimeve që kemi realizuar deri tani si institucion, mund te themi që nuk kemi më përpara nesh një sfidë por një realitet. Botimet e KLSH-se në fund të këtij viti do të jenë 101 tituj. Këto botime i shërbejnë rritjes se transparencës dhe llogaridhënies, duke bërë një hap të rëndësishëm sasior dhe cilësor në kontributin ndaj mirëqeverisjes, përmes bërjes publike dhe transparente të të gjithë veprimtarisë së institucionit dhe rritjes së kapaciteteve në fushën e auditimit publik.*
Dëshiroj së fundmi të nënvizoj që kolana e botimeve të KLSH-së është në krye të 10 risive që janë realizuar nga KLSH dhe për këtë duhet të ndihemi krenarë të gjithë. Unë mendoj që kjo kolanë do të jetë një gjurmë, mes shumë të tjerave që ne do të lemë në punën e KLSH, për të cilën të gjithë kemi kontributin tonë".

KLSH promovon librin "Përjetësia e dyfishtë" të autorit Bedri Islami

Në datën 19 nëntor në ambientet e Kontrollit të Lartë të Shtetit, në sallën "Lech Kaczynski", u promovua libri "Përjetësia e dyfishtë", me autor Bedri Islamin, që i kushtohet dy heronjve të luftës së Kosovës, Fehmi Lladrovci dhe Xheva Krasniqi-Lladrovci.

Në këtë aktivitet morën pjesë përveç autorit dhe audituesve të KLSH-së, i ngarkuari me punë i Republikës së Kosovës në Republikën e Shqipërisë, z.Syl Ukshini, Kryetari i Komunës së Drenasit z.Ramiz Lladrovci, z.Namik Dokle, z.Dilaver Goxhaj, z.Ismet Sulejmani, poeti Xhevahir Spahiu, shkrimtari Sulejman Mato, z.Ago Nezha, aktorët Bujar Asqeriu e Mirush Kabashi, etj.

Aktivitetin e hapi Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj, i cili nënvizoi faktin që ishte një nder i veçantë për institucionin organizimi i promovimit të librit "Përjetësia e dyfishtë", me autor Bedri Islamin, që i kushtohet dy heronjve të luftës së Kosovës, Fehmi Lladrovci dhe Xheva Krasniqi-Lladrovci, dy intelektualëve, të cilët morën pjesë në dy luftëra, pra dy herë luftuan me armë në dorë kundër Serbisë pushtuese, herën e parë në Kroaci, herën e dytë në Atdheun e tyre në Kosovë dhe kaluan në përjetësi.

Në fjalën e tij, z. Ismet Sulejmani, anëtar i Lëvizjes Popullore të Kosovës (LPK), theksoi që 22 shtatori i vitit 2018 shënoi 20 vjetorin e rënies heroike të veprimtarit të madh kombëtar, ilegalit me konspiracion të çeliktë, organizatorit e udhëheqësit të shkëlqyer të lëvizjes kombëtare politike klandestine në Kosovë, Kryetarit të LPK-së në Gjermani, gjeneralit legjendar të UÇK-së e të popullit shqiptar, komandantit historik të Drenicës, heroit të kombit, të lavdishmit Fehmi Lladrovci dhe bashkëshortes e bashkëluftëtares së tij heroinë Xhevës.

Fehmiu e Xheva kudo që ishin, veprimtarinë patriotike për çlirimin e Kosovës, jo vetëm nuk e ndalën e nuk e ulën, por e rritën dhe e pasuruan me gjithçka, edhe luftën e armatosur kundër Serbisë pushtuese e bënë edhe në Kroaci, ndërkohë që përgatitjet për të filluar lufta e armatosur çlirimtare në Kosovë i kishin të pandërprera.

I ngarkuari me punë i Republikës së Kosovës në Republikën e Shqipërisë, z. Syl Ukshini, mori fjalën dhe e cilësoi autorin e librit, z.Bedri Islami si kronistin më të mirë të UÇK dhe në këtë vepër shkruhet e vërteta për UÇK, si organizimi politiko-ushtarak më i mirë që nga Lidhja Shqiptare e Prizrenit.

Shkrimtari Sulejman Mato, veçoi dicka nga jeta personale e të dy heronjve Fehmi Lladrovci dhe Xheva Krasniqi-Lladrovci, dashurinë e tyre të madhe për njëri tjetrin, luftuan së bashku dhe vdiqën së bashku. Kjo vepër është një roman i vërtetë dhe mund të shërbejë pa dyshim si zanafilllë e një filmi artistik.

Zoti Dilaver Goxhaj, Zv/shef i Shtabit të Përgjithshëm të UÇK në fjalën e tij mbi Monografinë ''Përjetësia e Dyfishtë'', e cilësoi si veprën më të mirë të derisotme, pa hezitim me këtë gjini, z.Bedri Islami renditet ndër shkrimtarët më profesionistë europianë të monografive. Përmes monografive të tij, z.Bedri Islami me sa duket i ka vënë vetes qëllim të paraqesë rolin historik të disa figurave të shquara të asaj lufte dhe rolin udhëheqës të LPK-së në luftën për çlirimin e Kosovës.

Monografia për Fehmi Lladrovcin dhe Xheva Krasniqi-Lladrovci, ''Përjetësia e Dyfishtë", nuk është thjeshtë një monografi, por një vepër letrare me temë jo vetëm politike por edhe historike.

Takimin e përmbylli autori i veprës, z. Bedri Islami, i cili ka qenë edhe Kryetar i LPK. Ndër të tjera autori theksoi që dy heronjtë e Kosovës janë nderuar në Shqipëri me

titullin “Nderi i Kombit”. Luftës së Kosovës iu bashkuan 7000 të rinj dhe të reja që banonin në vendet e Europës për të dhënë kontributin e tyre për Pavarësinë e Kosovës.

Z.Islami iu referua edhe shkrimtarëve dhe artistëve shqiptarë, të cilët me veprat e tyre frymëzuan luftëtarët e UÇK si Mirush Kabashi, Xhevahir Spahiu, Bujar Asqeriu, Reshat Arbana, etj. Në Kosovë Lëvizja për çlirimin e Kosovës nuk erdhi nga lart si shiu por nga poshtë si burim i pastër. Një rol të rëndësishëm në këtë luftë kanë luajtur dhe luftëtarët nga Shqipëria.

Letërkëmbimi mes dy bashkëshortëve Lladrovci është monumental dhe unë kam pasur fatin më të madh-përfundoi z.Islami-që i kam njohur këta heronj-legjendë dhe më kanë bërë mik shtëpia. Takimi u ndoq me shumë interes dhe me emocion. Në fund të aktivitetit Grupi “Çipini” këndoi një këngë shumë të ndjerë e me shumë poezi brenda, kushtuar dy heronjve legjendarë të Kosovës, Fehmi Lladrovci dhe Xheva Krasniqi-Lladrovci.

KLSH zhvillon një takim me studiuesin Uran Butka dhe shkrimtarin e studiuesin Agron Tufa për veprën e Mid'hat Frashërit

Në datën 26 nëntor në ambientet e Kontrollit të Lartë të Shtetit, në sallën “Lech Kaczynski”, u zhvillua një takim me studiuesin Uran Butka dhe shkrimtarin e studiuesin Agron Tufa për veprën e Mid'hat Frashërit. Ky takim u zhvillua në kuadër të aktiviteteve të muajit të hapur. Në këtë aktivitet morën pjesë Kryetari i KLSH, auditues të Kontrolli të Lartë të Shtetit dhe gazetarë nga fusha e kulturës.

Aktivitetin e hapi Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj, i cili nënvizoi faktin që ishte një nder i veçantë për institucionin organizimi i këtij aktiviteti që i kushtohet veprës së Mid’had Frashërit. Z.Leskaj përmendi se vepra e zgjedhur e Mid’hat Frashërit është një kulturë e jashtëzakonshme, që i kthehet kombit shqiptar, dhe bashkë me të edhe vetë Mid’hat Frashërit. Duhet thënë se, ndonëse pinjoll i derës së madhe kombëtare të Frashërllinjve, Mid’hat Frashëri, për dekada, për shkak të bindjeve dhe veprimtarisë së tij politike, që shkonin ndesh me ato komuniste, qe përjashtuar tërësisht nga jeta jonë shoqërore e kulturore.

Zoti Leskaj iu referua dekalogut moral të Mid'hat Frashërit dhe përmendi 10 postulatet e tij. Në fjalën e tij Historiani dhe studiuesi Uran Butka, iu referua veprës së tij "Gjeniu i Kombit" kushtuar Mid'hat Frashërit. Zoti Butka evidentoi faktin se kjo vepër është kryesisht kulturore dhe ka tre volume, në veprën e pare përfshihet publicistika e tij, në të dytin studimet historike, kulturore, politike sociale etj., në vëllimin e tretë janë krijimtaria dhe kujtimet e tij, që janë një pasuri shumë e madhe për historinë e kombit, mandej letërkëmbimi që është ndër më të jashtëzakonshmit në historinë e literaturës shqipe, përshkrimet e udhëtimeve në të gjithë botën, ditarët etj. Z.Butka shpjegoi se këto *"...janë dokumente të cilat ndodhen në Arkivin e Shtetit dhe në arkivat e tjera të Londrës, të Gjenevës, të Romës e të Stambollit. Në libër lexuesit do të gjejnë për herë të parë procesverbalin e Kongresit të Manastirit".*

Z.Butka përfundoi këtë vështrim të shkurtër me disa fjalë të Mid'hat Frashërit, të cilat i kishte thënë në shkrimin homazh për bashkëpunëtorin e tij Kristo Luarasin: "Një varr nuk mbulon kurdoherë një njeri të vdekur. Shumë herë jeta e vërtetë, rrojtja shpirtërore fillon kur mbaron fryma. Ç'ka të bëjë zhdukja e trupit, në qoftë se ideja rron, kur ajo ide ngjall një mijë shpresa dhe entuziazëm? Dhe bash këto janë jetë e vërtetë". Gati 70 vjet pasi dha frymën e fundit, Mid'hat Frashëri, me idetë e tij, me trashëgiminë shkrimore, vjen në një format të ri, të plotë dhe funksional si një dëshmi e rrojtjes së tij shpirtërore dhe si një vlerë kombëtare.

Më pas e mori fjalën z.Agron Tufa, i cili theksoi që edhe pse trashëgimia memuaristike e Mid'hat Frashërit nuk paraqet një shkrim sistematik, të rregullt, sipas një vijueshmërie të pandërprerë, ajo, gjithsesi, na njeh me disa segmente të rëndësishme të ngjarjeve historike e politike të Shqipërisë në agun e saj shtetformues, sikundërse na sjell nga afër portrete personalitetesh politike e kulturore të çerek shekullit të parë të shekullit XX. Gjithashtu lloji i shkrimit memuaristik të Mid'hat Frashërit rivalizon dorë për dorë me letërsinë artistike, pa ia zbehur aspak forcën dhe rëndësinë e dëshmisë autentike. Zoti Tufa theksoi prozat memuaristike të Mid'hat Frashërit, të shkruara në vite të ndryshme, të cilat krijojnë kuadre të veçanta historike e nganjëherë psikologjike, zbulime, meditime, etj.

Në fund të këtij aktiviteti studiuesit Uran Butka dhe Agron Tufa përshëndetën kryetarin e KLSH për këtë organizim dhe audituesit e KLSH për kohën që i kushtojnë librit dhe historisë shqiptare. Zoti Butka falënderoi z.Leskaj për mbështetjen që ka dhënë në kohën që ka qenë Ministër i Kulturës për botimin luksoz të veprës së Mid'hat Frashërit.

KLSH merr pjesë në workshop-in e zhvilluar në Ankara për auditimin financiar

Nga data 26 deri në datën 30 nëntor 2018, në Ankara të Turqisë, në zyrat e Gjykatës Turke të Llogarive, audituesit e Kontrollit të Lartë të Shtetit morën pjesë në Workshop-in mbivlerësimin e gjetjeve dhe raportimin e Auditimit Financiar në Sektorin Publik. Ekipi përfaqësues i Kontrollit të Lartë të Shtetit përbëhej nga z. Enea Caushaj, z. Jovan Plaku, Auditues në Departamentin e Auditimit të Vetqeverisjes Vendore dhe z. Agim Mandri, Auditues në Departamentin e Auditimit të Aseteve dhe Mjedisit. Në këtë aktivitet morën pjesë Zyra Kombëtare e Auditimit të Suedisë, Gjykata Turke e Llogarive, Zyra e Auditimit të Institucioneve të Bosnje-Hercegovinës, Zyra Kombëtare eAuditimit të Maqedonisë, Institucioni Shtetëror i Auditimit të Malit të Zi dhe Institucioni Shtetëror i Auditimit të Serbisë.

Qëllimi i këtij Workshop-i, mbështetur edhe nëmoton e INTOSAI-t "Experientia mutua omnibus prodest (Nga eksperienca e përbashkët përfitojnë të gjithë)", ishte shkëmbimi i ekperiencës dhe praktikave më të mira për sa i përket formulimit dhe vlerësimit të gjetjeve dhe raportimit të auditimit financiar në sektorin publik. Kjo qasje bëri të mundur nxjerrjen në pah të pikavetë forta dhe pikave ku shihet mundësia për përmirësime në aspektin strukturues dhe raportues të auditimit financiar. Rastet studimore të trajtuara dhe më pas të diskutuara në mënyrë konstruktive bashkarisht nga secili prej gjashtë ekipeve përfaqësuese të SAI-ve të sipërpërmendur, vunë në dukje metodologjitë dhe qasjet që ekzistojnë në një projekt auditimi, duke u nisur që nga planifikimi i auditimit, përcaktimi i riskut e materialitetit dhe deri në klasifikimin e gjetjeve dhe formulimi i raportit përfundimtar duke dhënë dhe rekoman-dimet e nevojshme.

Nga ana e përfaqësuesve të Kontrollit të Lartë të Shtetit u prezantua nga z. Enea Caushaj, auditues i Departamentit të Auditimit të Vetqeverisjes Vendore, një pamje e përgjithshme rreth kuadrit ligjor raportues në Republikën e Shqipërisë, strategjisë së menaxhimit të financave publike dhe roli monitorues i KLSH-së, si anëtar kyç i Komitetit Drejtues për Menaxhimin e Financave Publike, për sa i përket progresit të masave të përcaktuara në këtë Strategji.

Finalizimi i Workshop-it u arrit me disa konkluzione rreth metodave, qasjeve, strukturimeve dhe fomulimeve në raportimin e auditimit financiar, duke përfituar nga eksperienca e përbashkët mes Institucioneve Supreme të Auditimit pjesëmarrëse.

Kryekontrollori i SHBA-ve takon Kryetarin e KLSH

Në 6 dhjetor 2018, Kryetari i Kontrollit të Lartë të Shtetit, z.Bujar Leskaj takoi në Washington D.C. në zyrën e tij Kontrollorin e Përgjithshëm të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, z. Gene L. Dodaro, personaliteti më i rëndësishëm i auditimit suprem publik në botë. Z. Leskaj vlerësoi riaktivizimin e bashkëpunimit mes të dyja institucioneve të auditimit të lartë që nga viti 2012 dhe e informoi Kryekontrollorin amerikan për 10 risitë kryesore të zhvillimit të KLSH gjatë viteve 2012-2018, të tilla si ligji i ri integral i institucionit i vitit 2014, në përputhje me standardet e INTOSAI-t, përqëndrimi tek auditimi i performancës, 300 kallzime penale në 7 vjet, ose një kallzim në javë, ose dy herë më shumë se periudha 2004-2011, investimi tek auditimet e teknologjisë së informacionit, konferencat shkencore të KLSH, muaji i hapur me qytetarët, kolana "Botimet e KLSH-së", shkrimet e audituesve të institucionit në shtypin e përditshëm, etj.

Zoti Leskaj theksoi se standardet e auditimit të Zyrës së Llogaridhënies Qeveritare(GAO), institucionit suprem të auditimit të SHBA-ve, si reflektimi më i saktë i standardeve ndërkombëtare ISSAI, institucioni i KLSH i kishte gjithnjë parasysh. Për këtë, Kryetari Leskaj i tregoi Kryekontrollorit amerikan Dodaro edhe përkthimet në shqip të përmbledhjes së standardeve amerikane, të quajtur "Yellow Book(Libri i Verdhë)", të botuar si libër nga KLSH në vitin 2016, si dhe botimin e fundit të vitit 2018, përkthimin e përmbledhjes "Green Book(Libri Jeshil)" të GAO-s për standardet e auditimit të brendshëm në qeverinë federale amerikane.

Kryetari i KLSH e informoi kolegun amerikan edhe për zbatimin nga KLSH të përvojës amerikane në fushën e integritetit, nëpërmjet Kodit të Kryetarit të KLSH, ku përfshihet vendimi i titullarit për mos-rikandidim, si dhe projektin, i cili do të zbatohet në muajt e parë të vitit 2019, për botimin e protokolleve të GAO-s në raportet e saj me Kongresin Amerikan, si dhe të përvojës amerikane në ndjekjen e zbatimit të rekomandimeve të institucionit të auditimit suprem publik.

Z. Leskaj u shpreh se kjo vizitë e tij ndërkombëtare, edhe pse e fundit në detyrë, ishte domethënëse, përsa i përket të ardhmes së zhvillimit profesional të audituesve të KLSH dhe të bashkëpunimit ndërkombëtar të institucionit.

Në fjalën e tij, z. Dodaro vlerësoi punën impresionuese të Kryetarit të KLSH në reformimin e institucionit dhe në drejtim të zbatimit të standardeve ISSAI, si dhe falenderoi për botimin në shqip të standardeve të GAO-s, të përfshira në përmbledhjet "Yellow Book" dhe "Green Book".

Kryekontrollori i SHBA-ve theksoi punën e mirë të KLSH në drejtim të fitimit të dijeve në auditim, nëpërmjet botimeve të standardeve të fushës dhe shkëmbimit të eksperiencës me institucionet supreme të auditimit partnere.

Në takim ishte i pranishëm edhe Drejtori i Planifikimit Strategjik në GAO, z. Blockwood, i cili, nga ana e tij cilësoi të suksesshëm bashkëpunimin e KLSH me Qendrën e Ekselencës në Auditim të GAO-s, të konkretizuar me ardhjen në Tiranë të Drejtoreshës së Qendrës, zj. Janet St. Laurent dhe dhënien nga ana e saj të një leksioni për audituesit shqiptarë, si dhe të programeve disamujore të trajnimit "Fellowship" të 5 audituesve shqiptarë në zyrat e GAO-s.

Z. Blockwood u shpreh se vizita të tilla të ekspertëve amerikanë për të ngritur kapacitetet e audituesve shqiptarë do të vijojnë edhe në të ardhmen. Ai cilësoi se numri i rradhës i Revistës së INTOSAI-t "INTOSAI Journal", që botohet nga GAO, do të ketë një hapësirë të veçantë kushtuar risive të KLSH në veprimtarinë audituese.

Nga ana e tij, Kryekontrollori Dodaro i uroi z. Leskaj suksese në detyrat e tij të ardhshme dhe e inkurajoi për projektin e tij individual me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Polonisë(NIK) për shkëmbimin e eksperiencës në auditim, si dhe u shpreh i sigurtë se bazat e shëndosha të bashkëpunimit, të ngritura mes GAO-s dhe KLSH-së do të vijojnë të japin frutet e tyre edhe në të ardhmen.

Që nga viti 2015, ky është takimi i tretë zyrtar i dy drejtuesve të auditimit suprem publik të Shqipërisë dhe SHBA-ve në zyrën e drejtuesit të GAO-s në Washington, pas disa takimeve në Kongreset INCOSAI dhe në simpoziumet kryesore të INTOSAI-t.

Përfaqësues të SIGMA takohen me Kryetarin e Kontrollit të Lartë të Shtetit

Në datën 12 dhjetor 2018, Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj priti në zyrën e tij, dy përfaqësues të SIGMA, zoti Joop Vrolijk, ekspert dhe z. Alastair Swarbrick, Këshilltar i Lartë i SIGMA, të cilët vizituan KLSH-në me rastin e përfundimit të mandatit 7-vjeçar të Kryetarit të KLSH-së.

Kryetari i KLSH-së u shpreh shumë i kënaqur dhe falënderoi përfaqësuesit e SIGMA për bashkëpunimin e suksesshëm dhe për mbështetjen që i kanë dhënë KLSH, gjatë këtyre shtatë viteve. KLSH duhet të vijojë bashkëpunimin në të ardhmen me SIGMA, si një nga institucionet më të mira dhe që ka dhënë produkte konkrete për KLSH-në.

Bashkëpunimi i SIGMA ka qenë shumë i hapur me KLSH dhe ekspertët e SIGMA e kanë dhënë mbështetjen e tyre me shumë gjenerozitet dhe dashamirësi, veçanërisht z.Joop Vrolijk.

Unë jam shumë mirënjohës-vijoi z.Leskaj-se SIGMA dhe z.Vrolijk personalisht, së bashku me DG Budget në Bruksel, i kanë dhënë institucionit një ndihmë të jashtëzakonshme për miratimin e Ligjit të Ri të KLSH-se, i cili falë kësaj mbështetje u miratua nga Kuvendi i Shqipërisë, në përputhje të plotë me Standartet e INTOSAI-t.

Zoti Leskaj përmendi gjithashtu aktivitetet që janë organizuar në bashkëpunim me SIGMA, duke veçuar workshopin që u zhvillua në qershor të vitit 2018, lidhur me marrëdhëniet mes KLSH-së dhe Parlamentit, veçanërisht në drejtim të zbatimit të rekomandimeve të KLSH-së. Në vijim edhe të konkluzioneve të këtij aktiviteti, KLSH ka propozuar nënshkrimin e një Memorandumi mirëkuptimi mes KLSH-së dhe Kuvendit të Shqipërisë dhe ky i fundit ka ngritur një mekanizëm për kontrollin e Institucioneve të pavarura. Si konkluzion mund të konstatojmë me kënaqësi-përfundoi z.Leskaj- që si rezultat i përpjekjeve të përbashkëta, kemi aktualisht një marrëdhënie më të mirë dhe më të konsoliduar me Kuvendin e Shqipërisë.

Më pas e mori fjalën z. Alastair Swarbrick, i cili falënderoi z.Leskaj për hapjen e institucionit dhe vlerësoi kontributin personal të z.Leskaj për arritjen e këtij bashkëpunimi produktiv. SIGMA do të vijojë të bashkëpunojë me KLSH-në në dy fusha kryesore :

- Në implementimin e buxhetit të shtetit;
- Planifikimin e auditimeve individuale, në bazë risku.

Kryetari i KLSH-së e konfirmoi bashkëpunimin në këto dy fusha kyçe me shume interes dhe theksoi se sipas sugjerimeve të SIGMA, KLSH po rrit numrin e auditimeve financiare.

Në fund e mori fjalën, z.Joop Vrolijk, i cili ka punuar për më shumë se 10 vjet me KLSH-në dhe vlerësoi shumë ndryshimin që ka sjellë z.Leskaj në institucion, i cili e hapi institucionin dhe e modernizoi atë, duke e sjellë punën audituese në përputhje me standartet e INTOSAI-t. Zoti Vrolijk vlerësoi shumë edhe rritjen e kapaciteteve audituese në KLSH.

Në fund të takimit z. Swarbrick dhe z.Vrolijk i uruan Zotit Leskaj suksese në karrierën e tij profesionale dhe në jetën private.

Në datën 13 dhjetor, z. Alastair Swarbrick me ftesë të Kryetarit të KLSH-së, bëri një prezantim për audituesit e KLSH-së, në sallën “Lech Kaczynski”.

Zoti Swarbrick e filloi prezantimin e tij me një hyrje të shkurtër rreth historikut të SIGMA dhe misionit dhe partnerët e tij.

SIGMA është një iniciativë e përbashkët e OECD dhe Bashkimit Evropian. Objektivi kryesor i saj është të forcojë themelet për përmirësimin e qeverisjes publike dhe kështu të mbështesë zhvillimin socio-ekonomik nëpërmjet ngritjes së kapaciteteve të sektorit publik, përmirësimit të qeverisjes horizontale dhe përmirësimit të hartimit dhe zbatimit të reformave të administratës publike, duke përfshirë prioritizimin, renditjen dhe buxhetimin e duhur. SIGMA bashkëpunon me partnerët për forcimin e sistemeve të qeverisjes publike dhe kapaciteteve të administratës publike për 25 vjet.

Misioni i SIGMA është të punojë me vendet që negociojnë për t'u bashkuar me Bashkimin Evropian (BE) për të promovuar dhe forcuar sistemet e qeverisjes publike dhe kapacitetet e njerëzve që punojnë në këto qeveri. Ata i ndihmojnë vendet në tranzicion të përmbushin aspiratat e tyre për një ekonomi të tregut të lirë, një demokraci të qëndrueshme dhe sundim të ligjit dhe t'i ndihmojnë ata të demonstrojnë gatishmërinë e tyre për t'u bashkuar me BE ose për të krijuar një marrëdhënie më të afërt me BE-në, nëpërmjet lëvizjes së lirë dhe tregtisë. SIGMA financohet nga Bashkimi Evropian dhe Organizata për Bashkëpunim dhe Zhvillim Ekonomik.

Në fund të prezantimit, audituesit e pranishëm i adresuan pyetje z. Swarbrick.

KLSH dhe IDM organizojnë Konferencën Kombëtare "Për një autoritet Kombëtar Anti korrupsion të gjithëpranuar dhe mirëvendosur në sistemin e qeverisjes"

Në datën 14 dhjetor 2018, Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH) dhe Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM) organizuan në ambientet e Kontrollit të Lartë të shtetit Konferencën Kombëtare me temë: *"Për një autoritet Kombëtar anti-korrupsion të gjithëpranuar dhe mirëvendosur në sistemin e qeverisjes".*

Ideja për organizimin e këtij aktiviteti të përbashkët u mbështet nga produktet e punës së tyre si: raporti i Auditimit të performacës mbi *"Strategjinë Antikorruspion"nga KLSH* dhe studimi i IDM-së *"Ulja e Ndikimit të Politikës mbi Agjencitë Anti-korrupsion "*.

Fjalën përshëndetëse në fillim të aktivitetit e mbajti në emër të Kryetarit të KLSH-së, z.Bujar Leskaj, Drejtori i Përgjithshëm i KLSH-së, zj.Lindita Milo (Lati), e cila theksoi "... Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik, politik dhe social është synimi kryesor i çdo vendi, për më tepër kjo bëhet dhe më e rëndësishme në shtetet me demokraci të brishtë dhe me institucione në zhvillim. Krahas të tjerave, korrupsioni është një nga pengesat kryesore për arritjen e këtij

synimi. “Korrupsioni shkatërron vendet e punës dhe pengon zhvillimin, i kushton ekonomisë së botës miliarda dollarë çdo vit. I ngujon të varfrit në varfëri, përderisa qeveritë e korruptuara anembanë botës vjedhin buxhetin e shtetit dhe parandalojnë që njerëzit e devotshëm që punojnë me djersë dhe me ndershmëri të fitojnë nga frytet e punës së tyre. Korrupsioni vjedh investimet që duhej të shkonin në shkolla dhe spitale për aq kohë sa të korruptuarit u shmangen taksave që duhen paguar.”

Duke iu referuar raportit përfundimtar të auditimit të performancës mbi “Strategjinë anti-korrupsion të qeverisë shqiptare”, zonja Milo konkludoi që kjo strategji është e dështuar në masën më të madhe (objektivi A.11 si dhe përgjithësisht Strategjia Anti-korrupsion dhe Plani i Veprimit për ta vënë në jetë atë), dhe për të siguruar implementimin e një nisme kaq jetike për vendin e për të eliminuar në vijimësi riskun e transferimit të KKK nga njëri institucion në tjetrin, KLSH rekomandon krijimin e një Agjencie Kombëtare Antikorrupsion. Kjo agjenci sugjerohet të jetë nën varësinë e Kryeministrit dhe përgjegjëse për rihartimin, rizbatimin dhe monitorimin e mëtejshëm të SNKK dhe PV, duke marrë fillimisht dakordësinë e Kuvendit për dokumentet strategjikë në formën e një Ligji të posaçëm.

Më pas e mori fjalën, z.Sotiraq Hroni, Drejtor Ekzekutiv i IDM. Zoti Hroni, falënderoi fillimisht z.Leskaj për hapjen e KLSH-së dhe veçanërisht bashkëpunimin me shoqërinë civile, fryt i të cilit ishte edhe aktiviteti i sotëm. Bashkëpunimi KLSH-IDM është një nga shembujt më të mirë të bashkëpunimit mes OSHC dhe institucioneve shtetërore. Zoti Hroni duke folur për strategjinë anti-korrupsion dhe për Zyrën Kombëtare të antikorrupsionit që është pjesë e Ministrisë së Drejtësisë theksoi që këtu ka konflikt të hapur interesi sepse qeveria nuk mund të kontrolloje vetveten. Kjo zyrë duhet të jetë e pavarur në kuptimin e vërtetë të fjalës si të gjitha institucionet e tjera të pavarura ,sepse vetëm pavarësia siguron cilësi.

Zoti Rinald Muça, Drejtor i Departamentit të Auditimit të Peformancës prezantoi rezultatet e auditimit të performancës mbi “Strategjinë anti-korrupsion të qeverisë shqiptare”. Zoti Muça paraqiti objektivat e auditimit, kontekstin në të cilin u zhvillua auditimi, periudhën e auditimit, subjektet e audituara dhe veçanërisht mesazhet e auditimit, konkluzionet dhe rekomandimet. Një nga rekomandimet kryesore të KLSH-së ishte krijimi i Agjencisë Kombëtare kundër korrupsionit, me qëllim që të sigurohet implementimi i strategjisë me eficiencë dhe efektivitet.

Zoti Mario Mariani, përfaqësues i Delegacionit të BE-së në Tiranë, në fillim të fjalës së tij evidentoi faktin e njohur që 80% e shqiptarëve konfirmojnë që ndeshin

elementë të korrupsionit në jetën e tyre të përditshme. Delegacioni i BE-së në Tiranë dhe Komisioni Europian i kanë kushtuar rëndësi të veçantë këtij fenomeni dhe reforma në drejtësi do të ndihmojë në mënyrë të dukshme në luftën kundër korrupsionit. Miratimi së fundmi nga Kuvendi i Shqipërisë i Këshillit të Lartë të Prokurorisë dhe Këshillit të Emërimeve në drejtësi tregon që reforma po konsolidohet. Zoti Mariani, theksoi gjithashtu- se implementimi i strategjisë antikorrupsion po monitorohet nga institucionet e BE-së.

Në Konferencë e morën fjalën edhe z.Boris Divjak, anëtar i Bordit të Drejtorëve të Transparency International; znj.Rovena Sulstarova, IDM, e cila u fokusua në krijimin e një Autoriteti antikorrupsion legjitim dhe të gjithëpranuar; deputeti i Kuvendit të Shqipërisë, z.Genc Pollo, Kryetar i Komisionit të Integrimit Europian, "Sfidat e sistemit aktual dhe implikimet e alternativave të reja"; z.Flori Karaj nga Inspektorati i Lartë i Kontrollit dhe Deklarimit të Pasurive dhe Konfliktit të interesit.

Në përfundim pati pyetje dhe debate nga të pranishmit, veçanërisht mbi statusin e Agjencisë Antikorrupsion.

Në takim morën pjesë përveç personaliteteve që drejtuan panelin, përfaqësues të KLSH-së, IDM, Ministrisë së Drejtësisë, PNUD, USAID, përfaqësues të medias, etj.

Përfaqësuesit e Kontrollit të Lartë të Shtetit marrin pjesë në takimin shpjegues të organizuar nga Komisioni Evropian për Kapitullin 32, "Kontrolli Financiar"

Proceset e integrimit në Bashkimin Evropian kanë mbritur në momentin e listimit e të shpjegimit të të gjithë kuadrit ligjor dhe rregullativ të BE-së, të cilat duhet të jenë pjesë funksionale e sistemeve dhe institucioneve të Shqipërisë.

Në këtë kontekst në datën 5 Dhjetor 2018, në Bruksel, u organizua nga Komisioni Evropian, DG NEAR takimi shpjegues në lidhje me Kapitullin 32, i cili konsiston në:

-Kontrollin financiar të brendshëm publik, në gjithë komponentët e tij, me fokus në kuadrin ligjor dhe standardet e pranuara në nivel ndërkombëtar, i cili përbëhet nga COSO-Kontrolli i brendshëm dhe kuadri i integruar; Udhëzimi i INTOSAI-t për Qeverisjen e mirë; dhe Auditi i Brendshëm.

- Auditimi i Jashtëm Publik, me fokus në pavarësinë institucionale, funksionale dhe financiare të Kontrollit të Lartë të Shtetit, cilësia dhe impakti i aktivitetit auditues në zbatim të standardeve ndërkombëtare të INTOSAI-t.
- Mbrojtja e financave të Bashkimit Evropian, me fokus në eficiencën e funksionimit të Inspektimit Financiar në Shqipëri.

-Mbrojtja e Euros nga spekulimi/falsifikimi (vepër jo penale), me fokus veprimtarinë e Bankës së Shqipërisë në këtë aspekt.

Kontrolli i Lartë i Shtetit u përfaqësua në këtë tryezë nga Drejtor i Përgjithshëm, znj. Lindita Milo dhe Kryeauditues znj. Valbona Gaxha. Prezantimi i aspekteve kryesore të standardeve që duhet të jenë pjesë e

realitetit Shqiptar si dhe në zbatim nga KLSH, si auditues i jashtëm publik, u referuan nga Z. Raymond Hill, përfaqësues i Komisionit Evropian, DG Budget.

Z.Hill, nënvizoi se kohët e fundit kishte bërë një takim në Zyrat e Kontrollit të Lartë të Shtetit dhe kishte konstatuar "zhvillime sinjifikative", ndryshime thellësisht cilësore dhe në zbatim të standardeve ndërkombëtare të INTOSAI-t. Qartësisht u shpreh mbi pritshmëritë e Komisionit Evropian nga Shqipëria në lidhje me auditimin e jashtëm publik, të cilat lidhen me: Kuadrin kushtetues dhe ligjor: i cili duhet të garantojë plotësisht pavarësinë reale funksionale, organizative dhe financiare të KLSH-së; zhvillimet institucionale në linjë me planin e Zhvillimit Strategjik; Punën audituese në përmbushje të standardeve të INTOSAI-t; dhe kapacitete të mjaftueshme administrative.

Në fjalën e përfaqësuesve të KLSH, u vlerësua detajimi i aspekteve kyçe të funksionimit të KLSH-së, të cilat lidhen me trinomin Pavarësi, cilësi pune dhe impakt real për një qeverisje më të mirë dhe me eficiencë të parasë publike. Në analizë të pritshmërisë, u informuan Përfaqësuesit e Komisionit Evropian se KLSH, bazuar në vlerësimin e pavarësisë funksionale dhe financiare nga procesi i Peer review nga homologët austriakë ka adresuar në Parlamentin Shqiptar disa amendime të ligjit bazë të KLSH-së.

Gjithashtu u theksua se aktiviteti vjetor i KLSH-së bazohet në Strategjinë e Zhvillimit 2018-2022, i cili është hartuar në të njëjtën linjë me zhvillimet strategjike të EUROSAI-t dhe INTOSAI-t. Për më tepër kjo strategji dhe Plani i Veprimit është vlerësuar dhe ka marrë komente nga SIGMA. Fundi i vitit 2018 do të mundësojë krahasimin e treguesve të vitit të parë të zbatimit të kësaj strategjia në mënyrë konkrete për objektivat e përcaktuara, ku u cilësua rritja e numrit të auditimeve financiare në zbatim të standardeve apo rritja e numrit të Auditimeve të Perfomancës, etj.

Në adresimin e përmirësimit të cilësisë së punës audituese, pavarësisht se KLSH ka ndërtuar sistemin e kontrollit dhe të sigurimit të cilësisë, ka në vëmendje faktin se përmirësimi real i cilësisë së punës është i lidhur ngushtësisht me cilësinë në çdo moment të çdo audituesi të veçantë. Ky proces nuk mund të realizohet në mënyrë të menjëhershme pasi auditimi është një praktike pune e lidhur ngushtësisht me mentalitetin e punës ndër vite. Prandaj, përmirësimi i cilësisë në zbatim të plotë të standardeve të nivelit të 4-t kërkon jo vetëm trajnime intensive por edhe ballafaqime serioze dhe konkrete nga njësite publike të audituara me synimin e kuptimit dhe identifikimit të problematikave për një mirë qeverisje si në nivelin qendror ashtu edhe vendor. KLSH e konsideron cilësinë e punës audituese të

lidhur edhe me nivelin e impaktit të gjetjeve dhe rekomandimeve adresuara njësive publike për të rritur përgjegjshmërinë dhe eficiencën e përdorimit të fondeve buxhetore.

Në lidhje me dy aspektet e mësipërme në përgjigje të pyetjes së bërë nga KLSH për instrumentet dhe praktikat më të mira që do të mund të rekomandoheshin për të përmirësuar impaktin e punës audituese të saj, Z. Hill theksoi domosdoshmërinë e bashkëpunimit të ngushtë me Njësinë e Harmonizimit pranë Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë, e cila duhet të luajë rolin e udhëheqjes metodike të gjithë njësive publike për realizimin e kontrollit të brendshëm financiar publik dhe auditimin e brendshëm, pasi eficienca e gjithë sistemit varet nga cilësia e funksionimit të kësaj njësie dhe bashkëpunimit me KLSH-në për të qenë në të njëjtin front për të ndaluar abuzimin dhe keqmenaxhimin e parasë publike

Vizitë Studimore e KLSH-së në SAI-n e Malit të Zi

Në datat 17 dhe 18 dhjetor 2018, një delegacion i Kontrollit të Lartë të Shtetit zhvilloi një vizitë studimore pranë Institucionit Shtetëror të Auditimit të Malit të Zi (DRI). Delegacioni në fjalë, kishte në përbërje të tij, si auditues të vjetër dhe me eksperiencë në fushën e auditimit, po ashtu edhe auditues të rinj, të cilët sapo kanë nisur rrugën e gjatë të perfeksionimit të ketij profesioni, por me një të ardhme premtuese në këtë fushë.

Takimi u çel në datën 17 dhjetor 2018, në sallën e konferencave të Hotelit "Ramada", nga z. Zoran Jeliç, Anëtar i Senatit të DRI. Pas fjalës përshëndetëse të Z. Jeliç, fjalën e mori znj. Marija Zugiç, Drejtore e Departamentit të Marrëdhënieve me Jashtë, e cila si një audituese me shumë përvojë në këtë fushë, bëri prezantimin me temë "Bashkëpunimi mes DRI-së dhe Parlamentit të Malit të Zi". Ky prezantim ishte me shumë interes për audituesit e KLSH-së dhe ndezi një seancë diskutimesh, përpara se të vinte rradha e z. Drashko Novakoviç, për të prezantuar punimin e tij me temë "Zbatimi i rekomandimeve të përfshira në raportin e auditimit". Në fund të fjalës së z. Novakoviç, audituesit shqiptarë dhe homologët e tyre malazezë zhvilluan një diskutim mbi përpilimin e raporteve përfundimtare të auditimit, duke bërë edhe një përmbledhje të të përbashkëtave dhe të dallimeve që ka ky proces në të dy vendet.

Më pas ishte rradha e prezantimit të përgatitur nga përfaqësuesit e KLSH-së. Për audituesit shqiptarë, referoi z. Jonild Hoxha, Auditues i Lartë në KLSH, lidhur me temën "Metodologjia e Auditimit të Investimeve në KLSH". E veçanta e prezantimit të Z. Hoxha, ishte se në fund të projektit të tij ai kishte përfshirë disa prova fotografike, të marra gjatë auditimeve në të cilat ai kishte qenë pjesë e grupeve të punës. Për këto të fundit, audituesit

malazez shprehën shumë interes, madje u ndalën me diskutime të gjata për secilën nga fotot, duke u përpjekur të kuptonin sa më shumë mbi gjetjet e bëra. Në këto kushte, në një situatë shumë pozitive u mbyll dita e parë e aktivitetit. Për të përshëndetur audituesit shqiptarë, nderoi me praninë e tij z. Milan Daboviç, President i Senatit të DRI-së dhe z. Nikola Kovaçeviç, Anëtar i Senatit të DRI-së. Audituesit e KLSH-së patën mundësinë që të diskutonin me Presidentin Daboviç mbi mënyrën e organizimit të DRI-së.

Të nesërmen, në datën 18 dhjetor 2018, aktiviteti nisi nën drejtimin e Anëtarit të Senatit të DRI-së, z. Nikola Kovaçeviç. Zoti Veselin Miloviç, Drejtor i Departamentit të Auditimit të Shtetit në DRI prezantoi temën "Raporti i Auditimit sipas llojit të auditimit". Pas tij ishte rradha e znj. Violeta Kovaçeviç, Drejtuese e Departamentit të Auditimit të Partive Politike që prezantoi temën "Auditimi i raporteve financiare vjetore të entiteteve politike".
Në këtë vizitë studimore morën pjesë: znj. Nerënxa Llapashtica, z. Genci Kokaj, z. Jonild Hoxha, z. Aleksandër Papadhimitri, znj. Armanda Begaj, z. Dorino Meçe dhe z. Reinis Xhelili.

Takim i Kryetari të KLSH-së, z.Bujar Leskaj me stafin e institucionit në përfundim të mandatit të tij

Në datën 8 janar 2019, Kryetari i KLSH-së, z.Bujar Leskaj në përfundim të mandatit të tij shtatë vjeçar në krye të institucionit organizoi në sallën Lech Kaczynski të Kontrollit të Lartë të Shtetit një takim me stafin e KLSH-së.

Zoti Leskaj falënderoi fillimisht drejtuesit dhe audituesit e KLSH-së për punën e përbashkët të realizuar në këto shtatë vjet, duke nënvizuar se *" ne kemi pasur si busull orientuese mandatin tonë kushtetues të sanksionuar në Nenet 161-165 të Kushtetutës së Shqipërisë, por edhe standardet tona ndërkombëtare të auditimit ISSAI, të cilat të japin siguri të mos gabosh kurrë në elementet thelbësore të pavarësisë dhe cilësisë së punës sonë audituese".*

Zoti Leskaj bëri një bilanc të punës 7 vjeçare të institucionit, duku iu referuar platformës strategjike për zhvillimin e KLSH-së që paraqiti përpara Komisionit për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit të Shqipërisë në 14 Dhjetor 2011, në cilësinë e kandidatit të nominuar nga Presidenti i Republikës për pozicionin e Kryetarit të KLSH-së dhe bëri analizën e tetë objektivave kryesore, si respektimi rigoroz i standardeve ndërkombëtare të auditimit; kthimi i vëmendjes tek auditimi i performancës, krahas rritjes se eficiencës së auditimit financiar; realizimi i sinergjizimit të politikave dhe veprimeve me organet e tjera shtetërore të kontrollit, luftës dhe parandalimit të korrupsionit; intensifikimi i konsultimeve me Komisionin

për Ekonominë dhe Financa për përafrimet strategjike të KLSH 2012-2018; intensifikimi i bashkëpunimit me ekspertët universitarë dhe akademike të auditimit të financave publike, si dhe me organizatat profesionale të fushës; intensifikimi i bashkëpunimit me organizatat ndërkombëtare INTOSAI dhe EUROSAI, me institucionet e larta të auditimit të vendeve të BE-së, të vendeve të rajonit dhe në veçanti me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Kosovës si dhe përmirësimi i transparencës në marrëdhëniet me publikun, nëpërmjet një partneriteti të gjerë me median dhe me organizatat jo-fitimprurëse që luftojnë korrupsionin.

Konstatohet me kënaqësi që të gjitha këto objektiva janë realizuar :

- pas shtatë vitesh, institucioni ka një vizion të mirë-përcaktuar se ku dëshiron të arrijë në një vit, tre vjet apo dhe në pesë vitet e ardhshme. Me kapacitetet e tij, ai përgatiti Strategjinë e re të Zhvillimit të KLSH-së 2018-2022, e cila u përgjigjet kërkesave të ISSAI-ve dhe është mbështetur në udhëzuesit metodologjikë të publikuar për këtë qëllim nga organizatat ndërkombëtare profesionale dhe Nisma për Zhvillim e INTOSAI-t (IDI).
- lufta kundër korrupsionit dhe abuzimit me pronën shtetërore si një qëllim madhor për përmirësimin e qeverisjes publike. Për periudhën janar 2012-tetor 2018, KLSH ka dërguar pranë organit të Prokurorisë 300 kallëzime penale për 953 nëpunës dhe ish-nëpunës të administratës shtetërore. KLSH në 7 vitet e fundit, 2012-2018, ka adresuar çdo javë një Kallëzim Penal, për zyrtarët e nivelit të ulët, të mesëm dhe të lartë, të konstatuar me shkelje të rënda nga auditimet e KLSH, apo e shprehur ndryshe 1 kallëzim për çdo 3 auditime.
- Treguesi i realizimi të auditimeve në harkun kohor të viteve 2012-2018 rezulton në 1095 auditime;
- Dëmi i zbuluar për periudhën 2012-2018 arrin vlerën 2,689 miliardë euro.
- Auditimet e performancës janë parë si një nga shtyllat e zhvillimit dhe modernizimit të KLSH-së. Një filozofi pune që konsideron se auditimi nuk është një qëllim në vetvete, por në radhë të parë një instrument parandalimi, instrument korrigjimi dhe këshillimi për institucionin që auditohet. Gjatë vitit 2017, janë realizuar 15 auditime performance në reformat qeveritare, në aspekte të rëndësishme të financave publike, në sistemin e prokurimit publik, sistemin arsimor, projektet mjedisore, si dhe në shërbimet publike.
- Në funksion të objektivit të institucionit, për të bërë pjesë të praktikave të tij audituese dhe Auditimet e Teknologjisë së Informacionit, gjatë vitit 2015 u krijua Drejtoria e Auditimit të TI-së si pjesë e Departamentit të Auditimit të Buxhetit Qendror, Administratës së Lartë Publike, Menaxhimit Financiar dhe Auditimit të Brendshëm.
- Gjatë viteve 2012-2018 jemi përpjekur të krijojmë sinergji për mirëqeverisjen, duke bashkëpunuar në sistem me

institucionet e tjera shtetërore. Në vitet 2012-2018, KLSH ka nënshkruar 57 marrëveshje bashkëpunimi, nga të cilat 30 me OJF, 17 me institucione homologe dhe të tjera me institucione shtetërore dhe universitete publike. Bashkë-punimet me Profesoratin e Universi-teteve dhe Organizatat Profesionale të fushës gjatë këtyre viteve, ka maksimizuar kontributin e tyre në Revistën Shkencore të KLSH-së, Konferencat Shkencore, trajnimet, rekrutimin e stafit, pjesëmarrjen e ekspertëve të shoqërisë civile në auditimet e KLSH, rishikimet mes kolegëve për të vlerësuar performancën e KLSH, etj.

– Gjatë periudhës 2012-2018, Kontrolli i Lartë i Shtetit ka nënshkruar 17 marrëveshje bashkëpunimi me SAI-t homologe të: Austrisë, Polonisë, Kroacisë, Sllovenisë,Turqisë, Kosovës, Bullgarisë, Çekisë, Malit të Zi, Bosnje Hercegovinës, Maqedonisë, Kuvajtit, Hungarisë, Qipros, Moldavisë, Ukrainës dhe Rumanisë, duke plotësuar hartën rajonale të partneritetit me thuajse të gjitha SAI-et e vendeve të rajonit, ku natyrisht e para është ajo me Zyrën Kombëtare të Auditimit të Kosovës. Këto marrëveshje partneriteti janë konkretizuar në fusha të tilla si, shkëmbimi i informacionit, trajnime,veprimtari të përbashkëta audituese rajonale, etj.

Duke vlerësuar misionin e tij si agjent i publikut dhe i Kuvendit, për përdorimin me ekonomicitet efektivitet dhe eficiencë të burimeve dhe fondeve publike, KLSH në shtatë vitet e fundit, ka synuar forcimin e besimit të qytetarit dhe publikut në tërësi, nëpërmjet njohjes më nga afër të veprimtarisë së tij, auditimeve dhe rezultateve të tyre, si dhe partneritetet që ka krijuar brenda dhe jashtë vendit për të përmirësuar qeverisjen publike, duke u përpjekur të luftojë në thellësi korrup-sionin.

Mbështetur në moton e Kongresit të IX-të të EUROSAI-t, zhvilluar në Holandë, “Kur është hera e fundit që ke bërë diçka për herë të parë?”, zoti Leskaj evidentoi 10 risitë e KLSH-së në vitet 2012-2018, të cilat më parë as nuk ravijëzoheshin, ndërsa tani janë bërë të prekshme për të gjithë :

- Ligji i Ri i KLSH-së
- Auditimet e Performancës
- Auditimet IT
- Kallëzimet penale
- Botimet e KLSH-së
- Revista Kërkimore-Shkencore “Auditimi Publik”

- Muaji i Hapur
- Konferencat Shkencore Vjetore të KLSH-së
- Bashkëpunimi me OJF-të
- Godina e re e KLSH-së dhe Muzeu i KLSH-së

Kryetari i KLSH-së, z.Leskaj informoi audituesit e KLSH-së për Vendimin e delegimit të kompetencave të Kryetarit tek Zv/Kryetari i KLSH, znj. Lindita Milo, duke filluar nga data 8 janar 2019, pas botimit në Fletoren Zyrtare të RSH me nr.193, të Vendimit të Kryetarit të KLSH me nr. 244, datë 22.12.2018, sipas të cilit delegohet ushtrimi i detyrës dhe përgjegjësive shtetërore të titullarit të institucionit përgjatë fazës kalimtare e tranzitore nga përfundimi i mandatit kushtetues të Kryetarit të KLSH (datë 23 dhjetor 2018) deri në emërimin nga ana e Kuvendit të Shqipërisë të Kryetarit të ri të KLSH-së, tek Zv/Kryetari i KLSH, znj. Lindita Milo (Lati).

Zoti Leskaj duke i uruar suksese zj.Milo bëri edhe një përmbledhje të CV së saj, e cila ka përfunduar studimet universitare në profilin Financë- kontabilitet, mban titullin shkencor "Profesor" si dhe gradën shkencore "Doktor" në Kontabilitet (1996) nga Universiteti i Tiranës dhe Ph.D. në Ekonomiks (2001) nga "Staffordshire University", Britania e Madhe.

Në vitet 2006-2016, zj.Milo ka qenë Kryetare e Autoritetit Shqiptar të Konkurencës, që nga viti 1990 e në vijim Lektore pranë Departamentit të Kontabilitet, Fakulteti Ekonomik, Universiteti i Tiranës. Zonja Milo në vitet 2004-2010 ka qenë anëtare e Këshillit Kombëtar të Kontabilitetit, Bashkëpunëtore e jashtme e IEKA që në vitet e para të themelimit të profesionit të auditimit të jashtëm. Autore e disa teksteve, monografive, artikujve dhe punimeve të tjera shkencore në fushën e kontabilitetit, konkurencës, auditimit, etj.

Kryetari i KLSH-së e përmbylli fjalën e tij *...."Ky rrugëtim i yni, shtatë vite pas nisjes, duket tani më i sigurt dhe më i qartë në detyra, objektiva të vëna e plane zbatimi. Kjo qartësi e siguri është në radhë të parë fryt i punës suaj të ndershme e profesionale, për të cilën ju falenderoj!"*

Mbi bazën e treguesve të plotësuar të performancës së një SAI, eksperiencës së fituar, besimit në vlerën e parimeve që mbrojmë dhe misionit qe kryejmë, të sigurtë në ndihmën dhe mbështetjen e Kuvendit, të Institucioneve të tjera publike dhe të shoqërisë civile e qytetarëve, të INTOSAI-t dhe EUROSAI-t si dhe SAI-ve partnere, duke e parë me besim të plotë punën audituese në të ardhmen".

Zhvillohen analizat e punës së Departamenteve të Auditimit dhe të strukturave mbështetëse në KLSH për vitin 2018

Në datën 24 Janar 2019, në sallën "Gene Dodaro", në Kontrollin e Lartë të Shtetit, Departamenti Metodologjisë, Standarteve dhe Sigurimit të Cilësisë zhvilloi Analizën e Veprimtarisë për vitin 2018, duke shënuar hapjen e këtij aktiviteti në nivel Institucional.

Departamenti Metodologjisë, Standarteve dhe Sigurimit të Cilësisë së Auditimit në KLSH përcjell dhe siguron koordinimin dhe kombinimin më të mirë të funksioneve për

zhvillimin institucional duke vendosur në një lidhje të ndërsjellë të tre elementëve të ndërtimit të kapaciteteve dhe progresit të qëndrueshëm:

- Standardet dhe Metodologjitë si themeli mbi të cilin ngrihet dhe zhvillohet veprimtaria audituese;
- Trajnimi dhe Edukimi Profesional- si instrument për transmetimin dhe ndarjen e njohurive mbi Standardet dhe Metodologjitë;
- Sigurimi i Cilësisë -si vlerësues dhe monitorues i performancës, zbatimit të Standardeve dhe impaktit të zhvillimit professional.

Drejtoria e Metodologjisë dhe Zhvillimit dhe Drejtoria e Standarteve dhe Sigurimit si struktura funksionale të këtij Departamenti ofrojnë siguri për aplikimin e kërkesave të cilësuara në ISSAI 40 sipas të cilit ..” *SAI duhet të ofrojë një shërbim ekselent dhe cilësor. Si pjesë e menaxhimit të cilësisë..SAI duhet të vendosë politika, procedura të hartuara për t’i dhënë siguri të arsyeshme se ka burime të mjaftueshme me kompetencën, aftësitë dhe angazhimin ndaj parimeve të etikës të nevojshme për:*

I. Kryerjen e punës në përputhje me standardet përkatëse dhe kërkesat ligjore dhe rregullatore në fuqi;
II. T’i mundësuar SAI-t të përgatisë raporte që janë të përshtatshme për rrethanat.

Mbi këtë bazë, veprimtaria e Departamentit për vitin 2018 u zhvillua nën këndvështrimin analitik të elementëve të një Analize SWOT, duke vlerësuar arritjet dhe njohur fuqitë tona, duke identifikuar dobësitë e shfaqura gjatë punës, si dhe duke fokusuar vëmendjen në mundësitë që ofron zhvillimi por vlerësuar njëkohësisht dhe kërcënimet e risqet.

Analiza npërmjet PMF do të shërbejë për të kontribuar në përmirësimin e kapaciteteve të KLSH-së, përmes matjes së performancës dhe identifikimit të mundësive për të forcuar dhe monitoruar performancën e SAI-t.

Politika e zhvillimit profesional në KLSH ka vlerësuar nevojën për krijimin e vlerave të qëndrueshme, duke aplikuar një proces sistematik të mësimit profesional dhe etik duke inkurajuar dhe mbështetur një ambient zhvillimi të vazhdueshëm dhe fleksibël, të aftë për t’u përballur me situata të ndryshme,sfidat dhe rreziqet e kohës.

Implementimi i suksesshëm i Programit të Zhvillimit Profesional të Stafit te KLSH për vitin 2018, sipas synimeve të projektuara në kërkesat e Vendimit të Kryetarit të KLSH nr.230, datë 31.12.2017, mundësoi që çdo auditues në KLSH përgjatë kësaj periudhe të arrijë objektivat dhe realizojë indikatorët themelorë që nxisin forcimin e kapaciteteve profesionale përmes trajnimit.

Gjatë vitit 2018, karakteristikë është se janë alternuar në mënyrë të harmonishme të dy opsionet e mundshme, sipas vendit të kryerjes së seancave të konsolidimit të njohurive:

- Seminare dhe trajnime të zhvilluara në institucionin e KLSH-së me lektorë vendas dhe të huaj;

- Seminare dhe trajnime të zhvilluara në bashkëpunim me partnerët ndërkombëtarë pranë SAI-ve dhe Gjykatave të Auditimit.

Në fund të vitit 2018, audituesit e KLSH kishin siguruar një mesatare prej 29 ditë trajnimi/ auditues, duke shënjestruar nivelin më të lartë të këtij treguesi përgjatë gjithë zhvillimit të këtij institucioni ndër vite, që nga krijimi i tij. Kualifikimet janë orientuar drejt njohjes së thelluar dhe zbatimit të Standardeve Ndërkombëtare të Auditimit dhe Kuadrit të Praktikave Profesionale Ndërkombëtare të Auditimit Publik, duke i konsideruar si avantazh krahasues në rritjen e cilësisë së angazhimeve vijuese.

Një sfidë e madhe me të cilën përballen të gjitha SAI-et është ofrimi i vazhdueshëm i auditimeve me cilësi të lartë, e cila ndikon në reputacionin dhe besueshmërinë e tyre si dhe aftësinë e tyre për të përmbushur me sukses mandatin.

Detyrë parësore e Drejtorisë së Standardeve dhe Sigurimit të Cilësisë është kryerja e kontrolleve në të nxehtë të dosjeve të auditimit përpara evadimit të tyre. Kështu është bërë mundur shqyrtimi dhe dhënia e mendimeve për rreth 150 dosje të auditimeve, në disa raste edhe nga dy herë për të verifikuar reflektimin e vërejtjeve dhe sugjerimeve për Raportin Përfundimtar të Auditimit dhe Projektvendimin. Duhet theksuar se në vitin 2018, në aspektin e kuadrit rregullativ u kërkua konsolidimi i plotë i zbatimit të Rregullores së Procedurave të Auditimit, i cili duhet konsideruar si një nga fuqitë (Strengths), me ndikim në përmirësimin e cilësisë së auditimit. Por është konstatuar se zbatimi i plotë i kësaj Rregulloreje ka hasur në disa vështirësi, të cilat janë evidentuar gjatë praktikës së punës sonë dhe në mënyrë më të detajuar do të jepen në raportin për kontrollin e cilësisë në të ftohtë të dosjeve të auditimit të vitit 2018.

Që një sistem i kontrollit të cilësisë të jetë efektiv, ai duhet të jetë pjesë e strategjisë, kulturës, politikave, procedurave të përcaktuara për veprimtarinë audituese. Pikërisht, parimi bazë që përcaktohet në ISSAI 40 - Kontrolli i Cilësisë së SAI-ve është: *"Institucioni duhet të hartojë një proces monitorimi që i jep atij siguri të mjaftueshme që politikat dhe procedurat në lidhje me sistemin e kontrollit të cilësisë janë të duhurat, të rëndësishme dhe operojnë në mënyrë efektive."*

Krahas këtyre, kontrolli dhe sigurimi i cilësisë së auditimit i shërben KLSH për të evidentuar mangësitë dhe marrjen e masave efektive për përmirësimin e cilësisë së veprimtarisë audituese, si një nga sfidat kryesore të aktivitetit në të ardhmen.

Rezultatet e veprimtarisë audituese në një shkallë të konsiderueshme varen nga zbatimi në kohë dhe sipas standardeve të

procedurave të auditimit, të përcaktuara në Rregulloren përkatëse. Nën këndvështrimin të zhvillojmë e përmirësojmë mbi çfarë kemi ndërtuar pozitivisht mbështetur në pikat tona më të forta dhe duke konsideruar mundësitë që ofron e ardhmja, në fund të analizës u përcaktuan edhe objektivat kryesore ku do të mbështetet puna e Departamentit të Metodologjisë, Standarteve dhe Sigurimit të Cilësisë për vitin 2019.

Në datën 25 janar 2019 u zhvillua analiza vjetore e Departamentit të Auditimit të Institucioneve Qendrore (DAIQ). Kjo analizë u hartua nën dritën e njohjes dhe vetëvlerësimit të Kornizës së Matjes së Performancës si dhe analizës SWOT me qëllim evidentimin e fuqive, dobësive, shanseve dhe kërcënimeve që prekin punën audituese brenda Departamentit në veçanti por edhe KLSH-së në përgjithësi. Korniza e Matjes së Performancës konsiderohet si një mjet i rëndësishëm për menaxhimin, matjen, identifikimin dhe raportimin e performancës së aktivitetit të vet, me qëllim përmirësimet e mëtejshme, për arritjen e objektivave e synuara, si më poshtë vijon:

Për vitin 2018 DAIQ, sipas planit vjetor të auditimeve, të miratuar nga Kryetari KLSH kishte të parashikuar për të kryer 29 auditime, të cilat janë realizuar 100%. Konkretisht: në 13 subjekte janë kryer auditime me objekt përputhshmërinë, në 4 subjekte janë kryer auditime me objekte të përzierë financiare dhe përputhshmërie, në 9 subjekte janë kryer auditime me objekt financiare, në 2 subjekte janë kryer auditive tematike dhe në 2 raste është kryer zbatimit i rekomandimeve të lëna gjatë vitit 2017 dhe 4 mujorit të parë të vitit 2018.

Bazuar në metodologjinë e riskut dhe materialitetit, me këto 29 auditime janë audituar fonde buxhetore në vlerën totale rreth 34,000,000 mijë lekë, kryesisht: fondet për "Pagat e personelit" zënë rreth 13,300,000 mijë lekë ose 40%; fondet për "Mallra dhe shërbime të tjera" zënë 11,900,000 mijë lekë ose 36%; "Fondet për investime" zënë rreth 4,000,000 mijë lekë ose 12% të totalit të fondeve të audituara; etj.

Në këto auditimi, në zbatim të standardeve të auditimit financiar dhe auditimit të përputhshmërisë, janë audituar pasqyrat financiare dhe përputhshmëria e përdorimit të fondeve publike për të cilat janë dhënë sipas rastit, veçmas opinione për auditimet financiare dhe veçmas opinione për auditimet e përputhshmërisë.

Më pas u vunë në dukje problematikat e konstatuara në auditimet financiare dhe të përputhshmërisë, rekomandimet e lëna për përmirësimin e akteve ligjore dhe nënligjore, etj.

Zbatimi i rekomandimeve të lëna nga KLSH dhe objektivat e vitit 2019 mbyllën analizën e këtij Departamenti.

Në datën 25 janar 2019 Departameti i Auditimit të Aseteve dhe Mjedisit të Kontrollit të Lartë të Shtetit zhvilloi Analizën e veprimtarisë së vitit 2018. Analiza u zhvillua duke u mbështetur në modelin e vlerësimit të realizimit të objektivave sipas analizës SWOT për arritjen e objektivave strategjik të KLSH 2018-2021, si dhe të objektivave dhe treguesve të planit vjetor 2018 me synimin e rritjes së cilësisë dhe programimit sa më objektiv e premtues të objektivave të vitit 2019. Periudha e veprimtarisë së Departamentit të Auditimit të Aseteve dhe Mjedisit gjatë vitet 2018 është karakterizuar nga rritja e cilësisë dhe modernizimi i kapaciteteve audituese, tejkalimin i numrit të auditimeve në masën 130%, ka sjellë gjithashtu edhe një standardizim të cilësishëm të programeve të auditimit të mbështetura thellësisht në dy shtyllat kryesore: së pari, në përvetësimin dhe zbatimin cilësor të standardeve të auditimit dhe së dyti në ndjekjen e risqeve të identifikuara më parë, veçanërisht në identifikimin e risqeve të reja gjatë procesit të auditimeve, sintezë dhe produkt ky i forcimit dhe modernizimit të kapaciteteve nga trajnimet, zgjerimi i bashkëpunimit të KLSH me SAI-t e vendeve të Bashkimit Europian, por edhe nga përgjithësimi, shkëmbimi dhe përvetësimi i eksperiencave më të mira brenda vetë stafit të KLSH-së.

Departamenti i Auditimit të Aseteve dhe Mjedisit për vitin 2018 ka realizuar planin e auditimeve 100%, si dhe ka kryer dhe ka në proces 5 auditime për vitin 2019, duke kryer dhe evaduar 25 auditime, nga këto kemi: 8 auditime në ZVRPP, 7 auditime në ALUIZN-et, 6 auditime në ente mjedisore nga të cilat: (3 auditime ne Drejtori Rajonale Mjedisi, 2 në AKZM dhe AdZM dhe 1 auditim në DR Isnspektoriatit të mjedisit); 1 auditim në AT Pronave Tiranë si dhe 2 auditime Zbatimi i Departamenti ka rekomanduar dhe 6 masa për përmirësim ligjor, ku theksojmë se vetëm nga Drejtoria e Përgjithshme e Aluizni-t, 4 masa janë reflektuar plotësisht, duke i shoqëruar ato me ndryshime e plotësime ligjore me VKM, ndërsa në ZVRPP kemi rekomanduar, të cilat janë reflektuar në Ligjin e ri të Kadastrës.

Më tej u evidentuan disa shifra, lidhur me auditimet e realizuara si : 510 masa organizative, 53 masa zhdëmtimi dhe 70 masa disiplinore nga të cilat 40 masa “largim nga puna”, 30 masa “vërejte deri në largim nga puna”, janë kallëzuar penalisht 32 punonjës të këtyre institucioneve përfshi edhe drejtuesit e tyre, si dhe në 2 raste është përcjellë materiali për vlerësim nga prokuroria si indice për kallëzim penal.

Së fundmi u diskutua lidhur me Objektivat e vitit 2019 për këtë Departament.

Analizat vijuan me Departamentet e Auditimit të Shoqërive Publike dhe Investimeve të Huaja, duke u bazuar në këto drejtime:

- Statistikat vjetore;
- Analiza SWOT (fuqive/dobësitë/mundë-sitë/kërcënimet);
- Kërkesat e Instrumentit të matjes së Performancës (PFM).

Pjesëmarrës në këtë analizë, përveç drejtuesve dhe audituesve të departamentit, ishin të pranishëm zv/Kryetar znj. Lindita Milo dhe Drejtori i Përgjithshëm znj. Manjola Naço.

Analiza vjetore filloi me fjalën hyrëse te Drejtorit te Departamentit znj. Yllka Pulashi, e cila vijoi edhe me përmbledhjen e veprimtarisë audituese, duke u përqendruar kryesisht në statistikat vjetore për plotësimin e programit vjetor të auditimit, rezultatet e tyre të shprehura në rekomandime për përmirësime e ndryshime ligjore, masat organizative, ato administrative dhe disiplinore, masat për shpërblimin e dëmit së bashku me vlerën e tyre, rastet dhe numri i kallëzimeve penale. Gjithashtu u paraqit analiza e punës një vjeçare të Departamentit duke u analizuar sipas elementeve të Analizës SWOT (fuqive/dobësitë/mundësitë/ kërcënimet) dhe instrumenteve të Matjes së Performancës.

Gjithashtu znj. Pulashi u ndal edhe në veprimtarinë e audituesve të Departamentit në drejtim të analizës dhe shqyrtimit të kërkesë-ankesave, pjesëmarrje në trajnime, cilësinë e auditimit, prezencën e audituesve në median e shkruar, plani e auditimit për vitin 2019 si dhe objektivat kryesore qe duhet të përmbushen për realizimin e planit dhe të veprimtarisë audituese për vitin 2019.

Në vazhdim fjalën e mori Drejtoresha e Përgjithshme znj. Manjola Naço, e cila ndër të tjera vendosi theksin në objektivat dhe sfidat që na presin në vitin 2019, në veçanti në kryerjen e auditimeve financiare dhe të përputhshmërisë në zbatim të manualeve përkatëse dhe në përgatitjen e letrave të punës sipas manualeve përkatëse, dokumente këto që janë në fazën e konsolidimit. Në fjalën e saj zv/ Kryetare znj. Lindita Milo vuri theksin në kujdesin që duhet të tregojmë në plotësimin e letrave te punës gjatë procesit të auditimit, si dhe ne përmbushjen e objektivave dhe realizimin e auditimeve për vitin 2019 ne frymën e një ekipi të vetëm, duke respektuar rregulloren e Procedurave të Auditimit.

Drejtori i Drejtorisë së Investimeve të Huaja, z. Xhoxhaj në fjalën e tij theksoi angazhimin që duhet të këtë çdo audites në punën e tij, në veçanti audituesit e rinj të cilët duhet të kombinojnë punën me audituesit më me eksperience, duke qenë nën mbikëqyrjen e këtyre të fundit.

Sipas programit vjetor të auditimit për vitin 2018, Departamenti ka pasur si objektiv realizimin dhe përmbushjen e 29 auditimeve gjithsej, 20 auditime në shoqërive publike dhe 9 auditime të projekteve me financime të huaja. Në fund të vitit rezulton se numri i auditimeve të realizuara dhe të evaduara është 28 auditime gjithsej si dhe është përfunduar puna audituese në terren për tre auditime. Auditimet e evaduara i përkasin këtyre fushave: 17 auditime në shoqëritë dhe entet publike, 5 auditime në fushën e projekteve me financime të huaja, 3 auditime mbi zbatimin e rekomandimeve dhe 2 auditime tematike. Auditimet e kryera gjatë vitit 2018 janë kryesisht auditime përputhshmërie, ligjshmërie dhe rregullshmërie, si dhe auditime financiare. Nga auditimet e kryera 10 janë auditime përputhshmërie, 13 janë auditime ligjshmërie dhe rregullshmërie dhe 3 janë auditime financiare dhe dy tematike.

Për auditimet e ushtruara në vitin 2018 i janë drejtuar organit te akuzës 4 kallëzime penale, për 5 drejtues apo administrator të shoqërive dhe 4 indicie për kallëzim penal.

Gjatë vitit 2018 departamentit i janë bashkuar 8 audites të rinj te cilët përtej trajnimeve te ndjekura, janë angazhuar edhe ne auditime nën mbikëqyrjen e auditueve më me përvojë, me qëllim shkëmbimin e eksperiencës por edhe përmbushjen me sa më shumë arritje të auditimeve.

Në përfundim, znj. Yllka Pulashi, prezantoi objektivat kryesore të Departamentit për vitin 2019.

Në datën 31 janar 2019, Drejtoria e Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë (DKBMJ) zhvilloi analizën vjetore të punës për vitin 2018. Në analizën e kësaj Drejtorie morën pjesë punonjësit e DKBMJ, Zv/Kryetari i KLSH-së, zj.Lindita Milo (Lati); Sekretari i Përgjithshëm, zj.Luljeta Nano dhe Drejtori i Drejtorisë së Auditimit të Brendshëm në KLSH, z.Artur Hasanbelliu.

Një panoramë të përgjithshme të punës së Drejtorisë e bëri zj.Irena Islami, Drejtore e DKBMJ. Zonja Islami iu referua fillimisht implementimit të "Strategjisë së komunikimit të KLSH-së 2017-2019", nëpërmjet monitorimit të implementimit të kësaj strategjie, i cili është realizuar nga DKBMJ në bashkëpunim me departamentet e auditimit. Plani i Veprimit thekson rolin fondamental të KLSH për të përcjellë më fort dhe qartë mesazhet kryesore të auditimeve dhe të

propozimeve të KLSH-së për përmirësimin e administrimit të Buxhetit të Shtetit në mediat tradicionale, në gazetat dhe revistat kryesore dhe u ndal në rezultatet e monitorimit të implementimit të strategjisë së komunikimit për periudhën raportuese sipas objektivave.

Zonja Islami u përqëndrua në botimet e KLSH-së për vitin 2018 dhe në aktivitetet që lidhen me rritjen e transparencës së veprimtarisë audituese. Gjatë vitit 2018, KLSH ka realizuar 17 botime dhe kolona e botimeve të KLSH-së ka arritur në 100 tituj.

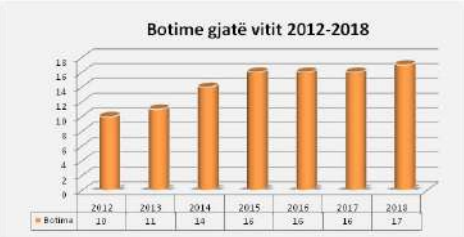

Gjatë shtatë viteve të fundit KLSH ka nënshkruar 57 marrëveshje bashkëpunimi, nga të cilat 30 me OJF, 17 me institucione homologe dhe të tjerat me institucione shtetërore dhe Universitete Publike.

Një nga aktivitetet që ndikon në mënyrë të drejtpërdrejtë në rritjen e transparencës ka qenë organizimi nga KLSH i Muajit të Hapur për Qytetarët për të tretin vit radhazi, në datat 25 Tetor-14 Dhjetor 2018. Nisur tre vite më parë si një Jave e Hapur për KLSH, në dy vitet e fundit është kthyer në traditën e Muajit të Hapur për qytetaret mbështetur dhe në Strategjinë e Komunikimit të KLSH 2017-2019. Gjatë muajit të hapur u zhvilluan 54 aktivitete të ndryshme. KLSH gjatë vitit 2018 ka forcuar bashkëpunimin me Kuvendin e Shqipërisë. Me synimin e institucionalizimit të marrëdhënieve të KLSH me Kuvendin e Shqipërisë , Kryetari i KLSH ka miratuar me shkresën nr. 34/39, datë 30.06.2018 "Udhëzuesin për institucionalizimin e marrëdhënieve të KLSH-së me Parlamentin", dokument i cili përbën një platformë udhërrëfyese për sigurimin e vazhdimësisë së marrëdhënieve të mira midis dy institucioneve.

Për një monitorim sa më efektiv të veprimtarisë së institucioneve kushtetuese Kuvendi i Shqipërisë ka miratuar në janar 2019 Manualin e monitorimit vjetor dhe periodik të këtyre institucioneve. Gjatë vitit 2018, KLSH ka vijuar traditën e mirë të zhvillimit të Konferencave Shkencore. Konferenca VI-të Shkencore e KLSH-së në bashkëpunim me SAI-n e Kuvajtit, u zhvillua në datat 9-11 prill 2018 në Kuvajt. Konferenca kishte si temë kryesore "Auditimi me Bazë Risku". Në datën 14 dhjetor 2018, Kontrolli i Lartë i Shtetit (KLSH) dhe Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM) organizuan në ambientet e Kontrollit të Lartë të Shtetit Konferencën Kombëtare me temë: "Për një autoritet Kombëtar anti-korrupsion të gjithëpranuar dhe mirëvendosur në sistemin e qeverisjes".

Më pas e mori fjalën zj.Alma Shehu, e cila u përqendrua në një nga veprimtaritë kryesore të Drejtorisë së Komunikimit, Botimit dhe Marrëdhënieve me Jashtë, organizimi i aktiviteteve në bashkëpunim me SAI-t dhe institucionet e tjera homologe, brenda dhe jashtë vendit. 138 nga audituesit e Kontrollit të Lartë të Shtetit, gjatë vitit 2018 morën pjesë në 51 aktivitete të zhvilluara jashtë vendit, si

trajnime, workshope, konferenca, grupe pune të EUROSAI-t dhe INTOSAI-t, internshipe në Gjykatën Europiane të Audituesve dhe fellowship-e në Zyrën e Kontrollorit të Përgjithshëm të GAO-s. Zonja Shehu u shpreh edhe në lidhje me projektin e binjakëzimit, "Forcimi i kapaciteteve të Auditimit të Jashtëm", i cili u financua nga BE. Gjatë 28 muajve të implementimit të projektit të binjakëzimit janë zhvilluar 99 misione, në të cilat u përfshinë 65 ekspertë polakë, kroatë, holandezë, estonezë dhe portugezë me një numër total 1053 ditë/ njerëz. Në takimet, trajnimet e zhvilluara me ekspertët dhe vizitat studimore u përfshinë rreth 100 drejtues dhe auditues të KLSH dhe për periudhën mars 2016-30 prill 2018 u realizuan 1980 ditë/njerëz (trajnime, misione, auditime pilot, vizita studimore, etj). Në përfundim të diskutimeve, zj.Islami bëri analizën SWOT dhe nga kjo analizë u evidentuan, pikat e forta, pikat e dobëta, oportunitetet dhe kërcënimet. Bazuar në këtë analizë u përcaktuan edhe sfidat për 2019:

Takimin e mbylli zj.Lindita Milo, Zv/Kryetare e KLSH-së, e cila vlerësoi bashkëpunimin e KLSH-së me ECA dhe GAO-n, marrëdhëniet me shoqërinë civile, si edhe konsolidimin e kapaciteteve audituese të institucionit, nëpërmjet vijimit të bashkëpunimit me SAI-t homologe dhe aplikimit për projekte të reja me BE-në, USAID, PNUD, etj.

Në datën 4 shkurt 2019 u zhvillua analiza vjetore e Departamentit të Auditimit të Teknologjisë së së Informacionit (DATI). Kjo analizë u hartua nën dritën e njohjes dhe vetëvlerësimit të Kornizës së Matjes së Performancës si dhe analizës SWOT me qëllim evidentimin e fuqive, dobësive, shanseve dhe kërcënimeve që prekin punën audituese brenda Departamentit në veçanti por edhe KLSH-së në përgjithësi. Korniza e Matjes së Performancës konsiderohet si një mjet i rëndësishëm për menaxhimin, matjen, identifikimin dhe raportimin e performancës së aktivitetit të vetë, me qëllim përmirësimet e mëtejshme, për arritjen e objektivave e synuara.

Auditimin e TI në KLSH mbështetet në Standardet Ndërkombëtare të Auditimit si dhe Legjislacionin dhe Standartet Shqiptare të fushës.

Gjatë vitit 2018, në bashkëpunim me specialistët e Projektit IPA, Drejtoria e Auditimit TI konsolidoi Manualin Aktiv të TI në gjuhën shqipe. Pas miratimit nga titullari, ky Manual po përdoret në çdo auditim të TI.

Për vitin 2018 DATI, sipas planit vjetor të auditimeve, të miratuar nga Kryetari KLSH kishte parashikuar të kryente 6 auditime, të cilat janë realizuar 100%. Konkretisht: në 6 subjekte janë kryer auditime të sistemeve të teknologjisë së informacionit,

dhe në 1 rast është kryer auditim tematik, në 4 subjekte mbi zbatimin e rekomandimeve të lëna gjatë vitit 2017 dhe 4 mujorit të parë të vitit 2018.

Në këto auditime janë zbuluar 120 gjetje dhe janë rekomanduar masat respektive për përmirësimin e gjendjes.

Gjatë vitit 2018 vijoi dhe u thellua më tej tendenca e rritjes së numrit të auditimeve dhe e gjetjeve përkatëse, si më poshtë:

Rezultatet e punës audituese u prezantuan në 4 prezantime të vecanta gjatë analizës. Në funksion të dhënies së suportit mbi elemente të Teknologjisë së Informacionit në auditimet financiare e të përputhshmërisë audites të Departamentitsë kanë marë pjesë në 5 auditime të grupeve të departamenteve të tjera.

Gjatë vitit 2018 në përmbushje të objektivit strategjik si dhe rekomandimit të kuvendit, struktura e audititimit të teknologjisë së informacionit në KLSH e përbërë nga 8 audites pësoi ndryshim në dy faza:

- Ndarjen nga Departamenti i Auditimit të Investimeve të Huaja dhe daljen si drejtori në varësi direkte nga Drejtori i Përgjithshëm.
- Krijimin e Departamentit të Auditimit të Teknologjisë së Informacionit

Në fund u përcaktuan dhe u diskutuan objektivat e Departamentit të Auditimit TI për vitin 2019.

Po në datën 4 shkurt 2019 u zhvillua analiza vjetore e Departamentit të Auditimit të Buxhetit të Shtetit (DABSH). Në këtë analizë morën pjesë zv. Kryetari, znj. Lindita Lati dhe Drejtoresha e Përgjithshme, znj. Manjola Naço. Drejtori i Departamentit, z. Azmi Stringa mbajti fjalën hapëse ku paraqiti arritjet edhe problematikat kryesore të identifikuara gjatë auditimeve të realizuara gjatë vitit 2018, rekomandimet e lëna dhe shkallën e ndjekjes së tyre.

Për vitin 2018, grupet e auditimit të këtij departamenti kanë ushtruar auditime në 24 subjekte, nga të cilat 23 auditime sipas planit vjetor dhe 1 auditim i trashëguar ne proces nga plani i vitit të mëparshëm. Sipas natyrës së auditimeve, në 10 subjekte janë kryer auditime të përputhshmërisë të aktivitetit, në 4 subjekte janë kryer auditime tematike të përputhshmërisë së aktivitetit, në 8 subjekte janë kryer auditime të përputhshmërisë dhe rregullshmërisë dhe në 2 subjekte janë kryer auditime të përputhshmërisë dhe financiar të aktivitetit.

Në përfundim të auditimeve, në zbatim të standardeve të auditimit financiar dhe auditimit të përputhshmërisë, pas auditimit të pasqyrave financiare dhe përputhshmërinë e përdorimit të fondeve publike janë dhënë sipas rastit, opinione për auditimet financiare dhe veçmas opinione për auditimet e përputhshmërisë. Gjatë vitit 2018 u vu në fokus dhe realizimi i auditimeve financiare me asistencën e specialistëve të NIK-ut polak, kjo dhe në kuadër të projektit të binjakëzimit i financuar me fondet IPA 2013. Auditimet financiare pilot të zgjedhura ishin subjektet ISSH dhe Ministria e Financave dhe Ekonomisë (aparati). Në MFE opinioni ka

rezultuar i kundërt si për pasqyrat financiare ashtu edhe për përputhshmërinë e aktivitetit me kuadrin ligjor; dhe në ISSH opinioni ka rezultuar i kualifikuar për përputhshmërinë dhe refuzim opinioni për pasqyrat financiare. Në total, janë dhënë opinione në 12 auditime, ku bazuar në evidencat e auditimit dhe gjykimin profesional të grupeve të auditimit sipas llojit janë dhënë 4 opinione të kualifikuara, 8 opinione të kundërt, 1 refuzim opinioni dhe 1 opinion i pakualifikuar. Për vitin 2018 në auditimet e kryera janë lënë gjithsej 519 rekomandime për përmirësimin e gjendjes dhe problematikave të konstatuara, krahasuar me 409 rekomandime që ishin dhënë një vit më parë. Për përmirësimin e akteve ligjore dhe nënligjore janë bërë 18 rekomandime, 249 masa organizative, masat për shpërblim dëmi ekonomik të shkaktuara, të konstatuara gjatë auditimeve të vitit 2018 janë në shumën 2,287,634 mijë lekë, 14 masa administrative, 138 masa disiplinore dhe masat për eliminimin e efekteve negative të shkaktuara, të konstatuara gjatë auditimeve të vitit 2018 janë në shumën159,805,535 mijë lekë, dhe 2 indicie për kallëzim penal.

DABSH është përgjegjës për përgatitjen e raportit "Për zbatimin e buxhetit të shtetit të vitit 2017", ku për herë të parë është formuluar dhe opinioni i pavarur i KLSH bazuar në standardet ndërkombëtare të auditimit. Në përfundim të auditimit, rezultoi se për disa zëra buxhetorë, përfshirë nivelin e deficitit dhe borxhit publik, për shkak të rëndësisë dhe përhapjes së çështjeve të përmendura në këtë raport, ka devijime materiale (sasiore dhe cilësore) në drejtim të hartimit, ekzekutimit, monitorimit dhe raportimit jo në përputhje me aktet ligjore dhe nënligjore në fuqi. Procesi i ekzekutimit të buxhetit të shtetit nëpërmjet sistemit të thesarit nga të gjitha hallkat, rezulton me thyerje të përhapura të zbatimit të kontrolleve dhe masave parandaluese, detektuese, dhe korrigjuese që do të garantonin disiplinimin fiskal të sektorit publik. Procesi i buxhetimit, rishikimit, ekzekutimit, monitorimit dhe raportimit të tij rezulton të jetë akomodues dhe legjitimues ndaj shkeljeve të disiplinës fiskale nga entet publike, duke mundësuar marrjen e angazhimeve financiare pa fonde në dispozicion si dhe krijimin e detyrimeve të prapambetura. Detyrimet e prapambetura dhe stoku në rritje i rimbursimit të TVSH nuk reflektohen në treguesit e konsoliduar fiskal, treguesin e deficitit, dhe treguesin e borxhit publik, duke mos dhënë një pamje të drejtë të aktivitetit financiar publik për vitin 2017. KLSH ka konstatuar që shumë nga masat dhe përmirësimet e akteve ligjore dhe nënligjore të hartuara me qëllim parandalimin e krijimit të detyrimeve të prapambetura, eliminimin e mundësive për mos raportimin në kohë të shpenzimeve, dhe marrjen e angazhimeve

financiare pa fonde buxhetore, në bashkëpunim dhe me FMN, kanë rezultuar joefikase dhe të pazbatuara. Masat administrative për disiplinimin e menaxhimit financiar publik, të përcaktuara në ligj, kanë qenë në disproporcion me numrin e shkeljeve të kryera nga entet publike.

Në vijim, takimin e përshëndeti zv. Kryetari, znj. Lindita Lati, ku theksoi rëndësinë dhe kontributin e DABSH në përmbushjen e misionit të KLSH gjatë vitit 2018 dhe në vijim. Drejtori Përgjithshëm, Zj. Manjola Naço, në fjalën e saj tha që viti 2018 ka qenë një vit, në të cilin standardi i punës është rritur ndjeshëm dhe si rrjedhojë kjo përbën një sfidë për vitin 2019 duke e vënë DABSH përpara përgjegjësisë për të ruajtur minimalisht të njëjtin standard pune dhe rezultatesh. Për të bërë të mundur këtë, duhet një angazhim maksimal i audituesve të Departamentit, ku secili të kontribuojë me rezultate dhe jo të bazohemi në punën e një grupi të vogël audituesish.

Më pas analiza vjetore vijoj me prezantimin nga audituesit e disa prej auditimeve kryesore të kryera nga DABSH gjatë vitit 2018.

Gjatë analizës u diskutuan dhe objektivat për të vitin 2019, që duhet të jenë në vëmendje të çdo audituesi të këtij departamenti.

Në datën 4 shkurt 2019, Departamenti i Auditimit të Njësive të Vetëqeverisjes Vendore zhvilloi analizën vjetore të punës për vitin 2018, referuar aktivitetit auditues të Departamentit për këtë periudhë. Në analizë morën pjesë Zv/Kryetarja e KLSH-së, znj. Lindita Milo dhe Drejtori i Përgjithshëm, znj. Manjola Naço.

Në analizën e Departamentit u pasqyrua realizimi i planit të vitit 2018, gjetjet nga auditimet dhe u përcaktuan objektivat për vitin 2019. Gjithashtu, u pasqyrua se eksperienca e fituar dhe zhvillimet institucionale kanë konfirmuar se procesi i modernizimit të institucionit të auditimit të jashtëm publik kontribuon për një qeverisje efektive dhe është një vlerë e shtuar në sistemin e institucioneve publike.

Gjatë vitit 2018 me Vendimin e Kryetarit KLSH ishin planifikuar 32 auditime, ndërsa janë realizuar dhe evaduar 39 auditime, pra 7 auditime mbi planin vjetor. Ku 12 auditime "Financiare dhe të Përputhshmërisë" (i kombinuar); 18 auditime "Mbi të ligjshmërisë dhe rregullshmërisë financiare"; 6 auditime "Përputhshmërie; 3 auditime Tematike.

Janë rekomanduar 496 masa organizative dhe 591 masa disiplinore dhe administrative nga të cilat 187 masa disiplinore për punonjës që janë pjesë e shërbimit civil (me status nëpunësi civil), 159 masa për punonjës për të cilët

marrëdhëniet e punës rregullohen me Kodin e punës dhe 245 masa administrative, prej të cilave në 20 subjekte janë rekomanduar 141 masa administrative në kompetencë të APP, e cila ndaj tyre ka vendosur gjoba në vlerën 18,790,000 lekë.

Masa me dëm ekonomik, si dhe për të ardhurat e munguara ose shpenzimet jo në përputhje me parimet e ekonomicitetit, eficiencës dhe efektivitetit janë në shumën 15,342 milion lekë, nga të cilat shuma 719,239 mijë lekë i përket dëmit ekonomik dhe shuma 14,077 milion lekë të ardhura të munguara dhe shpenzime jo në përputhje me 3-E.

Gjatë vitit 2018 në bashkëpunim me Departamentin Juridik janë përgatitur dhe dërguar në organin e prokurorisë 8 kallëzime penale, për 36 persona, 8 Indice për kallëzim penal dhe 1 vlerësim për kallëzim penal.

Gjatë analizës u identifikuan edhe objektivat për të ardhmen, të cilat janë në një linjë me objektivat e Strategjisë së Zhvillimit të KLSH-së 2018-2022, në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe me pritshmërinë e larta të qytetarëve, në forcimin e kapaciteteve audituese dhe të metodologjisë së auditimit që është faktor kyç në nxitjen e përdorimit me efektivitet, eficencë dhe ekonomicitet të fondeve publike, për një qeverisje të mirë, nëpërmjet parandalimit dhe luftës pa kompromis kundër korrupsionit dhe abuzimeve në administrimin e pronës publike.

KLSH merr pjesë në worshopin e zhvilluar mbi "kontributi social dhe transparenca e auditimeve ne sektorin publik"

Në datat 7 dhe 8 shkurt 2019, u zhvillua në Budapest të Hungarisë një workshop me fokus mbi rolin e shoqërisë në veprimtarinë e SAI-t dhe transparencën e auditimeve në sektorin publik, ku u angazhuan përfaqësuesit e shtatë institucioneve të auditimit shtetëror evropian. Qëllimi i anëtarëve të grupit të projektit ishte që tëkontribuojnë dhe bëjnë aktivitetin e tyre të dobishëm për shoqërinë sa më shumë që të jetë e mundur, për të ndarë praktikat e tyre të mira përkatëse me njëri-tjetrin dhe për të zhvilluar kapacitetet e tyre në këtë fushë në mënyrë inovative. KLSH mori pjesë në worshopin e zhvilluar mbi "kontributi social dhe transparenca e auditimeve ne sektorin publik", si pjesë e Grupit Ndërkombëtar te Projektit të EUROSAI-t.

Këto seminar profesionale përshëndeti Presidenti i SAO, z. László Domokos dhe ekspertët e SAI-ve mbajtën prezantimet profesionale për praktikat e tyre të mira në kontributin social. Pjesëmarrës dhe kontribues në këtë panel ishte dhe Kontrolli i Lartë të Shtetit, ku në rastin studimor të prezantuar u konsideruan të rëndësishme aspekte të tilla si, organizimi i muajit të hapur ku qytetarët informohen mbi aktivitetin e KLSH, kontributi i audituesve të KLSH me shkrime mbi auditimin publik në shtypin e përditshëm, niveli i zbatimit te rekomandimeve nga angazhimet, prezenca ne mediat e shkruara dhe elektronike e gjetjeve dhe rekomandimeve te KLSH, vlerësimi i

ankesave dhe kërkesave të qytetarëve, sondazhet dhe matja e perceptimit publik mbi rolin e SAI në mirëqeverisje, konferencat shkencore ndërkombëtare dhe përthithja e mendimit te akademikeve dhe botes universitare, etj. Rasti i studimit i prezantuar u ndoq me shume interesim dhe me pyetje te shumta nga pjesëmarrësit ne panel.

Ky seminar ishte në vijim të proceseve të filluara në vitin 2017, ku Kongresi i 10-të i Organizatës Evropiane të Institucioneve Supreme të Auditimit (EUROSAI) miratoi Planin e ri Strategjik 2017-2023 të EUROSAI. Një element kryesor i këtij plani është rritja e kapacitetit të reagimit ndaj sfidave dhe mundësive të reja, si dhe mbështetja në zhvillimin e kapaciteteve të institucioneve audituese. Duke shprehur angazhimin e saj, Zyra e Auditimit te Hungarisë SAO-ja krijoi grupin e projektit të kontributit shoqëror për të përmbushur këtë objektiv, i cili buron nga standardet ndërkombëtare të auditimit (ISSAI 12, ISSAI 20), duke synuar përdorimin e mjeteve të ndryshme, dhe duke kërkuar përgjigjen ndaj pyetjes se çfarë mjetesh objektive mund të përdoren për të monitoruar rolin shoqëror të auditimeve të financave publike në nivelet e shfrytëzimit.

Një nga objektivat kryesore të projektit është të zhvillohet një udhëzues praktik i zbatueshëm në praktikë për institucionet e auditimit shtetëror të vendeve anëtare të EUROSAI, bazuar në metodologjinë uniforme ndërkombëtare mbi shfrytëzimin shoqëror të auditimeve shtetërore (financave publike). Prandaj, gjate dy ditëve te seminarit u diskutua dhe u punua per redaktimin e ketij udhëzuesi ndërkombëtar, i përpiluar nga anëtarët e grupit të projektit.

Pjesëmarrësit diskutuan dhe kaluan çdo kapitull të këtij manuali, duke futur modifikimet dhe plotësimet e kërkuara. Sapo të përfundojë puna e redaktimit, dokumenti i përmirësuar dhe i finalizuar do te publikohet. Gjatë punës së bashku, anëtarët e grupit u përgjigjën në 75 pyetje kryesore dhe gjate workshopit pjesëmarrësit diskutuan mbi rastet e institucioneve të tyre të auditimit shtetëror.

Doracaku i hartuar nga grupi i projektit i kushton vëmendje të veçantë praktikave dhe metodologjive të mira, të aplikueshme dhe efikase, si dhe treguesve që mundësojnë matjen e tyre. Për më tepër, udhëzimet ndërkombëtare theksojnë aspekte të ndryshme nga të cilat mund të trajtohet një çështje sociale. Praktikat e ndryshme të mira theksojnë se në fushën e shfrytëzimit shoqëror nuk ekziston vetëm një zgjidhje e mirë për institucionet e auditimit, por një sërë mundësish që mund të zbatohen në aktivitetet dhe funksionet e tyre të përditshme.

ZYRA E KONTROLLORIT TË PËRGJITHSHËM TË REPUBLIKËS SË KILIT

contraloria.cl

Zyra e Kontrollorit të Përgjithshëm të Republikës së Kilit është organi më i lartë mbikëqyrës i administratës shtetërore, i themeluar nga kushtetuta dhe i pavarur nga ekzekutivi dhe nga organe të tjera publike.

Në thelb është një entitet që mbikëqyr ligjshmërinë e akteve të administratës shtetërore dhe mbron përdorimin e fondeve publike, në mënyrë të pavarur nga dega ekzekutive dhe Kongresi Kombëtar. Në masë të konsiderueshme qëllimi i Zyrës së Kontrollorit është mbikëqyrja juridike, kontabël, financiare dhe synon mbrojtjen e sundimit të ligjit, dmth të kontrollojë që agjencitë qeveritare të veprojnë brenda përgjegjësive të tyre dhe në përputhje me dispozitat ligjore, duke përdorur burimet publike në mënyrë eficiente dhe efektive.

Historiku

Duke filluar nga kohët koloniale, përmes procesit të pavarësisë dhe deri në formimin e Republikës së Kilit, ka pasur institucione të ndryshme të dedikuara për çështjet e mbikëqyrjes, administrimit, dhe kontabilitetit. Përfshihen këtu Audienca Reale, Zyra Kontabël e Llogarive, Zyra e Përgjithshme e Kontabilitetit dhe Gjykata e Llogarive.

Në vitet pas themelimit të Santiagos, përkatësisht në vitin 1541 u formua organizata e njohur si Audienca Reale, një Institucion me autonomi të lartë në mbikëqyrjen e qeverisjes. Në shekullin e tetëmbëdhjetë rëndësia e Audiencës Reale u zvogëlua dhe detyrat e tij u morën nga Zyra Kontabël e Llogarive, një Institucion me kompetenca mbikëqyrëse, këshilluese dhe rregullatore. Duke filluar nga viti 1808, Zyra Kontabël e Llogarive u bë model për organet mbikëqyrëse të vendit, entitete që pas pavarësisë do të ishin përgjegjëse për ruajtjen e akteve administrative të kombit. Në aspektin e punës mund të cilësohet drejtuesi i parë i drejtpërdrejtë i Zyrës së Kontrollorit të Përgjithshëm të Republikës .

Rreth vitit 1869 u krijua Zyra e Përgjithshme e Kontabilitetit, duke zëvendësuar në këtë mënyrë Zyrën Kontabël të Llogarive. Ajo zgjati deri në vitin 1888 kur u themelua Gjykata e Llogarive, një entitet me më shumë kompetenca sesa çdo entitet paraardhës i tij. Midis viteve 1891 dhe 1918, avokati i famshëm Valentín Letelier shërbeu si Prokuror i Gjykatës së Llogarive, dhe nëpërmjet vendimeve të tij ligjore krijoi një model të vërtetë të logjikshëm, të qartë, konceptual dhe konciz, duke krijuar parime të rëndësishme si ligjshmërinë,

pavarësinë e funksionit mbikëqyrës dhe llogaridhënien e të gjithë nëpunësve publikë.

Në vitin 1925, gjatë qeverisjes së Presidentit Arturo Alessandri Palma, qeveria e Kilit punësoi një grup ekspertësh financiarë amerikanë të udhëhequr nga Edëin Kemmerer, i cili propozoi bashkimin e Zyrës së Përgjithshme të Kontabilitetit, Gjykatës së Llogarive, Zyrës së Përgjithshme të Statistikave dhe Zyrës së Inspektimit të Përgjithshëm të Pasurive Kombëtare, për të krijuar Zyrën e Kontrollorit të Përgjithshëm të Republikës. Propozimi u shqyrtua nga Komisioni Shqyrtues, i kryesuar nga Kryeinspektori i Bankave, Julio Philippi, i cili parashtroi udhëzime për harmonizimin e ideve dhe përditësimin e legjislacionit e praktikave administrative të vendit. Kështu, Zyra e Kontrollorit të Përgjithshëm të Republikës u krijua me dekretin nr. 400-Bis të datës 26 mars 1927, i ndryshuar më vonë nëpërmjet një sërë dispozitash që formuan strukturën e tanishme në koncept të funksioneve, përgjegjësive dhe kompetencave. Ndër masat më të rëndësishme ligjore për të ndryshuar Institucionin është reforma e miratuar në vitin 1943, që i dha Institucionit status kushtetues, si dhe miratimi në vitin 1953 i Ligjit Organik të Zyrës së Kontrollorit, i cili që nga ajo kohë ka pësuar një sërë ndryshimesh.

Jorge Bermúdez Soto

Duke filluar nga data 17 dhjetor 2015, Kontrollori i Përgjithshëm i Republikës së Kilit ka qenë avokati Jorge Bermúdez Soto, i cili deri atëherë ka qënë një akademik në Universitetin Katolik të Valparaiso në Ponitifica (Pontificia Universidad Católica de Valparaíso).

Kontrollori i Përgjithshëm ka një diplomë në Drejtësi nga Universiteti Katolik i Valparaiso në vitin 1993, një Master në të Drejtën e Komunitetit Europian nga Universiteti i Pavarur i Madridit në vitin 1996 (Universidad Autónoma de Madrid) dhe një Doktoraturë në Ligje nga po ky Universitet në vitin 1998. Më vonë, ai përfundoi studimet postdoktorale në fushën e Mjedisit në Universitetin e Giessenit në Gjermani (2002-2003) dhe në Universitetin e Heidelbergut, Gjermani (2012).

Përsa i përket përvojës akademike, ai ka qënë pedagog i studimeve universitare dhe pasuniversitare mbi Ligjin Administrativ dhe Mjedisor në Fakultetin Juridik të Pontificia Universidad Católica de Valparaíso (që nga viti 2003 deri në vitin 2011).

Ka punuar në sektorin publik si zyrtar në disa Institucione të administratës shtetërore si: Korporata Kombëtare e Pyjeve, Këshilli i Mbrojtjes Shtetërore dhe Divizioni Ligjor i Nënsekretariatit të Peshkimit. Ai ka qenë gjithashtu një këshilltar ligjor i entiteteve të ndryshme shtetërore dhe organizatave ndërkombëtare.

Kontrollori i Përgjithshëm ka marrë pjesë në forume të mëdha ndërkombëtare, seminare dhe kongrese në fushën e tij, dhe ka shkruar shumë libra lidhur me të Drejtën Administrative si dhe artikuj për revista ligjore në Kili dhe jashtë saj. Në mesin e këtyre botimeve evidentohen dukshëm librat "Ligji i Përgjithshëm Administrativ" dhe "Themelet e Ligjit të Mjedisit"

Përktheu: Eriola Hoxha, Audituese

Departamenti i Auditimit të Institucioneve Qëndrore

AUTORITETI SHTETËROR I LLOGARIDHËNIES SË REPUBLIKËS SË EGJIPTIT

Autoriteti Shtetëror i Llogaridhënies së Republikës së Egjiptit (ASA) është një institucion i pavarur, i themeluar në Egjipt në vitin 1942 si një instrument i kontrollit të financave publike. Qëllimi i tij kryesor është të ushtrojë kontroll mbi fondet shtetërore dhe fonde të tjera të subjekteve publike siç përcaktohet në ligjin e ASA. Autoriteti Shtetëror i Llogaridhënies së Republikës së Egjiptit mbikqyr menaxhimin e kompanive të sektorit publik dhe të institucioneve qeveritare, duke përfshirë rreth 130 institucione qendrore dhe njësi administrative, 120 agjenci të varësisë, 29 guvernatorë, 50 entitete ekonomike dhe më shumë se 160 ndërmarrje shtetërore, parti politike, sindikata, mediat kombëtare dhe të gjitha njësitë e subvencionuara nga shteti. ASA gjithashtu mund të kontrollojë dhe ekzaminojë punën dhe llogaritë e çdo njësie tjetër, të caktuara nga Presidenti, Kryeministri ose Asambleja Popullore e Egjiptit. ASA është institucion i pavarur dhe i raporton drejtpërdrejt Presidentit të Egjiptit.

Pavarësia dhe kuadri ligjor (për shembull: ruajtja e pavarësisë së SAI-t, mandati, të drejtat e qasjes, të drejtat e publikimit për raportet, etj.).

Kushtetuta thekson pavarësinë e ASA-s, megjithatë, ligji nr. 144, i vitii 1988, ndryshuar me ligjin nr.157/1998, përcaktoi që ASA i raporton Presidentit. ASA ka të drejtë të plotë aksesi për të inspektuar të gjitha dokumentet, librat e llogarive, proces-verbalet, shënimet dhe diskutimet me zyrtarët e subjekteve të audituara.

Standardet e auditimit dhe procesi i auditimit (për shembull: zbatimi i standardeve ndërkombëtare të auditimit (ISSAI), realizimi i llojeve të ndryshme të auditimit, mekanizmat për kontrollin dhe sigurimin e cilësisë së auditimit, etj.).

ASA dhe punonjësit e saj janë të angazhuar të zbatojnë Standardet Egjiptiane të Auditimit, Standardet Ndërkombëtare të Auditimit dhe Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit, ISSAI-t.

Raportimi, komunikimi dhe impakti (për shembull: komunikimi me të audituarit, parlamentin dhe qytetarët, reagimi ndaj ndryshimeve të mjedisit, objektiviteti, qartësia, përmbajtja e raporteve, etj.).

Neni 10 i ligjit të ASA-s thekson procesin e komunikimit me të audituarit, drejtuesit e tyre dhe Ministrinë e Financave. Raportet e auditimit u komunikohen të Audituarve, Parlamentit, Kryeministrit dhe Presidentit. Sipas nenit nr. 217 të kushtetutës, kërkohet që ASA të publikojë raportet e saj vjetore, megjithatë, kjo praktikë nuk është e zbatueshme plotësisht derisa ligji i ASA të ndryshohet, referuar kushtetutës së re.

Organizimi, menaxhimi dhe zhvillimi profesional (për shembull: transparenca dhe përgjegjshmëria e SAI-t, kodi i etikës, përpjekjet drejt përsosmërisë dhe cilësisë së shërbimit, qeverisja e mirë, etj).

ASA është e organizuar për të kryer të gjitha llojet e auditimeve, auditimin financiar, auditimin e performancës dhe auditimin e përputhshmërisë. Organigrama e ASA-s përfshin departamente të veçanta për të reflektuar të gjitha këto lloje të auditimit që kryhen prej saj. Një departamenti të veçantë i është caktuar detyra e kontrollit të cilësisë dhe vlerësimit të performancës së audituesve, si dhe raporteve të auditimit. Audituesve u kërkohet të respektojnë kodin e etikës.

SFIDAT E SË ARDHMES

Pavarësia dhe kuadri ligjor: Është duke u miratuar një ligj për të pasqyruar në nenet e kushtetutës pavarësinë e ASA-s dhe çështje të tjera, me qëllim rritjen e llogaridhënies së qeverisë, subjekteve dhe zyrtarëve publikë.

Standardet e auditimit dhe procesi i auditimit: Edukimi dhe trajnimi i vazhdueshëm profesional konsiderohet si parakusht për promovim. Përvetësimi i standardeve të auditimit (egjiptiane, ndërkombëtare dhe ISSAI-t) është i domosdoshëm.

Raportimi, komunikimi dhe impakti: Raporti i auditimit u komunikohet vendimmarrësve të të gjitha niveleve, duke filluar nga zyrtarët e audituar deri te Presidenti i Republikës. Që raportet vjetore të jenë në dispozicion të publikut, kërkohen ndryshime në ligjin e ASA-s.

Organizimi, menaxhimi dhe zhvillimi profesional: Kërkohen ndryshime organizative dhe po shikohet mundësia e pasqyrimit të trendit të ri të kryerjes së auditimeve gjithëpërfshirëse, financiare, të performancës dhe të përputhshmërisë nga i njëjti grup auditimi. Kjo kërkon staf të trajnuar, riorganizim të punës dhe planifikim të saktë.

TABLE OF CONTENTS

Title	AUTHOR	PAGE
National strategy, a huge, inclusive and complex challenge. Knowledge and resources in the epicentre of the strategy	Prof. Dr. Skënder OSMANI Dr. Bujar LESKAJ Chairman, AL-SAI	**139**
Reorganizations in Albanian public sector– What was missed!?	Valbona GAXHA AL-SAI	**147**
Cooperation Works best if beneficial to both parties	Interview with Klaus- Heiner Lehne, ECA President. By Gaston MOONEN, Directorate of the Presidency, ECA. *ECA Journal No.11, November-December 2018*	**159**
Auditing the SDGs: Challenges and opportunities for SAIs	Austrian Court of Audit General Secretariat of INTOSAI *EUROSAI Magazine*	**165**
GAO center for Audit Excellence builds Worldwide Capacity, Good Governance	*INTOSAI Journal, Winter 2018*	**169**

Performance Audit to communicate, Incorporate, better serve Stakeholders	Sali Agaj Redi Ametllari AL-SAI *INTOSAI Journal, Winter 2018*	**173**
SIGMA fostering strong public institution towards EU membership	Bianca BRETECHE SIGMA Programme at the OECD. *ECA Journal No.08-09, August/September 2018*	**177**
Public Audit in the European Union- A book in the making	Derek Meijers Directorate of Presidency of the European Court of Auditors. *EUROSAI Magazine*	**181**
Foresight for transport and mobility: forces, factors and future challenges	Andreas Bolkart Directorate of Presidency of the European Court of Auditors. *ECA Journal No.1/2019*	**185**
Events and activities of ALSAI during September 2018- February 2019	INFO	**191**
The General Comptroller of Republic of Chile	Profile	**253**
The accountability State Audit Authority of Egypt	Profile	**255**

NATIONAL STRATEGY, A HUGE, INCLUSIVEAND COMPLEX CHALLENGE. KNOWLEDGE AND RESOURCES IN THE EPICENTER OF THE STRATEGY

If, by agreement, all the objects that participate in a strategy are considered resources (eg energy, mineral resources, technology, methods, etc.), it comes out that the strategy is a mental construction of the change in resources of the "national basket".

By: Prof.Dr.Skënder Osmani

Dr.Bujar Leskaj, Chairman, ALSAI

In recent years, life has manifested a number of major design issues in many areas, such as higher education reform, administrative division reform, infrastructure projects, nation's road Durres-Morine, Tirana-Elbasan road, Arberi Road and so on; floods management in the north, public-private partnerships, health sector projects, etc. We also mention that there have been few cases of projects without alternatives, without optimization, security rating, etc.

As is well known, implementation of the national strategy is the set of strategic projects being implemented at a particular time. Hence, it turns out that weaknesses, shortcomings, risks, etc., appearing in projects, originate from the development strategy of the relevant sector, from the used data, methods and instruments, alternatives, etc. For example, from the requirements of the student movement and protests, it immediately emerges that the Higher Education Development Project has had serious shortcomings, at least in its prediction and assessment of its core indicators, human resources, financial resources, information sources, etc.

Likewise, in other projects, there have been weaknesses in the implementation of advanced methods, starting with the preparation of the database, their selection and processing, or the structure of the reforms, the used substructures, etc. In the work on education reform, a publication of the Supreme Audit Institution of Albania (ALSAI), higher education reform has been classified as a high-risk activity.

If, by agreement, ***all the objects that participate in a strategy are considered resources*** (eg energy, mineral resources, technology, methods, etc.), it comes out that the strategy is a mental construction of the change in resources of the "national basket". To put it differently, the strategy, as a set of possible alternatives that realizes goals and objectives set by

different sectors, is the *measure of changing the resources of the "national basket" at a given time.*

The expression "*the community of all possible alternatives*" indicates that the strategy has a comprehensive character, therefore for the drafting of the strategy, discussion of its objectives, etc, are interested all the strata of population that are capable of working. In short, the strategy is an object of interest for a large mass of population.

In the strategy, all resources are related and interact. Their connections have different structures (mathematical categories) and are subject to scientific laws of change (resources that are processed: sources of energy, minerals, etc., information and sources that process: technology, theory, methods, etc.). So the meaning of key words: resource, technology, structure, theory, interaction, category, change, model, process, etc., and the relevant logical, mathematical, physical, resource management, project, information, etc that rely on them are complex or very complex.

We mention that, under the existing conditions, the objectives of scientific development in the strategy to be drafted are of a more difficult nature than in all previously drafted strategies and therefore, it is enough to consider the scientific objectives of the strategy, the requirements on the nature of data, their structures and optimum algorithms, project risks, EU requirements in the field of cooperation and project evaluation, including, of course, those of the eventual reform strategies and so on.

We are also making another agreement that has to do with the implementation of the strategy: the alternative that realizes in the best possible version the required content, we call it the implementation project. Thus, the strategy encompasses two projects, that of design and that of implementation. In short, the strategy is a project and as such should respond to the questions and requirements that make "management forefathers", such as what the activity is, who does it, why he does it, how he does it, when he does it, etc.

Likewise, the strategy should also answer the sub-variables of the above questions, eg. a) how many resources are being processed: human, underground assets, energy, oil resources, etc., or b) how many resources they use: technology, theory, methods, instruments, equipment, etc. In this context, if we analyze at least the feasibility studies of the reforms (eg the administrative division one), there are flaws starting from data for each circuit (their security, etc.), without mentioning the technologies that have been previously used the other countries that have implemented these reforms. At least, from our experience, it turns out that, in general, the provision of the necessary data and information on many projects has been and remains one of main problems in successfully designing and implementing them.

At the end of the implementation of a national strategy, the question arises: what were the negative factors of the strategy that led to discrepancies in the realization of the objectives, in comparison with their forecast? Here, you think immediately of

the human factor. The professional preparation, the scientific bsckground of the staff that prepared the strategy (having a small mathematical expectation) and the culture of the different strata of the population that took part in the drafting of the strategy and its implementation in important sectors of the economy, education, energy, mineral, environment, information technology, the optimization theory and methodology, the calculated risks and so on. So, the basic risk of a strategy relies on the human factor, not just as a subject, but also as an object. Primarily, it relies on the staff that prepared the objectives, that designed and implemented the strategy and its related projects.

Bearing in mind that we are on the eve of a possible accession in the EU, having the status of a candidate country, the new national strategy should be charged with many other tasks, which are subject of specialized institutions, even those that can be newly established, or of cooperation with institutions from other European countries. In the framework of a possible cooperation with EU institutions, we are mentioning the SWOT system, which has four key words: *strength*, *weakness*, *opportunity* and *threats*. Historically, this system is implemented in the marketing sector, then after it became a necessity in any European Community project designer and sector.

The question arises: What does SWOT mean, what is its content in a system in which it operates (eg education, industry, health, environment, etc.)?

Strength means we need to be careful that the system that SWOT analyzes is used in the best possible way.

Weakness means overcoming any possible system weaknesses.

Opportunity means the need to increase the power of the system in which it operates, and to reduce identified weaknesses, in short the selection of the most appropriate alternatives

Threat means to minimize, wherever and whenever possible the risk factors, so that they do not risk the system, much less do not destroy it.

As noted, SWOT is a scanner of any activity in the field of optimization, to increase the strength of the system and to reduce as far as possible its weaknesses (risks, etc.).

To put it slightly different, the SWOT, in the system in which it operates, we think that it has two strong (silent, undetailed) demands for each activity, which are *optimization* and *risk*. From one point of view, according to SWOT, *we have strong points and weak points.*

We mention that efforts of optimization of activities and risk reduction (curricula, studies, articles, special training courses, etc.) have been made at the Faculty of Geology and Mines of the State University of Tirana and at the Supreme Audit Institution of Albania (ALSAI). Thus, 13 alternatives have been analyzed in the Gorisht (1975-1980) petroleum project for the optimization and risk problem. In the ALSAI, we have national conferences have been organized, articles that have been published in the daily press, magazines,etc. For ten years now, the Faculty of Geology and Mines has opened and has been

operating a management major and chair, which curriculum has included risk of process and resources, technologies, advanced procedures , etc. In addition, The ALSAI has opened an ad-interim course in the field of risk management and has organized a scientific conference on risk management.

Under the current conditions of our country, we think that the design of a new national strategy should be accelerated not only by its content (which is quite different from today's strategy in implementation) but also by other factors, such as:

- ✓ accession into the EU as a candidate country (content of cooperation relations in any activity, project, strategy, etc.)
- ✓ the end of the existing strategy, which is until 2020. This way, the experience of our country and that of many other countries shows that the period for the preparation of the new strategy, until its final adoption, requires 2-3 years, indicating that the design of the new strategy should begin.

But of course there are other factors that can reinforce this acceleration, which in the first instance are considered to be the responsibility of the relevant institutions. In this case, the experience of foreign countries can also be considered.

It is also mentioned that there are national strategies of EU Member States that have been drafted three years before the final text has been adopted by the relevant legislature body (Parliament). Nevertheless, even before it, there have been cases in which new sub-strategies (digital progress) have been drafted, assisting the national strategy. Other countries have also set up special institutions before drafting the national strategy, to support it. We mention these facts, as we may have to think about additional investments that will require a new strategy, especially in qualification, methods, technology, procedures, resources and databases, eventual programs, etc. In this aspect, studies on the ratio of scientific investments and the reduction of their risk may be made, ranging between high-level knowledge and optimism and risk on the other.

In this context, we think that the new strategy will contain two basic sub-strategies (local development and cooperation with the EU) and that under the existing conditions, the strategy will be a major challenge to help the country pass from a backward stage to an advanced one. This challenge will be a qualitative one, taking into account the current indicators in many sectors of the economy, particularly in the field of higher education, resources, research and scientific development studies; so "where should we get", "how should we get" and other managerial questions.

Of course, deeer studies are required from relevant teams based on institutions, departments, universities, academic institutions, central and local government and other institutions. We think that, unlike the existing strategies, the design of the new strategy will be made in structures ***operating on project base*** (eg higher education, resources, energy and its provision) and not on the basis of general

economic and social indicators, because the projects (with their strategies) are better suited to the optimization, risk and generally, with those of the SWOT analysis. The analysis of strategy indicators on the basis of general economic, social and technical indicators is difficult, at least analytically, because it requires "to backpack" from specific process to specific process, where the resources themselves have different sources. In this context, as the separate technical, macroeconomic and other specific indicators make it difficult to prepare the new strategy based on them, we think the strategy should be drafted on the basis of resources

In this regard, the existing state of human, natural, energy, mineral and environmental resources, of ever-changing technologies, particularly in the field of higher education, study and research in general, of methods using rigorous scientific procedures with mathematical, informatics, computer science and digital technology, as well as contemporary theories in the field of project management, especially those of the last two decades, which have not yet appeared in our postgraduate alumni will be among the first issues of the new strategy to be formulated and addressed at governmental level.

We think that the design of the new strategy will generally reduce national risk and, in particular, political risk, because a scientific strategy will make that some basic cardinal development principles in some projects (policies), for example in the field of education, resources, technology, environment, will become ***intangible standards*** for political discussion in the Albanian Parliament or even beyond it.

Thus, the politics so far, regardless of the ruling party, will look more to project and alternative development than consume time with useless and protracted discussions. In this regard, there are many experiences that can and should be considered, eg. all Scandinavian countries, starting in 2001, have a common strategy, which means that some of the basic principles of this strategy are considered as taboos (intangible standards) by different states policies and can be implemented once and for all, as independent of the demands of different parties or of their political programs. Likewise, the drafting team of a 20-30 year old strategy, in a certain EU country, by law does not change (with natural exceptions) until its completion, despite the fact that, during the period in question, different political parties are in power.

We also think that the sub-strategy of higher education and research and development should be the underlying focus of the future strategy, stretching and acting in many other strategies, perhaps even having a special item of expenses in the State Budget, dedicated to constant growth of the relevant national product. Time has come to decide the sooner the better for the answer to the question: is the egg today better than the chicken tomorrow (better to know or to have?)? Time is showing and will tell more about the mistakes that we have made in the past, especially in the strategies of past years and decades.

Bearing in mind that the National Strategy is a major and complex challenge, we think that in the first six months of this year, the efforts should be made to determine the objectives of the new strategy and to publicly discuss them, and later discussing the structures of drafting the sub-strategies and projects. So, since sub-strategy of partnering with the EU will also include many objectives difficult to be accomplished, the work in this direction should begin earlier than the start of drafting the national strategy. For example, Romania's national strategy for the next 20 years has been preceded by a digital progress sub-strategy that has started to operate in 2014 on certain targets in technology, qualification of staff, new and advanced methods, and so on. Estonia for example, 3-4 years before being accepted as a candidate country for EU membership, has established 3-4 new institutions to support the drafting of the new strategy.

From what said above, the drafting of the national strategy faces two basic sub-strategies, which are the sub-strategy with objectives for the internal progress and the sub-strategy of the objectives set by the EU. To avoid any confusion in this article, these two sub-strategies are called local sub-strategy and sub-strategy with the EU. We point out that the sub-strategy with the EU is supposed to be included in the country's sub-strategy, therefore it is part of the national strategy. We mention that there are strategies for certain countries, which are also covered by other sub-strategies, such as reforms or activities that were previously envisaged but not implemented, so the rest of them continue with the new strategy.

In the conditions of our country, when there are shortages of scientific institutions for the economy, business, etc., it may perhaps be argued that university departments in some higher schools are the main or fundamental support of drafting strategies, as currently they generally have the highest level of knowledge, study, research and development of contemporary methods and theories. In addition, they have a previously developed university and postgraduate potential that may need to be used directly under certain circumstances or to start work, if deemed reasonable, for the establishment and qualification of staff managers, of strategic and project engineers with internal or external underwriters from European institutions.

Given that the overall strategy's risk is approximately the integral sum of all project-specific risks from all sectors of development, it has a heavy burden on the backwardness it may cause. Therefore, the qualification of the staff, the provision of relevant technologies, the introduction of new methods for avoiding or reducing risk, ranging from data security, selection, training and scientific coordination to new theoretical, technological and applicative methods and structures make up for some basic directions where the weight of new investment in the strategy formulation should go.

Finally, we emphasize that ***the strategy activity, in our country's conditions, is one***

of the most important in the field of investment, which has the highest effectiveness.

Hence, knowledge and resources must be at the center of the new strategy. Of course, many questions await the answer on principal and on general issues

For example, who should draft the strategy?

There are various experiences:

- ✓ **from specialists from local and foreign institutions such as the World Bank, etc.,**
- ✓ **from university professors and scientific institutions (eg Romania),**
- ✓ **from Government, business, civil society specialists (eg Israel), etc.**

There are other issues to answer:

- ✓ **What will be the structure of the strategy, on the basis of projects of basic resources or on general reports, as in previous years?**
- ✓ **What content will the strategy have, global or not global? Will it contain the establishment of new institutions, of sub-strategies that will necessarily begin before it, eg. The digital progress strategy? Will it contain reforms for certain periods?**
- ✓ **What will be the project for the introduction and implementation of SWOT analysis in the sub-strategies of the national strategy?**
- ✓ **Are we prepared to face special investment strategies (as some EU countries have done)?**
- ✓ **What do we need to do to secure the database, embrace the proposed methods and procedures of the contemporary technologies?**

At the end, we mention that the demand for genuine specialists in the field of strategy and its implementation is one of the most difficult challenges in our country, because the previous strategies are mainly based on the experience of our employees and those of the World Bank, which in terms of the current conditions is not enough.

Bibliography

1. Republika e Shqipërisë, Këshilli i Ministrave, Strategjia Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020. Tiranë 2015;
2. National Strategy for Development and Integration Albania. Draft 2013;
3. L. Bertalanffy (1969) – General System Theory, Canada;
4. J. Karppi, M. Kokkonen, L. Smith (2001) SWOT analysis for regional strategies, Norway;
5. Academia Romana (2017) Strategia de dezvollare a Romanier in Uzmatirii 20 de ani (Bucuresti, Romania);
6. Th. L. Saaty, K. Pernwak (internet) Planning the future with risk and uncertainty. The forward and backward processes of planning;
7. Interreg Europe (2018) Programme Manual. EU;
8. EC (2011) Implementation of Digital Agenda;
9. Ministry of Public Administration (2015) e-Croatia 2020 strategy;

10. Ministerul pentin societate informatinata (2014). National Strategy on Digital Agenda for Romania (2014);
11. Republic of Kosovo, National Strategy for European Integration, Kosovo 2020. A participatory approach;
12. Regional Cooperation Council, South East Europe 2020, Job and Prosperity in European Perspective;
13. Federal Ministry of Education and Research, China Strategy 2015-2020. Strategy framework for Cooperation with China in Research, Science and Education;
14. Department of Education and Skills, Ireland (2011) National Strategy for Higher Education to 2030. Dublin, Ireland;
15. Ministry of Transport, Croatia. Transport Development Strategy of the Republic of Croatia, 2014;
16. Ministry of Public Administration, Croatia. Croatian Strategy for the Development of Public Administration 2015-2020;
17. Estonian Education Strategy 2012-2020. Five Challenges;
18. Department of Rural and Development. The failure of the Estonian Energy Sectory in relation to EU 2050 low carbon economy readmap;
19. A. Kirch (2012) Process of Implementation of Knowledge Triangle in Estonia;
20. Research and Development Strategy of Moldova by 2020, Academy of Sciences;
21. Grand Strategy for Israel (2017), prepared by The Samuel Neaman Institute;
22. University of Zagreb. Strategic Program of Scientific Research Faculty of Pharmacy and Biochemistry 2014-2019;
23. Austrian Community College. SWOT Manual AY13;
24. V. Isoherramen. Strategy Analysis Framework for Strategy orientation and focus (Thesis) Oulu, Finland;
25. Ministry of Education, Science and Technology. Strategy for education development in Serbia 2020, published by Z. Obradovic;
26. Strategy for development of higher education in the Republic of Bulgaria 2014-2020;
27. S. Osmani, B. Leskaj. Theory of mathematical category with supplements (prepared for publication, 2019)
28. S. Osmani, B. Leskaj Optimization, Fifth Part, 2017

Note: *In the literature of the NATIONAL STRATEGY there are also other materials that are not referred to.*

Translated by: Fatos Çoçoli, External Expert, AL-SAI

By: Prof.Dr.Skënder Osmani,

Dr.Bujar Leskaj, Chairman, ALSAI

REORGANIZATIONS IN ALBANIAN PUBLIC SECTOR - WHAT WAS MISSED?

Transparency and accountability are important components of good governance and SAIs are the key institutions to ensure continuous implementation of these two fundamental pillars. In this context, and in an ever changing environment where SAIs operate, they have to be alert, actively follow these changes and define new strategies to address good governance issues arising because of these changes.

By: Valbona Gaxha, PhD candidate, ALSAI

Abstract

Transparency and accountability are important components of good governance and SAIs are the key institutions to ensure continuous implementation of these two fundamental pillars. In this context, and in an ever changing environment where SAIs operate, they have to be alert, actively follow these changes and define new strategies to address good governance issues arising because of these changes. In the world of audit, a good strategy resulting to a considerable number of findings, it is not what calls "the work is done". As Lonsdale (2000) noted, *SAIs regard it as vitally important that the value and impact of their work be acknowledged by others*.

For the purpose of this paper, relevant literature was reviewed, combined with analyses of quantitative and qualitative data obtained from ALSAI's audit reports. Literature and evidence, points out that reorganizations in public sector are guided by different factors that would be read under social-political context in order to evaluate the aimed results of the reorganization and to allow the auditors to assess the compliance and performance of the operation.

This paper analyses municipal amalgamation taking place in Albania, year 2014, based on the results of audits performed by ALSAI. Taking into consideration that this is the second big reform conducted in the last 10 years, in local government structure: from "split–out" to "merging", we emphasise the fact that ALSAI-s recommendations, back in 2013 were widely taken into consideration by the government. These recommendations pointed out the need for reorganization of local government in form of merger and consolidation which, followed by a due diligence process, led to the decision for a second reform a year later. The outspoken motivations for this reorganizations, were cost savings, increased efficiencies, better economy hence better governance based on rational of economies of scales.

In conclusions, based on audit findings and conclusions drawn in recent ALSAI audit reports, the main objectives of the new reform were not met. Now, the duty to deliver, communicate the results to the local administration and government raises another challenge for ALSAI outlined in this paper aiming to set out the indicators to evaluate such reforms in order to add value to the road for good governance implementation and retention in light of transparency and accountability.

Keywords: *local government reform, merger, motives and results, public value, SAI's value added*.

Introduction

During September 2013 the Government of Albania intensified the discussions in regards to local government reorganizations which were finalized on July, 31 2014 with Parliament approval of the law 115/2014 "On the territorial and administrative division of local government units in the Republic of Albania" reducing the number of local government units from 373 to 61 municipalities. The aim of this reorganization called "The Administrative-Territorial Reform of 2014", was to increase the efficiency of local government units at lower costs, to provide better services and giving citizens and communities greater access to these services thus creating public value leaded by the slogan of "promoting local democracy". As an economic phenomenon, this reorganization is a form of amalgation based on the motives of economy of scale by delegating more services to local government which would have more capacity to exercise a greater range of functions at a lower service cost. Looking at the international experiences across Europe or North America, similar reorganizations have occurred by merging small local government units under the motives of strengthening local democracy, making local service more efficient, and improving the quality of local services. Even though the preparatory phase was assisted and performed under a special project[1] it has continuously followed by a process of additional measures, such as completion of legal framework with the adoption of Law no. 139/2015 "On Local Self-Government", Law no. 68/2017 "On behalf of the finances of local self-government" and a series of other regulatory acts.

On the other side, SAI as an independent institution with its mission of serving the citizens and "...*contributing for a better governance*" aims to add value to thru its work by promoting accountability in public funds efficiently and economically. Hence, in the light of the SAI's new organic law in 2014, took its part in contributing to a performance audit was conducted in regards to local government efficiencies and effectiveness. The findings were in line

[1] *STAR II project, Guidance- Audit of municipalities from Supreme Audit Institution of Albania; "Compliance with the requirements of Albanian SAI".*

with the conclusion that the actual local government with small units was way too fragmented and inefficient and for some small units it was just turned to costs burden for the state and local budget with no capacity of service offering. Considering the timing and the attention on the matter, the results and the recommendations of this audit were taken into consideration of this audit and contributed to raising and emphasising the matter to draw the attention of the lawmakers to implement the changes long-time due for a better organization and administrating based on the principles of the democracy and good governance. After 3 years of reform implementation, ALSAI conducted another audit in order to evaluate if the objectives of the 2014 reform were met and if there was any public value created in the end.

Considering SAIs' role in good governance implementation based on increased accountability they face challenges to effectively communicate and disseminate the audit results. Audit quality, clear message are fundamental, however the quality of recommendations is what's ensure the audit work impact or what is called public value added by SAI. In the case of such a big and complex economic transaction as administrative-territorial with many parties involved many internal factors should be considered in order not just to identified but also contribute to the solution. In this context, the purpose of this paper is to present and analyze the audit work results using the strategic triangle of Moore's model on public value creation aiming to better identify what was the missing component in a successful reform implementation.

Theory and Literary Review

A large literature has investigated the democratic potential of local government amalgamations (Dahl 1967; Sharpe 1970; Dahl and Tufte 1973; Newton 1982; Wollman 2008, Denters et al. 2014; Lassen and Serritzlew 2011; Lewis 2011; Warren 2011).

Wollman (2008) identifies two different strategies being pursued in the territorial and organisational restructuring of local government: In one alternative, the reforms aimed at enhancing the administrative capacity and efficiency by enlarging the territorial base of the local authorities by way of amalgamating and merging them and thus creating territorially larger local government units. Empirical studies of economic effects of local government amalgamations are mainly focused on the effects of mergers on expenditures and there are no clear indicators for measuring effectiveness meaning how the jurisdiction size has affected the quality of local services. The 3E-s model, which focuses on economy, efficiency and effectiveness of public services defines economy as the cost of producing public services; efficiency as technical (unit costs) represented in three categories: improving revenue, reducing costs and further growth opportunities; and effectiveness as the actual achievement of formal service objectives (Boyne 2002). Also, the efficiencies and effectiveness concepts and challenges to

measure them we find them discussed in the context of the public value concept as a form of accountability in government.

Public value creation as per Mark Moore

As noted, Mark Moore's book (1995) marked the beginning of the public value research field. Importantly, Moore (1995)

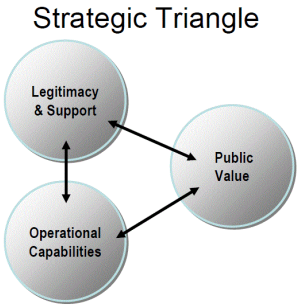

makes clear, at the outset, that his theory is a normative theory of managerial behaviour. Moore's provides a strategic management framework, a strategic triangle that is based on the notion that strategic management in the public sector must align three components: First, any strategy must be *substantively valuable*, which means that public value is produced. Second, the strategy must be considered *politically legitimate* by the authorizing environment, which is composed of individuals and groups that can control flows of resources (e.g. authority, money, co-production, etc.) that are needed for achieving valuable results. Third, the strategy must be *feasible in terms of operational capacity*, i.e. the organization must be capable of delivering the stated results (Moore, 1995).

Public value creation at Supreme Audit Institutions

The role of SAIs in the context of public value comes through its mission and objectives to ensure citizens and taxpayers that tax dollars are well spent and for the purpose that they were budgeted. These objectives are realized thru compliance and performance audits. The importance of public value creation has been also recognized by the INTOSAI that has set and documented the related principles ISSAI 12 standard in 2013: "The value and benefits of Supreme Audit Institutions – *making a difference to the lives of citizens*. Looking at the content of ISSAI 12 principles they can be easily be transpose to Moor's strategic triangle: 1st group of principles: strengthening the accountability, transparency and integrity of government and public sector entities, 2nd group of principles demonstrating ongoing relevance to citizens, Parliament and other stakeholders, 3rd group of principles being a model organization through leading by example.

Albanian local government history

First local government elections in 1992, signed the decentralization of governance in Albania assuming administrative and fiscal autonomy by delegating more responsibility. The unconditional ratification of the European Charter of Local Government Autonomy (8548/1998) and the adoption of the Law on the Organization and Functioning of Local Governance (8652/2000) mark the second most important moment in the decentralization of governance by creating

full decentralization of administrative and fiscal framework (Co-PLAN gazette)[2]. The Law on Local Administrative Divisions of Local Government Units (8653/2000) was approved as part of government decentralization reforms. The administrative division of 2000 followed the historic boundaries of municipalities, communes, districts or prefectures. The relatively high number and small size of most local government units coupled with concerns of efficiency and quality of service provision has increasingly been considered as a serious obstacle to local governance and development and emerged in national policy debates since early 2003. On such conditions, in 2003 the discussion on administrative-territorial reform was restored and, referring to a political document prepared by the Council of Europe, in 2004 a law for the countries administrative and territorial reorganization was drafted.

The year 2005 is another important moment in the process of decentralization of governance, with a new strategic approach to the fiscal decentralization process by transforming the intergovernmental grant transfer system introducing almost equally fiscal equality. This reform was supposed to solve the problem of small and very small local units to generate revenue and provide services to citizens. However, the discussion of finding the largest local government units that provide services closer to the citizens and more efficiently uses financial resources was often brought to the table but without clear conclusion. Indeed, these issues received special attention only in 2013 finally agreed and concluded with the new law on the local government reform in 2014 entered into effect in July 2015.

Year 2000 "split-out" reform and audit findings

The model of the territorial reform in year 2000 was a split-out based on symmetrical decentralization, establishing 373 communes or electoral units which meant that citizens were represented in their local needs and had direct access to decision-making. In the light of discussions of all the problems that this type of reorganization brought up in regards to efficiencies and quality of local government services, Albanian SAI undertook a performance audit with the subject "Territorial-administrative division in the Republic of Albania" early 2013. The audit work was concluded late September 2013 reaching to the conclusion that as a result of the administrative-territorial reform of year 2000, Albanian local government was highly fragmented and ineficient considering that there were 373 units with an average population of 7579 residents, 75% of the LGUs had less than 5000 residents per unit, 62% elected consulors covering only 19% of population, only 18% of the Chairpersons covering 45% of the population, 70 units had zero capital investments, in 230 units out of 373 the largest part of the expenditures wer

[2] *Co-PLAN gazete nr.6, February 2014, Institute for Habitat Development*

salaries (60%), 44% of small business tax on profit were generated by only 25 units or 7% of all local goverment units while 63 unit reported zero income from small business tax on profit[3].

The main message of this study was that: "*The current administrative-territorial division has brought a slowdown to local development and LGU's dependence on state budget revenues. Albania needs a new administrative-territorial division based on clear criteria, with the aim of increasing the efficiency and effectiveness of LGUs in achieving the objectives, to increase the quality of services to the community*". In this study, ALSAI formulates the recommendations and advise concret indicators to be used when the new local government structure will be designed such as, size of LGUs, number of residents per unit, density of population, ratio of administrative expenses to total expenditure (%), revenues from total budget, cost of services such as infrastructure construction versus surface and population density, implementing minimum ratio: number of employees /1000 residents. These indicators will later be used to measure the performance of the newly structured local government.

With a concise and clear audit message accompanied with specific and concrete indicators, the ALSAI's recommendations became part of proposal in favor to the draft –law "On the administrative-territorial division of the local government units in the Republic of Albania". Considering the timing, the audit work and its results came as an *"ex ante"* contribution by adding value to the process although it should be emphasized that the political environment had the full attention and support and all parties seemed very determined to finally move on with the biggest administrative-territorial reform

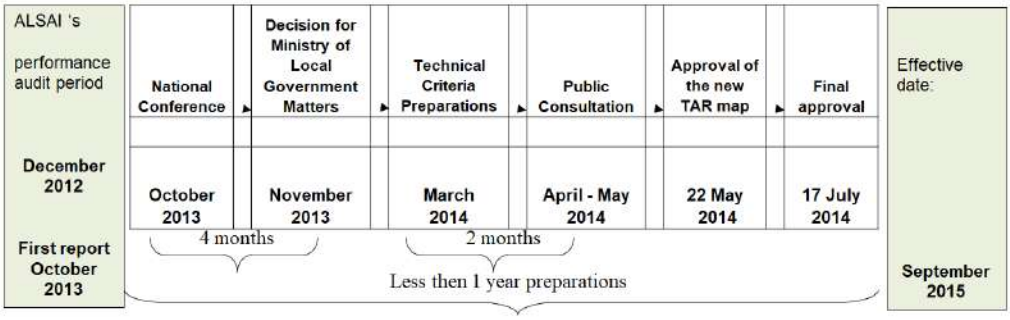

[3]*Final Audit Report, December 2013, Performance Audit Department, High State Control*

Year 2014 "amalgation" reform and audit findings

The impact of the local government reform performance has been pointed out in the background of many findings and recommendations in several compliance and financial audits conducted during 2015-2018. Mainly, these findings were in the context of audit of budget implementation related to revenue collection, asset management, collection of the carried over arrears pointing out issues such as high level of centralization in budget planning, poor accounting system and financial reporting, lack of accountability in matters of asset management, increased amount of arrears newly created due to poor planning and political influences. Most of municipalities have a medium–term budget program but they lack proper analysis, financial control systems, accounting and reporting, weaknesses that continue not to be addressed properly and fully.

As part of the audit activity, another performance audit was planned and conducted with the subject "*Municipalities function in the framework of administrative-territorial reform*" with the objective to evaluate the functioning of the new municipalities based on the 3E concept. Referencing the amalgation's objectives, the audit questions were set and audit work was conducted resulted with the following audit findings:

Reform objectives :	**Audit questions :**	**Audit findings:**
• **Efficiency** Savings from reduced operating costs and streamlined processes • **Financial management**: More equitable revenue raising and service distribution in the territory • **Quality of service**: Enhanced ability to provide a greater range of services with greater quality and lower unit costs. • **Decentralization**: Improved long term integrated planning, including management of assets • **Autonomy**: Increased capacity to attract state and donor funding and partnering with businesses for community projects.	• Is **legal framework** complete, transparent and easily accessed? • Has the reorganization improved **quality of functional services** toward citizens**?** • What the municipalities **expenses** go? • Is the financial **autonomy** guarantied as a result of reorganization of y.2014? • What is the effect of amalgation to **revenue collection**? • Has the reorganization improved **public financial management** at the local government level?	• **Legal framework**: lack of harmonization, uncoordinated timing, "gray areas" in the municipal competences, • **Efficiencies and quality**: New functions include amortized services and heavy budget burden for municipalities. Performance indicators are missing and their monitoring is lacking. • **Decentralization**: the ratio between capital expenditures and current expenditures is the same as the 2010-2011. Revenues decreased at lower rates than central government incomes. • **Autonomy**: Frequent and ungrounded interventions in fiscal analysis of central government in local government have destabilized the local revenue

Source of data: Final Audit Report, December 2013, ALSAI

Looking at the main findings, the amalgation of the local government units was expected to be associated with a reduction in administrative costs as a result of the consolidation of 373 fragmented local government units in just 61 municipalities and an increase in public investment spending. In other words, the

new administrative division was supposed to change the way local government was organized, in order to increase financial resources and to increase efficiency and effectiveness of their usage based on autonomy and increased accountability and transparency. It seems that none of these objectives was achieved by year 2018 and furthermore the audit report concluded that the risk of not meeting the objectives of the administrative-territorial reform is very high blaming the short period of legal and procedural preparation (less than a year), linking the reform effective time with the electoral elections turning the transaction mostly as a political reform implementation rather than managerial and administrative one.

The main audit message was that: *" Administrative-territorial reform did not meet the objectives: legislation is not fully implemented, the process of absorbing new functions, employees, assets and increasing the quality of services has not been achieved with success. In most municipalities it results low level of effectiveness in collecting its own revenues and the use of available funds. …. there is a discrepancy between the objectives of reform and fiscal policies and budget of the central government that have violated local autonomy".*[4]

Public Value Strategic triangle: What was missed?

While the results from the audit reached to the conclusion that objectives of the administrative reform were not met by testing and evaluating each objective individually, basically the audit message can be translated to that *no public value was created*. The audit work started more than 2 years after the effective date of the newly reorganized local government from 373 to 61 units considering that this implementation period was a reasonable time to ensure sufficient data to see some results in regards to 3E-s. For the purpose of this paper, the rather strong audit message leaves no room for further discussion or analyses to the question if there is or there is no public value created mostly "blaming" the lack of financial autonomy. However, considering that the local government amalgation is a very complex economic transaction mixed with political and social factor, using the data collected from the audit, we will try to read them in line with the Moore's strategic triangle in order to identify the missing component.

According to Moore's model, *first* any strategies must be *substantively valuable.* At the beginning of this research paper we agree that the first component exists considering the long period of discussions and efforts since mid-2000s finalized with all parties' agreement that the reform was imminent. In October 2013, the Minister of State for Local Issues set up the group of national and international experts for the reform. The whole process and the involving structures were supported by the technical and financial assistance of the STAR project, funded by the US Government, Swedish Government, Swiss

[4] Final Audit Report, October 2018, ALSAI

Government, Italian Government, UNDP, as well as Council of Europe, OSCE, Embassy of the Kingdom of the Netherlands, Embassy of Austria, etc.

Second, the strategy must be considered *politically legitimate* by the authorizing environment which raises the next question if the process of the amalgation had all the support with resources and authority needed to create public value? Looking back at the audit results the element of autonomy for the LGUs was not secured despite the central government allocation in 2016 which amounted 3.2% of GDP to the local government. This is still considered insufficient to cover the larger demographic area and more functions and services delegated to them without excessive and continuous intervention from the highest levels of government. However, during these three years the Law "On Local Self-Government" and the Law "On Local Government Finance" entered into force respectively on January 2016 and June 2017 which will full see some results in 2018 although process of grants awarding to finance specific projects by "Regional Development Fund" is still an issue for unequal and sometimes unfair investment distribution throughout big and small municipalities.

Third, according to Moore's triangle, the strategy must be *feasible in terms of operational capacity*, i.e. the organization must be capable of delivering the stated results. What put all the parts together is the element of the strategic management performance meaning that the government agencies will demand for organizational accountability during the implementation of all components of the strategy. They have to create accounting and measurement systems that monitored their control over assets, compliance with policies and procedures, and organizational outputs. It is worth to mention that, like any other merger transaction which needs a due diligence preparation in order to plan the transition phase and ensure a successful implementation, the preparation for the amalgation has been supported as part of the project "Support to Territorial & Administrative Reform- STAR I and II"[5]. They covered all financial and operational reform implementation process for satisfactory merger. Designed the amalgamation procedures through piloting and testing it initially in a few selected LGUs; dissemination of the consensual model to the rest of the LGUs through training of trainers, coaching and capacity building to amalgamation stakeholders and beneficiaries. However, during the implementation many problems of different nature emerged, such as asset transfer, lack of drafting of consolidated balances, omission of inventories, uncapable to collect arrears concluding for a public internal financial control system.

[5] *STAR project assistance approx. $ 3.5 million, 30 experts, 1 survey with 16000 questioners, 37 meeting with Civil Society, 5 meeting with the businesses, 60 days for complains and objections.*

All these three components are the foundations for public value creation which in case of the local government it is translated into quality of services offered to the citizens and increased public investments. Through the audit message the matter of the quality of the service is underlined as it is not possible to be measured at least without setting up some indicators. Also, the audit recommendations talk about the lack of decentralization pointing the finger only to the central government for poor budgeting and delays in new laws that would ensure the autonomy hence the effectivness of the reform. However, with the help of the Moore's model we can point out "internal" factors missing such as local government managment itself if we consider the operational feasibility components, there is a lot to be done internally as started with financial system control implementation, applying good governance to make use of the funds available based on accountability and transperancy.

Conclusions

Local government has been transformed by mergers in countries all over the world. The typical jurisdiction size of local governments has increased considerably aiming to strengthen democracy, to increase service quality and efficiency. In case of Albania, the second large reform of year 2014 aimed to create bigger local units that offer services efficiently by making better use of financial resources. Considering the complexity of the reform, the importance and the impact to the citizens ALSAI played its role in raising awareness on the lack of the results of the reform implementation mainly pointing out the lack of financial autonomy of local government. Summarizing the audit results based on Moore's public value strategic triangle we can say that besides the great attention and due diligence process prepared for a smooth transition and implementation, things were rushed through due to election time. Since then, the legal framework has continuously been in the process of improvement and harmonization causing the postponement of the progress of other components such as revenue collection and public investments. However the Moore's triangle shows that the third component related to operational capacities is another big missing part in order to guarantee the reform objectives realization later translated to public value. In conclusion, the level of improvement expected, the effectiveness of the reorganization, 3 years after the amalgation is still vague, evaluated based on financial performance and unequal improvement of quality of service. Political factors, lack of macro fiscal policies, lack of financial control system, staff capacities and motivation are aspects that also need to understand their impact on the reform and identify opportunities for accelerating.

In this context, through the audit message ALSAI aims to point out the gaps and weaknesses of the work of the LGUs, as well as recommend solutions that offer improved performance of these structures, in terms of strengthening of good governance. In the first performance audit,

before the reform implementation, the impact of audit work was easily put through and taken into consideration by the lawmakers as they came as “ex-ante” contribution while all the parties involved were willing to make a change. In the second performance audit, conducted almost three years after the reform went into effect, the audit message was strongly emphisizing that the objectives of the reform were not met. The related recommendations are now coming as “ex-post “contribution to the process of reform implementation which seems to still be in the process. Considering that the local government is in the verge of new election, political factors will have a great impact on the priorities for what changes would be hence ALSAI faces the challenge to better communicate the audit results. For this purpose they should be adequate with the recent changes and directed to the right responsible parties.

Therefore, despite the problems and the missing component identification, we do not know whether the wave of amalgamation has contributed to improving local government performance. However, from these experiences and the research, we take away the fact that auditing or analyzing such large and complex transaction as local government amalgation, should be well planned and designed keeping in mind that public value thinking, providing the opportunity to connect the unnoticed value an administration creates for society. However, public value cannot simply be created; activities must have an impact and must be acknowledged at the individual level (Meynhardt 2009).

By: Valbona Gaxha, PhD candidate, ALSAI

COOPERATION WORKS BEST IF BENEFICIAL TO BOTH PARTIES

Personal contacts are essential for building trust and understanding, and can help solve problems quickly when they arise. The highest institutional level is no exception to this rule. ECA President Klaus-Heiner Lehne is well aware of the value of maintaining good relations with his peers, as well as the benefits of international cooperation in general. Gaston Moonen and Derek Meijers ask him about his experience and the importance of international cooperation for an institution such as the ECA.

Interview with ECA President Klaus-Heiner Lehne

By: Gaston Moonenand Derek Meijers, Directorate of the Presidency

ECA journal No.11, November – December 2018

Introduction

Building the ECA brand Klaus-Heiner Lehne has been President of the European Court of Auditors (ECA) for over two years now, and one of the first things he did when he took up his mandate was to visit the capitals of the EU Member States. There he met with the ministers of Finance and of European Affairs, other government officials, parliamentarians, the national press, and representatives of supreme audit institutions. Klaus-Heiner Lehne: 'The two main reasons for this 'roadshow' were our new 2018-2020 strategy, and our intention to move further towards performance of value-for-money auditing and to modify our approach for the Statement of Assurance. This needed to be explained to our partners in the Member States. Apart from that, the tour has helped significantly to make the ECA more well-known.' He explains: 'We often have little time to present our reports to our main stakeholders in the European Parliament and the Economic and Financial Affairs Council (ECOFIN), at least not enough to convey more complex issues related to our work.' In this sense, his visits to the EU Member States are not so different from his other international cooperation activities. Klaus-Heiner Lehne specifically aims to increase the 'brand awareness' in respect of the ECA and raise awareness of what the ECA does. Because, as Klaus-Heiner Lehne admits quite frankly: 'We are a 'hidden' institution, not at the forefront of media attention. Not that many people know us, or are familiar with our work and products.' He continues: 'I think it is time for us to reach out more to the Member States and citizens. The visit of the president of an EU institution, especially in smaller countries, is still an

event that receives a lot of media attention, bringing the ECA closer to citizens.'Talking to peersDuring his 'roadshow', Klaus-Heiner Lehne also visited most of the EU SAIs, which, as he explains, are important partners of the ECA: 'Within each country, the national SAIs are our main peers and partners. 'They have a good understanding of our role and work, as they basically do a similar job to the one we do. We cooperate with them in the framework of the Contact Committee of EU SAIs, and on a number of issues we cooperate closely. We need their support, and they may need ours.' He adds: 'When an ECA Member goes to a national capital, he or she would normally visit the parliament and often the national SAI as well. This is not only a matter of politeness. SAIs normally maintain close ties with their national parliament's budgetary control committee, which in turn can influence their government.' And: 'So these contacts can help us to convey our message to the Council, and even the European Parliament (EP), indirectly!'Klaus-Heiner Lehne: 'Another topic I discussed with national SAIs was that it is nearly impossible to carry out an EU-wide audit where we can automatically take over the information we receive from each other. The reason for this is that the individual SAIs operate on the basis of different standards, methodologies, and legal bases.' He continues: 'This is problematic, because, for certain audit topics, public health or security issues for example, it would be interesting to know precisely what the situation is in all Member States, rather than only looking at a limited sample, as we usually do in our audits.'

Working in parallelThe ECA President explains that parallel audits are currently the most useful and effective instruments that are available to EU SAIs if they want to cooperate in their audit work. 'During a parallel audit, several SAIs look at the same issue, after which the participating institutions can set up a permanent exchange of information. This entails no risk for the independence of the participating SAIs, but cooperation in audit is helpful to see what the others are doing and what the situation is in the other Member States.' Klaus-Heiner Lehne explains that, on top of that, parallel audits provide SAIs with valuable information and insights, which in turn could help to create a better, and more comparable, evidence base for their audit reports. 'Sharing information and some form of benchmarking is beneficial for all parties, as good ideas and lessons learned from our neighbours can help us to improve our own financial management and policy making.'Klaus-Heiner Lehne adds that there is a clear interest in, and need for, such cross-border cooperation within the EU. 'This year, in the framework of our cooperation in the Contact Committee, we produced a first audit compendium on the topic of youth unemployment.' This compendium brought together audit reports from several SAIs and compared the outcomes and

recommendations, providing an overview of the situation in this particular area in the EU. 'This is a unique product that shows the added value of a platform like the Contact Committee. I hope that we will be able to produce a second edition of this audit compendium in 2019.

The mutual benefits of cooperationFor Klaus-Heiner Lehne, the key objective of any international cooperation activity should be exchange and interaction. 'The aim is to look at an issue from another perspective. How do the other SAIs work? What are their problems? Their solutions? And, very topical for the ECA, how do they deal with change and anticipate future developments?' He explains that, because of the nature of SAIs, it is often easier to discuss these topics in person with other heads of SAIs. 'We are all independent institutions, and the other EU institutions are normally either our auditee or the one we report to, or even both. So being a head of an SAI myself, apart from my fellow ECA Members my peers at other SAIs are the go-to people if I want to brainstorm an issue.' Then, laughing: 'And hopefully I fulfil the same role for other heads of SAIs!'This peer-to-peer exchange is also the rationale behind the meetings of the Global Audit Leadership Forum - or GALF - of which the last edition took place at the ECA in Luxemburg last April. These rather informal meetings were set up to offer heads of SAIs (and their substitutes) from all parts of the world a forum to discuss topical issues of common interest in a global context with their peers, who have a deep understanding of each other's sphere of activity and the consequences of being an independent institution. Klaus-Heiner Lehne: 'For me the most important thing with GALF is that its size means you can really discuss issues and its format allows and encourages its participants to bring up topics outside of the agenda. This stimulates the exchange of views and helps us come up with new ideas.'Playing your role includes going globalThe ECA President continues by explaining that, apart from their 'function' as intellectual sparring and discussion partners, the other SAIs also play an essential role when the ECA needs support in areas where it encounters difficulties in carrying out its work. Klaus-Heiner Lehne: 'The best example is the European Central Bank, where we can see an obvious audit gap in banking supervision following recent regulatory changes. If we want to fill that gap, we need the support of our colleagues at the national SAIs to take this to the level of national ministries and parliaments. 'And this is exactly what the Contact Committee has done, most recently in November 2018, when there was a joint declaration by the heads of all EU SAIs on this matter.' Such joint initiatives are a highly effective way of addressing problems that affect all Member States. Klaus-Heiner Lehne: 'For EU-related matters

it is also much more useful to work with a network, such as the Contact Committee, where you can discuss directly and in detail with the people that might be able to help you.' Compared to the EU Contact Committee, global networks like INTOSAI have their limitations, even for a relatively big institution like the ECA. Klaus-Heiner Lehne says: 'Take, for example, the INTOSAI congress (INCOSAI). Although those are very interesting meetings as well, they are much more formal and have a very strict agenda. Which is no surprise, given that there you can easily have more than a 1 000 people in a room.' He explains that at such events, the real discussions take place in bilateral meetings on the sidelines of the congress.Nevertheless; it makes perfect sense for the ECA to participate in INTOSAI activities. 'If you look at our size and our role within the continental structure, it is quite logical that we engage at this level. Europe plays a global role, and that is intentional, because it should play that global role. Then I think the ECA has to do that as well. So I think it is obvious that we should participate and that we should try to play a leading role. Meetings at INTOSAI level also offer an opportunity to meet with representatives from non-EU countries with sometimes less or non-democratic structures. International cooperation is key for Europe and likewise for the ECA. It allows us to raise the flag on issues such as working methods and independence, which can certainly have an impact in those countries. And by playing our part there the ECA promotes good governance and democratic values.'A missing dimension in international cooperation?Although the ECA is involved in many different international cooperation activities, which all cover different areas of the public audit landscape, Klaus-Heiner Lehne still sees some potential structures that remain to be developed. 'The regional aspect – and here I mean the regions within Member States – is still underdeveloped. I think that this is really a deficit, especially for the larger countries. That is a problem. Not so much for those regional institutions, but for us in our relations with them.' He explains: 'Take for example the country that I know best, Germany. 'The money that's coming from the EU is in most cases not spent by the federal level, but rather at the regional level of the Länder. As a result, EU funds are also audited by the regional audit institutions, which are completely independent. So in the current situation, if we need some information from these regional bodies, we always have to communicate through the Bundesrechnungshof, the German SAI at the federal level, instead of having direct contact with the regional auditors.' As a possible solution for

this, Klaus-Heiner Lehne suggests including the ECA as a permanent guest at the conference of regional audit institutions, or finding a way to integrate the regional audit institutions into the Contact Committee framework. While he admits that it would be practically impossible to invite representatives from all the hundreds of regional audit bodies that exist in the EU Member States, he argues that it would already be useful to add one regional representative to the delegations of the national SAIs to the Contact Committee. He adds: 'One could even set up a secretariat or a similar structure to liaise with the regional audit institutions. That would already improve the situation and I think they would participate, as they face the same problems as we do, especially when it comes to EU funds, where they play such an important role. Organising this around a specific team, as is done in the Contact Committee, may be an option that we could explore'. Concluding, Klaus-Heiner Lehne adds that having such a framework for the exchange of information would also help to avoid duplicating audits, and to make sure that public auditors throughout the EU interpret EU laws in a uniform way.'This is necessary, because too often I receive complaints from regional government officials that their regional audit institution's interpretation of EU regulation differs from ours.' And: 'Their next question is always whether we can do something about it, but unfortunately we are not in a position to do that. The only thing we can do in those cases is to suggest to regional audit institutions that they ask us for an official opinion on their specific question.' Laughing: 'Then of course it would be up to them if they do something with that or not. But it could be very helpful to develop a common understanding of EU rules, to avoid conflicting opinions or opposite positions between the ECA, national SAIs and regional audit institutions. So there I believe that coordination needs to be improved, as the current situation is not helpful.'

Open doors and enthusiasmKlaus-Heiner Lehne has no doubt that his visits to EU capitals, as well as the other cooperation activities the ECA is engaged in, are bearing fruit. 'The overall response and reactions have been very positive indeed. I have been preaching to the converted everywhere. Whenever I discussed our reform and the goals of our 2018-2020 strategy, I have met with support.' He continues: 'Over the last two years I have not met a single finance minister or head of SAI who questioned our intentions. They all say: "This move to more performance audit, this change that you are making is relevant, it helps us, it gives us better information." So the reaction overall has been overwhelmingly positive so far. But now we also must deliver.' Adding to this, he says: 'Cooperation between SAIs as such is of course enshrined in

the Treaty itself, but it has to work in practice as well. A sceptic might argue that national bodies only cooperate when it is in their own interest. But that is not my experience at all!' He adds: 'And even if that were the case, the cooperation that works best is characterised by being beneficial for both parties. So yes, I think that the ECA's international cooperation activities are functioning very well. And that is especially true for the cooperation between the 29 EU SAIs, and more specifically in the framework of the Contact Committee.' Klaus-Heiner Lehne concludes: 'You can also see that cooperation is going well if you look at the many – and very productive – working groups of the international organisations in which the ECA is involved. And we are well placed and qualified to play our part and contribute.' He refers to ECA participation in INTOSAI committees or, for example, in its regional European section, EUROSAI. 'These are large networks in which SAIs from all over the world have joined forces to develop standards and methodologies, provide support to institutions in developing countries, perform peer reviews of colleague institutions, etc.' The ECA's President points out that these organisations run many working groups on topics such as audit and ethics, citizen communication, or environmental auditing. 'In those working groups, staff members from different institutions discuss audit issues and draft guidelines, which are then shared with all SAIs in the network. By doing so, we try to promote globally the fundamental principles of the audit of public entities and help other SAIs to play their role in providing relevant facts to their citizens.

Interview with ECA President Klaus-Heiner Lehne

By: Gaston Moonenand Derek Meijers, Directorate of the Presidency

AUDITING THE SDGs: CHALLENGES AND OPPORTUNTIES FOR SAIs

INTOSAI's ROLE IN SUPPORTING SAIs IN THE IMPLEMENTATION OF THE SDGs?

The successful implementation of the 2030 Agenda and the SDGs can only succeed if effective, accountable and inclusive institutions – like SAIs – are in place.

By: Austrian Court of Audit

General Secretariat of INTOSAI

Published in the EUROSAI Magazine

Introduction

It is now more than three years since the member states of the United Nations (UN) have adopted the 2030 Agenda on Sustainable Development and the Sustainable Development Goals (SDGs). This comprehensive and ambitious development agenda entails great opportunities, but also challenges for Supreme Audit Institutions (SAIs).

Due the broad scope of the SDGs, many of the issues they address fall within the field of SAIs' audit competence. For this reason, the whole SAI community worked hard in order to raise awareness for the contribution that SAIs can make to the review and follow-up of the implementation process of the SDGs – and INTOSAI aims to support SAIs in this important task.

INTOSAI approaches to the implementation of the SDGs

The great importance INTOSAI attaches to the role of SAIs in the implementation of the 2030 Agenda is especially prominently reflected by the current Strategic Plan of INTOSAI for the period from 2017 to 2022 – because of one of the five crosscutting priorities of this Strategic Plan is "Contributing to the follow-up and review of the SDGs within the context of each nation's specific sustainable development efforts and SAIs' individual mandates." In this context, the Strategic Plan identifies the following four approaches where SAIs can make valuable contributions to the implementation of the SDGs:

I. Assessing the readiness of national systems to report on progress towards the achievement of the SDGs;

II. Undertaking performance audits that examine government programs contributing to the SDGs;

III. Assessing and supporting the implementation of SDG 16, which provides for transparent, efficient, and accountable institutions – and which is of particular relevance for SAIs; and IV. Being models of transparency and accountability in their own operations, including auditing and reporting.

These four approaches were also intensely debated by the participants of the XXII INTOSAI Congress (INCOSAI), which took place in Abu Dhabi in December 2016. As a result of these discussions, the INCOSAI decided in the Abu Dhabi Declaration that frameworks for the implementation of the four approaches will be developed up to the next INCOSAI in 2019.

Challenges and opportunities

The first experiences that SAIs have made so far show that their involvement in the implementation of the 2030 Agenda entails both challenges and opportunities.

They have for example revealed that

- SAIs conducting SDG audits are faced with a vast diversity in their mandates, capacities and resources;
- In reviewing the implementation of the SDGs, SAIs face the challenge of performing audits that go beyond traditional financial and compliance auditing;
- Governments, as well as SAIs, have to take a holistic approach when it comes to implementing, or reviewing the implementation of, the SDGs;
- Different stakeholders have great expectations with regard to the role of SAIs in implementing the SDGs; and that

• Coordinated audits offer valuable oppor tunities for the exchange of experiences and knowledge.

In order to respond to these challenges and to raise awareness, INTOSAI is supporting SAIs through a number of initiatives.

Initiatives and activities of INTOSAI

The INTOSAI Development Initiative (IDI) and the INTOSAI Knowledge Sharing Committee (KSC) have launched a joint programme on "Auditing the Implementation of SDGs", which aims at supporting SAIs in their efforts to conduct cooperative performance audits on the SDGs. Currently, already more than 70 SAIs are conducting ISSAI based performance audits of preparedness based on a whole of government approach. Through these audits, SAIs are also expressing their commitment to the realization of the Abu Dhabi Declaration by implementing INTOSAI Approach I ("Auditing the preparedness of national governments to implement the SDGs"). In 2019, a compendium on the central audit findings shall be published in cooperation with the UN.

In order to raise awareness among the international community, the General Secretariat of INTOSAI organized two Side Events in the framework of the UN High Level Political Forum on Sustainable Development in New York. The first Side

Event in 2016 addressed "The contribution of SAIs to ensuring that no one is left behind in the implementation of the SDGs", and the second one in 2018 was dedicated to "Experiences of SAIs in the implementation of the SDGs". In the framework this second Side Event, first results of SDG audits were presented and discussed by high-ranking representatives of SAIs, the UN, governments and representatives of the civil society.

Furthermore, the IDI and the UN jointly organized two "SAI Leadership and Stakeholder Meetings" on "Contributions of SAIs to the SDGs" in 2017 and 2018. These events aimed at the exchange of knowledge and experiences of SAIs from all INTOSAI regions against the backdrop of the IDI-KSC "Auditing the SDGs" programme. Additionally, the INTOSAI General Secretariat is regularly dedicating the UN/INTOSAI Symposia (capacity building events which are jointly organized by INTOSAI and the UN) to the involvement of SAIs and INTOSAI in the 2030 Agenda. The 24 Symposium in June 2017 focused on the question of how SAIs can contribute to the implementation of the SDGs in the best possible manner. Also the future UN/INTOSAI Symposia (until 2030) will be regularly dedicated to the SDGs. in order to support sais and to ensure high quality sDG audits, also several iNTosai Working Groups – like:

- The Working Group on environmental auditing,
- The Working Group on Key National indicators,
- The Working Group on Value and Benefits of SAIs,
- The Performance Audit Subcommittee
- The Subcommittee on Internal Control Standards – are currently integrating the sDGs in their work and developing sDG-related tools and products.

First results of SDG audits

A lot of SAIs around the world have already initiated audits – both performance audits on topics relating to the SDGs and audits on the preparedness of national governments to implement the sDGs. Especially preparedness audits in line with Approach I of INTOSAI have particular relevance in this first phase of the SDG implementation. Such preparedness audits are not the "typical" audits SAIs are normally carrying out (they are traditionally performed purely ex post). In the framework of these audits, SAIs can assume an important advisory

function. Therefore, an early review of the national implementation mechanism is particularly essential as our recommendations can provide important incentives for our national governments with regard to the future implementation of the 2030 Agenda and the SDGs.

Our first experiences show that in most cases SAIs have seen positive reactions from their national governments. They could for example spur governments into action by their audit questions, and they could enhance their awareness of the role of SAIs in the implementation of SDGs.

These practical examples prove the important role of SAIs as independent oversight institutions in ensuring good governance in the implementation of the SDGs. However, we have also seen that SAIs starting to contribute to the Agenda 2030 face challenges related to their mandate and legal framework and challenges related to capacities, methodology and resources.

In order to support SAIs in their involvement in the implementation of the 2030 Agenda, it is therefore important to support the sharing of knowledge and experiences among SAIs. To this end, the General Secretariat of INTOSAI is publishing the already concluded SDG reports of the INTOSAI members on the INTOSAI website (http://www.intosai.org/about- us/sdgs-sais-and-regions.html). This publication of SAIs' SDG audit reports should also contribute to give the broad public the opportunity to learn about the important role SAIS are realizing in this regard.

Conclusion

The recent months have shown that sais are very aware of the great opportunity, but also of the responsibility they have in their task to monitor the implementation of the SDGs.

There are, however, some challenges, which SAIs face – because only capable and independent SAIs at the national level will help to substantially strengthen transparency and accountability and thereby provide the basis for effective review and monitoring of the implementation of the SDGs.

INTOSAI's overall goal is to support SAIs in making a decisive contribution to the success of the 2030 Agenda,

in order to thereby help improve the lives of citizens around the world.

By: Austrian Court of Audit

General Secretariat of INTOSAI

GAO CENTER FOR AUDIT EXCELLENCE BUILDS WORLDWIDE CAPACITY, GOOD GOVERNANCE

"Independent, professional audit offices are a vital part of sound public financial management systems. This agreement will foster closer cooperation between our two organizations in order to help develop audit offices that are capable of fighting corruption, ensuring transparency, and promoting public trust,"

INTOSAI Journal, winter 2018

The U.S. Comptroller General (CG), Gene L. Dodaro, had a vision: establish a team dedicated to building capacity and fostering effective accountability on a global scale. The CG's vision and legislation led to the creation of the Center for Audit Excellence (CAE).

The CAE, which was officially launched by the U.S. Government Accountability Office (GAO) in October 2015, complements other GAO capacity building programs, including the International Auditor Fellowship Program. While the Fellowship Program offers training at GAO, CAE instructors and project specialists can travel globally to provide on-site services. Under the guidance of GAO's Strategic Planning and External Liaison (SPEL) Managing Director, James-Christian Blockwood, the CAE provides fee-based training and technical assistance designed to help accountability organizations improve performance and transparency and ensure the sound use of public funds. Committed to advancing the CG's vision, the CAE collaborates with organizations to find cost-efficient and cost-effective methods to deliver support that builds capacity and fosters effective accountability. Staffed with highly-experienced former GAO senior-level professionals, the CAE focuses on organizational capacity building, mentoring and training as core services and leverages staff knowledge and experience to deliver key programs and initiatives that include:

- Performing needs assessments to identify areas where audit organizations can strengthen policies, procedures and skills; and enhance implementation of International Organization of Supreme Audit Institution (INTOSAI) audit standards;
- Providing a wide range of auditor training courses on topics, such as performance audits, evidence, audit methodologies,

- report writing, and internal control;
- Mentoring and coaching audit teams in carrying out various types of audits using proven tools and techniques for effectively managing the audit process and delivering high quality results;
- Enhancing leadership and supervisory skills in effectively overseeing audits;
- Developing, implementing and refining sound human capital strategies, quality assurance frameworks and strategic plans; and
- Developing and implementing strategies to effectively engage with legislative oversight bodies, media and citizens.

Establishing relationships with key partner organizations is an important CAE strategy to enhance Supreme Audit Institution (SAI) capacity and advance global accountability. In 2016, the CAE signed a Memorandum of Understanding (MOU) with the U.S. Agency for International Development (USAID). “Independent, professional audit offices are a vital part of sound public financial management systems. This agreement will foster closer cooperation between our two organizations in order to help develop audit offices that are capable of fighting corruption, ensuring transparency, and promoting public trust,” noted Dodaro at the time of the USAID signing ceremony. During its first three years, the CAE has experienced increasing demand for its services, and the organization's nationwide and worldwide reach is evident, having now served over two dozen U.S. organizations and audit entities in six countries. Additional projects with SAIs from other countries are also underway.

Since signing the MOU with USAID, the CAE has conducted an assessment to identify key capacity building needs of a SAI in Africa and recently signed a three-year agreement with USAID to help strengthen and enhance the performance audit capability of a SAI in Asia, where CAE staff will deliver training classes, coach and mentor auditors, and provide support to other institutional capacity building initiatives.

In 2018, the CAE helped a European SAI to assess and improve its process for documenting financial results from audits. CAE’s project specialist, an economist and former GAO managing director, brought substantial subject matter knowledge to the project and developed a very effective working relationship with SAI staff that helped ensure the project’s success.

The CAE also recently assisted a SAI in Central America improve its capacity to conduct performance audits. A highly experienced CAE project specialist who is fluent in Spanish provided several training courses; helped the SAI update its performance audit manual, and coached an audit team in conducting an audit very well-received by SAI leadership and the audited agency. "I find the progress achieved in the last three years incredibly inspiring and look forward to expanding our services and course offerings, "remarked Janet St. Laurent, CAE Director.

On the domestic front, audit agencies have turned—and returned—to the CAE to

assist with improving audit skills, enhancing knowledge on evidence standards and strengthening supervisor proficiencies in reviewing draft audit reports.

Evaluations from organizations and individuals who have received CAE support and training consistently indicate superior ratings across the board, including coursework relevance and instructor effectiveness. One respondent, representing a U.S.-based audit agency, cited CAE training as "the best investment ever made."

In the coming year, the CAE aims to maintain a healthy volume of domestic work through a continued emphasis on relationships with federal Inspectors General, state and local audit organizations, and professional associations. Domestic plans also include individual courses at GAO headquarters using online registration capabilities.

Internationally, the team seeks to continue providing high-quality services to ongoing projects, as well as starting new endeavors. The CAE plans to conduct additional outreach with the donor community and SAIs to explore and expand partnership opportunities, including a pending MOU with the World Bank.

"The CAE and its contributions have, undoubtedly, had a tremendous impact. It's an honor to be part of a team at the forefront of good governance with an opportunity and ability to shape the global audit community," Blockwood said.

GAO CENTER FOR AUDIT EXCELLENCE	
Who we are	**Key Accomplishments**
The U.S. Government Accountability Office (GAO) launched the Center for Audit Excellence (CAE) in October 2015 to help build capacity and foster effective accountability organizations that can help improve performance and transparency and ensure sound use of public funds.	***"The best investment ever made!"*** Customer feedback consistently demonstrates quality and impact of services Provided training & technical assistance to 10 federal, state and local organizations across the U.S. during first year in operation Established strategic partnerships: signed USAID MoU and executed a service agreement with Millennium Challenge Corporation (MCC) Provided training & technical assistance services and support to 15 organizations and 3 countries by the end of 2017
What we do	
*Perform **needs assessments** to identify areas where audit organizations can strengthen policies, procedures and skills;and enhance implementation of INTOSAI audit standards* *Provide a wide range of **auditor training courses** on topics, such as performance*	

audits, evidence, audit methodologies, report writing, and internal control ***Mentor*** *and* ***coach*** *audit teams in carrying out various types of audits using proven tools and techniques for effectively managing the audit process and delivering high quality results* *Enhance* ***leadership*** *and* ***supervisory skills*** *in effectively overseeing audits* *Develop, implement and refine sound human capital* ***strategies****, quality assurance* ***frameworks****, and strategic* ***plans*** *Develop and implement effective* ***engagement plans*** *with legislative oversight bodies, media and citizens*	Supported a SAI in the Latin American region through MCC service agreement Through USAID partnership, CAE conducted an assessment to identify key capacity building needs of a SAI in Africa Service expansion in 2018 led to significant increase in international work, and implemented first project as part of USAID partnership Signed 3-year agreement with USAID to help strengthen and enhance the performance audit capability of a SAI in Asia CAE helped European SAI assess and improve its process for documenting financial results from audits

PERFORMANCE AUDITS TO COMMUNICATE, INCORPORATE, BETTER SERVE STAKEHOLDERS

"You must run to keep in place. If you want to get somewhere else, you must run at least twice as fast as that."—Red Queen theory of evolution.

By: Sali Agaj and Redi Ametllari, Albanian Supreme Audit Institution

INTOSAI journal Winter 2018

Traditionally, audits, based on accounting standards, have focused on financial statement accuracy and regularity. In the area of public audit, the traditional approach also verifies the implementation of laws and financial rules. This method prevailed for centuries until the 1970s, at which time legislative bodies of some advanced industrial nations began to ask, "Did we gain value for money spent?"

When public funds are expended in accordance with laws and financial frameworks, it doesn't necessarily equate to adding value and benefits to the lives of citizens.

This notion was highlighted during Albania's Supreme Audit Institution's (ALSAI) 4th Scientific Conference on Risk Analysis, where Igor Soltes, former President of the Slovenian Court of Accounts, shared a story that illustrated the disconnect between public resource use and public value.

"The tiny settlement of Sutera, tucked away in the mountains of Sicily, received a generous grant from the European Union to boost tourism by building an elevator linking the village to a hilltop monastery. However, the elevator has never functioned, because the local council cannot afford the 100,000 euro in annual operating costs," Soltes explained.

Performance audits, which aim to provide citizens with new information and trace final destinations of money spent, theoretically share a common purpose with public institutions—to better serve the citizens.

Yet, in practice, serving the citizens can be difficult. As Supreme Audit Institutions (SAIs), achieving this shared purpose means overcoming challenges associated with the auditing field, technicalities that make communicating with and incorporating stakeholders crucial SAI activities.

An auditor's vocabulary, often referred to as audit speak, can be difficult for citizens

to understand. It is important for SAIs to provide reports that are comprehensive, clear and concise. ALSAI has taken steps to communicating in a more meaningful way by "translating" reports using less complex, more understandable language. ALSAI has gone a step further by transforming written reports into visual stories to convey audit findings in an aesthetic, user-friendly way.

Establishing a new communication standard with auditees can also prove beneficial. Creating synergy between the SAI and organization being audited results in a much more impactful report.

For instance, during introductory meetings with senior level authorities, ALSAI auditors no longer ask, “What has been done wrong?” Instead, we ask, “What can we improve?”Developing partnerships with media provides a direct path to communicating audit work and audit results with citizens. It also demonstrates transparency, which enhances SAI credibility and strengthens stakeholder relations and trust.While financial and compliance audit topics typically stem from mandates, performance audit topics often originate from citizens and social problems facing the nation. Transcending the chain of numerous laws and processes to focus directly on the epicenter of social issues has expanded ALSAI’s spectrum of audit topics—those once unreachable by other forms of audit. Performance audit topic flexibility has also resulted in extraordinary teamwork opportunities and closer contact with stakeholders. No longer positioned in cooperative “outskirts," stakeholders have become central to audit work. Some recent ALSAI examples include:

- Collaborative work with the United States Agency for International Development (USAID). After signing a cooperation agreement to implement a "Transparency in the Health System" project, ALSAI performance auditors and USAID experts engaged in a joint audit specifically to address medical emergencies in Albania. Relations were further strengthened through several USAID-organized workshops.
- Cooperative work with Non-Governmental Organizations (NGOs). The Friedrich Ebert Foundation, an NGO, included ALSAI in a project where ALSAI conducted a performance audit on “Quality of Student Services in Public Universities.” ALSAI implemented direct communication mechanisms with stakeholders (students) as part of the performance audit, which provided

value feedback leading to improved audit work and reports having greater impact.

- ALSAI's performance audit on the state of affairs for former politically persecuted personnel provided an opportunity for direct engagement with citizens. The audit work resulted in gaining trust and credibility with society, and a post-audit conference united relevant institutions and various NGOs to discuss the findings and means to address them.

Service to citizens must not solely be measured on producing audit products. Stakeholder accessibility throughout audit work (from beginning to end) and communicating this work are essential to enhancing a SAI's ability to provide value and benefits to citizens.

Conceived as an intellectual and working philosophy, performance auditing in ALSAI, now in its seventh year, has become a marathon fleet designed to reach modern day capabilities of European affiliates. ALSAI Chairman, Bujar Leskaj, believes it is a philosophy that "considers oversight not a purpose in itself. Performance auditing is an instrument to prevent corruption, and can be used as a counseling tool for the auditee." Performance auditing comes with no framework. It is merely a sketch that needs a little history and some literature to fully shape it. It is a practice that extends beyond a SAI's boundaries. It constitutes a national reform through its introduction of a new managerial approach—an approach that lends itself to efficiency, flexibility, change.

By: Sali Agaj and Redi Ametllari, Albanian Supreme Audit Institution

SIGMA FOSTERING STRONG PUBLIC INSTITUTIONS TOWARDS EU MEMBERSHIP

The specific feature of the SIGMA programme is that we work in horizontal areas of public administration: policy development and co-ordination, public service and human resource management, accountability of the administration, service delivery and public financial management, including public procurement and external audit, and the strategic framework of public administration reform.

By: Bianca Brétéché, SIGMA Programme at the OECD

ECA Journal No. 08-09
August/September 2018

When you have a closer look at capacity building in candidate countries a name that quickly pops up is SIGMA, a joint initiative of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and the European Union, principally financed by the EU. What does SIGMA actually do, including regarding audit, and how does it relate to activities the ECA undertakes with Supreme Audit Institutions (SAIs) in (potential) candidate countries. Bianca Brétéché, working as Senior Advisor public financial management and external audit in the SIGMA programme at the OECD, replies to these questions and why developing SAIs is so important.

Challenge of institutional transformation

SIGMA - these five little letters stand for 'Support for Improvement in Governance and Management' and are the name of an amazingly successful, long-term joint initiative of the OECD and the EU for more than 25 years now. Since I joined this programme ten years ago, I have felt privileged to have the chance to work in the international environment provided by the OECD in one of the most beautiful cities in the world: Paris! On top of this, working in the most interesting and extremely rewarding field of international co-operation for public governance and institutional capacity building for EU integration. After the fall of the Berlin wall, the breakdown of the USSR and the iron curtain, when the door opened for integrating Central and Eastern European countries into the EU, most international organisations were counting on their economists to help those countries with the necessary economic reforms. But the

OECD and the European Commission were convinced that one of the biggest challenges for transformation of these countries would be institutional. With this conviction, they established the SIGMA programme in 1992 to help countries transform and reform their public administrations to prepare them not only to become members of the EU but to be strong and reliable members.

The specific feature of the SIGMA programme is that we work in horizontal areas of public administration: policy development and co-ordination, public service and human resource management, accountability of the administration, service delivery and public financial management, including public procurement and external audit, and the strategic framework of public administration reform. Some years ago, together with the European Commission, we developed the 'The Principles of Public Administration1' and a measurement framework that allows the evaluation of progress in public administration reform against these Principles.

Peer-to-peer basis

We work on a peer-to-peer basis, which means that all SIGMA senior advisors have long-standing, practical public administration reform experience in an EU member state. Several of our colleagues nowadays come from countries that joined the EU in 2004 or 2007 and bring their own, personal experience with the EU integration process of their home countries. Personally, I'm from Germany, born, raised and educated in the Western part. After my legal training I became a civil servant in one of the German states, Brandenburg, only a few years after the German re-unification. There I experienced first-hand the challenges of the transition of the public administration from a socialist country to an open market state. The majority of my colleagues in the Court of Accounts of Brandenburg had started their career in the former German Democratic Republic. After the re-unification, they suddenly had to understand the completely different state model of Western Germany, familiarise themselves with a fully-fledged set of laws and regulations and apply them correctly in their day-to-day work. I have to admit that as a young lawyer, trained in Western Germany, at the time I often didn't understand well the queries of my colleagues, but looking back now I realise that this experience has helped me a lot to understand the problems of EU candidate countries and potential candidates.

SIGMA and external audit: spin-off not only for developing SAIs

So, what does SIGMA do and how does it help to develop strong and efficient state audit institutions, fit to play their role as watchdogs of national and EU money? For the audit area, we usually have 2-3 colleagues to cover 19 countries (since 2008 SIGMA also works in the EU Neighbourhood countries). This is of course impossible without the help of a large network of external experts, who include senior people from EU member state SAIs or the ECA, whether active or retired. Together with us, these experts travel and work with our partner colleagues in areas such as developing strategic plans, reviewing legislative frameworks, advising on audit manuals and guidelines, providing training for specific audit issues. Moreover, we sit down with managers and presidents of SAIs to think about best ways to strengthen the role of the SAI in their countries and also for the EU integration process.

SIGMA also continues to support the Network of SAIs of candidate countries and potential candidates and the ECA, through organising roundtables, workshops and training. This work sometimes includes comparative studies such as the SIGMA paper on 'Developing effective working relationships between SAIs and Parliaments2' that we drafted with the help of Jan Pieter Lingen, a former ECA staff member, and which was published in 2017.

Interestingly this study, which was commissioned by the SAI Network for their purposes, also received very positive feedback from member state SAIs and the wider international community. This shows that the questions addressed in the document and the toolkit, based on practical experiences, are also interesting and inspiring for developed and mature SAIs. It is an experience that we find frequently: the EU integration process brings up and spells out challenges that EU member states face as well, and some of the solutions found nowadays in EU candidate countries and potential candidates can also serve very well within the EU.

SIGMA is of course only one small player among other EU support, like Twinning, Technical Assistance and TAIEX, the Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission. But I think the joint efforts pay off: our regular assessment of reform progress3that is published on our website shows that SAIs are clearly one of the stronger, better -managed public institutions, and are more trusted by citizens, in the current EU candidate countries and potential candidates. This also gives them a unique opportunity to support the EU integration process with their audit work, for example by realising performance audits that provide governments and parliaments with insight about important reform processes for EU integration. Ongoing challenge: from design to implementationToday more than ever, I believe in the importance of

strong public institutions and in our responsibility to help the countries that strive to become members of the EU to strengthen their public administration, including the SAIs. The legal frameworks for solid institutions are mostly in place now. The current and future challenges are their full implementation. Additionally, we need to continue to provide particular support to the SAIs in finding appropriate ways to deal with their sometimes very difficult political environment, as well as the frequently misleading expectations of their parliaments and citizens.

By: Bianca Brétéché, SIGMA Programme at the OECD

PUBLIC AUDIT IN THE EUROPEAN UNION - A BOOK IN THE MAKING

SAIs are a key aspect of modern societies' checks and balances to ensure the efficient, effective and economic use of public resources. They operate autonomously in a highly political context and are prerequisites for a properly functioning democracy. The simple fact that they assess government action can already positively influence good governance.

By: Derek Meijers, Directorate of the Presidency of the European Court of Auditors

EUROSAI Magazine No.24/2018

In January 2019, the ECA will publish a handbook on the 29 supreme audit institutions (SAIs) in the European Union (EU) and its Member States. Derek Meijers, project manager for this handbook, explains the rationale behind the initiative, what the handbook is about and how the publication will evolve in future years.

A handbook on the 29 SAIs in the EU and its Member States

The ECA will publish a new handbook on the 29 EU supreme audit institutions (SAIs) in early 2019. Entitled Public Audit in the European Union, it will contain detailed information on the status, power, organisation, work and output of the SAIs, and illustrate the differences and similarities between these 29 audit institutions.

The aim of Public Audit in the European Union is to provide public auditors, academics and other interested readers with a practical repository on public audit in the EU, at both the Union and national levels. By comparing comprehensive information on the work of SAIs in the EU and their role in the accountability process, the ECA hopes to contribute to important ongoing research in this field.

Why do we need a handbook on EU SAIs?

SAIs are essential institutions, particularly in the EU, where the existence of an independent external public audit body is a prerequisite for joining. SAIs are a key aspect of modern societies' checks and balances to ensure the efficient, effective and economic use of public resources. They operate autonomously in a highly political context and are prerequisites for a properly functioning democracy. The simple fact that they assess government

action can already positively influence good governance. Moreover, by helping parliaments to control governments and their country's government, or EU executive institutions to improve policy-making and financial management, SAIs act as both service providers and independent guardians of citizens' interests. In addition to promoting accountability and transparency on the national level, EU SAIs also actively support the capacity-building of public audit bodies in third countries.

Many of the 29 SAIs covered in Public Audit in the European Union can be proud of a long and rich history. They are the modern embodiment of a public audit function which, in some countries, dates back as far as the 14th century. And although the individual structures, mandates and working methods of most SAIs have evolved over time – sometimes as a result of political change or the reform of public administration, – their core function remains the same: to scrutinise the finances and policies of governments and build trust.

Example of the ECA and Member State SAIs cooperating well

Article 287(3) of the Treaty on the Functioning of the European Union calls upon the ECA to cooperate with the SAIs of all EU Member States 'in a spirit of trust while maintaining our independence'. It is this principle, which underpins projects such as the publication of Public Audit in the European Union. Furthermore, it was an additional argument to compile this handbook in close cooperation with representatives from the different SAIs.

Creating the handbook – an ambitious project that took over one year to complete

We drew inspiration for this handbook from an earlier publication: the UK National Audit Office's 2005 edition of State Audit in the European Union. We are especially thankful to our UK colleagues for entrusting us to continue their initiative. They had no objections to our proposal to release a handbook on the SAIs of the EU and its Member States. We also sought the consent of all other EU SAIs in the framework of the EU Contact Committee.

Following this, the first step in the project was to decide on the book's structure and contents, and which details should or should not be included. We then began to gather together information that was readily available, for example on the websites of the individual SAIs, or in think tank reports and other studies.

We used this information to compile fact sheets on the individual SAIs regarding their legal basis, structure, resources, audit remit and working methods, as well as their output and cooperation activities. At this and all other stages, we mainly focused on the comprehensiveness and comparability of the content.

The next step was to have the content validated and the draft text approved by the SAIs themselves. This was by no means an easy task, as the way in which we chose to present information did not

necessarily match the way they would have done so in their own publications. Paired with the independent nature of SAIs, this diversity sometimes led to some elaborate and interesting discussions. Tackling certain points, such as an institution's audit remit or year of establishment, turned out to be more difficult than expected.

Overall, it took us more than one year to complete the project, and we can proudly say that the result speaks for itself: it was worth the effort! In the end, we succeeded in presenting information on all the SAIs in a succinct and comparable way; clearly one of the key merits of publishing this handbook.

Contributing to research on public audit in the EU

This handbook illustrates that the EU SAIs consider it important to be transparent about their work and to provide our citizens with simple, accessible comparable information. In this sense, we hope that our publication deepens the knowledge on EU SAIs and will encourage these institutions to cooperate and learn from one another.Finally yet importantly, academics and researchers dealing with public audit in the EU and its Member States may find this handbook interesting. The book, and the research it may inspire, will hopefully offer guidance to auditors, policymakers and legislators across the EU and beyond.In view of this, we also intend to publish the handbook online, in the 23 official languages of the EU, and to update it regularly.

By: Derek Meijers, Directorate of the Presidency of the European Court of Auditors

FORESIGHT FOR TRANSPORT AND MOBILITY: FORCES, FACTORS AND FUTURE CHALLENGES

To prepare for the challenges that lie ahead, we cannot rely on our experience alone, because after all, past performance is not necessarily indicative for future results. Therefore, as was highlighted in the October 2018 edition of the ECA Journal, the ECA has started to invest in strategic foresight.

By: Andreas Bolkart, Directorate of the Presidency

ECA Journal No 1/2019

Foresight

A Supreme Audit Institution normally looks at things that happened and tries to assess past events to come up with valuable lessons to improve policies and processes in the future. But looking back is not always enough. To prepare for the challenges that lie ahead, we cannot rely on our experience alone, because after all, past performance is not necessarily indicative for future results. Therefore, as was highlighted in the October 2018 edition of the ECA Journal, the ECA has started to invest in strategic foresight. By doing so, it hopes to ask the right questions today, so that it may have the right answers ready when they are needed tomorrow. In this section, we try to probe into foresight issues whenever this fits the Journal theme. First stop: foresight for transport and mobility.

Recently, the ECA's Foresight Task Force undertook a broad trend study, the 'ECA trendwatch', based on more than 40 major international trend studies and consultations with more than 60 experts. In this article, Andreas Bolkart zooms in on the results of this analysis for the transport and mobility sector. He provides an overview of the forces and factors at work in the sector and discusses future challenges for public sector analysts.

Forces and factors at work in transport and mobility

The transport and mobility sector is driving many change processes in European societies. There are numerous internal and external forces that either originate from or affect this sector. Below an overview of the most important ones.

Internal forces

Force 1: Increasing demand for mobility - Passenger and freight transport volumes in the EU have been steadily

rising in recent decades. The European Commission estimates that they will continue to grow (42 % for passenger transport activity and 60 % for inland freight between 2010 and 20501).

Force 2: Autonomous vehicles - Vehicles are increasingly equipped with assistance technology that will ultimately replace the need for a human driver. This applies to personal cars, ride hailing and sharing vehicles, public transport vehicles such as buses and trains, and freight vehicles such as cargo ships, trucks and delivery drones.

Force 3: Shared ownership - An increasingly urban population is struggling with rising fixed cost, hassle and climate remorse of personal car ownership. At the same time, digital tools make car sharing and ride sharing a convenient alternative. Therefore, personal car ownership is expected to drop at the expense of shared ownership models.

Force 4: Electrification - Price and performance of vehicle batteries are improving dramatically. The same is true for renewable electricity generation. Finally, public opinion and public policy is increasingly favouring electric engines because of the absence of local emissions. As a result, electric engines are increasingly replacing combustion engines.

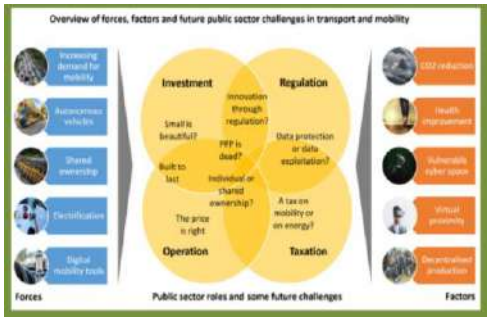

Force 5: Digital mobility tools - Smart tools and services, often accessed from mobile devices, improve the efficiency of mobility by optimising routes, travel times and the combination of different modes of transportation. The 'internet of things' will include vehicles, transported goods and the devices used by people on the move.

External factors

Factor 1: CO2 reduction - EU Member States have set themselves CO2 reduction targets that have led to a number of policies to reduce CO2 emissions in the context of transporting people and goods.

Factor 2: Health improvement - Poor air quality in large cities is a persistent problem for public health. In addition, for health reasons citizens are increasingly willing to satisfy short-range mobility needs by walking or cycling.

Factor 3: Vulnerable cyber space - Transport and mobility systems that rely heavily on networked data processing are vulnerable. This includes

the threats to the theft and abuse of personal data as well as the hacking, damaging and manipulating of infrastructure systems.

Factor 4: Virtual proximity -The increasing role of online shopping, tele-presence systems, remote access and virtual reality applications is removing some of the need for the mobility of people. The technological possibilities are matched by changing patterns in the behaviour of people and organisations such as tele working.

Factor 5: Decentralised production -3D printing technology and other forms of local production and customisation are transforming the traditional mass production and distribution patterns. In addition, consumers increasingly favour goods from close to home for reasons of environmental protection and economic patriotism.

Future challenges for public sector policy makers and auditors

The public sector is the largest investor in transport and mobility infrastructure and technology. Public sector agencies are also operating mobility systems themselves. The public sector is heavily regulating transport and mobility for safety, environmental and accessibility reasons. Finally yet importantly, taxation plays an important role in influencing mobility choices. The forces and factors discussed in the previous sections make it very hard to get public sector investment, operation regulation and taxation right. The challenges for public sector action and the audit thereof are manifold. The following section discusses these dilemmas.

Small is beautiful? - Public sector decision makers face the difficult choice between classical large infrastructure projects and small incremental network projects. The latter are available thanks to new technology but are also very unpredictable. An example would be in city planning of choosing between extending a tunnel for underground trains or investing in a fleet of self-driving minibuses.

Individual or shared ownership? - In the past one hundred years, individual car ownership was a great success story. Lately, this model is stalling and shared ownership models are emerging. Has the public sector created the right regulatory environment? Are public investment decisions mindful of these changes? For instance, public parking spaces should now be reduced or planned in a way to be repurposed as shared electric vehicle stations later on.

Built to last? - In times of rapidly evolving technology solutions, large public infrastructure should be adaptable. That means that planners should anticipate as far as possible changing mobility patterns, new technologies and new user behaviour when planning large-scale infrastructure projects. An example is a

tunnel for underground trains that could be planned in a way to be used later on for other mobility purposes such as a sub-terrain tunnel for self-driving person and freight vehicles.

PPP is dead? - Public Private Partnership projects have a bad reputation of late. Too often, it seems, service levels deteriorated and private investors took the returns but not the risks. However, the future will hold many opportunities for effective collaboration between private investors and public services providers. This could be crucial for future mobility to operate across transport types, geographies and functionalities.

The price is right? - The public sector faces a large array of possibilities to charge for the use of public mobility infrastructure and services. In the future, this pricing could be made mode neutral and dependent on use of infrastructure. Nowadays, most countries charge a flat rate tax for owning a vehicle. Some have fees for motorway use or entering congestion zones. However, the available technology would allow charging exactly for every kilometre of road infrastructure used, including higher fees for congested areas or times of the day. In addition, some cities are experimenting with free public transport.

Data protection or data exploitation? - This dilemma exists in many sectors but is particularly relevant in mobility. User data such as travel routes can go a long way to solve congestion problems and provide additional services to users. On the other hand, this data also allows for the total control of the whereabouts of every citizen. The public sector needs to sort out how best to use and share the data it generates itself and then regulate the use of any other data gathered in the public sphere (open standards and protocols).

A tax on mobility or on energy? - Taxes on different forms of mobility are nowadays the result of a series of historic events rather than a thoughtful and holistic design process. Fuel or energy in general is taxed very differently in the various transport modes and are often not or only very loosely connected to the impact on CO2 emissions or other externalities. Some tax incentive schemes are actually discriminating between different forms of mobility, company car tax incentives are an example.

Innovation through regulation? - Public sector regulation is traditionally slow in keeping up with technological innovation. However, regulatory edge can become a competitive advantage in advanced economies. Regulators should encourage new technologies by creating early on the regulatory conditions for rapid adoption and experimentation. This applies for instance to creating standards for autonomous vehicles such as trucks

and drones. Safety assurance in road traffic may have to be adapted with the advent of self-driving vehicles.

Connecting above and beyond

Public sector analysts and auditors should be mindful of these future challenges when assessing public policy and programmes in the transport and mobility area. As there are many different forces and developments to take into account, there is a clear the need to assess the public sector's role in mobility as a whole, instead of isolating individual policies.

By: Andreas Bolkart, Directorate of the Presidency

Info ALSAI

EVENTS AND ACTIVITIES OF ALSAI DURING SEPTEMBER 2018 – FEBRUARY 2019

ALSAI participates in the annual meeting of the INTOSAI Capacity Building Committee

On September 3-6, 2018, in Kuwait City, was held the Annual Meeting of the INTOSAI Capacity Building Committee. This meeting was organized under the auspices of the INTOSAI Development Initiative (IDI) and the Donors Secretariat of this global audit community. On its first day, the conference was held under the motto "Inspiring and Encouraging One Another". The welcoming speech was delivered by the President of Kuwait SAI and the moderators were represented by the Vice-Chairman of the Swedish SAI and the President of the South African SAI. An impressive conference paper was that of the United Nations representative, Mr. Jens Wandel, on the opportunities of capacity building.

Photo taken during the meeting with the Crown Prince of Kuwait, Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah, attended by leaders of several SAIs and donor community representatives: GAO General Auditor,

Gene L. Dodaro; President of the National Audit Office of Kuwait, Mr. Adel Al-Sarawi; ALSAI Chairman, Mr. Bujar Leskaj, President of Hungary SAI, Mr.Laszlo Domokos; General Director of the Austrian Court of Auditors, Mrs. Monika Gonzalez-Kross, etc.

The Albanian delegation in this activity was represented by Mr. Bujar Leskaj, Chairman of the ALSAI and Mr. Rinald Muça, Director of the Performance Audit Department and the discussions were oriented towards the topics that reflected the two mottos "People first" and Forward together".

The participation of the Albanian delegation was the result of the invitation of the Polish SAI(NIK). This invitation came as part of the successful completion of the

IPA project and the goal was to share the common experience with the donor community and other SAIs. Along with 4 other groups, the Poland-Albania group presented the background, results, challenges and lessons learned from the 2-year IPA cooperation. The presentation took the form of a fair of ideas, where, in roundtables, attendees walked among the presenters to understand, ask questions and filter out ideas which could be the most effective and efficient way to collaborate with foreign colleagues in capacity building of the respective institutions. In the presentation of Poland-Albania partnership, Mr. Jacek Jezierski, the former-chairman of Polish NIK emphasized the importance of leadership commitment in building a culture of constant change within the institution, while highly praising the role of the Chairman of the ALSAI, Bujar Leskaj, as an uncompromising promoter and supporter of this culture. Mr. Jezierski said: “The ALSAI leadership was clear about what institutional needs were, how to address change and where to extend cooperation with Polish colleagues. Such a vision of leadership is a premise and the cornerstone of capacity building and institutional success in a constantly changing world”.

In his speech, Chairman Leskaj stressed that the role of SAIs around the world is on the rise and small SAIs must make every effort to further enhance this role, learning from the experience of the best. "We live in realities and contextual truths. But in fact, responses to the challenges we face in these realities are global and largely tested by developed countries. One of the best ways to save time, improve our performance and globalize capabilities is cooperation and sharing the experiences”. Further on, the Poland-Albania group was represented by Mr. Rinald Muça, whose conference paper was received with great interest and was quoted as "best practice" by the moderator of the panel, Mr. Magnus Lindell, Vice-Chairman of the Swedish SAI.

Secondly, in the spirit of close and friendly co-operation with the Kuwait SAI, with

which the ALSAI held a joint scientific conference in April 2018, the Albanian delegation was specifically welcomed by the President of the Kuwait National Audit Office, Mr. Adel Al-Sarawi. At this meeting, were discussed the modalities for the next conference between our two institutions, to be held in Albania, in the spring of 2019. The theme of the conference will be "Audit Independence and Good Governance Challenges". The Kuwaiti SAI made a detailed presentation of the Handbook on Good Governance, a manual that it had prepared and promoted in the international community, specifically with the World Bank and the United Nations Development Program (UNDP). On the other hand, the Albanian side made a presentation on the challenges of independence in the audit, both in the external environment, focusing mainly on the financial aspect and the internal environment, largely defined as a challenge to ethics and integrity in audit. This meeting was concluded in a warm and friendly atmosphere.

This visit was seen as a great momentum for the Albanian delegation to meet and strengthened the co-operation lines with a series of other delegations where it is worthwhile to distinguish the meeting with the General Auditor of US GAO. Gene L. Dodaro and his staff. Also, under the auspices of Mr. Al-Sarawi and Mr. Dodaro, a small group of personalities, made up of Presidents and Heads of SAIs present at this visit, were received by the Crown Prince of Kuwait, Nawaf Al-Ahmad Al-Jaber Al-Sabah and the Prime Minister, Jaber Al-Mubarak al-Hamad Al-Sabah.

ALSAI signs a cooperation agreement with Romania's Court of Accounts

On 18 September 2018, in Bucharest, Romania, the Chairman of the ALSAI, Mr. Bujar Leskaj signed the renewal of the Agreement and the Co-operation Plan for Joint Activities 2018-2021 between the Romanian Court of Auditors and the ALSAI. The President of the Romanian SAI, Mr. Mihai Busuioc praised this agreement as important to his institution. He said that the Albanian Supreme Audit Institution had received a very positive opinion from the President of the Court of Accounts of Portugal and the former President of the European Court of Auditors (ECA), Dr. Vitor Caldeira and stressed that "with concrete initiatives we will develop our will to work together, a work that will bring added value to the auditors of our two SAIs”.

The Chairman Leskaj said that, based on the INTOSAI motto *"**Experentia mutua Omnibus prodest**" (Mutual Experience Benefits All)) and in Article 15 International Experience Exchange of the Lima Declaration, ISSAI 1," We are signing this Agreement and Joint Action Plan to achivie our mutual goals. Firstly, the ties between the Albanian people and the Romanian people are historical and Romania has a direct contribution during the years 1890-1912, in the Albanians constant efforts for freedom, culminating in the proclamation of Albania's independence and the establishment of the Albanian State in 1912.*

Secondly, we sign cooperation in evaluating the powerful reformist personality of Mr. Mihai Busuioc, President of the Romanian Court of Accounts. We have a lot to learn from Romania's Court of Accounts, a great European SAI with a rich tradition. We believe that the exchange of best experience in the audit will contribute to the further development and modernization of our institutions".

During the visit in Romania, the ALSAI Chairman was received by the Prime Minister of Romania, Mrs. Viorica Dăncilă at her office. Ms. Dăncilă noted that the friendly relation between, Albania and Romania is important for the EU integration of the Balkan countries. "In this regard," said the Romanian Prime Minister, “the partnership between the two Supreme Audit Institutions plays a primary role”.

Mr. Leskaj expressed to the Prime Minister of Romania the gratitude for the precious assistance that the Romanian people and his governments have made to the efforts of the Albanian people to form their independent state, underlined that the exchange of experiences in the field of external public audit affects the strengthening of citizen's confidence in public governance.

On September 19, 2018, the ALSAI Chairman was invited in the Romanian Parliament by Mr. Marius-Constantin Budăi, Chairman of the Budget, Finance and Banks Committee. In his greeting, President Buda assessed the cooperation between the Committee and the Romania's Court of Accounts, a partnership that is accomplished through a sub-commission dedicated to overseeing the work of the Court. He was interested in knowing the ALSAI reports with the Parliament and the relevant parliamentary committee in Albania.

In response to this interest, Mr. Leskaj stressed the support given by the Albanian Parliament to the adoption of the new law of ALSAI at the end of 2014, in full compliance with the international standards of INTOSAI, as well as the role of the Chairman of the Assembly Committee on Economy and Finances in promoting findings and recommendations of ALSAI audits and encouraging new and qualitative audits closer to citizens' interests.

In the discussions on the Joint Action Plan for concretizing the Agreement were present Mr. Florin Demian, Secretary General of the Romanian SAI, Mrs. Marina Aulona Pelea, Member of the Court of Accounts, Mr. Dragos Budulac, Director of Foreign Relations and Mr. Dimitru Nichita, Advisor to the President of the Court.

In his presentation, President Busuioc underlined the necessity for the Court to abandon its stance as a sanctioning institution by taking the advisory and preventive audit approach. "*The administration is afraid of getting punished by us and they don't procure public works. This hampers development. We should advise the government in getting the right policies. We need to be a step forward to help. Only in this way can we become a driving force for economic development*", said Mr. Bujusioc.

On his part, Chairman Leskaj, after presenting the ALSAI's work and achievements over the period 2012-2018, underlined that only by implementing the INTOSAI's standards, will SAIs enhance the impact of findings and recommendations on the life of citizens.

In the ASAI delegation headed by the Chairman Bujar Leskaj, were Prof. Dr. Skënder Osmani, an external expert of ALSAI and one of the most prominent personalities of Albanian science in

mathematics and informatics studies, Mr. Muhamed Kavaja, an senior auditor with 25 years experience in ALSAI and Chairman of the Association of Auditors of Albania and Mr. Fatos Cocoli, external expert.

The cooperation agreement with the Romania's SAI is the 17th with the European SAIs that ALSAI has signed during 2012-2018.

The Italian Ambassador in Albania meets with the Chairman of the ALSAI

On September 24, 2018, the Chairman of the Albanian Supreme Audit Institution, Mr. Bujar Leskaj hosted in the premises of ALSAI the Ambassador of the Republic of Italy in Albania, Mr. Alberto Cutillo.

Mr. Cutillo was interested on the developments with the sub-commission dedicated to the ALSAI reports in the Parliament. Mr. Leskaj presented to the Italian Ambassador the constructive relations and active partnership that the ALSAI has had with the Parliament, intensified in recent years with the increase of the number of audit reports sent to the Parliament and the parliamentary resolutions for the ALSAI. He praised the support role of the Speaker of Parliament, Mr. Gramoz Ruçi and the Chairman of the Committee on Economy and Finance, Mr. Erion Brace. "We have always considered ourselves as a watchdog institution serving the citizen and the Parliament. On 4 June this year in Tirana, at the meeting on the development of relations between the supreme audit institutions and parliaments, organized by SIGMA, Mr. Ruçi expressed his willingness for the creation of a sub-committee on ALSAI issues. I am convinced that this sub-commission will be set up within this year", concluded Mr. Leskaj.

Ambassador Cutillo was also interested in the SAI relations with the Office of the Prosecutor General. Mr. Leskaj underlined that the ongoing cooperation were correct at the level of the central office, but there was a lack of cooperation on the criminal charges that ALSAI has made in the Prosecutor's Office in the districts. "With the establishment of new structures in justice reform, especially the SPAK, the cooperation between our institution and investigation structures and the Prosecutor's Office will take a new impetus", he said. Further, the ALSAI Chairman stated that although the main task of a supreme audit institution is to conduct quality audits, in addition to modernizing the SAI institution and increasing the quality of its findings and recommendations. The increase of the fight against corruption is seen as another major task. "That is why, during these 7 years, we have made a criminal charge per week", Mr. Leskaj said. Also, the ALSAI Chairman briefed Ambassador Cutillo on the 2017 and 2018 audit indicators, such as number of audits performed, the economic damage findings, the missing revenues and expenditures incurred not in accordance with the principles of effectiveness, efficiency and economy. (3E).

The Italian Ambassador to Albania, at the end of the meeting, expressed his gratitude to the Chairman of ALSAI for the hospitality and information provided and

considered that Italy considers the work and progress of the ALSAI as a direct contribution to the country's EU integration efforts.

ALSAI participates in the seminar "Assessment of Internal Control and Sampling"

The ALSAI participated in the seminar on "Internal Control Evaluation and Sample Selection", held in Budva, Montenegro, from 25-28 September 2018, attended by representatives of the SAI of Bosnia and Herzegovina, Macedonia , Montenegro, Serbia and Turkey. ALSAI was represented by the auditors Mrs.Brunilda Zeneli; Mr. Klarenc Xhaferaj, Mrs. Elida Kocani, First Auditor; Jovan Plaku, First Auditors and Berti Meçaj, First Auditors. The seminar was organized by the SAI of Montenegro in cooperation with the Swedish National Audit Office (SNAO), within the framework of the project for candidate and pre-candidate countries for the EU, and moderated by Mr. Hazim Sabanovic, Herjevik Anders and Mr.Janhed Tomas.

On the first day of the seminar, the participating groups were introduced to the purpose and objective of the seminar as well as the case study data, which consisted of the "Financial Reporting" of the 2017 unit, the "analytical account" database, of operating expenses, etc., as well as additional data about the unit, in order to create a more complete picture to enable the application of methodologies by each participant, namely to determine the level of audit security for the purpose giving an opinion with reasonable assurance on the functioning of internal control.

From moderators to this activity, the referrals were conducted in a spirit of active discussion, constantly comparing the procedures of each SAI, or ways of exercising and applying them in the case study, highlighting the approach of each participating country.

ALSAI participates in a seminar organized in Luxembourg, by the European Institute of Public Administration, on European Public Procurement Practices

The European Institute of Public Administration (EIPA), which is located in Maastricht, Netherlands, took place in Luxembourg from 7 to 8 November 2018 with a seminar on “Better Practice and Auditing of the European Union Public Procurement Process” .

The main goal of EIPA is to provide quality training courses to develop the capacity of professionals, national and regional public administrations dealing with EU affairs as well as with European institutions. EIPA

offers long expertise combined with problem-based and practice-based teaching modules.

The seminar was chaired by Rita Beuter, senior expert at the Policy Unit, with a master's degree in public administration, Michael Burnett, EIPA's European Public Management Expert, KPMG's Assistant Director, with a Master's in Public Administration and Dr. Peter Braun, a member of the Public Procurement Group at Notingam University, and a member of the review board of public procurement laws of the European Union. This seminar was attended by auditors of ECA (European Court of Auditors) as well as from countries such as Bulgaria, Macedonia, Slovakia. The ALSAI was represented by the auditors, Mr. Aldo Kume and Mrs. Lolita Baholli.

During the two days of this meeting the topics were:

- Understanding objectives for each stage of public procurement;
- Changes, risks and addressing them for each stage of public procurement;
- The ethical procurement rules of ECA and INTOSAI as well as the implementation of ISSAI 30 in all procurement procedures;
- Understanding best practices based on the Court of Justice of the European Union (CJE) legal cases.

There were discussed about the corruption dimensions in procurement that are corruption by the contracting authority (which is political and operational) as well as corruption by economic operators.

The seminar reached the conclusion that a good procurement practice is a strong indicator of low corruption. But public procurement cannot be the only tool and cannot function effectively without a good legal framework, an effective budget, good financial management and an effective audit.

ALSAI participates in the celebration of the 25th anniversary of the Czech SAI

On September 30 - October 1, 2018, a delegation of the ALSAI headed by the Chairman, Mr. Bujar Leskaj attended the celebrations of the 25th anniversary of the establishment of the Supreme Audit Institution of the Czech Republic.

This event was attended also by the President of the European Court of Auditors, Mr. Klaus-Heiner Lehne, delegations of the Supreme Audit Institutions of Austria, Poland, Spain, Hungary, Slovenia and Turkey.

During the ceremony, the Chairman of the Czech SAI, Mr. Miloslav Kala brought to the attention of the attendees the 25-year SAI Czech contribution to the good management of public finances and public funds. Mr. Kala stressed in his speech the importance of maintaining institutional independence as the fourth pillar of democracy.

The President of the Czech Republic, Mr. Milos Zeman in his greeting speech praised the Czech SAI role as an independent constitutional institution in generating objective and credible information on the accountability of fundraising and state property with an undisputed impact on decision-making for development and prosperity of the country.

The President of the European Court of Auditors Mr. Lehne stressed the importance of the cooperation of EUROSAI member countries, stressing that "we must work together for Europe".

The ALSAI delegation headed by the Chairman was consisted by Secretary General, Mrs.Luljeta Nano and the auditors Mrs. Nikoleta Piranjani and Mrs.Alketa Kalleshi.

ALSAI auditors in a joint training organized by USAID and the GAO Excellence Center

USAID and the U.S. Government Accountability Office (GAO), under the auspices of the National Audit Office of Kosovo (within the framework of the 15th anniversary celebrations of this SAI), organized in October 3, 2018 a Performance Audit Training attended by around 30 auditors of all levels of Supreme Audit Institutions of the Western Balkans: Kosovo, Albania, Bosnia and Herzegovina, Macedonia and Montenegro.

In this activity, the Supreme State Audit was represented by 8 Auditors, including 6 Auditors from the Performance Audit Department. The training was conducted by a former team leader with a rich experience in both auditing and developing GAO training sessions, Mr. Richard Stana.

With a cadre of highly experienced staff with expertise in a wide array of audit-related topics, Center for Audit Excellence services boosts GAO's longstanding collaboration with the global audit community. The Center is positioned to

offer a wide range of fee-based products and services that can be customized to meet organizations' needs. Among many areas, Center services can help accountability organizations

- improve their capacity to conduct performance and financial audits,
- develop and implement sound quality assurance frameworks, strategic plans, and human capital strategies,
- enhance leadership and supervisory skills in effectively overseeing audits, and
- implement relevant INTOSAI and U.S. government audit and internal control standards.

The training included in detail all the steps that are taken during performance audits, prepared in 5 modules, not only in the theoretical but illustrated case by case from the experience of Mr. Stana. Also, this training was distinguished for the feature that it was very interactive, where all participating were able to discuss about the specifics in their work during performance audits.. Based on the knowledge gained by the participants we can say that the training was an added value and exceeded the expectations of the participants.

The group of ALSAI auditors who participated in this training comprised of Mr. Sali Agaj, Mrs. Angjela Nestori, Mr. Reinis Xhelili, Mrs.Silvana Ramadani, Mrs.Miranda Mesini, Mrs. Artemida Hoxha, Mr. Hektor Kosova and Mr. Kris Anastas .At the end of the training was held the ceremony of the distribution of certificates for all participating auditors attended by the General Auditor of the Kosova SAI, Mr. Besnik Osmani, Director of USAID in Kosovo, Mrs. Christina Devis, and USAID's Financial Management Director, Mr. Markham Isom.

In his speech, the Chairman of Kosova SAI, Mr. Besnik Osmani highlighting the importance of training in the development of professional knowledge of auditors, as a crucial tool to improve the audit work.

ALSAI participates in the course "SAI Performance Measurement Framework"

On October 3-5, in Madrid was organized the training on the recognition and application of the SAI-PMF (Performance Measurement System) by IDI (INTOSAI Development Initiative). The purpose of this training was to raise the awareness of SAIs in measuring their individual performance.

The SAI-PMF itself was endorsed as INTOSAI's document at the XXII Congress of INCOSAI, held in Abu Dhabi in December 2016, thus opening the way for its implementation in all interested countries.

The training focused on several key issues:

- In the instrument and methodology of evaluation PMF;

- the purpose of a SAI's PMF assessment and how reports can be used by SAIs and external partners;
- an appropriate process for conducting a PMF for the purposes of the country's assessment and context;
- the strengths and limitations of the PMF;
- the values and benefits of SAIs using the PMF framework.

During the first and second day of the training domain A (Independence and Legal Framework) domain B (Internal Governance and Ethics) and Domain C (Quality of Audit and Reporting) were discussed. All of the domains discussed were accompanied by examples, group work, and practical cases so that they could be implemented in different SAIs.

On the third day, domain D, E, F was discussed along with exercises to explain in detail the entire PMF framework to carry out the evaluation process.

Participants in this seminar were auditors of management levels from different countries such as Albania, Armenia, Bosnia and Herzegovina, Turkey, Ukraine, Kuwait, European Court of Auditors, Sweden, etc.

ALSAI was represented by Mrs. Manjola Naco, General Director and Mrs. Elisa Metaj, a specialist in the Directorate of Communication and Foreign Relations, who collaborated with colleagues from the United Kingdom, Armenia and Senegal on case studies that took place during 3 days of training.

The role of ALSAI in establishing and sharing the culture of integrity

On October 2, 2018 in Budapest it was organised the Conference on "Role of Supreme Audit Institutions in sharing the culture of integrity".

The conferences aimed in strengthening the bilateral and multilateral cooperation between audit institutions and members of the Working Group so they could offer

their contribution to the establishment and expansion of the culture of integrity between the countries of the EUROSAI region.

The conference was hosted by the Hungarian State Audit Office, which is also the head of the EUROSAI Working Group and it was attended by the SAI of Portugal, the Austrian Court of Auditors, SAI of Bulgaria, Romania, Belarus and representatives from the State Universities and other ministries and institutions of Hungary. In this event ALSAI was represented by Mrs. Albana Gjinopulli, Director of the Department of Audit Methodology and Strategy and Mrs. Edlira Sako, Director of the Human Resources Directorate. The external audit mission is increasing beyond the limits of traditional control in certain areas such as regularity and financial statements. Supreme Audit Institutions are already guardians of good governance in general and not just public finances. The Polish and the Austrian SAIs made a presentation on how these changes placed to the public audit the requirement for adopting new audit approaches which provide to the public, parliament and all stackeholders focused information on the integrity and ethics level of the elected officials. The experience of the most developed SAIs in this regard indicated that these institutions are already engaged in integrity-based audit approaches. In this respect ALSAI has increasingly emphasized its active role and contribution to the establishment of a value system where ethics and integrity are represented with the same importance as the basic audit function. The participants appreciated the ALSAIs positive efforts since 2012 which have concretized the ideas for a ethical and integrity environment in a system of values and principles that rely on ISSAI 20 "Principles of Transparency and Accountability".

ALSAI delegation participates in the celebration of the 15th anniversary of the National Audit Office of Kosovo

On October 4, 2018, a delegation from ALSAI headed by the Chairman Bujar Leskaj, attended the 15th anniversary of the establishment of Kosovo's National Audit Office (NAO).

On the occasion of this anniversary NAO organized the international thematic conference "The Role of the Impact of Supreme Audit Institutions in Restoring Public Confidence to the Public Sector". This event was attended by Ms. Helena Lindberg, General Auditor of the Swedish National Audit Office, Eng. Miloslav Kala, President of the SAI of Czech Republic, Adrian Crompton, Auditor General of Wales, Milan Dabović, President of the SAI of Montenegro, Seyit Ahmet Baş, President of the Court of Accounts of Turkey, as well as many other senior executives of the SAIs of Poland, Macedonia, Finland, ECA etc..

The First Panel discussed the impact of performance audits on better governance. The speakers provided examples of performance audits of their SAIs and highlighted the trend of increasing the role of these audits in improving the lives of citizens through government advice and recommendations for improving government services and policies towards citizens. The Second Panel addressed the importance of SAI audits to society by carrying out risk-based audits. In this panel, SAIs presented their experience in building the necessary infrastructure for the development of risk-based audits. ALSAI has signed the first co-operation agreement with the Kosovo National Audit Office in February 2012. Based on Article 15 of the Lima Declaration and the INTOSAI Moto "Experentia mutua omnibus prodest", both SAIs have exchanged in these six and a half years successful experiences from their audits, participating in annual and international activities of, by joint publications, interviews with auditors, etc. In this event Mr. Leskaj was accompanied by Mr. Ermal Yzeiraj, Director of the Legal Department, as well as the auditors Mr. Luan Kuka and Mr. Kristaq Gjurgjaj.

ALSAI participates in the EUROSAI WGEA's 16th Annual Meeting in Bratislava, Slovakia

The meeting of the EUROSAI Working Group on Environmental Audits (EUROSAI WGEA) was held on 25-28 September 2018 in Bratislava, Slovakia, on the topic “Climate Change - Focus on Data”. This is a very sensitive topic regarding environmental issues, since all the attention of policymakers, scientists, etc. is already focused on achieving such policies in Europe and around the world to slow down global warming by aiming to increase Earth's temperatures by at least 2 degrees per year (the real target is even below 2 degrees) under the Paris Accords on Climate Change, dated 12.12.2015.

The Slovak SAI was the host of this meeting wich started its first day with the welcoming speech of the President and Secretary of State for the Ministry of Environment in Slovakia. The first day of the meeting was organized as a seminar featuring presentations and exercises for all participants:

- Presentation of key data types for climate change;
- providing a resource overview and using climatic data;
- presentation of tools and methods for data analysis;
- discussing aspects of data use in audits related to climate change;
- carrying out practical exercises to inspire future audit work.

The speakers during the first day were from the European Environment Agency, the World Research Institute, the

European Court of Accounts and the United States GAO.

On the second day the meeting focused on the audits carried out concretely on the topic of the meeting with regard to climate change, where representatives from the SAIs of Germany, Latvia, Slovakia and GAO shared their experience. There were also included presentations from Professor Milan Lapin of the Slovak University, regarding the trend of climate change in Europe and mainly in Slovakia and representatives of the European Commission and the OECD in relation to the Paris Climate Change Agreement. At the end of the meeting, the focus was on joint audits. During this day it was foreseen that the SAIs would keep a brief presentation on the experience in the joint audit "On marine protected areas". This is a joint performance audit of SAIs in the Mediterranean countries, where the SAIs of Malta, Cyprus, Greece, Slovenia, Portugal, Spain and Albania participated.

Cooperation between external and internal auditors in the public sector

On October 9-11, 2018 at the Center for Excellence in Finance, CEF, Slovenia hosted a workshop on "Cooperation of Internal and External Auditors in the Public Sector". In this event ALSAI was represented by Mr.

Artur Hasanbelliu, Ms. Eneida Seraj and Mr. Besmir Pajaj.

This activity provided a platform for exchanging ideas on how to increase co-operation between external auditors working in Supreme Audit Institutions and public sector auditors. The workshop brought together heads of central harmonization units, heads of internal audit departments, internal auditors of the Audit Institutions. According to the Three-Line Defense model, internal audit plays the third-line role which means that it provides security for senior managerial level and steering board on the effectiveness of the management, control and risk management process.

External audit is not part of this model, it is located outside the organization and has

the primary role to express its opinion on the financial statements. However, co-operation between internal and external auditors is useful as it gives the senior management a better and more comprehensive picture of the risks, although the internal and external audit objectives are different, there are areas with common interest, especially in financial reporting. The workshop provided discussion and practical case solutions for participating countries using an interactive approach. At the end of the activity the participants had a better understanding of the principles, standards and guidelines governing the work of internal and external auditors, and also a better understanding of what is the basis for co-operation between internal and external auditors. This training was designed for managers of central harmonization units in the Ministry of Finance, heads of internal audit departments, auditors of internal audit units at the SAI, as well as auditors of Supreme Audit Institutions. The course was very interactive and participants from Albania, Kosovo, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Hungary, Macedonia, Turkey and Slovenia were encouraged to share their views and professional experiences.

ALSAI organizes memorial academy for prof. Stanislav Zuber, world-renowned engineer and geologist

On October 14, 2018, on the occasion of the 125th anniversary of the birth of geologist and oil engineer Prof. dr. Stanislav Zuber, ALSAI in cooperation with the professorship of the Faculty of Geology and Mines of the Polytechnic University of Tirana and with the Association of Friendship Albania-Poland organized the Memorial Academy in honor of Prof. Zuber, in the form of a scientific symposium, in the central hall of the Academy of Sciences. This event was attended by personalities of the field of geology, representatives of the Academy of Sciences, Ambassador of Poland in Albania, Karol Bachura, Vice-President of the National Audit Office of Poland (NIK) Wojciech Kutyla, representatives of Albania-Poland Friendship Association, representatives of civil society, SAI auditors, etc.

In his opening remarks the Head of ALSAI Bujar Leskaj emphasized that in 1927-1947 Albania had the chance to benefit from the extraordinary 20-year scientific contribution of Prof. Stanislav Zuber. He inherited the Central Archives of Geology and the Petroleum Institute 551 works and scientific papers, with 480 full papers. Prof. Zuber is the drafter of the Albanian tectonic map of the scale of 1: 4 000 000, of the Geological Map of Albania at the scale of 1: 200 000 and of the Albanian Mineral Map on the scale of 1: 300 000. The Ambassador of Poland in Albania, Karol Bachura said that in 2017 a road in Tirana received the name of Prof. Zuber, just near the whereabouts of the former

prison where he died of torture in 1947. While the TAP pipeline, the major work that extends today also in Albania and coming from Azerbaijan to finish in Italy, describes exactly the beginning of life and work of Prof. Zuber, with the initial contribution to the discovery of oil in Azerbaijan, then in Albania and the export of Albanian oil to Italy.

The Vice-President of NIK, Wojciech Kutyla, in his speech underlined the importance he has for the institution he represents and for the entire Polish society and the nation, in detail of the work and contribution of prominent intellectuals, both Polish and friendly countries and partners with Poland, such as Albania and its supreme public audit institution. Prof. Dr. Arqile Teta, the well-known scholar and author of the monographic book devoted to Prof. Zuberit "Prof. Stanislav Zuber-Life and Work ", also translated into Polish in 2017, in his statement emphasized that" *With Zuber began the industrialization of Albania. Some economists of today, in the discussions we have made, accept this thesis; there are no arguments to break down ... Only Prof. Zuberi managed to uncover the Devoll's oil tanker (as he then called Kuchova Zuber) and in 1928 threw the first well that gave fuel in industrial quantities and industrial ... Later, when Patos oil was added, Zuber enlarged the diameter of the pipeline from Fier to Vlore to 300 mm. This was the beginning of the export of Albanian oil, as an Albanian industrial product. Thus, the first step of the industrialization of the country was launched, which started from the oil industry that was designed and built by Prof. Zuber".* In other papers, well-known scholars and geologists, Prof. Dr. Skender Osmani, Prof. Dr. Shyqyri Aliaj, Prof. Dr. Alexander Çina, prof. Dr. Kujtim Onuzi, Prof. dr. Dr. Gafur Muka and Prof. Dr. Sazan Guri brought the dimensions and values of his bibliography, the figure of the great Polish engineer and geologist as outstanding tectonist, the contribution to Albanian magmatism, the importance of his maps, the topographic mapping model, and the oil exploration and research in maps. The meeting was closed by Mr. Leonard Zissi, on behalf of Albania-Poland Friendship Association and Mr.Astrit Beqiraj, who addressed a very interesting topic "Prof. Stanislav Zuber's a personality in Albanian media and his work in Poland ".

ALSAI attends the Contact Committee of the Supreme Audit Institutions of the European Union

The interaction between the Supreme Audit Institutions of the European Union is mainly carried out within the framework of the Contact Committee which is composed of the Heads of SAIs of the member states.

How EU Pre-accession Aid helped our SAI to shape its future

For 2018 the Contact Committee's annual meeting and the technical meeting of coordination officers was organized on October 11-12, in Dubrovnik. The Committee invited to participate in the capacity of the active observers also the SAIs of Albania, Montenegro, Serbia, the Former Yugoslav Republic of Macedonia and representatives of SIGMA. The ALSAI delegation consisted of Mrs. Luljeta Nano, Secretary General and Mrs. Albana Gjinopulli Director of the Department of Strategy and Audit Methodology. The purpose of the meeting was the joint discussions between SAIs, their practices and experiences in auditing specific topics of relevance in the recent developments of the European Union. Mr. Ivan Klesic, Chairman of the Croatian SAI welcomed the participants emphasized the fact that: "The Contact Committee is a very effective network of professional contacts between public auditors EU through working groups, forums and task forces on specific audit issues." Mrs. Karen Hill, Program Director from SIGMA presented ways to make public engagement contribute to better policies and services for citizens, an the idea was addressed more specifically by Ms. Laettitia Veriter representative of "Citizens for Europe" on how citizens engagement with SAIs have an impact on maintaining public confidence in the European Union and its institutions. An innovative approache on the interaction of EU SAIs with interest groups and the experiences of member countries in using these innovations were brought up by the SAIs of Hungary, Lithuania and Bulgaria.

During the event, documents, publications and journals of SAI activities under the framework of the Contact Committee network were distributed to the participants. On the August 2018 edition of the ECA Magazine it was introduced an exclusive interview with Mr. Bujar Leskaj, Chairman of ALSAI on the Benefits and Impact of the Implementation of the

Project "Strengthening External Audit Capacity in Albania" under the IPA 2013 Program, successfully implemented by SAI of Poland and Croatian SAI. In parallel with the meeting of SAI Chairmens, a technical meeting of Member Coordinators was organized, which addressed issues related to the organization and coordination of the activities that the Task Force will perform on the basis of decisions received by the Contact Committee. Reporting and decision-making on the forthcoming activities of the Contact Committee and Working Groups and Task Force operating under this organization were dealt with under the perspective of proposals and developments for future periods. At the end of the meeting according to the procedure and tradition Mr. Krysztof Kwatkowski, President of the SAI of Poland, took the chair for next year, who was handed over by the Croatian SAI at the end of the one year period.

Meeting in Opole, Poland, on the Active Audit Manual on IT

On October 17-19, 2018, a meeting of the Electronic Governance subgroup and the Active Information Audit Manual was held in Opole, Poland. The active form of the IT Audit manual was one of the co-operation products during the twinning project between ALSAI and the Polish NIK. The Active Manual was accepted as a dynamic form of developing the IT Audit Manual during the meeting of the INTOSAI IT Audit Working Group. At the same time, the further development of this project was decided by the EUROSAI working group. The meeting organized by the Polish NIK was also attended by SAIs of Estonia, Albania, Bosnia & Herzegovina, Hungary, Slovakia, Montenegro, Latvia. ALSAI participates for the second time at this meeting and this year was represented by two auditors of the IT Audit Department, Mrs. Elira Cukalla and Mr. Melald Habazaj. The opening speech of the meeting was held by the regional director of NIK office in Opole, welcoming and evaluating the development of the eGovernment space, or "KUBI" that has developed the IT Working Group in EUROSAI. Pawel Banaś, who is also the Advisor to the NIK President of Poland, stressed the importance of KUBI as a tool to facilitate e-government audits.

The KUBI platform serves as a database on EUROSAI's web site for publishing audit reports from various SAIs. Through KUBI, it is possible not only to access another similar audits that has been developed by another SAI, but also through similar findings, articles, methodologies and various materials. The presentation continued with the new developments of reporting and references on the findings graphically, facilitating the search and reading of similar reports from platform users. The participating SAIs presented the main outcomes of the IT audits that each of them conducted. The ALSAI auditors made a presentation on the main audit findings

we have developed at the National Business Center. On the second day of the meeting, the working group was welcomed by the Vice-President of the National Audit Office of Poland (NIK) Wojciech Dog, pointing to the fact that each one of us should think about how IT serves and can help the audit. The active IT handbook has developed even more as a result of the ambitious work of Mr. Paël Banaś of the SAI of Poland, Carlos Cardoso Director of the IT department at the Portugal Court of Auditors and Mr. Alo Lääne Senior IT Auditor at Estonian SAI, which praised the role of ALSAI in this development. This manual has been improved by facilitating use and changes in its development. This tool that facilitates the reading and assimilation of the IT manual can be downloaded from INTOSAIT and EUROSAI pages for use by any SAI. On the last day of the meeting, new ideas were introduced, which were developed along with guidelines for internal control (IC). Leaders of the meeting suggested that any new guidance could be seen to be developed as a tool similar to that of the Active IT manual. From discussions on how each SAI can contribute to the development of tools such as the opportunities offered by technology, ALSAI initiated the design of a plugin that serves the active handbook, related to the implementation of the data protection regulation where its implementation is mandatory not only in countries that are members of the EU, but also in countries where European citizens work. At the end of the meeting, the spirit of cooperation between the participating countries of the working group and the contribution of each member was appreciated as it serves to enhance the quality of IT Audit.

ALSAI participates in the EUROSAI meeting on Audit Methodology

On October 16-17, 2018, EUROSAI's meeting on the Audit Methodology took place in Warsaw. This meeting co-chaired by the Polish and Swedish SAI was attended by 57 representatives of Supreme Audit Institutions from 30 countries. Part of this roundtable were also representatives of EUROSAI, INTOSAI Development Initiative (IDI), European Court of Auditors (ECA) etc.

The focus of the meeting was to exchange experiences and update the achievements regarding the perfection of audit methodology and the practical implementation of its components by supreme public audit institutions. The two-day meeting was conceived over three baseline columns around which the presentations or working group sessions were oriented, including:

1. Ensuring the quality of audit through the implementation of International Auditing Standards ISSAI. The emphasis was on the necessity of knowing the pillars of quality assurance (authority,

accountability and accountability), the ways of eliminating mistakes (self-assessments, internal evaluations and external reviews and evaluations) and that quality assurance is a story / process that never end.

2. Communicating with stakeholders through modern methods of presenting audit findings and recommendations, such as infographics. This panel discussed topics: why we communicate the results of professional engagements and how the gap between the auditors and the communication of findings and recommendations can be narrowed; use of communication networks to get more feedback on issues or issues to be audited, etc.

3. Planning and audit strategy using risk analysis. Of interest was the discourse on the needs, initiatives and challenges of the annual and strategic planning process, parallel audits, new planning techniques and planning processes and planning structures, and how to improve risk assessment through program assistance and IT application agency.

The meeting confirmed the importance of parallel audit engagements, such as the development of the elements of the EUROSAI Strategic Plan 2017-2023. For this, it was brought to the attention that the Parallel Audit Initiative was created as a co-ordinated project by the SAI of Holland during the 11th meeting of the ITWG Working Group in Prague and that the decision taken at the 12th ITWG meeting in Tallinn marked the search for IT solution to ensure the presentation of topics and provide selection mechanisms on the most appropriate topics for future parallel audits (taking into account the planning process from member states).

The overall conclusions of this meeting, in addition to assessing the importance and usefulness of such meetings for the national higher audit institutions, listed some aspects and issues that are important in the current stage of cooperation and interaction between SAIs such as: exchange of plans audit annual of SAIs in order to better plan parallel audits. In this event ALSAI was represented the auditors Qeram Cibaku, Koço Sokoli and Orgest Levani.

ALSAI participates in the IX Meeting on Auditing Ethics organized by the Task Force (EUROSAI) on Ethics

On October 22-23, 2018, it was held in Lisbon the IXth meeting of the EUROSAI Task Force Group on "Audit and Ethics" (TFA & E). As a member of this group ALSAI participated in this important EUROSAI activity, which addressed one of the most current issues for public administration related to prevention and fight against corruption. The handling of this topic is of

paramount importance for SAIs which aim the sound public finance management. This meeting was attended by representatives of 20 SAIs: Austrian Court of Auditors, French Court of Auditors, European Court of Auditors, Poland, Netherlands, Albania, Macedonia, Israel, Italy, Malta, Czech Republic, Hungary, Serbia, Spain, Turkey and Greece. Portugal's Court of Auditors, which heads the EUROSAI Task Force, was the hos SAI. The welcome speech was held by the President of the Portuguese Court of Accounts, Vitor Caldeira. During his speech, Mr. Caldeira stressed the fact that EUROSAI believes that the Task Force for Audit & Ethics is studying and working hard to achieve the main goal of promoting ethical behavior in both Supreme Audit Institutions and public organizations. We will strive to be useful, to lead by example, to increase the values of SAIs, leadership and staff, as well as the citizens we serve - continued Mr. Caldeira.

During the meeting there were addressed and discussed issues of interest such as:

- Promoting Ethics in Public Sector Organizations;
- Ethics Auditing in Public Sector Organizations;
- The role of SAIs in disseminating a culture of integrity;
- Implementation of ISSAI 30 and new ideas in this regard;
- European Directives for the protection of whistle-blowers;
- Anti-corruption management system, etc;

During the second day, the meeting focused on referrals and discussions on encouraging SAIs to promote integrity in the public sector. This section also included the presentation by Ms. Isrena Islami on the results of the Performance Audit on the Anticorruption Strategy of the Albanian Government, also implemented with the support of the INTOSAI Development Initiative (IDI). Ms. Islami presented the audit objectives, the context in which the audit was conducted, the audit period, the audited entities and especially the audit messages, conclusions and recommendations.

The audit focused on one of the objectives of the Albanian Anti-corruption Strategy "Adopting anti-corruption policies from the local government". One of the main recommendations of ALSAI was the establishment of the National Anti-

Corruption Agency, in order to ensure the implementation of the strategy with efficiency and effectiveness.

Ms. Islami thanked the organizers and especially the IDI for the support they provided to the ALSAI auditors during these years, in terms of increasing the audit capacities and the institutional modernization.

ALSAI signed a cooperation agreement with HIDCACI

On October 26, 2018, a cooperation agreement was signed between ALSAI and the High Inspectorate of Declaration and Control of Assets and Conflict of Interest, represented by Mr. Z. Bujar Leskaj and Mr. Shkëlqim Ganaj. Mr. Leskaj declared that the aim of this agreement is the further deepening of a multi-year cooperation that has served to increase the transparency and accountability of public institutions and their leaders and uncompromising fight against corruption. The agreement formalizes the involvement of HIDCACI inspectors in the ALSAI audit teams and synergies of training programs on topics of common interest. HIDCACI inspectors' expertise will be an added value for the work of the audit teams which have identified and continue to identify cases of using public money to identify conflicts of interest involving senior officers. Mr. Leskaj expressed his highest appreciation for the HIDCACI activity pointing out that this institution has intensified the fight against corruption in the last 3 years.

Mr. Ganaj praised the uncompromising approach of the ALSAI to identify any case of misuse of public funds. He stressed the fact that the radical change that ALSAI experienced in recent years is evident and the public already perceives it as a serious institution working to fulfill its constitutional mission. The co-operation agreement signed between the two institutions is a complement to the agreement signed in 2012. This agreement is also signed in the framework of the implementation of the EC Progress Report recommendations regarding the joint training of the two institutions, referring to issues related to conflict of interest during the procurement procedures for which ALSAI has drafted an action plan. The signing of the agreement comes also in the framework of the Open Month organized by ALSAI during October 25 – December 14.

EUROSAI Strategic Plan 2017-2023 meeting

The European Organization of Supreme Audit Institutions, EUROSAI and the Albanian Supreme Audit Institution, on 30 - 31 October 2018, successfully completed the meeting on one of the main objectives of the EUROSAI 2017-2023 Strategic Plan

for producing effective, innovative and adequate audit reports through the promotion of professional cooperation in Tirana. This activity was part of the Open Month Program that ALSAI organizes each year, which is now a tradition for this institution. The Albanian Supreme Audit Institution was represented by a number of directorate bodies, lead by Ms. Lindita Milo, General Director, Ms. Albana Gjinopulli Director of the Department of Strategy and Audit Methodology, Ms. Irena Islami Director of the Directorate of Communication, Publishing and International Relations, and high level auditors.

Mrs. Lindita Milo, General Director of ALSAI, gave a short address welcoming the participants on behalf of ALSAI, as the main organizer of the activity and underlined the importance of this event. Mrs. Milo stressed that ALSAI will continue to participate in all EUROSAI activities because the aim of this organization established since 1990 is to build a framework for the exchange of knowledge between the Public Audit Institutions, promoting the empowerment and improvement of public funds audit reports. The Members of 50 SAI-s create a diversified circuit represented by various organizational models, mandates, needs and various priorities.

By 2023, EUROSAI aims to transform itself into a dynamic, knowledge-driven mediator that complies with the specific needs of its members' development, their various social and administrative conditions and their available resources. This development will be guided by two strategic goals and will be supported by the improvements in EUROSAI governance: 1) Supporting effective, innovative and adequate audits through the promotion and mediation of professional cooperation; 2) Assist SAI-s in facing new challenges through the support of their institutional capacity building.

On behalf of these purposes, EUROSAI supports SAIs in providing high quality audits and enhancing accountability, transparency and integrity of government and public sector in their own countries. Strategic Goal Meeting 1: Supporting effective, innovative and adequate audits through the promotion and mediation of professional cooperation with the purpose to unite representatives of the leading SAIs working groups, task forces and projects created under these specific goals and objectives.

SAI of Germany and Czech Republic headed the two-day work based on the progress achieved and under the perspective of future activities. The representative of the Turkish Court of Auditors presented to the participants the Operational Plan, which supports every objective set out in the EUROSAI Strategic Plan with concrete actions and activities.

Under the objective of SAIs being able to accomplish collaborative audits and to respond the existing and emerging challenges, the Albanian Supreme Audit Institution presented the values and benefits of participating in audit programs in collaboration with EUROSAI-s. Although ALSAI was aware of this type of audits in theory, they only took place in 2012 for the first time in Albania, offering positive results as an effective instrument in enhancing inter-institutional cooperation. Participation in parallel audits with the SAI of the countries of the region, always directed by the SAI of EU member states, has offered a unique opportunity to develop auditing activity of ALSAI.

EUROSAI's future challenge is to remain an attractive organization that belongs to all of its members. This can only be achieved through changes, improvements and mutual interaction among all stakeholders, and being part of this framework, ALSAI remains committed to contribute in European and international level.

ALSAI participates in the Task Force Seminar on Municipality Audit organized by EUROSAI with the topic "*Local Government Finance - Future Challenges*"

EUROSAI organized the annual meeting of the EUROSAI Task Force on Municipality Audit (TFMA) members and the Seminar on Municipality Audit in Belgrade on 5 and 6 November 2018, with the main topic "Local Government Finance - Future Challenges". In this activity ALSAI was represented by Mr. Qemal Shehu, The Director of the Local Budget Audit Department, Mr. Sali Agaj, Senior Auditor in the Performance Audit Department, and Mr. Arbert Thoma, Senior Auditor in the Local Budget Audit Department. EUROSAI Task Force on Municipality Audit was set up in June 2016 when the EUROSAI Steering Committee supported the initiative of the State Audit Office of Lithuania to gather relevant SAIs on local government audit issues. This Task Force, comprised by 26 members of the SAIs of Europe, including ALSAI, aims to improve the systems and procedures related to the municipality audit, exchanging the best practices to achieve essential audit results to improve public financial management, external auditing, so that the results can bring positive changes and benefits to both municipal citizens and taxpayers in general.

40 representatives of Supreme Audit Institutions attended this event including Albania, Austria, Croatia, Denmark, Estonia, Bosnia and Herzegovina, Finland, Greece, Hungary, Israel, Italy, Latvia, Lithuania, Macedonia, Malta, Moldova, Montenegro Poland, Portugal, Serbia, Romania, Slovakia, Slovenia, Spain, Turkey and Ukraine. During the two day seminar, participants discussed about the financing situation of local authorities, effective financial management and local responsibilities, borrowing and debt, as well as the role of central authorities in this process.

The Task Force seminar on Municipality Audit restated the global trends in public expenditure management shifting from the fiscal discipline dimension to performance dimensions, extending to municipality outcomes towards delivering services to citizens, demanding disseminating best practices in municipal auditing to inform lawmakers, executives and the public at large on the growing role of external public audit in terms of improving management across the public sector.

During the two days of this activity, many workshops took place on specific experiences in the audit of municipalities, where the ALSAI group discussed about the financial management situation based on the audits conducted, key findings, recommendations, etc.

At the end of the activity, the representatives of SAIs reviewed activities related to the Work Plan 2017-2020 and in particular the 2019 Action Plan. Proposals put forward in this meeting are not considered final because the discussions will continue online among the members of the Task Force, before the development of future activities.

The ALSAI Chairman conducts an official visit to Croatia

On 8-9 November, the chairman of ALSAI Mr. Bujar Leskaj, attended a two-day official visit in Croatia on behalf of the invitation of the General Auditor of the State Audit Office of Croatia, Mr. Ivan Klesic, who had organized this event with respect to the termination of Mr. Leskaj's mandate in the end of 2018 after 7 years governing the institution. The welcome speech was held at the headquarters of the Croatian SAI and later an extended meeting took place with directors and auditors of the Croatian SAI-s.

General Auditor of the SAI of Croatia, Mr. Ivan Klesic made a presentation about the organization and objectives of the Croatian SAI. This office has its headquarters in Zagreb and 20 branches distributed in the main regions of the country. Audit departments are organized with respect to the audited entities and audit programs. The General Auditor, who is the head of the office is elected by the Parliament of Croatia and is proposed by the Committee on Administrative Matters, Elections and Appointments. The State Audit Office of Croatia conducts its activity based on the law on the functioning of this office and its

mandate includes auditing matters such as, income and expenses; financial statements and financial transactions; public entities, companies and legal entities in which the state has the majority of shares; the usage of EU funds and other international organizations regarding the public needs. Mr. Klesic continued his speech by presenting the SAI report at the parliament, human resources policies, communication and transparency policies, etc.

Subsequently, the ALSAI Chairman held a lecture with directors and auditors of the State Audit Office of Croatia. Mr. Leskaj after making a brief presentation of the ALSAI and then backing the motto of the 9th EUROSAI Congress in the Netherlands: "When was the last time you did something for the first time? ", forwarded to Croatian auditors 10 innovations that were first implemented in ALSAI for the last seven years:

1. Adoption of the new ALSAI Law in November 2014, which brought the SAI activity in accordance with INTOSAI standards;
2. Conduction of performance audits, starting from 2012 (so far 80 performance audits have been carried out);
3. Conduction of IT audits, starting from 2015 (so far 15 IT audits have been carried out);
4. Criminal charges, which are not the main purpose of ALSAI audits but they have supported the fight against corruption. Since 2012, the ALSAI has conducted in total 299 criminal charges, which means a criminal charge per week;
5. ALSAI publications, which by the end of 2018 will be 101 (in total for seven years), while in 20 years ALSAI had only 12 publications (1991-2011);
6. The ALSAI has published the scientific research journal in Albanian and English, 20 editions of this magazine in total for seven years;
7. The Open Month, which is organized in the framework of transparency of the activity of the institution for several years in a row and has a wide public impact;
8. Six Scientific Conferences of ALSAI, the first was held in 2012 and the seventh will be held on December 12-13, 2018;
9. Cooperation agreements with counterpart institutions, universities and especially with NGOs (in total 57 agreements, 30 of which with NGOs);
10. Deployment of ALSAI staff in the new building and conducting audit activity in comfortable conditions.

In addition, the ALSAI Chairman praised the implementation of the twinning project by the Croatian and Polish SAI-s and focused on the components and missions developed by Croatian experts,

performance audits and quality control. During the implementation of the project 107 missions, 10 working meetings, over 100 leaders and auditors attended the working meetings and trainings with Polish and Croatian experts, etc.

The delegation conducted a visit in the Municipality of Vinodol, in the library and in the birth place of the painter Juraj Julije Klovic (1498 - 5 January 1578), an illuminator, miniaturist and painter born in the Kingdom of Croatia who was mainly active in Italy in the Renaissance. He is considered to be the greatest illuminator of the Italian High Renaissance, and apparently the last well-known artist in the long tradition of illuminated manuscript, before some modern innovations.

The Mayor of Vinodol, Marinko Karlic reserved a warm welcome to the ALSAI delegation and honored the chairman of ALSAI with the title "Citizen of honor" of Vinodol, through a well-organized ceremony with many guests, conveying many positive emotions. Instrumentalists and folk groups of the area participated in the ceremony.

The Chairman of ALSAI was accompanied by Mr. Rinald Muça, Director of the Performance Audit Department, Mrs. Irena Islami, Director of the Directorate of Communication, Publishing and External Relations and Mrs. Amantia Patozi, Specialist at this Directorate.

The visit reached its goal and passed into a very friendly atmosphere.

ALSAI training in Tirana with the topic "Information Technology - IT Support in Audit Processes and Audit Software"

On 14-15 November 2018, an IT training took place in Tirana, with the topic "*Information Technology - IT Support in Audit Processes and Audit Software*". This

cooperation is guided by the mission of EU Candidate and Potential candidate Countries Network, aiming solutions to common problems and the progressive development of the audit work of the SAIs of the countries in this network on their path towards European Union membership. This training took place based on the Network's work plan for the period 2018-2020, which was developed on the basis of inputs prompted by a brief survey conducted by SIGMA to get network views on the priority of the activities.

The Albanian Supreme Audit Institution was the host SAI, and the representatives of the SAI of Turkey, Serbia, Macedonia, Montenegro and Bosnia and Herzegovina participated in this activity. The main focus of the training was IT support in audit processes.

The General Director Mrs. Lindita Lati (Milo), on behalf of the Chairman of the ALSAI, welcomed the participating SAI-s in the event. In the welcome speech, Mrs. Lati emphasized that the development of Information Technology placed the need to improve our capacity to absorb new technology and support the innovative approach of IT audit.

The training was moderated by the Director of the Department of Strategy and Audit Methodology, Ms. Albana Gjinopulli.

In the first day, the meeting started with the presentation of audit methodology, objectives and processes that involves auditing. This topic was presented by the Director of the Department of Strategy and Methodology. During the presentation, Mrs. Gjinopulli emphasized the importance of the audit methodology as one of the essential elements to carry out audit based on international standards. On the first day the participants attended 2 topics held by Mr. Kozma Kondakçiu, Director of the Audit Department of IT in ALSAI, specifically that of "*Use of the Active Information Audit Manual*" and "*Use of Visualization Techniques in Auditing*" in ALSAI.

The participants attended with great interest the topics presented by the SAI of Macedonia and Serbia about the IT support and its support in the conducted audits. Both of these SAIs technically demonstrated the software they use in an IT audit or combined audit process. The representatives of the European Court of Auditors (ECA) Magdalena Cordero Valdavida, IT Director and Mr. Emanuele Fosseti, IT sector welcomed this event and presented their trainings on these topics.

The topics presented in the second day of the activity were technical and included details with great interest for IT auditors to support them in the audit process and manage to analyze a database with positive results. During the second day of the training the main presentations were

held by the SAI of Turkey, which introduced the development of Data Mining, the use of applications, and the issuance of data during the audit. Representatives of SAI of Turkey showed examples and illustrations on how they realize the process of data mining, tools and techniques.

Mr. Aldo Kita, the Head of IT Sector of the Information Technology and Logistics Directorate in ALSAI, presented the SAI's practice in managing the processes and specifically the "*Audit Information Management and Support System for Audit Processes*" (SIMMPA).

The following training days were followed were considered with great interest and did not miss the questions, suggestions and sharing of experience among the participating SAIs. The training was accompanied by social activities and guests enjoyed a visit at the National History Museum.

ALSAI participates in the inter-institutional roundtable organized by USAID

In the framework of the USAID-funded "Transparency in Health System" project, a roundtable on "*Strengthening institutional transparency and civic engagement for quality improvement in the health system-challenges and opportunities*" was organized in Tirana on 14th November 2018.

This meeting was attended by the heads of the three institutions that are part of this project: SAI, HIDAACI and the People's Advocate, as well as representatives of civil society organizations and the media. During the meeting, participants discussed about civic engagement in enhancing transparency and quality in the health system.

The occasional word on this table was held by Mikaela Meredith, Director of USAID for Albania. Mrs. Meredith reiterated the fact that the project aims to create a more responsible environment for the use of public money by strengthening supervisory institutions such as the SAI, the People's Advocate and HIDAACI and enhancing cooperation with civil society and the media.

The technical assistance that USAID is offering to ALSAI consists in improving performance audits in the health sector, increasing citizen access to information, introducing some technological solutions to the complaints system, using open data and alert indicators -red flags for areas prone to corruption, etc. To continue, the Chairman of ALSAI, Mr. Bujar Leskaj, said that the organization of this roundtable is not just a following activity, but represents an important moment for the presentation of the instruments that have been designed and have started to be applied by the institution, with the purpose to increase transparency in civil society and the general public, but not only. The benefit from the use of information technology to identify the highest potential risk transactions in public procurement procedures affects the efficiency and impact of the SAI audit activity. The Chairman of the ALSAI considered the contribution given by USAID to Albania in the years as *"... unique and important for the strengthening of the independent institutions of the Albanian state, the building of the human and institutional capacities of our public administration, the strengthening of the civil society, private sector development, electoral reform, administrative and territorial reform, and ultimately the key, judicial reform."*

On behalf of the High Inspectorate of Declaration and Audit of Assets and Conflict of Interest, Mr. Flori Karaj made a summary of the results of the Project, focusing on filling in on-line Declarations of Property Declaration of Albanian officials, considering it a very beneficial product of this project. At the end of the meeting, the participants listened with great interest the results achieved by several NGOs who had received small grants on these topics.

During the meeting, the three institutions presented their key achievements and challenges in enhancing institutional transparency and civil society engagement as a condition for effective fight against corruption focusing on the health sector. Meanwhile, the meeting served as a platform for dialogue with civil society organizations and the media on how to enforce the principles of good governance, increase transparency and protect public funds and assets.

ALSAI participates in the 21st edition of the Book Fair

Between 14 and 18 November 2018, the Albanian Supreme Audit Institution participated in the 21st edition of the Book Fair in Tirana, marking for the sixth consecutive year a dignified participation, featuring 95 publications versus 17 publications of 2013, when he first participated modestly at this fair. ALSAI publications, alongside public information,

assist public auditors to build their capacities, rigorous implementation of INTOSAI standards and exchange of best practices, based on the INTOSAI motto “Mutual experience benefits all”.

On November 16, the ALSAI publications were presented at the Palace of Congresses. This activity was attended by the chairman of SAI, Prof. dr. Dr. Skender Osmani, Prof.Dr.Pajtim Ribaj, and Prof.Dr. Sazan Guri, translator Astrit Beqiraj, external experts of SSA and media representatives.

The welcome speech was held by the Chairman of the Albanian Supreme Audit Institution, Mr. Bujar Leskaj, who emphasized that "*based on the institution's Development Strategy for the period 2018-2022 and the ALSAI Strategy 2017-2019, we are gathered today in this hall to promote the ALSAI publications in years and especially those of 2018. The titles of ALSAI's publications in these seven years are really impressive, both for the resemblance of topics, the depth of the scientific argument, historical records, the value of conclusions and reflections, as well as the amount of information they contain, both for the readers of the audit field and the economy, as well as for the simple reader interested in the audit field.* "

The series of ALSAI publications have increased in recent years with more and more qualitative titles and at this year's fair, we are presenting 95 titles, among which:

- 20 editions of the "Public Audit" Search-Scientific Journal in Albanian and English;
- 7 annual reports of ALSAI work;
- 8 publications dedicated to the performance of the institution in Albanian and English;
- 10 volumes of summary writings of auditors in the daily press
- 6 volumes related to the ALSAI Scientific Annual Conferences;
- 17 titles related to INTOSAI Standards, Manuals and Audit Guidelines;
- 4 titles related to Ethics and Integrity;
- 16 other titles that reflect SAI audits in 2012-2015, SSA's strategies, INTOSAI history, etc.

Mr. Leskaj mentioned that the publication of all these titles is in line with the new approach that ALSAI has embraced in recent years, which is fully in line and based on professional standards of public supreme audit, ISSAI.

In addition, the Secretary General, Mr. Luljeta Nano, presented 11 completed publications of 2018, pointing out that ALSAI participates in this cultural event following the tradition already established for seven years with a series of publications, the editions of which represent a rich range of values, works, research, reflection of institutional activity

and leadership contributions and ALSAI staff, but not only. Valuable contributions come from the academic world, from well-known domestic and foreign professionals in the field of economics, auditing, accounting etc.

The General Director, Ms. Manjola Naço, made a presentation of 20 editions of the Research-Scientific Review "Public Audit". Ms. Naco emphasized that reaching the number 20 of the magazine is a testament of the success of the ALSAI in this genre, which by its own form as a Scientific Research Journal poses a real challenge. In these 20 editions of the Journal, 316 papers were published, translations and scientific articles, 53 profiles of homologous SAIs and 41 translations of INTOSAI and auditory staff items.

An interesting presentation was the one of the well-known Polish translator, Mr.Astrit Beqiraj, who is also the translator of one of the books of the ALSAI, "Polish NIK, Tradition and Folklore" who during his speech made a summary of the book by stating that the Supreme Audit Institution of Poland, besides the primary function of the public finance audit, has other dimensions such as the transfer of knowledge and experiences, the protection of human rights , the reckoning of missing works of art, etc.

Continuing the event, Ms. Aulona Jonuzi presented a review of the Green Book of the US Government Accountability Office, published in 2018. The Green Book serves to the ALSAI auditors and other groups of interest as a practical guide to specific requirements for evaluation and reporting of controls in the US federal government.

The Green Book approaches internal control through a hierarchical structure made of five components, 17 principles, and 77 attributes. Attributes come in the form of additional information and intend to explain more precisely what a principle means and what it is supposed to cover, or include examples of procedures that may be appropriate for an entity.

To conclude, the Director of the Directorate of Communication, Publishing and Foreign Relations, Ms. Irena Islami, focused her discussion on the five books that will complete the series of ALSAI editions for 2018: Chairman's Documents, 2016-October 2018; Cooperation with GAO, ECA, NIK and SAI of Kuwait; Training and professional development; Performance Audits in KLSH November 2017-2018 and IT Audits and Volume XI, "ALSAI Auditors in the Daily Press”

Ms. Islami made a short presentation on the content of these five titles and particularly emphasized the publication "Training and professional development of ECA auditors and ALSAI experience in staff training over the past seven years". For ALSAI, which aims to be a trustworthy professional institution, the upgrading of

professional staff capacities is a primary objective. A qualitative assistance to the methodology for drafting effective training plans is the experience of the European Court of Auditors (ECA). In order to bring as close as possible to SAI auditors the methodology and approach that this Court has pursued over the years to train its staff, the ALSAI has translated and will publish the publication "*Training and professional development of ECA auditors and ALSAI experience in training staff over the last seven years ".*

The ALSAI Chairman after thanking the participants closed the activity, underlining that ".. *We have emphasized in other activities and the last year fair that our challenge was to conclude 100 editions by 2018. With the number of publications that we have realized so far as an institution, we can say that we have reached our goal. ALSAI's publications will be 101 titles at the end of this year. These publications serve to increase transparency and accountability by making an important quantitative and qualitative step in contributing to good governance by making public and transparent all of the institution's activity and capacity building in the field of public audit.*

I would like to emphasize recently that the publication of the ALSAI publications is at the top of the 10 innovations that have been accomplished as an institution and this is something we should all be proud of. I think that these editions will serve as a trace, among many others that we will leave in the work of SAI, for which we all have our contribution. "

ALSAI promotes the book "Double Eradication" by author Bedri Islami

On November 19, at the premises of the Albanian Supreme Audit Institution, in the "Lech Kaczynski" hall was held the promotion of the "Double Eternity" book written by Bedri Islami, devoted to two heroes of Kosovo war, Fehmi Lladrovci and Xheva Krasniqi- Lladrovci.

This event was attended by the author and auditors of the ALSAI, The Republic of Kosovo's Charge d'Affaires in the Republic of Albania, Mr. Syl Ukshini, the Mayor of Drenas, Mr. Ramiz Lladrovci, Mr. Amami Dokle, Mr. Dilaver Goxhaj, Mr. Ismet Sulejmani, the poet Xhevahir Spahiu, the writer Sulejman Mato, Mr. Aga Nezha, the actors Bujar Asqeriu and Mirush Kabashi etc.

The opening speech was held by the ALSAI President, Mr. Bujar Leskaj, who underlined the fact that it was a special honor for the institution to organize the promotion of the book "Double Eternity", by Bedri Islami, devoted to two heroes of the war Kosovo, Fehmi Lladrovci and Xheva Krasniqi-Lladrovci, two intellectuals who participated in two wars, fought twice against Serbia, the first time in Croatia, the second time in their homeland in Kosovo and passed in eternity.

In his speech, Mr. Ismet Sulejmani, a member of the People's Movement of Kosovo (LPK), noted that September 22, 2018 marked the 20th anniversary of the heroic fall of the great national activist, the illegal conspiracy of the steel, the organizer and the excellent leader of the national clandestine political movement in Kosovo , The President of LPK in Germany, the legendary general of the Kosovo Liberation Army and the Albanian people, the historic commander of Drenica, the hero of the nation, the glorious Fehmi Lladrovci and his wife and co-hero heroine Xheva.

Fehmi and Jema, wherever they were, the patriotic activity for the liberation of Kosovo, did not stop, but increased and enriched everything, even the armed struggle against Serbia in Croatia, while preparations for the initiated armed liberation war in Kosovo was uninterrupted.

The Republic of Kosovo's Charge d'Affaires in the Republic of Albania, Syl Ukshini, took the floor and named the author of the book, Mr. Islami as the best chronicler of the Kosovo Liberation Army and in this work is written the truth about the Kosovo Liberation Army, as the best political-military organization since the Albanian League of Prizren.

The writer, Mr. Sulejman Mato, singled out something from the personal lives of heroes Fehmi Lladrovci and Xheva Krasniqi-Lladrovci, their great love for each other, and the fact that they fought together and died together. This work is a true novel and can undoubtedly serve as the origin of an artistic film.

Mr. Dilaver Goxhaj, Deputy Chief of General Staff of the Kosovo Liberation Army in his speech on Monograph "Double Eternity", described the book as the best of the past, without hesitation with this genre, Mr. Islami is among the writers the most European European monographs. Through his monographs, Mr. Islami apparently has set himself the goal of presenting the historical role of some prominent figures of that war and leading role of the CCK in the struggle for the liberation of Kosovo.

The monograph for Fehmi Lladrovci and Xheva Krasniqi-Lladrovci, "Double Eternity", is not just a monograph but a literary work on a topic not only political but also historical.

The meeting was closed by the author of the work, Mr. Bedri Islami, who was also the President of the LCP. Among others, the author stressed that the two heroes of Kosovo were honored in Albania with the title "Honor of the Nation". Kosovo's War joined 7,000 young people and young people living in European countries to give their contribution to Kosovo's Independence.

Mr. Islami also referred to Albanian writers and artists who inspired KLA fighters like Mirush Kabashi, Xhevahir Spahiu, Bujar Asqeriu, Reshat Arbana and others. In Kosovo, the Kosovo Liberation Movement did not come from above as rain but from below as a pure source. Fighters from Albania played an important role in this war.

The correspondence between the two Lladrovci spouses is monumental and I have had the greatest fortune - concluded Mr.Islam - that I have known these heroes-legends and have made me a close friend of their family.

The meeting was attended with much interest and emotion. At the end of the activity, the "Çipini" group sang a very sensuous and multi-poetic song, devoted to two legendary Kosovo heroes, Fehmi Lladrovci and Xheva Krasniqi-Lladrovci.

ALSAI holds a meeting with the scholar Uran Butka and the writer/researcher Agron Tufa regarding Mid'hat Frashëri's work

On 26th November, at the premises of the Supreme State Audit, in the "Lech Kaczynski" hall, a meeting was held with the scholar Uran Butka and the writer/researcher Agron Tufa regarding Mid'hat Frashëri's work. The meeting was held in the framework of the open month activities.
The event was attended by the Head of ALSAI, auditors of the Supreme Audit Institution and journalists in the field.

The activity was started by the Head of ALSAI, Mr. Bujar Leskaj, who highlighted the fact that it was a special honor for the institution to organize this meeting devoted to the work of Mid'had Frashëri. Mr. Leskaj mentioned that the chosen work of Mid'hat Frashëri is an extraordinary piece of culture that returns to Albania and to Mid'hat Frashëri himself. It should be mentioned that, although a character of the great national Frashëri family, Mid'hat Frasheri, for decades, because of his political beliefs and activities, which were in conflict with the

communist ones, was totally excluded from social and cultural life.

Mr. Leskaj referred to the Moral Decalogue of Mid'hat Frashëri and mentioned his 10 postulates.

In his speech, the historian and scholar Uran Butka referred to his own work "Genius of the Nation" dedicated to Mid'hat Frashëri. Mr. Butka pointed out that this work is mainly cultural and has three volumes; the first one includes his publicity, the second includes historical, cultural, social and political studies etc., the third volume includes his creations and memories, which are a great fortune for the history of the nation. His correspondence is among the most outstanding in the history of Albanian literature, along with travel descriptions throughout the world, diaries and so on. Mr. Butka explained that these *"... are documents that reside in the State Archives and other archives of London, Geneva, Rome and Istanbul. In the book, for the first time readers will find the record of the Congress of Monastery".*

Mr. Butka finished this brief look citing a few words of Mid'hat Frashëri, who had said in the homage to his collaborator Kristo Luarasi: "A grave does not always cover a dead man. Many times the true life, the spiritual living begins when the breath is over. What does the body's disappearance mean, if the idea lives and it arouses a thousand hopes and enthusiasm? These are the real life." Almost 70 years after passing away, Mid'hat Frasheri, with his own ideas and his writing legacy, comes in a new, complete and functional format as a testimony of his spiritual living and as a national value.

Afterwards Mr. Agron Tufa emphasized that although the memoir legacy of Mid'hat Frashëri does not present a regular and systematic writing, in an uninterrupted way, it gives us the possibility to discover some important segments of Albania's historical and political events during its state-forming process. It also brings us close portraits of political and cultural personalities of the first quarter of the 20th century. Moreover, Mid'hat Frashëri's memoir type of writing rivals hand-in-hand with artistic literature, without losing the strength and importance of authentic testimony. Mr. Tufa stressed that the proses of Mid'hat Frashëri, written in different years, create special historical

and sometimes psychological frameworks, discoveries, meditations, etc.

At the end of this activity, scholars Uran Butka and Agron Tufa expressed their gratitude to the Head of ALSAI and attending auditors, for the time devoted to Albanian books and history. Mr. Butka thanked Mr. Leskaj for the support he has given for publishing Mid'hat Frashëri's work, during his time as Minister of Culture.

SAI participates in the workshop on financial audit conducted in Ankara

From 26th to 30th November 2018, in Ankara, Turkey, at the offices of the Turkish Court of Accounts, the Auditors of the Supreme State Audit participated in the Workshop on evaluating the findings and reporting in Public Financial Audit. The representative team of the Supreme State Audit consisted of Mr. Enea Caushaj, Mr. Jovan Plaku, auditors of the Department of Local Government Audit and Mr. Agim Mandri, auditor of the Department of Assets and Environmental Audit. The Swedish National Audit Office, the Turkish Court of Accounts, the Audit Office of Bosnia and Herzegovina, the National Audit Office of Macedonia, the SAI of Montenegro and the SAI of Serbia were also part in this activity.

The purpose of this Workshop, based on the motto of INTOSAI "Experientia mutua omnibus prodest (Shared experience benefits us all)", was exchanging experience and best practices regarding the formulation and evaluation of findings and reporting in public financial auditing. This approach made it possible to highlight the strengths and areas that have room for improvement, in terms of structuring and reporting financial audits. Case studies, addressed and then discussed by each of the six representative teams of the aforementioned SAIs, pointed out the methodologies and approaches that exist in an audit project, starting from audit planning, risk and materiality definition, classifying findings and formulating the final report by providing necessary recommendations.

The representatives of the ALSAI, specifically Mr. Enea Caushaj, Auditor of the Department of Local Government Audit, presented an overview of the legal reporting framework in the Republic of Albania, the strategy of public finance management and the SAI's monitoring role, as a key member of the Steering Committee on Public Financial

Management, with regards to the progress of measures set out in this Strategy.

The workshop was finalized with conclusions about methods, approaches, structuring and functioning in financial audit reporting, benefiting from the shared experience of the participating Supreme Audit Institutions.

The US Comptroller General meets the Head of ALSAI

On December 6th 2018, the Chairman of the Supreme State Audit, Mr. Bujar Leskaj met in Washington DC at his office the US Comptroller General, Mr. Eugene L. Dodaro, the most important personality of the supreme public audit in the world. Mr. Leskaj praised the reestablishment of cooperation between the two Supreme Audit Institutions since 2012, and informed the Comptroller General about 10 major innovations of the ALSAI development during 2012-2018, such as the 2014 institution's new organic law, in accordance with INTOSAI standards; the focus on performance audits, 300 criminal denouncements in seven years (equaling one denunciation a week, or twice the number of reports during the 2004-2011 period), investment in information technology audits, the SAI scientific conferences, open-month for the citizens, the series of ALSAI publications, articles of the institution 's auditors in the daily press, etc.

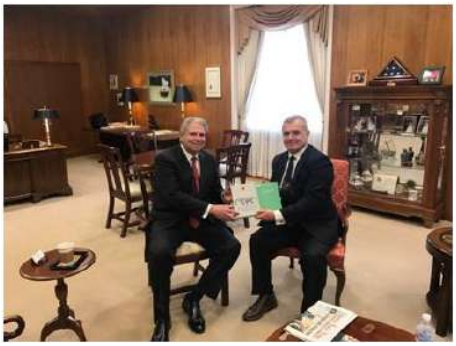

Mr. Leskaj stressed that the auditing standards of the Government Accountability Office (GAO), the supreme audit institution of the US, were constantly taken into consideration from ALSAI, as the most accurate reflection of ISSAI international standards. In this regard, Mr. Leskaj also showed Mr. Dodaro Albanian translations of the American Standards summary, called the “Yellow Book”, published as a book by ALSAI in 2016, as well as the latest 2018 edition, translation of the “Green Book” of GAO for audit standards in the US federal government.

The ALSAI Chairman briefed his American counterpart on the SAI's application of US experience in the field of integrity, through the SAI Chairman's Code, which includes the decision of the Chairman to not reapply for the position, as well as the project, which will be implemented in the first months of 2019, for publishing GAO protocols in its reports with the US Congress, as well as American experience in following up the recommendations of the supreme public audit institution.

Mr. Leskaj said that this international visit, although the last one in office, was significant in terms of the future of the professional development of SAI auditors and the international cooperation of the institution.

In his speech, Mr. Dodaro praised the impressive performance of the SAI Chairman in reforming the Institution, implementing the ISSAI standards, and for publishing the GAO Standards in Albanian, included in the “Yellow Book” and “Green Book”.

The US Comptroller General highlighted ALSAI's good performance in gaining audit knowledge, through field standards publications, and sharing experience with partner supreme audit institutions.

The meeting was also attended by the Director of Strategic Planning at GAO, Mr. Blockwood, who described the successful cooperation of the ALSAI with GAO’s Center of Excellence in Auditing, materialized with the arrival in Tirana of the Director of the Center, Ms. Janet St. Laurent and with her giving a lecture for Albanian auditors, as well as the “Fellowship” programs of five Albanian auditors at GAO's offices.

Mr. Blockwood noted that such visits by American experts for building the capacity of Albanian auditors will continue in the future. He considered that the next publication of “INTOSAI Journal”, published by the GAO, will feature a special article dedicated to innovation in ALSAI’s audit activity.

Comptroller General Mr. Dodaro wished best of luck to Mr. Leskaj on his future duties and encouraged him on his individual project with the Polish National Audit Office (NIK) for sharing audit experience, as well as assured that the sound co-operation ground between GAO and ALSAI will continue to produce benefits in the future.

Since 2015, this is the third official meeting of the two supreme public audit Chairmen of Albania and the US at GAO's offices in Washington, after several meetings at the INCOSAI Congresses and major INTOSAI symposia.

Representatives of SIGMA meet with the Chairman of the Supreme State Audit

On December 12th, 2018, the Chairman of ALSAI, Mr. Bujar Leskaj met two representatives of SIGMA in his office, Mr. Joop Vrolijk, expert and Mr. Alastair Swarbrick, Senior Adviser to SIGMA, who visited ALSAI given the end of the 7-year term of the Chairman.

The ALSAI Chairman was pleased and expressed gratitude to the representatives of SIGMA for the successful cooperation and their support during these seven years. ALSAI should continue to cooperate in the future with SIGMA, as one of the best institutions that has provided concrete products for the SAI.

SIGMA's co-operation has been very fruitful to ALSAI and SIGMA's experts have given their support with generosity and kindness, especially Mr. Joop Vrolijk.

"I am very grateful - Mr. Leskaj continued - that SIGMA and personally Mr. Vrolijk, together with DG Budget in Brussels, have given the institution an extraordinary support for the adoption of the new law, which was enacted by the Assembly of Albania in full compliance with the INTOSAI Standards."

Mr. Leskaj also mentioned the activities that were organized in cooperation with SIGMA, highlighting the workshop that took place in June 2018, regarding the relations between the SAI and the Parliament, especially with regard to the implementation of the SAI's recommendations. Following the conclusions of this activity, ALSAI has proposed the signing of a Memorandum of Understanding with the Parliament of Albania, and the latter has established a mechanism for the control of independent institutions. "As a conclusion we should gladly conclude - stated Mr. Leskaj - that as a result of joint efforts, we have a better and more consolidated relationship with the Albanian Parliament."

Then Mr. Alastair Swarbrick took the floor, thanking Mr. Leskaj for opening the institution and praising his personal

contribution for achieving this productive cooperation. SIGMA will continue to cooperate with ALSAI in two key areas:

-In implementing the state budget;

-Planning individual audits based on risk.

ALSAI's Chairman confirmed the cooperation in these two areas of interest and stressed that according to SIGMA's suggestions, the institution is increasing the number of financial audits.

Finally, Mr. Joop Vrolijk, who worked for more than 10 years with ALSAI, highly appreciated the change that Mr. Leskaj has brought to the institution, opening and modernizing it, and bringing the audit work in accordance with INTOSAI standards. Mr. Vrolijk also greatly appreciated the increase of audit capacities in ALSAI.

At the end of the meeting, Swarbrick and Mr. Vrolijk wished success to Mr. Leskaj on his professional career and private life.

On 13th December, Mr. Alastair Swarbrick, following ALSAI Chairman's invitation, made a presentation for the auditors, in the "Lech Kaczynski" hall.

Mr. Swarbrick began his presentation with a brief introduction on SIGMA's history, mission and partners.

SIGMA is a joint initiative of the OECD and the European Union. Its main objective is to strengthen the foundations for improving public governance and thus to support socio-economic development through capacity building of the public sector, improving horizontal governance, drafting and implementing of public administration reforms, including prioritization, ranking and proper budgeting. SIGMA cooperates with partners to strengthen public governance systems and public administration capacities for 25 years.

SIGMA's mission is to work with countries negotiating to join the European Union (EU), in order to promote and strengthen public governance systems and the capacity of people working in these governments. They help countries in transition fulfill their aspirations for a free-market economy, a stable democracy and rule of law, helping them demonstrate their readiness to join the EU or create closer relations with it, through free movement and trade. SIGMA is funded by the European Union and the Organization for Economic Co-operation and Development.

At the end of the presentation, the attending auditors asked their questions to Mr. Swarbrick.

SAI and IDM organize the National Conference "For a well-established

national anti-corruption authority in the governance system"

On December 14th, 2018, the Supreme State Audit Institution (SAI) and the Institute for Democracy and Mediation (IDM) organized in the premises of ALSAI, the National Conference *"For a well-established national anti-corruption authority in the governance system".*

The idea for organizing this joint activity was supported by the products of their common labor, such as the performance audit report on *"Anti-corruption Strategy"* by ALSAI and IDM's study *"Reducing impact of politics on Anti-corruption Agencies".*

The greeting speech at the beginning of the event was held by the General Director of ALSAI, Mrs. Lindita Milo (Lati), on behalf of the Chairman, Mr. Bujar Leskaj. She stated that "...Sustainable economic, political and social development is the main goal of every country, becoming even more important in fragile democracies and developing institutions. Among other things, corruption is one of the main obstacles for achieving this goal. Corruption destroys jobs and hampers development, costing the world's economy billions of dollars every year. It chains the poor to poverty, while corrupt governments around the world steal the state budget and prevent hard-working people, to earn the fruits of their work. Corruption steals investments that should go to schools and hospitals, since corrupted people evade taxes that need to be paid."

Referring to the final report of the performance audit on the "Anti-corruption Strategy of the Albanian government", Mrs. Milo concluded that this strategy failed in its greater extent (objective A.11 and generally the Anti-Corruption Strategy / Action Plan to implement it); and in order to ensure the implementation of such a vital initiative for the country and continuously eliminating the risk of transferring the KKK from one institution to another, ALSAI recommends the establishment of a National Anticorruption Agency. This agency is suggested to be under the dependence of the Prime Minister and responsible for the redeployment and further monitoring of the AC Strategy and its implementation plan, initially getting the Assembly's agreement on strategic documents in the form of a special law.

Then Mr. Sotiraq Hroni, Executive Director of IDM took the floor. Mr. Hroni initially thanked Mr. Leskaj for opening the SAI and especially the cooperation with the civil society, leading to this activity. SAI-IDM co-operation is one of the best examples of co-operation between CSOs and state institutions. Mr. Hroni talking about the anti-corruption strategy and the National

Anti-Corruption Office, which is part of the Ministry of Justice, stressed that there is an open conflict of interest because the government cannot control itself. This office should be independent in the true sense of the word like all other independent institutions, because only independence provides quality.

Mr. Rinald Muca, Director of the Department of Performance Audit, presented the results of a performance audit on the "Anti-corruption strategy of the Albanian government". Mr. Muça presented the audit objectives, the context in which the audit was conducted, the audit period, the audited entities and especially the audit message, conclusions and recommendations. One of the main recommendations of the SAI was the creation of the National Anti-Corruption Agency, in order to ensure the implementation of the strategy with efficiency and effectiveness.

Mr. Mario Mariani, representative of the EU Delegation in Tirana, at the beginning of his speech highlighted the fact that 80% of Albanians confirm that they face elements of corruption in their daily lives. The EU Delegation in Tirana and the European Commission have paid particular attention to this phenomenon and the judicial reform will significantly contribute to the fight against corruption. The recent adoption by the Albanian Parliament of the High Council of Prosecution and the Council of Appointments in Justice shows that the reform is consolidating. Mr. Mariani also stressed that the implementation of the anti-corruption strategy is being monitored by EU institutions.

The following people also referred at this conference: Mr. Boris Divjak, member of the Board of Directors of Transparency International; Ms. Rovena Sulstarova of IDM, who focused on creating a legitimate and ubiquitous Anti-Corruption Authority; Mr. Genc Pollo, member of the Albanian Parliament, "Challenges of the current system and implications of new alternatives"; Mr. Flori Karaj from the High Inspectorate for the Control and Declaration of Assets and Conflict of Interest.

In the end, there were questions and debates from the participants, particularly on the status of the Anti-Corruption Agency.

In addition to the personalities that led the panel, representatives of ALSAI, IDM, Ministry of Justice, UNDP, USAID, media etc., participated in the meeting.

Representatives of the Supreme State Audit attend the explanatory meeting organized by the European Commission for Chapter 32, "Financial Control"

The integration processes in the European Union have come to the moment of listing and explaining the entire legal and regulatory framework of the EU, which should be a functional part of Albania's systems and institutions.

In this context, on December 5th 2018, in Brussels was organized a meeting on Chapter 32 by the European Commission, DG NEAR, which consists of:

- Public Internal Financial Control, in all of its components, with a focus on the legal framework and internationally accepted standards, namely COSO-Internal Control and Integrated Framework; INTOSAI Guidelines for Good Governance; and Internal Audit.

- External Public Audit, focusing on the institutional, functional and financial independence of the Supreme State Audit, the quality and impact of the audit activity in compliance with INTOSAI's international standards.

- Protecting finances of the European Union, focusing on the efficiency of the Financial Inspection function in Albania.

- Protection of the Euro from speculation / counterfeiting (offense), focusing on the Bank of Albania's activity in this regard.

The Supreme State Audit was represented at this meeting by the Director-General, Ms. Lindita Milo and Chief Auditor Ms. Valbona Gaxha. Mr. Raymond Hill, representative of the European Commission, DG Budget presented the key aspects of the standards that should be part of the Albanian reality, as well as implemented by the SAI as an external public auditor.

Mr. Hill noted that he recently had a meeting at ALSAI's Offices and found "significant developments", profoundly qualitative changes and in line with INTOSAI's international standards. He clearly stated the expectations of the European Commission from Albania regarding the external public audit, which relate to: the constitutional and legal framework - that should fully guarantee the functional, organizational and financial independence of SAI; institutional developments in line with the Strategic Development Plan; Audit work in fulfillment of INTOSAI standards; and sufficient administrative capacity.

The speech of SAI representatives assessed the details of key aspects of SAI functioning, which relate to the trinomial – independence, working quality and real impact – for a better governance and efficiency of public money. In the expectation analysis, the European Commission representatives were informed that ALSAI, based on assessing functional and financial independency from the Peer review process by Austrian counterparts, has addressed to the

Albanian Parliament some amendments for the organic law of the SAI.

It was also noted that the SAI's annual activity is based on the 2018-2022 Development Strategy, which is designed in line with the strategic developments of EUROSAI and INTOSAI. Moreover, this Strategy and Action Plan has been evaluated and received comments from SIGMA. The end of 2018 will enable a comparison of the first year indicators for the implementation of this strategy in concrete terms for the set objectives, namely more financial audits according to standards or more Performance Audits, etc.

In addressing the improvement of the audit work quality, despite the fact that ALSAI has built a quality control and quality assurance system, it is aware that the real improvement is closely linked to the quality of each individual auditor at any given moment. This process cannot be accomplished immediately, since the audit is a work practice closely related to the work mentality over the years. Therefore, improving quality as the full implementation of 4th level standards requires, not only requires intensive training but also serious and concrete confrontations with audited entities, with a view to understanding and identifying factors of good governance at the central and local level. ALSAI considers the quality of audit work associated with the impact level of findings and recommendations, addressed to public units to increase accountability and efficiency of using budget funds.

Concerning the above aspects, in response to the SAI's question on the best instruments and practices that could be recommended to improve the impact of its audit work, Mr. Hill stressed the necessity of close cooperation with the Unit of Harmonization at the Ministry of Finance and Economy, which should play the role of a methodical guidance of all public units regarding the implementation of internal financial control and internal audit, since the efficiency of the whole system depends on the operation quality of this unit and the cooperation with the SAI, in order to be on the same front for stopping abuse and public money mismanagement.

Study visit of ALSAI at the SAI of Montenegro

On 17 – 18th December 2018, a delegation of the Albanian Supreme Audit Institution conducted a study visit at the State Audit Institution of Montenegro (DRI). The delegation consisted of both old auditors with a large experience in the field of auditing, and young auditors, who have just started the long road to perfection on this profession, but with a promising future in this field.

The meeting was started on December 17th 2018, in the conference hall of Hotel "Ramada", by Mr. Zoran Jelic, Member of the DRI Senate. After the opening remarks of Mr. Jelic, it was the turn of Ms. Marija Zugic, Director of the Department of Foreign Relations, who as a highly experienced auditor in this field, presented the “Cooperation between DRI and the Parliament of Montenegro”. This presentation was of great interest to

ALSAI's auditors and sparked a discussion session, before Mr. Drasko Novakovic took the floor, to present his paper on "Implementing the recommendations contained in the audit report". At the end of Mr. Novakovic's speech, the Albanian auditors and their Montenegrin counterparts held a discussion on compiling final audit reports, thus making a summary of the processes in common or differences in the two countries.

Afterwards it was the turn of the presentation prepared by the representatives of ALSAI. Mr. Jonild Hoxha, Senior Auditor in ALSAI, presented the topic "Investment Audit Methodology in the SAI". The highlight of Mr. Hoxha's presentation was that at the end of his project he had included some photographic evidence obtained during the audits in which he had been part of. For the latter, Montenegrin auditors expressed a lot of interest, even stuck with lengthy discussions on each of the photos, trying to figure out more about the findings. Under these positive circumstances, the first day of activity was concluded. In order to greet Albanian auditors, the President of the DRI Senate, Mr. Milanese Dabovic, and the member of the DRI Senate, Mr. Nikola Kovacevic were present in the activity. ALSAI auditors had the opportunity to discuss how DRI was organized with President Dabovic.

The next day, on December 18th 2018, the activity started under the moderation of the DRI Senate Member, Mr. Nikola Kovacevic. Mr. Veselin Milovic, Director of the State Audit in DRI presented "Audit report by audit type". Then Ms. Violeta Kovacevic, head of the Political Party Audit Department, took the floor and presented "Auditing annual financial reports of political entities". This study visit was attended by Ms. Nerënxa Llapashtica, Mr. Genci Kokaj, Mr. Jonild Hoxha, Mr. Aleksandër Papadhimitri, Ms. Armanda Begaj, Mr. Dorino Mece and Mr. Reinis Xhelili.

Meeting of ALSAI Chairman, Mr. Bujar Leskaj with the staff of the institution at the end of his term

On January 8th 2019, the Chairman of ALSAI, Mr. Bujar Leskaj, at the end of his seven year term as the head of the institution, organized a meeting with the staff in the hall "Lech Kaczynski".

Mr. Leskaj first thanked the SAI directors and auditors for the work accomplished in these seven years, underlining that *"we have had our constitutional mandate sanctioned in Articles 161-165 of the Albanian Constitution and our international ISSAI standards as a guiding compass, which ensure that you never miss the essential elements of independence and the quality of our audit work."*

Mr. Leskaj made a 7-year summary of the institution, referring to the strategic platform for the development of ALSAI, presented before the Committee on Economy and Finances of the Albanian Parliament on December 14th 2011, in the capacity of the candidate nominated by the President of the Republic for the Chairman position of the SAI and conducted an analysis of eight key objectives, such as: rigorous compliance with international auditing standards; returning attention to the performance audit, in addition to increasing the efficiency of financial audit; synergizing policies and actions with other institutions of control, war and corruption prevention; intensifying consultations with the Economy and Finances Committee on Strategic Approaches of SAI 2012-2018; intensifying cooperation with university and academics of public finances auditing, as well as professional organizations in the field; intensifying the cooperation with international organizations INTOSAI and EUROSAI, with the audit institutions of the EU countries, the countries of the region and in particular with Kosovo's National Audit Office, as well as improving transparency in public relations through a wide partnership with the media and non-profit organizations fighting corruption.

It can be concluded that all these objectives have been achieved:

- After seven years, the institution has a well-defined vision of where it wants to be in one year, three years or even in the next five years. The new 2018-2022 SAI Development Strategy was prepared, complying with the requirements of the ISSAIs and based on the methodological guidelines published for this purpose by the International Professional Organizations and the INTOSAI Development Initiative (IDI).

- Fight against corruption and abuse of state property as a major goal for improving public governance. For the period January 2012 - October 2018, ALSAI submitted to the Prosecutor's Office 300 criminal reports for 953 civil servants and former state administration officials. The institution during the past 7 years, 2012-2018, addressed a criminal report every week for low, middle and high level officials, ascertained with serious violations, or otherwise 1 report for every 3 audits.

- Over the years 2012-2018, it results that 1095 audits were completed;

- The total economic damage for the period 2012-2018 amounts to €2,689 billion.

- Performance audits are seen as one of the pillars of development and modernization of the SAI, a working philosophy, which considers that auditing is not an end in itself, but primarily a precautionary

instrument, correction instrument, and counseling for the institution being audited. During 2017, 15 performance audits were carried out on governmental reforms, important aspects of public finances, public procurement, education system, environmental projects, and public services.

- With regard to the institution's objective (carrying out regular IT audits), an IT Audit Directorate was established during 2015 as part of the Department of Central Government Audit, Public Administration, Financial Management and Internal Audit.

- During 2012-2018 we have tried to create a synergy for good governance, cooperating with other state institutions in the system. In this period, ALSAI has signed 57 cooperation agreements, of which 30 with NGOs, and 17 with homologous institutions or other state institutions and public universities. Collaborations with professors from universities and professional organizations in the field over the years, has maximized their contribution to the SAI's scientific journal, scientific conferences, training, staff recruitment, participation of civil society experts in the audits of the SAI, peer review to assess the performance, etc.

- During 2012-2018, the Supreme State Audit has signed 17 cooperation agreements with counterpart SAIs: Austria, Poland, Croatia, Slovenia, Turkey, Kosovo, Bulgaria, Czech Republic, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, Macedonia, Kuwait, Hungary, Cyprus, Moldova, Ukraine and Romania, complementing the regional partnership map with almost all SAIs in the region, where, of course, the first one is with the Kosovo's National Audit Office. These partnership agreements have been materialized in areas such as exchange of information, trainings, joint regional audit activities, etc.

Praising his mission as an agent of the public and Parliament, for using public funds and resources with effectiveness, efficiency and economy, ALSAI in the last seven years, has aimed at strengthening the trust of citizens and the general public, through transparency of its activities, audits and outcomes, as well as the partnerships it has created inside the country and abroad to improve public governance, trying to fight corruption in depth.

Based on the motto of the 9th EUROSAI Congress in the Netherlands, "When is the last time you did something for the first time?" Mr. Leskaj highlighted the 10 innovations of ALSAI during 2012-2018, which were unimaginable before and now have become tangible for everyone:

- ***New ALSAI organic Law***
- ***Performance audits***

- ***IT audits***
- ***Criminal reports***
- ***ALSAI publications***
- ***Scientific journal "Public Audit"***
- ***Open Month***
- ***Annual Scientific Conferences of ALSAI***
- ***Cooperation with NGOs***
- ***The new building and the Museum of the SAI***

Chairman of the ALSAI, Mr. Leskaj informed the auditors about his decision to delegate the powers of the President to the Vice/President of SAI, Mrs. Lindita Milo, starting on 8th of January 2019, after the publication in the Official Gazette of the Republic of Albania, no. 193, of the Decision of the Chairman of ALSAI no. 244, dated 22.12.2018, which delegates the exercise of the duty and responsibilities of the head of the institution during the transitional phase from the end of the constitutional mandate of the Chairman (23rd December 2018) until the appointment of the new Chairman by the Albanian Parliament, to Vice/President of the SAI, Mrs. Lindita Milo (Lati).

Mr. Leskaj wishing success to Mrs. Milo also made a summary of her CV. She has completed her undergraduate studies in Finance-Accounting, holds the scientific title "Professor", her doctoral degree "Doctor" in Accounting (1996) from the University of Tirana and Ph.D. in Economics (2001) from Staffordshire University, UK.

During 2006-2016, Mrs. Milo has been the Chairman of the Albanian Competition Authority; since 1990 she has been a lecturer at the Accounting Department, Faculty of Economics, University of Tirana. During 2004-2010, Mrs. Milo has been a member of the National Accounting Council, and an External Associate in IEKA since the early years of the establishment of the external auditor profession. She is the author of several texts, monographs, articles and other scientific papers in the field of accounting, competition, auditing, etc.

The ALSAI Chairman concluded his speech.... *"This journey, seven years after, looks now safer and clearer in tasks, targets set and implementation plans. This clarity and security comes first and foremost from your honest and professional work, for which I have to thank you!"*

Based on the performance indicators of a SAI, the experience gained, the trust in the value of the principles we are defending and the mission we carry out, assured by the assistance and support from the Assembly, other public institutions, civil society and citizens, INTOSAI and EUROSAI as well as partner SAIs, we continue our auditing work in the future with full confidence.

The conduction of work analyzes of the Audit Departments and Supporting Structures in ALSAI for the year 2018

On January 24, 2019, in the "Gene Dodaro" hall, at the High State Control, the Department of Methodology, Standards

and Quality of Assurance, developed the Analysis Activity for the year 2018, marking the opening of this activity at the Institutional level.

The Department of Methodology, Standards and Audit Quality Assurance in ALSAI conveys and ensures the best coordination and combination of functions for institutional development by establishing a mutual relationship of three elements of capacity building and sustainable progress:

- Standards and Methodologies as the foundation upon which the audit activity is established and developed;
- Professional Training and Education - as an instrument for transmission and sharing of knowledge on Standards and Methodologies;
- Quality Assurance – as an evaluation and monitoring of performance, Standards Implementation and Professional Development Impact.

The Directorate of Methodology and Development and the Directorate of Standards and Security as the functional structure of this Department provide assurance on the application of the requirements set out in ISSAI 40 according to which. *"The SAI should provide an excellent and quality service. As part of quality management. The SAI should establish policies, designed procedures to provide reasonable assurance that it has sufficient resources with competence, skills and commitment to the ethics principles needed to:*

I. Performing work in accordance with relevant standards and applicable legal and regulatory requirements;

II. Allow SAIs to prepare reports that are appropriate for the circumstances.

On this basis, the 2018 Department's activity took place under the analytical view of the elements of a SWOT Analysis, assessing achievements and recognizing our powers, identifying the weaknesses faced during the work, and focusing on the opportunities offered by the development but evaluating at the same time threats and risks.

The analysis through the PMF will serve to contribute on improving SAI capacities, by measuring performance and identifying opportunities to strengthen and monitor SAI performance.

The professional development policy in SAI has assessed the need for sustainable value creation by applying a systematic process of professional and ethical learning by encouraging and supporting a continuous and flexible development environment capable of dealing with different situations, challenges and dangers of time.

The successful implementation of the Professional Staff Development Program for the year 2018, according to the goals set out in the requirements of the Decision of the Chairman of ALSAI no.230, dated 31.12.2017, allowed every auditor in ALSAI to achieve the objectives and realize the basic indicators that promote the strengthening of professional capacities through training.

During 2018, it is a characteristic that the two options are alternately harmonized according to the place of conducting the knowledge consolidation sessions:

- Seminars and trainings developed at the HSC (Hight State Control) institution with local and foreign lecturers;
- Seminars and trainings developed in cooperation with international partners at SAIs and Audit Courts.

By the end of 2018, auditors of ALSAI had provided an average of 29 days of training / auditing, targeting the highest level of this indicator throughout the development of this institution over the years since its creation. Qualifications are oriented towards deep knowledge and implementation of International Auditing Standards and the Framework of International Professional Public Audit Practices, considering them as comparative advantage in enhancing the quality of subsequent engagements.

A major challenge faced by all SAIs is the continuous provision of high quality audits, which influences their reputation and credibility as well as their ability to successfully complete the mandate.

The primary task of the Standards and Quality Assurance Directorate is to conduct hot checks on audit files prior to their approval. Thus, it was possible to review and provide opinions for about 150 audit files, in some cases and twice to verify the reflection of remarks and suggestions on the Final Audit Report and the Draft Decision. It should be noted that in 2018, in terms of the regulatory framework, full consolidation of the implementation of the Rules of Audit Procedure was required, which should be considered as one of the Strengths, affecting the improvement of audit quality. However, it has been concluded that the full implementation of this Regulation has encountered some difficulties that have been identified during our work practice and will be more detailed in the cold quality audit report of the 2018 audit files.

For a quality control system to be effective, it should be part of the strategy, culture, policies, procedures established for audit activity. Precisely, the basic principle set out in ISSAI 40 - The Quality Control of SAIs is: "*The institution should develop a monitoring process that gives it sufficient assurance that the policies and procedures relating to the quality control system are appropriate, important and operate effectively*".

In addition, audit and audit quality assurance serves the SAI to identify shortcomings and to take effective measures to improve the quality of audit activity as one of the main challenges of future activity.

The results of the audit activity to a considerable extent depend on timely

implementation and on the standards of audit procedures set out in the relevant Regulation.

From the standpoint of developing and improving what we have built positively based on our strengths and considering the prospects that the future offers, at the end of the analysis were set the main objectives where the work of the Department of Methodology, Standards and Security Quality for 2019.

On 25 January 2019, the annual analysis of the Central Institutions Audit Department (CIAD) was conducted. This analysis was drafted in the light of the recognition and self-evaluation of the Performance Measurement Framework as well as the SWOT analysis in order to identify the strengths, weaknesses, opportunities and threats affecting the audit work within the Department in particular but also the ALSAI in general. The Performance Measurement Framework is considered as an important tool for managing, measuring, identifying and reporting the performance of its activity in order to further improve the achievement of targeted objectives, as follows:

For the year 2018 CIAD, according to the annual audit plan, approved by the Chairman of ALSAI, had foreseen to perform 29 audits, which were realized 100%. Specifically: in 13 subjects are done audits with object compliance, in 4 entities audits were conducted with mixed financial and compliance objects, 9 subjects are done audits with financial object, 2 subjects are done thematic audits and in 2 cases implementation was carried out of the recommendations left over during 2017 and the first 4 months of 2018.

Based on the risk and materiality methodology, with these 29 audits, budget funds have been audited in the total amount of about 34,000,000 thousand lek, mainly: funds for "Staff Salaries" are about 13,300,000 thousand lek or 40%; funds for "Goods and Other Services" amount to 11,900,000 thousand lek or 36%; "Investment Funds" occupy about 4,000,000 thousand lek or 12% of the total of the audited funds; etc.

In these audits, in accordance with financial auditing standards and compliance auditing, the financial statements and the compliance of the use of public funds for which they were granted, as appropriate, have been audited, in particular, opinions on financial audits and, in particular, opinion on compliance audits.

It was then noted the identified problems in financial audits and compliance, the recommendations left for the improvement of legal and sub-legal acts, and so on.

The implementation of the recommendations left by the ALSAI and the

objectives of 2019 closed the analysis of this Department.

On January 25, 2019, the Department of Assets and Environment Audit conducted the Analysis of the activity of 2018. The analysis was conducted based on the model of the evaluation of the realization of the objectives according to the SWOT analysis for achieving the strategic objectives of the AlSAI 2018-2021 as well as the objectives and indicators of the 2018 annual plan with the aim of increasing the quality and programming as objective and promising objectives of 2019. The period of activity of the Department of Asset and Environmental Audit during 2018 was characterized by quality enhancement and modernization of auditing capacities, overcoming the number of audits at 130%, has also brought a good standardization of audit programs deeply rooted in the two main pillars: first, in the acquisition and implementation of quality standards auditing and second in pursuit especially in identifying new risks during the audit process, synthesis and product of strengthening and modernizing capacities from training, extending ALSAI cooperation with SAIs of European Union countries, and also from the generalization, the exchange and the acquisition of the best experiences within the ALSAI staff itself.

The Department of Asset and Environmental Audit for 2018 conducted a 100% audit plan, and has carried out and ongoing 5 audits for 2019, by performing and evading 25 audits, of which we have: 8 audits in the ZVRPP, 7 audits in ALUIZN, 6 audits in environmental entities from which: (3 audits in the Regional Environmental Directorate, 2 in AKZM and ADZM and 1 audit in the Environmental Inspectorate); 1 audit at AT Property Tirana as well as 2 audits Implementation of recommendations.

The Department has recommended 6 measures for legal improvement, where we point out that only 4 of the General Directorate of Aluizni have been fully reflected, associating them with legal amendments and amendments to the DCM (VKM), whereas we have recommended the ZVRPP which are reflected in the new Law on Cadastre.

Further figures were highlighted regarding the audits carried out as: 510 organizational measures, 53 compensation measures and 70 disciplinary measures, out of which 40 measures of "dismissal", 30 "remand until they were dismissed", have been raised criminal charges for 32 employees of these institutions including their directors, and in 2 cases the material for evaluation by the prosecution was forwarded as criminal indications for criminal charges.

Lastly, the 2019 objectives for this Department were discussed.

The analysis was conducted with the Audit Departments of Public Utilities and Foreign Investments, based on the following directions:

- Annual statistics;
- SWOT analysis (strengths/weaknesses/opportunities/threats);
- Performance Measurement Requirements (PMF) requirements.

Participants in this analysis, in addition to the leaders and auditors of the department, were present Vice-Chairman Mrs. Lindita Milo and the General Director Mrs. Manjola Naço.

The annual analysis started with the introductory remarks of the Director of the Department Mrs. Yllka Pulashi, who continued with the summary of the audit activity, focusing mainly on the annual statistics on completing the annual audit program, their results expressed in recommendations for improvements and legal changes, organizational, administrative and disciplinary measures, measures for the compensation of damage together with their value, the cases and the number of criminal reports. The Department's one-year work analysis was also analyzed by analyzing the elements of the SWOT Analysis (strengths/ weaknesses/ opportunities/ threats) and performance measurement instruments.

Also Mrs. Pulashi also focused on the activity of the Department's auditors in terms of analysis and review of complaints, participation in trainings, quality of audit, the presence of auditors in the written media, audit plan for 2019, and the main objectives to be met for the realization of the audit plan and audit activity for 2019.

The following was the word of the General Director Mrs. Manjola Naço, which among other things emphasized the objectives and challenges we are facing in 2019, in particular in carrying out financial audits and compliance with the relevant manuals and in preparing the working papers according to the respective manuals, documents that are in the consolidation phase.

In her speech, Vice-Chairman Mrs. Lindita Milo emphasized the care we should show in completing the working papers during the audit process as well as meeting the objectives and realizing the audits for 2019 in the spirit of a single team, while respecting the regulation of the Audit Procedures.

Director of the Foreign Investment Directorate, Mr. Xhoxhaj, in his speech,

underlined the commitment that every auditor should have in his work, especially the young auditors who should combine the work with the most experienced auditors, being under the supervision of them.

According to the annual audit program for 2018, the Department had the objective to realize and complete 29 audits in total, 20 audits in public companies and 9 audits of projects with foreign funding. At the end of the year it turns out that the number of audited and approved audits is 28 total audits and the field auditing work was completed for three audits. Approved audits belong to these areas: 17 audits in public companies and entities, 5 audits in the field of projects with foreign funding, 3 audits on the implementation of recommendations and 2 thematic audits. Audits conducted during 2018 are mainly compliance audits, legality and regularity, as well as financial audits. Of the audits carried out, 10 are compliance audits, 13 are legality and regularity audits, and 3 are financial and two thematic audits.

For the audits conducted in 2018, 4 criminal charges were sent to the prosecution body, 5 directors or administrators of the companies and 4 criminal indications for criminal charges.

During the year 2018, 8 new auditors were joined to the department, which, besides the trainings attended, were also engaged in audits under the supervision of the most experienced auditors in order to exchange experience, but also to accomplish as much audit achievement as possible.

In conclusion, Mrs. Yllka Pulashi, presented the main objectives of the Department for 2019.

On January 31, 2019, the Directorate of Communication, Publishing and External Relations (DCPER) conducted the annual work analysis for 2018. The analysis of this Directorate was attended by the employees of DCPER, the Vice-Chairman Mrs. Lindita Milo; Secretary General, Mrs. Luljeta Nano and Director of Internal Audit Directorate in ALSAI, Mr. Artur Hasanbelliu.

A general overview of the work of the Directorate was made by Irena Islami, Director of DCPER. Mrs. Islami originally referred to the implementation of the "AlSAI Strategy 2017-2019" through monitoring the implementation of this strategy, which was implemented by the DCPER in cooperation with the audit departments. The Action Plan highlights the fundamental role of AlSAI to convey more and more clearly the main messages of ALSAI audits and proposals to improve the administration of the State Budget in the traditional media, newspapers and key magazines and focus on the monitoring results of the implementation of the

communication strategy for the reporting period according to the objectives.

Mrs. Islami focused on the ALSAI publications for 2018 and the activities related to increasing the transparency of the audit activity. During 2018, ALSAI has carried out 17 publications and the column of ALSAI publications has reached 100 titles.

Figure no.1: Publications of ALSAI during 2012-2018

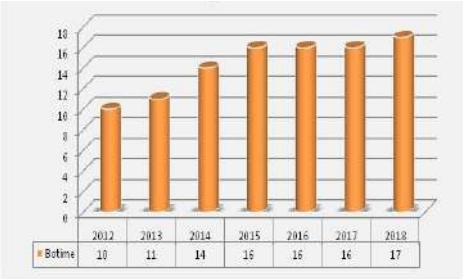

Over the past seven years AlSAI has signed 57 cooperation agreements, of which 30 with NGOs, 17 with homologous institutions and others with state institutions and public universities.

One of the activities that directly influences the increase of transparency has been the organization of the Open Month of Citizens Monthly for the third consecutive year, 25 October-14 December 2018. Launched three years ago as an Open Week for ALSAI, in the last two years has returned to the Open Month tradition for the supported citizens and the ALSAI 2017-2019 Strategic Communication. During the open month, 54 different activities took place.

ALSAI during 2018 has strengthened its cooperation with the Albanian Parliament. With the aim of institutionalizing SAI relations with the Albanian Parliament, the ALSAI Chairman approved with the letter no. 34/39, dated 30.06.2018 "The Guide to institutionalizing ALSAI relations with the Parliament", a document which constitutes a guiding platform for ensuring the continuity of good relations between the two institutions.

For a more effective monitoring of the activity of the constitutional institutions, the Assembly of Albania has adopted in January 2019 the Annual and Periodic Monitoring Manual of these institutions.

During 2018, ALSAI has continued the good tradition of developing Scientific Conferences. The 6th ALSAI Scientific Conference in cooperation with the SAI of Kuwait took place on April 9-11, 2018 in Kuwait. The conference focused on "Risk Based Audit". On December 14, 2018, the AlSAI and the Institute for Democracy and Intermediation (IDIM) organized at the premises of the ALSAI the National Conference on "An anti-corruption National Authority acclaimed and affirmed in the system of governance ".

Later, Mrs. Alma Shehu, focused on one of the main activities of the Directorate of Communication, Publishing and Foreign Relations, organization of activities in cooperation with SAIs and other counterpart institutions, both inside and outside the country.

138 by the auditors of the ALSAI in 2018 participated in 51 activities developed abroad, such as trainings, workshops, conferences, EUROSAI and INTOSAI

working groups, internships at the European Court of Auditors and fellowship-s at GAO's General Auditor's Office. Mrs. Shehu also spoke about the twinning project "Strengthening External Audit Capabilities", which was funded by the EU. During the 28 months of implementation of the twinning project, 99 missions were conducted, involving 65 Polish, Croatian, Dutch, Estonian and Portuguese experts with a total number of 1053 days / people. In the meetings, the trainings conducted with the experts and study visits included about 100 SAI leaders and auditors, and for the period from March 2016 to April 2018, 1980 days / people were conducted (trainings, missions, pilot audits, study visits, etc.).

At the end of the discussions, Mrs. Islami made the SWOT analysis and from this analysis were highlighted the strengths, weaknesses, opportunities and threats. Based on this analysis were also determined the challenges for 2019:

The meeting was closed by the Vice-Chairman of ALSAI Mrs. Lindita Milo, who praised the cooperation of ALSAI with the ECA and GAO, relations with the civil society, as well as the consolidation of the audit capacities of the institution through the continuation of cooperation with homologous SAIs and application for new projects with EU, USAID, UNDP, etc.

On 4 February 2019, the Annual Analysis of the Department of Information Technology Audit (DITA) was conducted. This analysis was drafted in the light of the recognition and self-evaluation of the Performance Measurement Framework as well as the SWOT analysis in order to identify the strengths, weaknesses, opportunities and threats affecting the audit work within the Department in particular but also the ALSAI in general. The Performance Measurement Framework is considered as an important tool for managing, measuring, identifying and reporting the performance of the activity itself, in order to further improve the achievement of the intended objectives.

The IT audit in ALSAI is based on International Standards on Auditing and the Albanian Legislation and Standards.

During 2018, in collaboration with IPA Project Specialists, the IT Audit Directorate consolidated the Active IT Manual in Albanian. Upon approval by the Chairman, this Manual is being used in any IT audit.

For the year 2018 DITA, according to the annual audit plan, approved by the Chairman of ALSAI, had foreseen to carry out 6 audits, which were realized 100%. Specifically: 6 entities have been audited in information technology systems, and in 1 case a thematic audit was carried out, in 4 subjects on the implementation of

recommendations given during 2017 and the first 4 months of 2018.

In these audits, 120 findings were found and the respective measures for improving the situation were recommended.

During 2018, the trend of increasing the number of audits and related findings was continued and deepened, as follows:

The results of the audit work were presented in 4 separate presentations during the analysis.

In order to provide support to IT elements in financial audits and compliance audits, the auditors of the Department has participated in 5 audits of other departments.

During the year 2018 in accordance to the strategic objective as well as the assembly's recommendation, the structure of information technology audit in ALSAI, consisting of 8 auditors, underwent a two-stage change:

- Separation from the Department of Foreign Investments Audit and exit as a directory under the direct dependence of the General Director.
- Establishment of the Information Technology Audit Department
- In the end, the objectives of the IT Audit Department were set out and discussed for 2019.

On 4th February 2019, the annual analysis of the Department of State Budget Audit (DSBA) was conducted. This was attended by the Vice-Chairman of ALSAI Mrs. Lindita Milo and the General Director, Mrs. Manjola Naço. The Director of the Department, Mr. Azmi Stringa kept the opening speech presenting the achievements and the main issues identified during the audits conducted during 2018, the recommendations left and the degree of their follow-up.

For 2018, the auditing teams of this department had audits in 24 subjects, out of which 23 audits according to the annual plan and 1 audit inherited in the process from the previous year plan. According to the nature of the audits, 10 entities have been performed compliance audits of the activity, 4 entities subjected to thematic audits of compliance of the activity, 8 entities have been subject to compliance and regularity audits, and 2 entities have been performed compliance and financial audits activity.

At the end of audits, financial audits, and audits for compliance audits are given, as appropriate, upon auditing the financial statements and compliance of the use of public funds with the implementation of financial auditing standards and compliance auditing. During 2018, the focus was on the conduct of financial audits with the assistance of Polish NIC specialists, as well as within the twinning project funded with IPA 2013 funds. The selected pilot financial audits were the ISSH and the Ministry of Finance and Economy (apparatus). In MFE opinions have resulted to be adverse to either the financial statements or the compliance of the activity with the legal framework; and in the ISSH the opinion has resulted qualified for compliance and refusal of

opinion on the financial statements. In total, opinions were given in 12 audits, based on audit evidence and professional judgment of the audit groups by type were given 4 qualified opinions, 8 opposite opinions, 1 refusal of opinion and 1 unqualified opinion. For the year 2018, 519 recommendations for improvement of the situation and the identified problems were left in the audits performed, compared with 409 recommendations given a year earlier. For the improvement of legal and sub-legal acts, 18 recommendations were made, 249 organizational measures, remedial measures of economic damage incurred, ascertained during the audits of 2018, amounting to 2,287,634 thousand lek, 14 administrative measures, 138 disciplinary measures and measures for the elimination of the negative effects caused, ascertained during the audits of 2018, are in the amount of 159,805,535 thousand lek, and 2 criminal indications for criminal charges.

DSBA is responsible for preparing the report "On the implementation of the 2017 state budget", where for the first time the ALSAI's independent opinion was formulated based on international auditing standards. At the conclusion of the audit, it resulted that for some budget items, including the level of deficit and public debt, due to the importance and dissemination of the issues mentioned in this report, there are material (quantitative and qualitative) deviations in terms of drafting, execution, monitoring and reporting not in accordance with applicable legal and sub legal acts. The process of executing the state budget through the treasury system from all links results in widespread fractures of the implementation of controls and preventive, detective, and corrective measures that would guarantee fiscal discipline of the public sector. The budgeting, reviewing, execution, monitoring and reporting process results to be accommodating and legitimate to fiscal discipline violations by public entities, enabling financial commitments to be made without funds available and the creation of arrears obligations. Overdue liabilities and rising VAT reimbursement stock are not reflected in the consolidated fiscal indicators, the deficit indicator, and the public debt indicator, without giving a fair view of the public financial activity for 2017. The ALSAI has ascertained that many of the measures and improvements of the legal and sub-legal acts designed to prevent the creation of arrears obligations, the elimination of opportunities for non-reporting of expenditures and the receipt of financial commitments without budget funds, in cooperation with the IMF, have resulted in inefficient and not implemented. Administrative measures for the discipline of public financial management, as defined in the law, were

disproportionate to the number of violations committed by public entities.

In the following, the meeting was welcomed by the Vice-Chairman of ALSAI Mrs. Lindita Milo, who stressed the importance and contribution of DSBA in fulfilling the mission of ALSAI during 2018 and onwards. General Director, Mrs. Manjola Naço in her speech said that 2018 was a year in which the standard of work has risen sharply and as a consequence this poses a challenge for 2019, putting DSBA ahead of the responsibility to minimally maintain the same work standard and results. To make this possible, we need a maximum engagement of the Department's auditors, each of which contributes to results, rather than relying on the work of a small group of auditors.

Then the annual analysis follows with the presentation by auditors of some of the main audits performed by DSBA during 2018.

During the analysis were also discussed the objectives for 2019, which should be attentive to any auditor of this department.

On February 4, 2019, the Audit Department of Local Self-Government Units conducted an annual work analysis for 2018, referring to the auditing activity of the Department for this period. The analysis was attended by the Vice-Chairman of ALSAI Mrs. Lindita Milo and the General Director, Mrs. Manjola Naço.

The Department's analysis reflected the implementation of the 2018 plan, findings from audits, and targets for 2019. It also reflected that the experience gained and institutional developments have confirmed that the process of modernizing the external public audit institution contributes to an effective governance and is an added value in the system of public institutions.

During 2018, with the Decision of the Chairman of the ALSAI, 32 audits were planned, while 39 audits were approved, thus 7 audits above the annual plan. Where 12 "Financial and Compliance" (combined) audits; 18 audits "On legality and financial regularity"; 6 "Compliance Accountability" audits; 3 Thematic audits.

496 organizational measures and 591 disciplinary and administrative measures were recommended, out of which 187 disciplinary measures for civil servants, 159 measures for employees for which labor relations are regulated by the Labor Code and 245 administrative measures, out of which in 20 subjects were recommended 141 administrative measures under the

competence of the PPA, which imposed fines at them amounting to 18,790,000 lek.

Measures with economic damage, as well as for missing revenues or expenditures that do not comply with the principles of economy, efficiency and effectiveness are in the amount of 15,342 million lek, of which 719,239 thousand lek belongs to economic damage and amount 14,077 million lek missing costs and non-compliance with 3-E.

During 2018, in cooperation with the Department of Justice, 8 criminal charges were filed and sent to the prosecutor's office for 36 persons, 8 criminal indications for criminal charges and 1 criminal evaluation for criminal charges.

During the analysis were identified the objectives for the future, which are in line with the objectives of the ALSAI Development Strategy 2018-2022, in line with international standards and with the high expectations of citizens, in strengthening audit capacities and audit methodology, which is a key factor in promoting effective use, efficiency and economy of public funds, for good governance through uncompromising prevention and fight against corruption and abuse of public property management.

ALSAI participates in the developed workshop about "social contribution and transparency of audits in the public sector"

On February 7 and 8, 2019, a workshop was held in Budapest, Hungary, focusing on the role of society in SAI activity and the transparency of audits in the public sector, involving representatives of seven European state audit institutions. The purpose of the project team members was to contribute and make their activity useful to society as much as possible, to share their respective good practices with one another and to develop their capacities in this field in an innovative way. ALSAI participated in the developed workshop on the "Social contribution and transparency of audits in the public sector" as part of the EUROSAI Project International Group.

These professional seminars welcomed the President of SAO, László Domokos and SAI experts held professional presentations on their good practices in social input. Participants and contributors to this panel were the High State Control, where in the case study presented were considered important aspects such as the organization of the open month where citizens are informed about the activity of ALSAI, the contribution of ALSAI auditors with articles on public scrutiny in the daily press, level of implementation of recommendations from engagements, presence in the written and electronic media of ALSAI findings and recommendations, assessment of complaints and requests of citizens, surveys and measurement of public perception on the role of SAI in good governance, international scientific conferences and the absorption of academics and the university world, etc. The case study presented was followed with a lot of interest and multiple questions from panel participants.

This seminar was followed by the proceedings launched in 2017, where the 10th Congress of the European Organization of Supreme Audit Institutions (EUROSAI) adopted the new EUROSAI Strategic Plan 2017-2023. A key element of this plan is to increase the capacity to respond to new challenges and opportunities, and to support the capacity building of audit institutions. Expressing its commitment to the Hungarian Audit Office, the SAO created the social contribution project team to meet this objective, which derives from the international auditing standards (ISSAI 12, ISSAI 20), aiming at the use of various tools, and seeking answers to the question of what objective tools can be used to monitor the social role of public finance audits at exploitation levels.

One of the main objectives of the project is to develop a practical guide for the state auditing institutions of the EUROSAI member countries, based on the uniform international methodology for the social use of state audits (public finances). Therefore, during the two days of the seminar was discussed and worked on the editing of this international guide, compiled by the project team members.

Participants discussed and passed each chapter of this manual, including the required modifications and supplements. Once the editing work is completed, the updated and finalized document will be published. Working together, group members responded to 75 key questions and during the workshop, participants discussed the cases of their state audit institutions.

The handbook drawn up by the project team pays special attention to the good, applicable and efficient practices and methodologies as well as the indicators that enable their measurement. Furthermore, international guidelines point out different aspects from which a social issue can be addressed. Various good practices emphasize that in the area of social exploitation there is not only a good solution for audit institutions, but a number of options that can be implemented in their daily activities and functions.

Translated by: Redi Ametllari, Redina Karapici, Joana Troqe, Krisi Anastas,Benard Haka

Auditors, Albanian SAI

OFFICE OF THE COMPTROLLER GENERAL OF THE REPUBLIC OF CHILE

contraloria.cl

The Office of the Comptroller General of the Republic of Chile is a higher supervisory body of the state administration, established by the political constitution and independent of the executive branch and other public bodies. Essentially, it is an entity that oversees the legality of acts of the state administration and safeguards the correct use of public funds, independently of the executive branch and the national congress.

The work of the Comptroller's Office is largely supervisory, of a legal, accounting and financial nature and aimed at defending the rule of law, i.e. checking that government agencies act within their remit and subject to the provisions of the law, using public resources efficiently and effectively.

History

From colonial times, through the independence process and up to the formation of the Republic of Chile, there have been different institutions dedicated to matters of oversight, administration, accounting and supervision. These have included the Real *Audiencia, Contaduría Mayor de Cuentas, Dirección General de Contabilidad and the Tribunal de Cuentas.*

In the years following the founding of Santiago, in 1541, the organization known as the Real Audiencia was formed, an institution tasked with establishing greater autonomy in the oversight of governance. In the eighteenth century, the importance of the Real Audiencia had diminished and its duties were assumed by the Contaduría Mayor de Cuentas, an institution with supervisory, advisory and regulatory powers. From 1808, the Contaduría became the model for the country's oversight bodies, entities which following independence would be in charge of safeguarding the administrative acts of the nation. It was the first direct forerunner of the Office of the Comptroller General of the Republic in terms of the work it performed.

Around 1869, the *Dirección General de Contabilidad* was created, replacing the *Contaduría Mayor de Cuentas.* It lasted until 1888 when the *Tribunal de Cuentas* was established, an entity with more powers than any of its predecessors. Between 1891 and 1918, the famous lawyer Valentín Letelier served as Prosecutor of *the Tribunal de Cuentas*, which, through his legal decisions, put in

place a true model of logic, conceptual clarity and conciseness, establishing important principles such as legality, independence of the oversight function and the accountability of all public servants.

In 1925, during the government of President Arturo Alessandri Palma, the government of Chile hired a group of American financial experts led by Edwin Kemmerer, who proposed a merge of the Directorate General of Accounting, *the Tribunal de Cuentas*, the Directorate General of Statistics and the Office of the Inspector General of National Assets, to create the Office of the Comptroller General of the Republic. The proposal was considered by the Review Commission, chaired by the Superintendent of Banks, Julio Philippi, who set out guidelines to harmonize ideas and update the legislation and administrative practices of the country. Thus the Office of the Comptroller General of the Republic was born, through Decree No. 400-Bis of March 26, 1927, later modified through a series of provisions that shaped its current structure in terms of functions, responsibilities and powers. Amongst the most important legal measures to have modified the institution is the reform approved in 1943 granting it constitutional status, as well the enactment in 1953 of the Organic Law of the Comptroller's Office, which has since undergone a number of modifications.

Jorge Bermúdez Soto

Since December 17, 2015, the Comptroller General of the Republic has been lawyer Jorge Bermúdez Soto, who until that time was an academic at *the Pontificia Universidad Católica de Valparaíso.*

The Comptroller has a degree in Legal Sciences from the Pontificia Universidad Católica de Valparaíso (1993), a Master in European Community Law from the Universidad Autónoma de Madrid (1996), and a Doctor of Law from the Universidad Autónoma de Madrid (1998). He later completed postdoctoral studies in Environmental Law at the University of Giessen in Germany (2002-2003), and at the University of Heidelberg, Germany (2012).

In terms of academic experience, he is an undergraduate and postgraduate lecturer on Administrative and Environmental Law at the Faculty of Law of the Pontificia Universidad Católica de Valparaíso (since 2003, tenured since 2011).

He has worked in the public sector as an official in several institutions of the state administration: National Forestry Corporation, State Defense Council and Legal Division of the Undersecretariat of Fisheries. He has also been a legal adviser to various state entities and international organizations.

The Comptroller General has participated in major international forums, seminars and congresses in his field, and has written numerous books related to Administrative Law as well as articles for legal journals in Chile and abroad. Notable amongst these publications are the books "General Administrative Law" and "The Foundations of Environmental Law".

ACCOUNTABILITY STATE AUTHORITY OF EGYPT

The Accountability State Authority is an independent auditing institution established in Egypt in 1942 as an instrument of public finance control. Its primary purpose is to achieve control over state funds and other funds of public entities as stipulated in the ASA law. The ASA supervises the management of public-sector companies and government departments, including about 130 central government departments and administrative units, 120 service agencies, 29 governorates, 50 economic authorities and more than 160 state-owned enterprises, political parties, trade unions, national and party news media, and all units subsidized by the State. The ASA may also audit and examine the work and accounts of any other entity, as assigned by the President, the Prime Minister or the People's Assembly of Egypt. It is independent of the cabinet, and reports directly to the President of Egypt, to whom it is subordinated.

Independence and legal framework (for example: safeguarding the independence of SAI, mandate, access rights, publication rights for reports, etc). The constitution emphasizes ASA Independence, however, law no. 144 for the year 1988 amended by law no. 157 /1998 stated that ASA is reporting to the president. ASA has unequivocal right of access and inspection of all documents, books, records, and journals, and discussing the officers of the auditees.

Audit standards and audit process (for example: implementation of international auditing standards (ISSAI), realisation of different audit types, mechanisms for audit quality control and assurance, etc).

ASA and its employees are committed to the Egyptian Auditing Standards, International Auditing Standards, and International Standards of Supreme Audit Institutions ISSAIs.

Reporting, communication and impact (for example: communication with auditees,

parliament and citizens, response to changing environments, objectivity, clarity and conciseness of reports, etc).

Article no.10 of ASA law emphasized the communication process with the auditees, their officials, and the ministry of finance. The audit reports are communicated to the Auditees, Parliament and the Prime Minister and President. As per the article no. 217 of the constitution, ASA is required to Publish its annual reports, however, this practices is not applicable until the ASA law is amended based on the new constitution.

Organisation, management and professional development (for example: transparency and accountability of SAI, code of ethics, efforts towards service excellence and quality, good governance of SAI, etc).

ASA is organized to perform all types of audits, Financial Audit, Performance Audit, and Compliance Audit. The organizational chart includes separate departments to reflect all these types of audit conducted by ASA. A special department is assigned the task of quality control and performance evaluation of auditors and audit reports seeking service excellence. Auditors are required to abide with code of ethics.

Ongoing challenges

Independence and legal framework: A law is being enacted to reflect the constitution's articles regarding independence and other issues to enhance accountability of government, Public entities and officials.

Audit standards and audit process: Continuing professional education and training are being considered as prerequisite for promotion. Mastering the audit standards (Egyptian, international, and ISIs) is one composite of the CPE.

Reporting, communication and impact: The audit report is communicated to decision makers on all levels starting from the auditees officials up to the president of the state, whoever, making the annual reports available to the public requires an amendments in ASA law.

Organisation, management and professional development: An organizational changes are required and being studied to reflect the new trend of conducting the comprehensive audits, financial, performance, and compliance audits by the same audit team. This requires condensed training and reorganization of the work is considered and planned.

***Seria : botime KLSH** - 02/2019/104*

Kontrolli i Lartë i Shtetit
Rruga "Abdi Toptani", Nr. 1
Tiranë Tel/Fax 04/228485, Tel.04/251267
Web-site: www.klsh.org.al, E-mail klsh@klsh.org.al